

ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାସ୍ୟଗଳ୍ପ

(ଭଙ୍ଗୁ)

ଜନାର ମୁକ୍ତବା ହୋସେନ୍

ଅନୁବାଦ : ଇସ୍ମାଇଲ୍ ସଲେହି ଆଜର
ଫତୁରାନନ

ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାସ୍ୟଚଳ୍ଚ୍ଚିତ୍ର
(ଭର୍ଦ୍ଧା)

ଜନାବ୍ ମୁକତବା ହୋସେନ୍

ଅନୁବାଦ : ଇସ୍ମାଇଲ୍ ସମ୍ବେଦ ଆକର
ପତ୍ତନାୟକ

ଭରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାସ୍ୟଗଳ୍ପ (ଉର୍ଦ୍ଦୁ)—ମୂଳଲେଖା : ଜନାବ୍ ମୁଜ୍ତବା
 ହୁସେନ୍, ଅନୁବାଦ : ଇସ୍ମାଜିଲ୍ ସୟେଦ୍ ଆଜର ଓ ଫତୁରାନନ୍ଦ, ପ୍ରକାଶକ :
 ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ, ପ୍ରେସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-୭୫୩୦୦୨,
 ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଶିଳ୍ପୀ ଅଶୋକ, ମୁଦ୍ରଣ : ମା' ସନ୍ତୋଷୀ ପ୍ରେସ୍, କାଜିବଜାର,
 କଟକ-୧

BHARATARA SRESTHA HASYA GALPA (URDŪ)—

Author : Mujtaba Hussein, Translated by : Ismail Sayedi
 Azar & Faturananda, Publisher : Sahadev Pradhan, Friends'
 Publishers, Binodbehari, Cuttack-753002, Orissa (India),
 Cover design Shilpi Ashok, Printed at : Maa Santoshi
 Press, Kazibazar, Cuttack-1.

First Edition (F. D) : 1996

PRICE : Rs. 35

ପ୍ରହସୂଚନା

କଟକର ବିଶିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଭିଦାବ୍ୟୟ ପ୍ରସ୍ଥା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଇସମାଲ୍, ସପ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଆଜରୁ ରାଜ୍ୟ ଅଭିଳେଖାଗାରରେ, ଡଗର ପକ୍ଷିକା ସମ୍ପର୍କରେ ଆସି ନମେ ତା ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହେଲେ । ଦିନେ ସେ ଡଗର ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଆସି ଡଗର ବିଷୟରେ ମୋ ସହିତ ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ହାସ୍ୟରସ ପରିବେଷଣରେ ଡଗରର ଅବଦାନ ବିଷୟରେ ସେ କେତେକ ସୁମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇ କହିଲେ ଯେ ହାସ୍ୟରସରେ ଉଦ୍ଭିଦ ସାହିତ୍ୟ ଅତି ସମୃଦ୍ଧ । ଡଗର ମାଧ୍ୟମରେ ଉଦ୍ଭିଦ ସାହିତ୍ୟର ହାସ୍ୟରସକୁ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପରିବେଷଣ କଲେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବେଶ୍ ପରିପୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତା ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ହାସ୍ୟରସର ପ୍ରସ୍ଥାମାନେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଭାବରେ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତେ । ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅତି ଲେଭନୀୟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଉଦ୍ଭିଦର ଅନଭିଜ୍ଞତା ମୋତେ ପଛକୁ ଟାଣି ପକେଇଲା । ଇସମାଲ୍ ସାହେବ ଅନୁବାଦ ଦିଗରେ ମୋତେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାକୁ ଅଙ୍ଗୀକାର କରିବାରୁ ମୁଁ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମ୍ମତ ଜଣାଇଲି । ତତ୍ପରଦିନ ସେ ମୁନ୍ତବା ହୋସିନଙ୍କ ଗୋଟିଏ ଗପ ପଢ଼ି ବୁଝାଇ ଦେଲେ । ଏହା ମୋତେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଦେଲା ଯେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନୁବାଦ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ଅନୁବାଦ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଲା ଏବଂ ଡଗରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ଅନୁବାଦକ ରୂପେ ତାଙ୍କ ନାମ ଦେବାରୁ ସେ ଘୋର ପ୍ରତିବାଦ କଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୋ ନାଆଁ ରଖିବାକୁ କହିଲେ । ସେ ଯୁକ୍ତିକଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁମାନେ ତାଙ୍କୁ ଥକା କରି କହିବେ “ହଇରେ ଗାଲୁଆ, ତୋତେ ତ ଓଡ଼ିଆ ଭଲ ଆସେ ନାହିଁ ତୁ ଲେଖିଲୁ କେମିତି ?” ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଲି—ମୋର ବନ୍ଧୁମାନେ ସେହିପରି ମୋତେ କହିବେ “ହଇରେ ଗାଲୁଆ, ତୋତେ ତ ଉଦ୍ଭିଦ ଆସେ ନାହିଁ ତୁ ଉଦ୍ଭିଦର ଅନୁବାଦ କଲୁ କିପରି ?” ମୁଁ କହିଲି—ଆପଣଙ୍କ ନାଆଁ ରହୁ, ସେ କହିଲେ ନା,

ଆପଣଙ୍କ ନାମ ରହୁ । ବହୁବାର ଏହିପରି କୁହାକୁହି ହେବା ପରେ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା—ଟେନ୍‌ରେ ଉଠିଲ ବେଳେ ଦୁଇଜଣ ମୌଳିକ ପହିଲେ ଆପ୍, ପହିଲେ ଆପ୍ କହୁ କହୁ ଗାଡ଼ି ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ି ରୁଲିଯାଇ ଥିଲା । ଆମେ ଦୁହେଁ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ସ୍ଥିର କଲୁ ଯେ ଦୁହିଁଙ୍କ ନାମ ରହିବ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ କାମ ଆଗେଇ ରୁଲିଲା । ଆମ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୋର ସାମଗ୍ରୀକ ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମିଶ୍ର ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ଇସ୍‌ମାଇଲ୍ ସାହେବ ଉଦ୍ଧୃତ ପଢ଼ି କଥାଟା ବୁଝେଇ ଦିଅନ୍ତି । ମୁଁ ଆଉ ଶ୍ୟାମ ବାକ୍ୟଟିକୁ ସଜେଇ ସାଜେଇ ଲେଖୁ । ମୁଜତବା ହୋସିନଙ୍କ ଗଳ୍ପ ସବୁ ଯେତିକି ଯେତିକି ଅନୁବାଦିତ ହେଲା ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଭା ନିକଟରେ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ସେତିକି ସେତିକି ନଇଁ ଆସିଲା । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ହାସ୍ୟରସ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି । ଓଡ଼ିଆ ହାସ୍ୟରସ ପ୍ରସ୍ଥାମାନେ ମୁଜତବାଙ୍କ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ହାସ୍ୟରସରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରେରଣା ପାଇବେ । ନୂତନ ଆଲୋଚକର ସନ୍ଧାନ ପାଇ ସ୍ୱୀୟ ହାସ୍ୟରଚନାକୁ ମାର୍ଜିତ, ରୁଚିମନ୍ତ କରିବେ । ଏହି ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ପୁସ୍ତକା-କାରରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ କଟକ ଲେଖକ ସହଯୋଗ ସମିତିର ସଭ୍ୟ-ବୃନ୍ଦ ସାଗ୍ରହ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକ-ମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଭିନନ୍ଦନୀୟ ହେବେ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଏହି ପୁସ୍ତକଟି ଭାରତୀୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାସ୍ୟଗଳ୍ପ ସିରିଜର ପ୍ରଥମ ପୁସ୍ତକ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଶ୍ୟାତ ଉଦ୍ଧୃତ ହାସ୍ୟରସ ପ୍ରସ୍ଥାମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚ-କୋଟୀର ହାସ୍ୟଗଳ୍ପ ସବୁ ଏକତ୍ର କରି ଏହି ସିରିଜର ପୁସ୍ତକ ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି । ଏହାପରେ ଭାରତର ସମସ୍ତ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରୁ ହାସ୍ୟଗଳ୍ପ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇ କ୍ରମେ ପ୍ରକାଶ କରାଯିବ । ଆମର ଆଶା ଓଡ଼ିଆ ହାସ୍ୟରସ ପ୍ରସ୍ଥାମାନେ ଏଥିରୁ ପ୍ରଚୁର ଲଭବାନ ହେବେ । ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ ସେମାନେ ଏହି ପୁସ୍ତକରୁ ହୋସିନଙ୍କ ପ୍ରତିଭାର ଯଥାର୍ଥ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରି ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ସ୍ୱୀୟ ମତାମତ ପଠାଇବେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଲେଖକ ଓ ପାଠକ ଭିତରେ ଦୃଢ଼ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହେବ ।

ପଦ୍ମରାଜ

ଲେଖକଙ୍କ ତରଫରୁ

ଦୁଇବର୍ଷ ତଳର କଥା, ମୋର ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁ ଇସ୍ମାଇଲ୍ ଆଜର ତାଙ୍କର ଏକ ପତ୍ରରେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ମହାଶୟଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଲେଖିଥିଲେ ଯେ ସେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଜଣେ ଲେଖକ ଓ ସାମ୍ବାଦିକ ଏବଂ ମୋର ହାସ୍ୟ ରଚନାଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ମୁଁ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲେଖକ ଭଳି ଇସ୍ମାଇଲ୍ ଆଜରଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଫତୁରାନନ୍ଦ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇଲି । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଯେ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇ ଦେବା ପରେ ସବୁ ହିସାବ ଭୁଟିଯିବ ଓ ସ୍ନେହ ସଂପର୍କ ସେଇଠି ଶେଷ ହେଇଯିବ; କିନ୍ତୁ କିଛିଦିନ ପରେ ଇସ୍ମାଇଲ୍ ଆଜରଙ୍କ ଚିଠି ଆସିଲା ଯେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ମହାଶୟ ନିଜ ପତ୍ନିଙ୍କାରେ ମୋର ରଚନାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ମୁଁ ଅନୁମତି ଦେଲି ଓ ପୁଣି ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇ ଦେଲି (ଜଣେ ଲେଖକ, ସେ ପୁଣି ଉଦ୍ଧୃତ ଲେଖକ କେବଳ ଧନ୍ୟବାଦଟି ହିଁ ତ ଜଣାଇପାରେ !) । ଏହାପରେ ଫତୁରାନନ୍ଦଙ୍କ ପତ୍ନିଙ୍କା ଡିଗରରେ ମୋର ରଚନା ଲଗଲଗ୍ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାରେ ଲାଗିଲା, ଏହି ରଚନା ସବୁର ପ୍ରକାଶ ଏହିପରି ହେଉଥିଲା କି ଇସ୍ମାଇଲ୍ ଆଜର ମୋର ରଚନା ସବୁ ପଢ଼ିଯାଉଥିଲେ ଓ ଫତୁରାନନ୍ଦ ମହାଶୟ ସେ ସବୁର ଅନୁବାଦ କରୁଥିଲେ । ମୋତେ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ମହାଶୟ ଜଣେ ବୟୋକୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଉ ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ କ୍ଷୀଣ ହୋଇଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏତେ ବାଧାବିଘ୍ନ ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋତେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପରିଚିତ କରାଇବା କାମ ସେ ଯେଉଁ ସ୍ନେହ ଓ ଇଚ୍ଛା ସହ କରିଆସିଲେ ସେଥିରୁ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି ଯେ ଫତୁରାନନ୍ଦ ମହାଶୟଙ୍କର ସ୍ନେହ ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟରେ ସବୁ ବାଧାବିଘ୍ନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅଛି । ଫତୁରାନନ୍ଦ ମହାଶୟଙ୍କ ସହ କେବେ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇନାହିଁ; ଅବଶ୍ୟ ଥରେ ତାଙ୍କର ପତ୍ର ଆସିଥିଲା

ସେହି ପଥରେ ସେ ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ବନ୍ୟା ଛୁଟାଇ ଦେଇଥିଲେ ।
 ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଏକ ମହାନ ସାମ୍ବାଦିକ ଓ ସାହିତ୍ୟିକର ହୃଦୟରେ
 ଉଦ୍ଭୁତ ମୋଭଳି ଏକ ସାମାନ୍ୟତମ ଲେଖକ ପାଇଁ ଏତେ ସ୍ନେହଥିବା
 ଜାଣି ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇଗଲି । ପ୍ରେମର ଭାଷା ନା ହେଉଛି ଓଡ଼ିଆ
 ନା ଉଦ୍ଭୁ । ପ୍ରେମର ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ଭାଷା ଯଥେଷ୍ଟ
 ନୁହେଁ ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ମୋ ରଚନା ସଫଳତାର ପ୍ରକାଶନ ପଛରେ
 ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏବଂ ଇସ୍ମାଇଲ୍ ଆଜରଙ୍କ ବନ୍ଧୁତ୍ବର
 ହାତ ଅଛି । ମୁଁ ଏଇ ଦୁଇ ସହୃଦୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରେ କୃତଜ୍ଞ ଏଇଥିପାଇଁ
 ଯେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟିକ ମହଲରେ ଏଇ ଅବସରରେ ପରିଚିତ
 ହେଉଛି । ଭାରତୀୟ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ପଛରେ ଭ୍ରାତୃତ୍ବ ଓ ପାରସ୍ପରିକ
 ସମ୍ମାନହିଁ ଖାଣି ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ଚିନ୍ତା ଆଜିପାରେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତେବେଳେ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍ ମହାଶୟଙ୍କ ଦୟାରୁ
 ଏ ବହି ଛପା ହେଉଛି ସେତେବେଳେ ବି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା
 ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି କରିପାରୁନାହିଁ, କାରଣ ତାଙ୍କର ଏଇ ‘ପ୍ରବନ୍ଧ ସ୍ନେହ’
 ଆଗରେ ନିଜକୁ ଅସହାୟ ଓ ସଂକୁଚିତ ମନେ କରୁଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟିକ ବନ୍ଧୁ ମହୋଦୟଗଣ ଏହି ବହି ବିଷୟରେ
 ନିଜର ମତାମତ ଓ ସୁପରାମର୍ଶ ଅର୍ପଣ କଲେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞ
 ରହିବି ।

ସ୍ବା: ମୁକ୍ତବା ହୋସୈନ୍

୮୦/୨୯ ମାଲବ୍ୟ ନଗର

ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ-୧୧୦୦୧୭

୧ ଡିସେମ୍ବର ୧୯୭୯

ସୂଚୀପତ୍ର

୧ । ସିନେମା ଦେଖାରୁ ଭଗବାନ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ	୧
୨ । ଅତିଥି	୯
୩ । ଘର ଟେଲିଫୋନ୍	୧୫
୪ । ମୋ ଗୁଳର	୨୪
୫ । ଗୁଳର ସନ୍ତାନେ	୨୯
୬ । ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର	୩୭
୭ । ହୋଟେଲ୍ ଶବାନା	୪୭
୮ । ନିର୍ବାଚନ ଧ୍ବନି	୫୯
୯ । ମିର୍ଜାଙ୍କ ସ୍ମରଣେ	୭୭
୧୦ । ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା	୭୨
୧୧ । କାହାଣୀ କଳଦାନ-ବ୍ୟଥାର	୮୨
୧୨ । ଶୋକସତ୍ତ୍ୱ	୯୨
୧୩ । ସତ୍ତ୍ୱପତି ମହୋଦୟ	୯୯
୧୪ । ରେଳବାଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯାତ୍ରୀ ବନିଗଲେ	୧୦୭

ସିନେମା ଦେଖାରୁ ଭଗବାନ ରକ୍ଷା

କରନ୍ତୁ

(ଖୋଦା ବରୁଏ ଫିଲ୍ମ ଦେଖନ୍‌ସେ)

ମୁଁ ସିନେମା, ବିଶେଷକରି ଭରଣୀୟ ସିନେମା ଦେଖିବାକୁ ଲବ୍ ଉତ୍ସୁକରେ, କାରଣ ଭରଣୀୟ ଫିଲ୍ମ ଗୁଡ଼ିକ ନା ‘ଭରଣୀୟ’ ନା ‘ଫିଲ୍ମ’ । ଏଥିପାଇଁ ଯଦି ମୋତେ କିଏ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବାକୁ ଡାକେ ତ ମୁଁ ତା’ ପାଦତଳେ ପଡ଼ିଯାଏ ଓ କାକୁଡ଼ମିନତି କରି କହେ, “ଭାଇ ମୁଁ ଏପରି କଅଣ ଦୋଷ କଲି ଯେ ମୋତେ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବାକୁ ଟାଣୁଚ ? ମୁଁ ତ ତୁମକୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ଭାବି ଭାବି ଆସିଛି । ତେବେ ମୋର କେଉଁ ଦୋଷର ମୋତେ ତିନି ଦିନର ‘କଠିନ କାରାଦଣ୍ଡ’ ଭୋଗେଇବାକୁ ବୁଝୁଚ ? ମୋତେ ଦଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ବୁଝୁଚ ତ ଫାଣି-କାଠ ଉପରକୁ ଚଢ଼ାଇଦିଅ ପଛକେ, ଫିଲ୍ମକୁ ନିଅ ନାହିଁ । କାହିଁକି ନା ଫାଣିକାଠ ଉପରେ ମଣିଷର ଜୀବନ ଚଢ଼ି କରି ରୁଲିଯାଏ କିନ୍ତୁ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିଲାବେଳେ ମଣିଷ ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଉଥାଏ କିନ୍ତୁ ସେ ମରେନି । ଏ ଅବସ୍ଥା ଅତି କଷ୍ଟଦାୟକ ହୁଏ ।”

ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ, ଯଦି କୌଣସି ଖରାପ ଫିଲ୍ମ ବାହାରେ, ତେବେ ମୁଁ ତାହାର ଅଫ୍‌ଫିସ୍ ଟିକଟ କଣି ମୋ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦିଏ । ଶତ୍ରୁଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର ଏହା ସବୁଠାରୁ ସହଜ ଉପାୟ । ଏତକି ନୁହେଁ; ମୁଁ ଯଦି କାହା ଉପରେ ରାଗେ, ତେବେ ତାକୁ ଗାଳିଦେବା ପାଇଁ ଭରଣୀୟ ଫିଲ୍ମର ହିଁ ସାହାଯ୍ୟ ନିଏ । ମୁଁ ତାକୁ କହେ “ଭଗବାନ ତତେ ଓ ତୋ ପିଲାପିଲି

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ‘ବାଗଦାଦ୍‌କା ଚୋର’ ଫିଲ୍ମ ଦେଖାନ୍ତୁ । ତୁ ହେଉଛୁ ‘ଜାକୁ ମାନ ସିଂ’, ତୁ ‘ବଦ ତମିଜ୍’, ତୁ ‘ଜଙ୍ଗଲି’, ତୁ ‘ପକେଟମାର’ ଆଉ ତୁ ‘ଗୁନାହମ୍ମା କା ଦେବତା’ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।” ଏହାର ଅର୍ଥ ଆପଣ ଭାବନ୍ତୁ ନାହିଁ ଯେ ମୁଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ଫିଲ୍ମ ଦେଖିନାହିଁ । ମୁଁ ମୋର ଛୁଟି ଜୀବନରେ ଏପରି ଅନେକ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିଛି, ଯାହାର ବକ୍ଷସ୍ୱରସ୍ତ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକରେ ଥିଲା । ଉଦାହରଣତଃ ଇତିହାସ ପରୀକ୍ଷାରେ ସଫଳ ହେବା ପାଇଁ ମୁଁ ‘ସିକନ୍ଦର ଏ ଆଜାମ୍’ ‘ପୃଥ୍ୱୀଶରାଜ ଚୌହାନ’ ଓ ‘ମୋଗଲ ଏ ଆଜାମ୍’ ଏଭଳି ଫିଲ୍ମସବୁ ଦେଖିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଏ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବା ପରେ ଯେତେବେଳେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ସାରିଲି, ସେତେବେଳେ ଇତିହାସ ପରୀକ୍ଷା ଖାତାର ଭୁଗୋଳଟା ବିଚିତ୍ରଗଲା । ମୁଁ ଫିଲ୍ମର ଫରୁ ସଂଳାପ ପରୀକ୍ଷା ଖାତାରେ ଲେଖି ଦେଇଥିଲି । ଆଉ ‘ମହାନ୍ ଆକବର’ କି ବକ୍ଷସ୍ୱରେ ଏହା ବି ଲେଖିଥିଲି ଯେ ମହାନ୍ ଆକବରଙ୍କ ଅସଲ ନାଁ ଥିଲା ‘ପୃଥ୍ୱୀଶରାଜ କପୁର’ । ମହାନ୍ ଆକବରଙ୍କ ତିନୋଟି ପୁଅ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ନାଁ ରାଜକପୁର, ଶନ୍ତିକପୁର ଓ ଶଶୀକପୁର । ମହାନ୍ ଆକବର ଖୁବ୍ ଭଲ ଅଭିନେତା ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ‘ଅନାରକଲି’ ଥିଲା ତାଙ୍କଠାରୁ ବି ଭଲ ଅଭିନେତ୍ରୀ ।

ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ଜଣାପଡ଼ିବାରୁ ମୋ ଅବସ୍ଥା କୌଣସି ଏକ ରୋମାଞ୍ଚିକ ଫିଲ୍ମର ନାୟକ ଭଳି ହୋଇଗଲା, ଯେ କି ପ୍ରେମ ପ୍ରକାଶ କଲ୍‌ବେଳେ ନିଜ ଚେହେରାକୁ ଏପରି କରିଦିଏ, ଯେପରିକି ସେ ଜଡ଼ାତେଲ ପିଇଦେଇଛି କିମ୍ବା ତା ପେଟ ଦରଜ ହେଇଛି । ମୋର ଏ ଅବସ୍ଥା ବହୁତ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଲା । ମୋତେ ଜଣାପଡ଼ିଗଲା ଯେ ଏ ସବୁ ଦୂରବସ୍ଥା ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବାରୁ ହେଲା । ମୁଁ ଯଦି ଫିଲ୍ମ ଦେଖି ନଥାନ୍ତି, ସମ୍ଭବତଃ କୌଣସି ଇତିହାସ ବହିରେ ମୋର ଚର୍ଚ୍ଚା ହୋଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ସତରୁ ମୋର ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବା ଅଭ୍ୟାସ ଗଲା ନାହିଁ । ମୋର ଭଲକରି ମନେ ଅଛି ‘ପକେଟମାର’ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବା ପାଇଁ ମୁଁ ମୋ ବାପାଙ୍କ ପକେଟମାରୁ କରିଥିଲି । ‘ହୁଶରବାଲି’ ଦେଖି ବାପାଙ୍କଠାରୁ ହୁଶର ମାଡ଼ ଖାଇଥିଲି । ‘କାଞ୍ଚୁ କି ରୁଡ଼ିଆ’

ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବା ପାଇଁ ମା'ଙ୍କର ସୁନା କାଚ ବନ୍ଧି କରି ଦେଇଥିଲି । 'ସହୃଦ୍' ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇ, ଟିକଟ୍ ଘରର ଧାଡ଼ି ଭିତରେ ସହୃଦ୍ ହେଉ ହେଉ ବଞ୍ଚିଗଲି । 'କର୍ଜ୍' ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବାକୁ କରଜ କରିଥିଲି । ଅବବାହିତ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବାରେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ କଟୁଥିଲା । ଏହି ସବୁ ଫିଲ୍ମ ଦେଖି ଅନେକ ସମୟରେ ମୋର ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା ଯେ, ମୋର ବି ଜଣେ ନାୟିକା ଥାଆନ୍ତା, ଯାହାର ବାପା ଲକ୍ଷପତି ହୋଇଥାନ୍ତା ଆଉ ମୁଁ ତା' ବାପାର କାରଖାନାରେ ଶ୍ରମିକ ହୋଇଯାଆନ୍ତୁ ଓ ପଦୋନ୍ନତି ପାଇ ପାଇ ତାର ଜୋଇଁ ହୋଇ-ଯାଆନ୍ତୁ । କାରଣ ଫିଲ୍ମ 'କାରଖାନା'ମାନଙ୍କରେ ହିଁ ଶ୍ରମିକର ପଦୋନ୍ନତି ହେଲେ, ସେ ଜୋଇଁ ହୋଇଯାଏ । ପୁଣି ଏପରି ସୁଯୋଗ ଥାନ୍ତା, ଯେତେବେଳେ କି ମୋ ନାୟିକାର ଜୀବନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ମୁଁ ସମୁଦ୍ରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ନ୍ତି (ସହୃଦ୍ ମୋତେ ପହଞ୍ଚି ଆସେନ) । ଆମର ଜଣେ ଭଲେନ ବି ଥାଆନ୍ତା । ତାକୁ ସତର୍କ କରାଯାଇଥାନ୍ତା ଯେ ମୁଁ ତାକୁ ଯେତେଇଚ୍ଛା ସେତେ ମୁଥୁମାଇଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତା ବଦଳରେ ମୋଟେ ମୁଥୁ ମାରନ୍ତା ନାହିଁ । ପୁଣି ଭଗବାନଙ୍କର ଏପରି କରଣି ହୁଅନ୍ତା ଯେ ମୋ ନାୟିକାର ବାହାଘର ଭଲେନ ସହ ସ୍ଥିର ହୁଅନ୍ତା ଓ ଠିକ୍ ବାହାଘର ବେଳେ ମୁଁ ମଣ୍ଡପ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଘୋଷଣା କରି ଦିଅନ୍ତି "ବନ୍ଦକର ! ଏ ବାହାଘର ହେଇପାରିବ ନାହିଁ ।" ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ବହୁତ ପୋଲିସବାଲା ଥାଆନ୍ତେ ଆଉ ପୋଲିସର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ମୁଁ ସେ ନାୟିକାକୁ ଘରକୁ ନେଇ ଆସନ୍ତି । କାରଣ ଫିଲ୍ମରେ ପୋଲିସ ସାହାଯ୍ୟ ବିନା କୌଣସି ବାହାଘର ହୋଇପାରେନି । ସେଠାରେ ପୋଲିସର ଏକମାତ୍ର କାମ ହୁଏ ନାୟିକ ସହ ନାୟିକାର ବାହାଘର କରେଇଦେବା । ନହେଲେ ପୋଲିସ ବିଭାଗ ରଖି ଲାଭ କଣ ? ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ ଆମ ଫିଲ୍ମରେ ଗୋଟିଏ କଥା ସତ— ତାହା ହେଉଛି ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଘଟିଯିବା ପରେ ଓ ଲୋକଙ୍କ ପଞ୍ଜିର ହାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଯିବା ପରେ ପୋଲିସ ସିପାୟ ହୁଇଯିଲା ବଜାଇ ଆସନ୍ତି ଓ ନାୟିକ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ଫଟୋ ଡ଼ାକିବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ।

ସଂକ୍ଷେପରେ, ମୋ ମନରେ ଏକ ଇଚ୍ଛାଥିଲା ଯେ ମୋର ବାହାଘର ପୋଲିସ ସାହାଯ୍ୟରେ ହୁଅନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ସେପରି ହୋଇ ପାରିଲା

ନାହିଁ । ନାଗର ହୋଇ ମୁଁ ଏପରି ଏକ ଝିଅ ବାହାହେଲି, ଯାହାର ରୂପ କୌଣସି ଫିଲ୍ମର ଏକ୍ସଟ୍ରା । ଗାର୍ଲ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ମତେ କ'ଣ ଜଣା ଥିଲା ଯେ ଏଇ ଏକ୍ସଟ୍ରା ଗାର୍ଲ ବି ନିଜକୁ ନାପିକା ବୋଲି ଭାବୁଛି । ମତେ ପରେ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ସେ ବି ବହୁତ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲା । ତା ମନରେ କେବେ କେବେ ଏପରି ଆଶା ଜାଗୁଥିଲା ଯେ, କେହି ତାକୁ ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ିଯିବାରୁ ରକ୍ଷାକରୁ, କେହି ପୋଲିସ୍ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ତାକୁ ବାହାହେଉ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ଚାଲିଯାଇଥିଲା, କାହିଁକି ନା ଆମର ବାହାଘର ତ ହେଇଗଲା । ସିଏ ଏବେ ବି ସବୁବେଳେ ମୋ ସହ ଝଗଡ଼ା କରେ ଯେ ମୁଁ କାହିଁକି ତାକୁ ବାହାଘର ପୂର୍ବରୁ ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ିଯିବାରୁ ବଞ୍ଚେଇଲି ନାହିଁ । ଆଉ ମୁଁ ତାକୁ ବୁଝେଇ କରି କହେ “ହେ ମୋ ପୁରୁଣା ସ୍ୱପ୍ନର ପୁରୁଣା ରାଣୀ, କାହିଁକି ଉଦାସ ହେଉଛ । ମୁଁ ତମକୁ ଏବେ ବି ସମୁଦ୍ରରୁ ବୁଡ଼ିଯିବାରୁ ରକ୍ଷାକରି ପାରିବି । ବିଶ୍ୱାସ ନହେଉଛି ତ ଏବେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲି ଆଉ ସମୁଦ୍ରକୁ ଲମ୍ବ ଦେଇ ଦେଖ ।” ଉତ୍ତରରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କହନ୍ତି, “ଆଉ ମୁଁ ତୁମ କଥାରେ ଯିବନି । ଏସବୁ ତୁମର ସ୍ୱପ୍ନ, ମୁଁ ଜାଣେ । ଯଦି ମୁଁ ସମୁଦ୍ରକୁ ଡେଇଁପଡ଼େ, ତେବେ ତୁମେ କଲରେ ଠିଆହୋଇ ମୋ ବୁଡ଼ିବାରୁ ଖେଳ ଦେଖୁଥିବ । କାହିଁକି ନା ତମେ ଏବେ ମୋଠାରୁ ମୁକ୍ତି ଚାହୁଁ ।”

ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି ସତରେ ଯଦି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏବେ ସମୁଦ୍ରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ନ୍ତି ତେବେ ମୁଁ ତାକୁ ବଞ୍ଚେଇବି ନାହିଁ, କାରଣ ବାହାଘର ପୂର୍ବରୁ ଏହି ଝିଅକୁ ବୁଡ଼ିବାରୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ମଜା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର । ତାଲି ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବୁଡ଼ିବାରୁ ବଞ୍ଚେଇଛି ।

ମୁଁ ଏତେ ଓଲ ନୁହେଁ କି ସ୍ତ୍ରୀ ବି ଏତେ ଓଲ ନୁହନ୍ତି ଯେ ମୋ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ ।

ପୋଲିସ୍ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଯେ ମୋର ବିବାହ ହୋଇନି ଏହା ଠିକ୍; କିନ୍ତୁ ବିବାହ ପରେ ଅସଫଳ ଥର ଏପରି ସୁଯୋଗ ଆସିଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ମୋର ପୋଲିସ୍‌କୁ ଡାକିବା ଉଚିତ

ଥିଲା । ମୋର ଶକ୍ତି ଥିଲେ ଦିନ ରାତି ମୋ ଘରେ ପୋଲିସ ପହଞ୍ଚି ରଖନ୍ତି, କାରଣ ଚବିଶଦଣ୍ଡ କାଳ ଆମ ଦିହଙ୍କ ଭିତରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ବିଷୟରେ କଳି ହୁଏ, ଆଉ ଏଇ କଳି ପରେ ପରେ ଘରର ସବୁ ଆସବାବପତ୍ର ମୋର ଅନୁସରଣ କରି ରହନ୍ତା ଉପରକୁ ପଲେଇ ଆସନ୍ତି ।

ଏ ସବୁ ଏଇଥିପାଇଁ ହେଉଛି ଯେ ମୁଁ ଓ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଅନେକ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିଛୁ । ମୁଁ ମୋ ପାଇଁ ଏକ ‘ନାୟିକା’ର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲି; ଆଉ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ପାଇଁ ଏକ ‘ନାୟକ’ର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ । ଫଳ ଏଇଆ ହେଲା ଯେ ବିବାହ ପରେ ମୁଁ ତାକୁ ‘ନାୟିକା’ ଓ ସେ ମୋତେ ‘ନାୟକ’ ଭଳି କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ସବୁ କଳି ଏଇଥିପାଇଁ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ‘ସାଧନା’ କରିଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ଦିନେ ତାଙ୍କ ବାଳକୁ ସାମନାରୁ କାଟିଦେଲି । ସେଥିରେ ସେ ମୋ ଉପରେ ରାଗିଗଲେ ଓ କହିଲେ, “ପ୍ରେମ କରୁଛ ସାଧନାକୁ ଆଉ ବାଳ କାଟୁଛ ମୋର । ଯଦି ସାଧନାକୁ ତୁମର ଏତେ ପସନ୍ଦ, ତେବେ ମୋତେ କାହିଁକି ବାହା ହେଉଥିଲା ? ମୁଁ ଏଥରକ ଚୁପ୍ ରହିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ବି ତୁମକୁ ଏଥରକ ମୋ ‘ହିରୋ’ କରିଦେବି ।” ଏଇଥିୁ କହି ସେ କଇଁଚ ନେଇ ଆସିଲେ ଆଉ ମୋର ବାଳ ମଧ୍ୟ ସାମନାରୁ କିଛି କାଟିଦେଲେ । ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରି କହିଲି “ଏ କ’ଣ କରୁଛ ?”

ସେ କହିଲେ “କିଛି ନାହିଁ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର କରି ଦଉଡ଼ି । ‘ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା’ରେ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାରର ବାଳ ତ ଏଇପରି ।”

ଏହାପରେ ମୋତେ ଏମିତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଗଲା ଯେ ଯାଉକୁ ମୁଁ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ପରି ଚାଲି, ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ପରି ହସେ, ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ପରି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରେ, ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ପରି କାଶେ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ପରି ସିଗ୍ରେଟ୍ ପିଏ, ଏପରିକି ବେମାର ପଡ଼ିଲେ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ପରି କୁହୁଏ ।

ଏହାପରେ ମୋର ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ କଡ଼ା ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଗଲା । ମୁଁ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ବଦଳରେ ମନୋଜକୁମାର ପରି କାଣିଦେଲି ତ, ମୋ ଉପରେ ଗାଳି ବର୍ଷିଯାଏ । ଦିନେ ମୁଁ ଭୁଲରେ ରାଜକପୁର ପରି ସିଗ୍ରେଟ ପିଉଥିଲି । ମୋ ଘ୍ରୀ ମୋ ଉପରକୁ ବାସନ କୁସନ ଫେ'ପାଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରି ପଚାରିଲି, “ହଇହେ, ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାରକୁ ଯଦି କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ମାରେ, ତେବେ ସେ କଅଣ କରେ କୁହ; ମୁଁ ମେହିପରି କରିବି ।”

ମୋ କହିଲେ, “କଅଣ ‘ରାମ ଓ ଶ୍ୟାମ’ ଫିଲ୍ମରେ ଦିଲ୍ଲୀପ-କୁମାରଙ୍କ ମା’ ହାତର ମାଡ଼ ଖାଇବା ଦେଖିନ । ଏବେ ସେମିତି କର ।” ଆଉ ମୁଁ ମାଙ୍କଡ଼ଙ୍କ ପରି ବୁଦ୍ଧିବାକୁ ଲାଗିଲି ।

କିଛିଦିନ ମର୍ଦ୍ଦ୍ୟତା ମୁଁ ଚମରାମ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାରର ଅଭିନୟ କରି ଲାଗିଲି । ତିନିଦିନ ଭିତର ଆଗମରେ ଚପିଥିବା ବେଳେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଗୁନକ ମୋ ଲଳ ଦାବହାନ ଗୁରୁପଟେ ପଡ଼ି ବାନ୍ଧିଲେ । ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ମୋ ହାତ କଅଣ ଦେଇଛି ଯେ ପଟି ବାନ୍ଧୁଛ ?”

ମୋ କହିଲେ, “ବହୁତ ଦିନ ପରେ ଆଜି ସକାଳ ଶୋ’ରେ ମୁଁ ‘ବିଦାନ’ ଫିଲ୍ମ ଦେଖି ଆସିଲି । ଏଥିରେ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ହାତରେ ଏମିତି ପଟି ବନ୍ଧାହୋଇଛି ।”

ଏହାପରେ କୋଉ ଫିଲ୍ମରେ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ମୁଣ୍ଡରେ ପଟି ଭିଜା ଦୋଳାଥିଲେ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବରେ ପଟି ଭିଜାଦିଆଯାଏ । କେଉଁ ଫିଲ୍ମରେ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ଗ୍ରେଟେଇ ଗ୍ରେଟେଇ ଚାଲୁଥିଲେ ମୁଁ ମୋ ପାଦର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଏ ମନ୍ତ୍ର ପାଥାରଣ ବ୍ୟାପାର ହେଇଗଲା । ମୋ ଘର ମୋର ନହେଇ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ଘର ପରି ମନେହେଲା । ମୋ ସବୁ ଫଟ ଫ୍ରେମ ଭିତରୁ ବାହାର କରି ଦିଆଗଲା । ଘରର ବିଭିନ୍ନ ଜାଗାରେ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାରର କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର ଟଙ୍ଗେଇ ଦିଆଗଲା । କେବେ କେବେ ମତେ ସୁଟ ପିରେଇ

ଦିଆଯାଉଥିଲା, କେବେ ଧୋଡ଼ ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା, କେବେ ଡାକୁ ଧୋଷାକ, କେବେ ଶ୍ରମିକର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆହେଲା । ମୁଁ ମୋ ଘରେ ଦକ୍ଷୀପକୁମାରର ‘ଡମି’ ମାସ ହେଇ ରହିଗଲା ।

କେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଇ କାରବାର ଚାଲିଲା । ଦିନେ ହଠାତ୍ ଖବର ମିଳିଲା ଯେ ଦକ୍ଷୀପକୁମାର ସାଇରବାବୁକୁ ବାହା ହୋଇ ଗଲାଣି । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହେଲି ଆଉ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କହିଲି, “ହଇହେ ଏଥରକ ମତେ ଦାସଭରୁ ମୁକ୍ତି ଦିଅ, ଯାହା ଫଳରେ ମୁଁ ବି କୋଉ ସାଇରବାବୁକୁ ବାହାହେଇ ପାରିବି ।”

ସେ ବହୁ ଉଦାସ ହୋଇଗଲେ କିନ୍ତୁ, ତଥାପି ସରରେ କହିଲେ, “ମୁଁ ତମକୁ କେବେହେଲେ ସ୍ବାଧୀନ ହେବାକୁ ଦେବିନାହିଁ । ଦକ୍ଷୀପକୁମାର ଯୋଉ ଧୋକ୍‌କା ଦେଲା ତା’ର ବଦଲ ନେବି । ତେଣୁ ତୁମକୁ ଆଜି ରାଜେଶ ଖାନ୍ନା କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେବି ।”

ମୁଁ କହିଲି, “ଏ ସବୁ ମୋ ଦେଇ ହେଇପାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଏତେ ବର୍ଷକାଳ ଦକ୍ଷୀପକୁମାରର ଅଭିନୟ କରି କରି ଅସଲି ଦକ୍ଷୀପକୁମାର ହେଇଯାଇଛି, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ରାଜେଶ ଖାନ୍ନା ହେବା ମୋ ଖାଲର ବାହାରେ ।”

ଏଥିରେ ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, “କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଦକ୍ଷୀପକୁମାରକୁ ଏ ପ୍ରବଞ୍ଚନାଟ ଠିକ ମଜାଟା ଚଖେଇ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛି ।”

ମୁଁ କହିଲି, “ତା ହେଲେ ଦକ୍ଷୀପକୁମାରକୁ ମଜା ଚଖାଅ, ମଝିରେ ମୋତେ କାହିଁକି ପୂରଉଛ ।”

ସେ କହିଲେ, “ମୁଁ କିଛି ଶୁଣିବିନି । ଦକ୍ଷୀପକୁମାରକୁ ଜଣା-ନାହିଁ ଯେ ନାରୀର ପ୍ରତିଶୋଧ ନାହିଁ କେତେ ଜୋର । ଅଳ୍ପ ମୁଁ ତୁମକୁ ରାଜେଶ ଖାନ୍ନା କରିବି ହଁ କରିବି । ଦେଖିବି ଦକ୍ଷୀପକୁମାର କ’ଣ କରୁଛି ।”

ଏହିପରି ନାଶର ପ୍ରତିଶୋଧାଗିକୁ ଅଣ୍ଟା କରିବା ପାଇଁ ମୋତେ ରଞ୍ଜେଶ ଖାନ୍ନା ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମୋର ଲୁଗାପଟା ବଦଳିଗଲା । ମୋ ଧନକୁ ବଦଳେଇ ଦିଆଗଲା ଆଉ ମୋ ଚାରି ବଦଳେଇ ଦିଆଗଲା । କିଛିଦିନ ପାଇଁ ତ ମୁଁ ଠିକ୍ ଢଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜେଶ ଖାନ୍ନାର କାମ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି ।

ଦିନେ ହଠାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋତେ ପଚାରିଲେ, “ତୁମକୁ କ’ଣ କ୍ୟାନସର ହେଇପାରିବନି ?”

ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ସିଏ କାହିଁକି !”

ସେ କହିଲେ, “ଆନନ୍ଦ’ ଫିଲ୍ମରେ ରଞ୍ଜେଶ ଖାନ୍ନାକୁ ଯେ କ୍ୟାନସର ହେଇଛି ।”

ପାଣି ଏଥର ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ଉଠିଯାଇଥିଲା । ଆଉ ସହିବାର ଶକ୍ତି ନଥିଲା । କୋଥରେ କହିଲି, “ଆଜୁ ମୁଁ ଆଉ ରଞ୍ଜେଶ ଖାନ୍ନା ହେଇ ରହିବି ନାହିଁ । ନାୟକ ହେବାର ଚେଷ୍ଟା ବନ୍ଦୁକ ହୋଇଗଲା । ଆଜୁ ମୁଁ ପ୍ରାଣ ହେବି, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ଭଲେନ୍ ହେଇ ତୁମକୁ ସିଧାବାଟକୁ ଆଣିପାରିବି ।” ଏଇଆ କହି ଭଲେନ୍ ଭଳି ହଞ୍ଜରଟାଏ ଉଠେଇ କହିଲି, “ଆଜୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ନିରୁପା ରସ୍ତା କରିବି— ‘ଧାର୍ମିକ’ ଫିଲ୍ମର ନାୟିକା, ସିଏ ସବୁବେଳେ ନିଜ ପତିର ମାନ ରଖେ; ଯେ ନିଜ ପତିଠାରୁ ମାଡ଼ଖାଇ ମଧ୍ୟ ଆଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଫିଲ୍ମର ନାୟିକା ମୋର ଦରକାର ନାହିଁ ।”

ସେ ଆଉ କିଛି କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ମୋ ହାତରେ ହଞ୍ଜର ଦେଖି ଚାନ୍ଦୁଚାନ୍ଦୁ ବେଷେଇଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେଦିନ ଆଉ ଆଜି ! ମୁଁ ଯୁଣି କେବେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଫିଲ୍ମ ଦେଖିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ-ନାହିଁ; କାରଣ ମୁଁ ସତରେ ପ୍ରାଣ ହେଇଯାଇଛି ଆଉ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ନିରୁପା ରସ୍ତା ହେଇଯାଇଛି । ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ଆଉ ସାଧନା କେବଳ ଫିଲ୍ମରେ ଚରିତ୍ର ହୋଇ ରହିବନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଣ ଓ ନିରୁପା ରସ୍ତା ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଅସଲ ଓ ସବୁଦିନିଆଁ ଚରିତ୍ର ।

ଅତିଥି

(ମେହେମାନ)

ଏହି ଶହ ଶହ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ଦୁନିଆରେ କିଛି ବର୍ଷ ବିତେଇବା ପରେ ମୁଁ ଏହି ପିତାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇଛି ଯେ, ଏହି ଦୁନିଆରେ ଦୁଇଟି ମାତ୍ର ଏମିତିଆ ଜନସଂସ୍ଥ ଅଛନ୍ତି; ଯେଉଁମାନେ ବନା ଡାକରରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଆନ୍ତି—ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ଅତିଥି, ଅନ୍ୟଟି ମୃତ୍ୟୁ । ମୃତ୍ୟୁ ତ ଯାହାହେଲେ ଅନେକ ସମୟରେ ମଣିଷକୁ ନିଜ ଆଗମନର ସୂଚନା ଦେଇ ଉଇଲ୍ ପସି ଲେଖେଇବାର ସୁବିଧା ଦିଏ, କିନ୍ତୁ ଅତିଥି ଏସବୁ ଝିନ୍‌ଝଟ୍‌ରେ ପଡ଼ିବାକୁ ଚାହେଁନା । ସେ ତ ଦୁମଦୁମ୍ ହୋଇ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ ଏବଂ ଆପଣ ମିଜାଗାଲିବଙ୍କ ଦାଇକାର ଆଶ୍ରା ନେଇ କହନ୍ତି—‘ଓ ଆସୁଁ ହମାରେ ଘରୁ ଖୁଦାକି କୁଦ୍‌ର ହେଁ । କଭ୍ ହମ୍ ଉନ୍‌କେ କଭ୍ ଅପ୍‌ନେ ଘରକୋ ଦେଖତେ ହେଁ ।’ (ସେ ମୋ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି ଏଇଟା ଭଗବାନଙ୍କ କରୁଣା । କେତେବେଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଆଉ କେତେବେଳେ ନିଜ ଘରକୁ ଝୁଟୁଁଥାଏ)

ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଅତିଥିଙ୍କ ଆସିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ ମୁଁ ଅତିଥି ଭୂଲନାରେ ମୃତ୍ୟୁର ଆଗମନକୁ ପସନ୍ଦ କରେ, ଏଇଥିଲାଗି କି ମୃତ୍ୟୁ ଏକ ଝିନ୍‌ଝଟ୍‌ରେ ଆପଣଙ୍କର କାମ ଶେଷ କରିଦିଏ, କିନ୍ତୁ ଅତିଥି ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନକୁ କଲବଲ କରିବା ପାଇଁ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ଏବଂ ଟିକିଟିକି କରି ମାରିବାରେ ଲାଗନ୍ତି । କହିବାକୁ ଗଲେ, ଅତିଥି ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଅଛନ୍ତି—ଗୋଟିଏ ବନା ଡାକର ଅତିଥି ଆଉ ଦ୍ୱିତୀୟ ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ଅତିଥି, ଯାହାଙ୍କୁ ଡାକାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସତ ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅତିଥି ବନା ଡାକରବାଲ ଅଛନ୍ତି । ଆପଣ ହିଁ

ଭାବନ୍ତୁ ତ, କାହାର ଏତେ ବୁଦ୍ଧିଭ୍ରାନ୍ତ ହେବ ଯେ ସେ ଭରକୁ ଅତିଥି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବ ?

ନିଜ ଘରେ ପାଇପାରୁ ନଥିବା ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ହିଁ ଅତିଥି ହୁଅନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଗୃହସ୍ଥ ନିଜେ ପଛକେ ଶ୍ରେକଶୋଷରେ ରହୁ, ଅତିଥିର ପେଟ ପୁରେଇବାକୁ ପଡ଼େ ।

ମୁଁ ଆଗରୁ କହିଛି ଅତିଥି ଆସିବାର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ନଥାଏ । ସେ ଦିନ ଓ ଗୁଡ଼ିକ ଯେକୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆପଣଙ୍କ ଘର ଉପରେ ଚଢ଼ଞ୍ଚ କରିପାରନ୍ତି । ସେହି ହେତୁକୁ ଚାଲି ଶୁଣି ଅତିଥି; ଯେ କି ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ଚଢ଼ଞ୍ଚ କରିପାରେ, କାରଣ ଆପଣଙ୍କୁ ଅତିଥି ଆଗମନର ଖବର ଆଗରୁ ମିଳିଗଲେ ଆଶଙ୍କା ଥାଏ କି ଆପଣ ନିଜ ଘରେ ତାଲ ପକେଇଦେଇ ନିଜେ ଅତିଥି ବନି ଅନ୍ୟ କାହା ଘରକୁ ଚାଲିଯାଇ ପାରନ୍ତି । ଏଇଥିପାଇଁ ଅନେକ ସମ୍ମାନୀୟ ଅତିଥି ନିଜ ଆଗମନର କୌଣସି ସୂଚନା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଆପଣ ପୂର୍ବ ସନ୍ତୋଷରେ ନିଜ ଘରେ ବସିଥିବେ ତ ସେତିକିବେଳେ ଅଚାନକ ଆପଣଙ୍କ ଘର ସାମନାରେ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଦୃଷ୍ଟି ବାଜିଉଠେ । ଆପଣ ଝଟ୍କରି ପକାକୁ ବାହାରି ଆସି ଦେଖନ୍ତି ଯେ ଜଣେ ଅତିଥି ଟ୍ୟାକ୍ସିର ଚାଳି-ପାଖରେ ଜିନିଷପତ୍ର ଗଦେଇ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆପଣ ଅତିଥିକୁ ଚିହ୍ନି ଆଗକୁ ବଢ଼ନ୍ତି । ସେ ଆପଣଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡେଇ ପକାଏ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କ ହାତଲୁହ ପରୁରେ । ଆପଣ ଅତିଥିକୁ ପଚାରନ୍ତି କି ସେ ଆଗରୁ ଆସିବାର ଖବର ଦେଲେନି କାହିଁକି ? ଏଥିରେ ସେ ନକଲି ଲଜକରି କହେ—“ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଜଣେଇ ଥାଆନ୍ତି ତ ଆପଣ ମୋ ପାଇଁ ଅଥବା ଗୁଡ଼ିଏ ଯୋଗାଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିଥାଆନ୍ତେ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଏହି ହଇରାଣରୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି ।” ଜବାବ୍‌ରେ ଆପଣ ମଧ୍ୟ ହଇରାଣ ହେଉ ନଥିବାର ଛଳନା କରି କହନ୍ତି—“ଆରେ ବାଃ, ଏଥିରେ ଯୋଗାଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିବାର କଅଣ ଅଛି ? ଇଏତ ଆପଣଙ୍କ ଘର ।” ଆପଣ ପୁଣି ଅତିଥିଙ୍କୁ ଘରକୁ ଆସିବାକୁ କହନ୍ତି । ଏଥିରେ ସେ ବାଧାଦେଇ କହନ୍ତି—“ଆରେ ପହିଲେ ଭାଉଜଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାକରି

ନିଅନ୍ତୁ ।” ତେବେ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଅତିଥି ଏକୃଷ୍ଟିଆ ନୁହନ୍ତି ବରଂ ତାଙ୍କ ଯାଜ୍ଞରେ ଏକ ବିଜୟୀ ଫଉଜ ଅଛନ୍ତି । ତାପରେ ଜଣେ ମୋଟୀ କୋଥମୀ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଭିତରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆଉ ତାପରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ହୋଇ ଭଗବାନଙ୍କ ଅବଦାନ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଭିତରୁ ପଦାକୁ ବାହାରନ୍ତି । ଆପଣ ଅତିଥିକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ କହନ୍ତି ଆଉ ନିଜେ ସାମାନ୍ୟତଃ ଓହ୍ଲେଇବାରେ ଲାଗିପଡ଼ନ୍ତି । ସାମାନ୍ୟତଃ ଉତ୍ତର ହୋଇଗଲେ, ଟ୍ୟାକ୍ସିବାଲା ଆପଣଙ୍କ ଦୟାମୟ ଅବସ୍ଥା ଅନୁଭବ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଭୟ ମାଗେ । ଆପଣ ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ ଟ୍ୟାକ୍ସିର ଭଡ଼ା ଦିଅନ୍ତି ଆଉ ଯେତେବେଳେ ଟ୍ୟାକ୍ସି ସେଠାରୁ ଯାଇ ଏକ ମାଲିକ ବାଟ ଅତିକ୍ରମ କରେ, ସେତିକିବେଳେ ଅତିଥିଙ୍କର ହଠାତ୍ ମନେପଡ଼େ କି ତାଙ୍କୁ ଟ୍ୟାକ୍ସି ଭଡ଼ା ଦେବାକୁ ଅଛି । ସେ କୁହନ୍ତି, “ଭାଇ ଟ୍ୟାକ୍ସିବାଲାକୁ ପରୁର ଭଡ଼ା କେତେ ହେଲା ?” ଆପଣ ସାଧାରଣତଃ କହନ୍ତି, “ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଭଡ଼ା ଦେଇ ଦେଇଛି । ଏଥିରେ ମନେକରିବାର କଅଣ ଅଛି ?”

ତାପରେ ଅତିଥି କୃତ୍ରିମ ରାଗ ପ୍ରକାଶ କରି କହନ୍ତି—“ଆପଣ ଏ କଅଣ କଲେ, ଭଡ଼ା ଦେବାରେ ଆପଣଙ୍କର କି ଦରକାର ଥିଲା ?”

ସେ ଯାହା ହେଉ ଏ ଘଟଣା ପରେ ଯାହାକିଛି ହୁଏ, ତାହା ବଡ଼ ମରଣାନ୍ତକ । ଅତିଥି ତ ପହଞ୍ଚିଲେ କହନ୍ତି—ତାଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯାଉ, କିନ୍ତୁ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟର ଅବସ୍ଥା କହି ଡାକ୍ତର ବତେଇଥିବା ପଥୋଲୋଜି ଫରମାସ କରିଦିଅନ୍ତି । ସେ ପଥର ତାଲିକା ଶୁଣି ଆପଣଙ୍କର ଦିହ ଖରାପ ହେବାକୁ ଲାଗେ । ଆପଣ ଏହି ତାଲିକା ଶୁଣିବା ସମୟରେ ହଠାତ୍ ଏକ ଜନିଷ ପଡ଼ିଯିବାର ଶବ୍ଦ ଆସେ । ଆପଣ ଲେଉଟି ପଡ଼ି ଚାହିଁବାମାତ୍ରେ ଜାଣିପାରନ୍ତି ଯେ ସମ୍ଭାଳାଯୁ ଅତିଥିଙ୍କ ଅସ୍ଥମ ପୁର ନବମ ପୁର ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼େଇ କରିବା ଫଳରେ ଆପଣଙ୍କ ରେଡ଼ିଓକୁ ଖସେଇ ପକେଇଛି । ଅତିଥି ନିଜ ନବମ ପୁରକୁ ମାରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଯିବାର ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଆପଣ ଅତ୍ୟାଚାରୀତ ଚେହେରାରେ ତାଙ୍କୁ ବାରଣ କରି କହନ୍ତି, “ଆଜ୍ଞା ଛାଡ଼ନ୍ତୁ, ପିଲାଲୋକ ରେଡ଼ିଓ ପକେଇବନି ତ କଅଣ ଆଲମାର

ପକେଇବ ? ଏ ରେଡ଼ିଓକୁ ନିଜର ବୋଲି ମନେକରନ୍ତୁ । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଏମିତି ମାରନ୍ତି ନାହିଁ ।” ଅଥଚ ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କ ମନ ଚୁହୁଁଥିବ କି ସେ ପିଲାର ରକ୍ତ ପିଇିଯିବେ । କିନ୍ତୁ ହାୟରେ ଅତିଥି ସକାରର ଭାବପ୍ରବଣତା ! ଆପଣଙ୍କ କପାଳ ଟିକିଏ କୁଣ୍ଡିତ ବି ହୁଏନାହିଁ ।

ଛୁଡ଼ନ୍ତୁ ସେ କଥା । ତାପରେ ଯେତେବେଳେ ଅତିଥି ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ପିଲକବିଲ ସହ ଆସ୍ଥାନ ଜମେଇ ଦିଅନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କ ଘର ବରବାଦ ହେବାକୁ ଲାଗେ; ଆପଣଙ୍କର ଆଉ ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲା-ପିଲଙ୍କ ଅବସ୍ଥା କେବଳ ଚାକରଙ୍କ ପରି ହୋଇଯାଏ । ଦିନରୁ ଅତିଥିଙ୍କ ସେବା କରୁଥାଅ ଆଉ ରାତିକୁ ଯାହିତାହି ଖାଇ ପଡ଼ିରୁହ । କେହି ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଆପଣଙ୍କୁ ପଚାରିବ ନାହିଁ କି ଆପଣ କଅଣ ଶିଆ-ପିଆ କଲେ । ଅତିଥି ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜନିଷକୁ ନିଜ ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗେଇବାକୁ ନିଜର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ମନେକରନ୍ତି । ସେ ଆପଣଙ୍କ ଟ୍ୟୁପେଷ୍ଟ ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ଆପଣଙ୍କ ସେଭିଙ୍ଗ୍ ସେଟରେ ନିଜର ଦାଢ଼ି କମେଇବେ, ଆପଣଙ୍କ ଲୁଗାପଟା ପିନ୍ଧିବେ, ଆପଣଙ୍କ ବିଛଣା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିବେ; ଆଉ ଆପଣ କିଛି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏହାପରେ ବି ସେ କେବେ ଫେରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ପଚାରିବାକୁ ଆପଣ ସାହସ କରିପାରିବେନି । ଯଦି କେବେ ଅତିଥି ଭୁଲରେ ନିଜ ଫେରନ୍ତାର କଥା କହିବାକୁ ବସନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରଥା ଅନୁଯାୟୀ ନିଶ୍ଚୟ କହିବାକୁ ହେବ କି, “ଭାଇ ଏତେ ଭରତର କଥା, ଆପଣ ଆସିବାର ତ ମାତ୍ର ଚାରିମାସ ହେଲା, ବି’ରୁରି ମାସ ଆହୁରି ରହିଯାଆନ୍ତୁ ।” ଅତିଥି ଆପଣଙ୍କ କଥା ମାନିଯିବେ ଆଉ କହିବେ, “ଭାଇ ଆପଣ ବାଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ତ ମୋତେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆପଣଙ୍କ କଥାକୁ ଭଲ ମୁଁ କେବେ ଭାଙ୍ଗିପାରିବି ?” ଏବଂ ଏହିପରି ଆପଣ ନିଜେ ନିଜ ଜାଲରେ ଛଦି ହୋଇଯିବେ ।

କିନ୍ତୁ ଅତିଥି ଆସିବାରେ ଗୋଟିଏ ଲଭ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି, ମାନେ ଯେଉଁ ଘରକୁ ବେଶି ଅତିଥି ଆସନ୍ତି, ସେ ଘରକୁ କେବେହେଲେ ଚୋର ଆସେ ନାହିଁ । କାରଣ ଚୋର ଏତକ ଜାଣେ ଯେ ଯେଉଁ ଘରକୁ ଅତିଥି ଆସିଥାଆନ୍ତି, ସେଠି ଚୋର ପାଇଁ କଣ ଆଉ ବାକିରହେ ! ଯେପରିକି

ଗୋଟିଏ ଖୋଳରେ ଦୁଇଟି ଖଣ୍ଡ । ରହିପାରିବନି । ଯଦି କୌଣସି
 ଘରକୁ ଅତିଥି ଆସିଯାଏ, ତେବେ ତାକୁ ବିଦା କରିବା ପାଇଁ ହଜାର
 ହଜାର ଉପାୟ କାଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼େ । ତା ଆଗରେ ବାରମ୍ବାର ଦିନକୁଦିନ
 ବଢ଼ୁଥିବା ଦରଦାମର ଚଢ଼ି କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ନିଜର ଦୁଃସ୍ଥ ଆର୍ଥିକାବସ୍ଥା
 ଅବସ୍ଥା ବିଶଦଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଉଦାହରଣ ଦେଇ
 ନିଜ ଉକ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳିତ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଅନେକ ସମୟରେ
 ଏହା ବି କହିବାକୁ ପଡ଼େ କି ଯେଉଁ ଘରେ ଅତିଥି ରହନ୍ତି ସେଠାରେ
 ଅଧରାତି ପରେ ସଇତାନ ବାହାରେ ଏବଂ ଏହା କହିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଯଦି
 ଅତିଥି ନ ହୁଏ, ତେବେ ଆପଣଙ୍କୁ ଦିନେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିବାକୁ ପଡ଼େ
 କି ଆପଣ ନିଜେ ସପରିବାର କୌଣସି ଜରୁର କାମରେ ଆଉ ଏକ
 ସହରକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ଯିବା ନିତାନ୍ତ ଦରକାର । ତେଣୁ ଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।
 କିନ୍ତୁ ଏପରି କରିବା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ନିଜେ
 ମୁଁ ଥରେ ଏହିଭଳି କଷ୍ଟଦାୟକ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲି । ଘଟଣାଟା
 ଏଇଆ ଯେ, ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ଅତିଥି ମୋ ଘରେ ପୁରା ମାସେ
 ରହିଗଲେ ଆଉ ତାଙ୍କର ଫେରିବାର କୌଣସି ସୁଦୂର ସମ୍ଭାବନା
 ଦେଖା ନଗଲା, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଅତିଥିଙ୍କୁ କହିଲି—“ଭାଇ ମୋତେ
 ଗୋଟିଏ ଜରୁର କାମରେ ବମ୍ବେ ଯିବାର ଅଛି । ଯଦି ଆପଣ ଅନୁମତି
 ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ମୁଁ ଯାଇ ଫେରି ଆସିବି; ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣ ଆରାମରେ
 ଘରେ ରୁହନ୍ତୁ ।” ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସେ କହିଲେ—“ଭାଇ ଆପଣଙ୍କ
 ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ମୁଁ ଏ ଘରେ ରହି କ'ଣ କରିବି ? ଆପଣ ବମ୍ବେ
 ଯାଉଛନ୍ତି, ତେବେ ଚାଲନ୍ତୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବମ୍ବେ ଚାଲିଯିବି ।
 ଭ୍ରମଣ ହେବ, ତା ସଙ୍ଗେ ଯାହାର ଆନନ୍ଦଟା ବି ମିଳିବ ।”

ଆଉ ଆପଣଙ୍କୁ ଲୁଚେଇବି କ'ଣ ? ମୋତେ ଭୁଲ୍ଲାଟାରେ
 ବମ୍ବେ ଯାହା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା, ଆଉ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଅତିଥିଙ୍କୁ ବି
 ସାଙ୍ଗରେ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଅତିଥିଙ୍କୁ ବିଦା କରିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର । ଏବେ
 ଗୋଟିଏ ମଜା କଥା ମୋର ମନେପଡ଼ୁଛି । ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ
 ଘରକୁ ଜଣେ ଅତିଥି ଆସିବାର ଥିଲା । ସେ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ

ଭଦ୍ରଲୋକ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଅତିଥିଙ୍କ ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟର ଏକ ତାଲିକା ଦେଲେ । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତାଲିକା ଦେବା ପରେ କହିଲେ, ଏ ତାଲିକା ଦେବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ ତୁମେ ଏହା ଅତିଥିଙ୍କ ପାଇଁ ରନ୍ଧିବ ବରଂ ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ଏହା ଯେ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତିଥି ଆମ ଘରେ ରହିଥିବେ ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ତାଲିକାରୁ କିଛି ହେଲେ ପରଶିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଏ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି କୌଶଳ ଫଳରେ ଅତିଥି ଅତି ସହଜରେ ବିଦା ହୋଇଯାଉଥିଲେ ।

ସୁତରାଂ ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ଘରେ କୌଣସି ଅତିଥି ଆସିଯାଆନ୍ତି, ତେବେ ଆପଣ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଖୋଜି ନେବେ ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ କ'ଣ କ'ଣ । ଥରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅତିଥିଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ ଜଣାପଡ଼ିଗଲେ, ତାଙ୍କୁ ଫେରନ୍ତା ଟିକଟ କଟେଇ ଦେବାଲାଗି ଆପଣଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ସୁବିଧା ହୋଇଯିବ । ଅତିଥି ଫେରିଯିବାବେଳେ କେବେହେଲେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିବ ନାହିଁ ଯେ ସେ ପୁଣି କେବେ ଆସିବେ । ବରଂ ତାଙ୍କୁ ସାପ୍ ସାପ୍ କହିଦେବେ ଯେ ସମ୍ଭବତଃ ଏହା ତାଙ୍କର ଶେଷ ସାକ୍ଷାତ । ଆପଣଙ୍କ କଥାରେ ଅଧିକ ଜୋର ଦେବା ଲାଗି କୌଣସି ଜ୍ୟୋତିଷୀର ଗଣନା କହିଦେବେ ଯେ ଆପଣ ଏ ଦୁନିଆରେ ମାତ୍ର ଆଉ କେତୋଟି ଦିନର ଅତିଥି । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଏହାପରେ କୌଣସି ଅତିଥିଙ୍କୁ ନିଜ ଘରକୁ ଉକେଇବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ ନାହିଁ ।

ଘର ଟେଲିଫୋନ୍

(ଘରୁକା ଟେଲିଫୋନ୍)

କି କୁଷିରେ ଯେ ମୁଁ ଘରେ ଟେଲିଫୋନ୍ ଲଗାଇବାକୁ ଚାହୁଁ କଲି, ତାହା କିଏ ଜାଣେ । ଏ ସମୟଟା ଏଡ଼େ ଖରାପ ଥିଲା ଯେ ଏହାର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ମୁଁ ମୋ ଜୀବନକୁ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଦେଇଛି । ଟେଲିଫୋନ ମୋ ଘରେ ଖଞ୍ଜା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ସମୟ ବିତିଯାଇଛି, ତାହା ଗୋଟିଏ ଭାଗ ଆଉ ତାପରେ ଯେଉଁ ସମୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ସେ ହେଉଛି ଅନ୍ୟ ଭାଗ । ମୋ ଦିନଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ କଟି ଯାଉଥିଲା । ଦିନେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋର କୌଣସି ଏକ ଦୁର୍ବଳତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଫରୁମାସ କରିଦେଲା କି ଘରେ ଟେଲିଫୋନ୍ ଖଞ୍ଜାଯାଉ । ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ସେଇଟା କେଉଁଥିପାଇଁ ?” ସେ କହିଲେ, “ସାରାଦିନ ମୁଁ ବୋରୁ ହୋଇଯାଉଛି । ଟେଲିଫୋନ ଆସିଗଲେ ମୁଁ ବେଳେବେଳେ ବାପଘରସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇପାରନ୍ତି ।”

ମୁଁ ମନେ ମନେ ଭାବିଲି ଯଦି ଶଶୁର ଘରର ଲୋକେ କେବଳ ଟେଲିଫୋନ୍ ଯୋଗେ କାମ ଚଳେଇ ନେବେ, ଏହାଠାରୁ ଭଲକଥା ଆଉ କଅଣ ହୋଇପାରେ ! ଶଶୁର ଘର ଲୋକେ କଥା କଥାକେ ଝିଅ ହାଲ ବୁଝିବାଲାଗି ଯେ ରୁଲିଆସନ୍ତି ଓ ଶିଆପିଆ ନକରି ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଟେଲିଫୋନ୍ ଯୋଗେ ଝିଅର ଅବସ୍ଥା ଜଣେଇ ଦେଇ ନିଜର ଅବସ୍ଥାକୁ ନିରୂପଦ ରଖାଯାଇପାରେ । ଏଇଟା ପରିସ୍କାର ଥିଲା ଯେ ମୁଁ ସୁଦୂର ପରିଣତି ବିଷୟ ଭାବି ଏହା କରିଥିଲି । କିନ୍ତୁ କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଯେ ଏହି ଟେଲିଫୋନ୍ ମୋ ଶଶୁର ଘରକୁ

ପ୍ରତି ମିନିଟ୍ରେ ମୋ ବରୁଦରେ ଅଭିଯୋଗମାନ ପହଞ୍ଚାଇବାରେ ଏକ ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବ, ଆଉ ମୁଁ କେବଳ ତା'ର ଦର୍ଶକ ହୋଇ ରହିଥିବି । ସୁତରାଂ ଏବେ ଏହି ଟେଲିଫୋନ୍ ମୋର ଛୋଟ ବଡ଼ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାମକୁ ଶଶୁର ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉଛି । ମୁଁ ଘନେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଡର ଡର କହିଲି—“ଶ୍ରୀମତୀ ! ଆପଣଙ୍କ ବାପ ଭୁଞ୍ଜାଟାରେ ମୋତେ ଠକିଦେଲେ । ସେ ଏପରି ବାଜେ ଯୌତୁକଗୁଡ଼ିଏ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ମୋତେ ଲଜ ଲାଗୁଛି ।” ମୋ କଥାଟା ପୂରା ହୋଇଛି କି ନାହିଁ, ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜ ବାପଘର ଯାଏ ଟେଲିଫୋନ ସଂଯୋଗ କରିଦେଲେ । ମୋ ଶଶୁରଙ୍କୁ ଡାକି କହି ଲାଗିଲେ—“ଆପଣଙ୍କ ଜ୍ଞାଇଁଙ୍କର ଏହି ଅଭିଯୋଗ ଯେ ଆପଣ ଯୌତୁକରୂପେ ତାଙ୍କୁ ସବୁ ଶରୀର ଜନିଷ ଦେଇଛନ୍ତି । ନିଅନ୍ତୁ, ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତୁ ।”

ମୁଁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ମନାକରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ରିସିଭର୍‌ଟି ଆଣି ମୋ ହାତରେ ଧରେଇ ଦେଲେ । ଏବେ ମୁଁ କରେ କଅଣ ? କେବଳ ଏତିକି କହି ରହିଗଲି, “ହାଲୋ ! ସର, ରଙ୍ଗ୍ ନମ୍ବର ।” ତାର ଜବାବ୍‌ରେ ଆରପଟୁ ଶଶୁରଙ୍କର ଖବର କିଛି ଶୁଣାଗଲା, “ବାବୁ ! ନମ୍ବର ତ ରଙ୍ଗ୍ ନୁହେଁ, ତମେ ନିଜେ ବହୁତ ରଙ୍ଗ୍ ଲେକ ଅଟ । ମୁଁ ମୋ ହିଅକୁ ଗୋଟିଏ ରଙ୍ଗ୍ ଲେକକୁ ଦେଇ ଦେଇଛି—ବାସ୍ ଏହା ହିଁ ମୋର ଦୋଷ ।” ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ ମୁଁ ଏ ଘଟଣା ପରେ ଆଉ କେବେ ଶଶୁର ଘର ବରୁଦରେ କିଛି କହିବାକୁ ସାହସ କରିନି । ବରଂ ମୁଁ ସତକୁ ସତ ନିଜକୁ ରଙ୍ଗ୍ ଲେକ ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଯଦି ରଙ୍ଗ୍ ଲେକ ନହୋଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ଘରେ ଟେଲିଫୋନ୍ ଲାଗାଇ ଏ ବିପଦ ବରଣ କରିଥାନ୍ତି କାହିଁକି ? ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ଯେ ଟେଲିଫୋନ୍‌ଟା ଘରକୁ ଆସିଗଲେ ଅନ୍ତତଃ ଶଶୁର ଘର ଲେକବାକଙ୍କ ଯିବାଆସିବାଟା କମିଯିବ । କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ତାର ଓଲଟା, ଏ ଯିବାଆସିବାଟା ବେଶି ହୋଇଗଲା । ଟେଲିଫୋନ୍ କରାଯାଉଛି—“ଆଜି ଘରେ ବଡ଼ିଆ ମିଠା ଡିଆରି ହୋଇଛି । ଆପଣମାନେ ଆସି ଟିକିଏ ଚୁଖିନେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।” ଟେଲିଫୋନ୍ ରିସିଭର୍‌ଟା ଥୁଆ-ହେଉ ନହେଉ ଘର ଆଗରେ ରକ୍ଷାର ଲାଇନ୍ ଲାଗିଯାଉଛି ଏବଂ

ମୁଁ ଆଡ଼ିଆ ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଯାଉଛି । ହାୟ ! ସେସବୁ ଦିନଗୁଡ଼ିକ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଥିଲା; ଯେତେବେଳେ କି ମୋ ଘରେ ଟେଲିଫୋନ୍ ନଥିଲା । କେତେ ବଢ଼ିଆ ବଢ଼ିଆ ମିଠେଇ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଖାଉଥିଲି ! କିନ୍ତୁ କେନ୍ଦ୍ର ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲେ ଯେ ମୁଁ କଅଣ ଖାଉଛି ଓ କଅଣ ପିଉଛି ।”

ଏବେ ତ କିନ୍ତୁ ଘରର ଟିକି ଟିକି କଥା ବି ପଦାରେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ପୁଣି ମୋ ଘରବାଲା ମୋ ଲାଗି ଟେଲିଫୋନ୍‌କୁ ଏକ ଚୌକିଦାର କରିଦେଇଛି । ଦପ୍ତରରେ ବସି କାମ କରୁଛି, ଅରୁନକ ଟେଲିଫୋନ୍ ଘଣ୍ଟି ବାଜେ । ସେଆଡ଼ୁ ଆବାଜ୍ ଆସେ—“ଆପଣ ଦପ୍ତରରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି କି ?”

ମୁଁ କହେ—“ଉପସ୍ଥିତ ଅଛି । ସେଇଥିଲାଗି ତ କଥା କହୁଛି ।”

ସେ କହୁଛନ୍ତି—“ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଘରକୁ ଆସିଲାବେଳେ କେକ୍‌ପେଷ୍ଟ୍ରି ନେଇ ଆସିବେ ।”

ମୁଁ ପଚାରୁଛି—“କିନ୍ତୁ ଏଥିଲାଗି ଟେଲିଫୋନ୍ କରିବାର କି ଦରକାର ଥିଲା ? ସକାଳେ ଘରୁ ବାହାରିଲାବେଳେ କହିଦେଇ ଆ’ନ୍ତୁ ।”

ଆବାଜ୍ ଆସୁଛି—“ଟେଲିଫୋନ ଆସିବା ଦିନଠାରୁ କୌଣସି କଥା ମନେରହୁନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କୁ ଫୋନ୍‌ରେ ବି ତ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରେ ।”

ଆଉ ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ, ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଘରକୁ ଫେରିଲାବେଳେ ମୁଁ କେବେହେଲେ କେକ୍‌ପେଷ୍ଟ୍ରି ନେଇ ଯାଏନାହିଁ । କାରଣ ମୁଁ ଜାଣେ ଯେ କେକ୍‌ପେଷ୍ଟ୍ରିର ଫରମାସ୍, ଟେଲିଫୋନ୍ କରିବାର ଗୋଟାଏ ବାହାନା । ଫୋନ୍ କରିବାର ଅସଲ ମତଲବ ହେଉଛି, ମୋ କାମଧନ୍ଦା ଉପରେ ନଜର ରଖିବା । ଯଦି କୌଣସି ଦିନ ଅକସ୍ମାତ୍ ମୁଁ ଦପ୍ତରରେ ନଥାଏ; ତେବେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ ମୁଁ ଘରେ

ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ମୋତେ ଶତାଧିକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବ—“କେଉଁଠାକୁ ଯାଇଥିଲ ? କାହିଁକି ଯାଇଥିଲ ? କାହା ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲ ? ଯାହା ମାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲ, ତାର ଲଙ୍ଗ କଅଣ ? ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।”

ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ମୁଁ ଏହି ଚୌକିଦାରକୁ ବରଦାସ୍ତ କରିନେଉଛି, କିନ୍ତୁ ମୋର ଏହି ଅଭିଯୋଗ ଯେ, ଯେବେଠୁଁ ଟେଲିଫୋନ୍ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲାଣି; ସେହିଦିନଠାରୁ ଆମଘର ‘ଆମଘର’ ହୋଇ ରହିନାହିଁ, ବରଂ ପରଘର ହୋଇ ରହିଲାଣି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏହା ଯେ କେବଳ ଟେଲିଫୋନ୍ ଅପରେଟର୍ ବନ୍ଦ ରହିଯାଇଛି । ଯଦି ଅଧିବାସରେ ଘର କବାଟରେ ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ ଆବାଜ୍ ହୁଏ, ମୁଁ ଜାଣିଯାଏ ଯେ ନିଶ୍ଚୟ କାହାର ମାମୁର-ଭଣଜାର-ଅଜାଙ୍କ ଦେହ ଅରୁନକ ଖରପ ହୋଇଛି । ଆଉ ଏ ‘ଦେହ ଖରପ’ଟା ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଲ ହେବନି; ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡାକ୍ତର ସଙ୍ଗେ ଆମ ଟେଲିଫୋନ୍‌ର ସଂଯୋଗ ନହେବ । ମୁଁ ନିଦରୁ ଉଠି ବାହାରକୁ ଗଲେ, ବଡ଼ ବିନୟର ସହ ସେ କହନ୍ତି -- “ମୋ ମାମୁର ଭଣଜାର-ଅଜାଙ୍କ ଦେହ ଅରୁନକ ଖରପ ହୋଇଯାଇଛି । ଯଦି ଆପଣ ଫୋନ୍ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେବେ, ତେବେ ମୁଁ ବଡ଼ କୃତଜ୍ଞ ହେବି । ମୁଁ ରାଗିଯାଇ କହେ ରାତିଅଧିକାରେ ଆପଣ କଅଣ ଫୋନ୍ ଜରିଆରେ ଯମ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ?

ସେ କହନ୍ତି—“ଆଜ୍ଞା ନା, ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଡାକିବାର ଅଛି ।”

ଆଉ ମୁଁ ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ କରି କୁହେ—“ଯମର ଅର୍ଥ ହିଁ ଡାକ୍ତର ।”

ସେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ତେଣେ ଫୋନ୍ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତଥାନ୍ତି, ଆଉ ମୁଁ ନିଦରେ ଟଳି ଟଳି ଏହି ଅପେକ୍ଷାରେ ଥାଏ ଯେ, କେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଫୋନ୍ ସରିବ ଆଉ ମୁଁ ଶୋଇବି । ବହୁତ ଡେରିଯାଏ ଫୋନ୍ କରାଯାଏ । ଆଉ ଯେତେବେଳେ ଫୋନ୍ ସରିଯାଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ମାମୁର-ଭଣଜାର-ଅଜାଙ୍କ ଦେହ ଅସୁଖ ବିଷୟରେ ଏତେ ବିବ୍ରତ ଥାଆନ୍ତି ଯେ, ସେ କଲର ପଇସା ନଦେଇ ଘରକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଏଇଭଳି ଲୋକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭଲ

ବ୍ୟବହାର କରେନାହିଁ । ଏହିପରି ଜଣେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି, ଏହିପରି ଅଧରାତିରେ କାହାର ଦେହ ଖରାପ ବିଷୟ ଫୋନ୍ କରି କଲ୍‌ର ପଇସା ନଦେଇ ରୁଲିଗଲେ । ସେତେବେଳେ ତ ମୁଁ ନୁହଁ ରହିଲି, କିନ୍ତୁ ପରଦିନ ଠିକ୍ ରାତି ଗୋଟାକବେଳେ ତାଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚି କବାଟ ଧଡ଼ ଧଡ଼ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ସେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ବିରାଟ ହୋଇ ପଦାକୁ ଆସିଲେ । ମୋତେ ଦେଖି ପଚାରିଲେ, “କଥା କଅଣ ?” ମୁଁ କହିଲି, “କାଲି ରାତିରେ ଆପଣ ଫୋନ୍ କଲ କରି ପଇସା ଦେଇ-ନାହାନ୍ତି, ତାହା ଦେଇଦେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।”

ଏଥିରେ ସେ ଗୁଣିଯାଇ କହିଲେ—“କଲ୍‌ର ପଇସା ମାଗିବା ପାଇଁ ଏଇଟା କଅଣ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସମୟ ?”

ଆଉ ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ଆଉ କାଲି ଅଧରାତିରେ ଆମଘରୁ ଆପଣ ଯେଉଁ ଫୋନ୍ କଲେ, ସେଇଟା କଅଣ ଫୋନ୍ କରିବା ସମୟ ଥିଲା ?” ଏହା ଶୁଣି ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଗୋଟାଏ ଚାରିଆଡ଼ି ଏପରି ଭାବରେ ଫିଙ୍ଗି-ଦେଲେ ଯେ, ସେ ଯେମିତି ମୋତେ ଭୟା ଦେଉଛନ୍ତି । ଏ ଘଟଣା ପରେ ସେହି ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଘରେ କାହାରି ଦେହ ଅଧରାତିରେ ଖରାପ ହୋଇନାହିଁ ।

ଭଗବାନ ମିଛ ନ କୁହାନ୍ତି, ମୋ ଘର ଗୋଟିଏ ବଢ଼ିଆ ପରୁକ ଟେଲିଫୋନ୍ ବୁଥ୍‌ରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲାଣି । ଏତିକି କେବଳ ତଥାତ୍ ଯେ ପରୁକ୍ ବୁଥ୍‌ରେ ଆପଣଙ୍କୁ ପଇସା ଦେବାକୁ ପଡ଼େ, କିନ୍ତୁ ମୋ ଘରେ ଆପଣଙ୍କୁ କଲ୍‌ର ପଇସା ଦେବାର କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଏମିତି ବି କେତେକ ପଡ଼ୋଶୀ ଅଛନ୍ତି; ଯେଉଁମାନେ କି ମୋ ଘରୁ ମାଗଣାରେ ଟେଲିଫୋନ୍ କରିବାକୁ ଏକ ପୁଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମନେକରନ୍ତି । ଏହି ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପ୍ରଥମତଃ ଫୋନ୍ କରନ୍ତି, ତା’ରେ କୁଶଳ ଜିଜ୍ଞାସା କରନ୍ତି ଏବଂ ଏତେ ସମୟ ଯାଏ କରନ୍ତି ଯେ, ମୋତେ ସେମାନଙ୍କୁ ରୁହା ଦେବାକୁ ପଡ଼େ; ତତ୍-ପରେ ପାନରେ ସକାର କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଏସବୁ କରିବା ହେତୁ ଏତେ ସମୟ ବଢ଼ିଯାଏ ଯେ, ସେମାନଙ୍କ ସ୍ମୃତିଶକ୍ତି କମିଯାଏ । ଏଇଟା

ଜଣାଶୁଣା କଥା ଯେ କାଳ ବିତଗଲେ, ମଣିଷର ବହୁତ କିଛି କଥା ମନେ ରହେନାହିଁ । ଏହିପରି ମୋ ଫୋନ୍ କଲର ପଇସା ବି ଶୀଘ୍ର ଭିତ୍ତିକ୍ରମ ବେଦି ଉପରେ ବଳିପଡ଼େ । ଏପରି ଅନେକ ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତି ବି ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ବି କଲ୍‌ର ପଇସା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଇଦିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଏଥିପାଇଁ ସେ ପକେଟରୁ ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟିଏ କାଢ଼ନ୍ତି, ଆଉ ପଚାରନ୍ତି—“ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ରେଜା ନିଶ୍ଚୟ ଥିବ ?” ଆପଣ କୁହନ୍ତୁ ତ, ମୁଁ କଅଣ ଜଣେ ପାନବାଲା ଯେ ଦଶଟଙ୍କାର ରେଜା ରଖିଥିବ । ଫଳ ଏଇଆ ହୁଏ ଯେ, ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟି ପୁଣି ତାଙ୍କ ପକେଟକୁ ଫେରିଯାଏ; ଆଉ ମୁଁ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଯାଏ ।

ଏମିତିଆ ଏକ ସାହାବଙ୍କ କଥା ଶୁଣନ୍ତୁ । ସେ ନିଜ ସକାନ୍ତ ମୋ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଫୋନ୍ କରନ୍ତି । ଏହି ବ୍ୟାପାର କେତେମାସଯାଏ ଚାଲିଲା । ଦିନେ ସେ ଫୋନ୍ କରିବା ପରେ ପୂର୍ବପରି ନିଜ ପକେଟରୁ ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟିଏ କାଢ଼ିବାରୁ, ସେ ନୋଟଟି ହାତରେ ଧରି କହିଲେ—‘ମହାଶୟ ଆପଣ ଯେତେଥର ଫୋନ୍ କଲେଣି, ତାର ଦାମ୍ ଦଶଟଙ୍କାରୁ ବେଶି ହୋଇଗଲାଣି, ଆଉ ରେଜା କଅଣ, ନୋଟ କଅଣ ।’ ଏହା କହି ସେ ନୋଟଟିକୁ ପକେଟରେ ରଖିଦେଲା । ଏ ଘଟଣା ପରେ ସେ ଆଉ କେବେ ମୋ ଘରକୁ ଫୋନ୍ କରିବାକୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଶୁଣୁଛି, ସେ ଏବେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାଗାକୁ ନୂଆ ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟିଏ ନେଇ ଫୋନ୍ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ୟମାନେ ମୋ ଘରେ ଫୋନ୍ କରିବାର ମୁଁ ବିରୋଧ କରେନାହିଁ । ମୁଁ କେବଳ ଏତିକି ଚାହେଁ ଯେ ଅନ୍ୟ କାହାଘରୁ ଫୋନ୍ କଲବେଳେ ଟିକିଏ ଉଦ୍ରତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଉଚିତ । ଦିନେ ଜଣେ ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତି ମୋ ଘରକୁ ଫୋନ୍ କରିବାକୁ ଆସିଲେ । ଫୋନ୍ ମିଳିବା ମାତ୍ରେ ସେ ଏତେ ଜୋରରେ ‘ହାଲୋ’ ବୋଲି ଚିଲେଇ ଉଠିଲେ ଯେ ମୋ ହିଅ ଚମକି ନିଦରୁ ଉଠିପଡ଼ିଲା । ତା’ପରେ ସେ ଏତେ ଜୋରରେ ଚିଲେଇ ଲାଗିଲେ ଯେ ମୋ କାନପରଦା ଫାଟିଗଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଚାପିଉଠିବା ନେଇଯାଇ କହିଲି—“ମହାଶୟ ଆପଣ ଫୋନ୍ ଜରିଆରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା

କରିବାର କଷ୍ଟ କାହିଁକି କରୁଛନ୍ତି ? ମୋ ସାଙ୍ଗରେ କୋଠାର ଛୁତ ଉପରକୁ ଆସନ୍ତୁ । ସେଠାରେ ଆପଣ ଏଡ଼ିକ ପାଟିରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ, ତାହା ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଖରେ ଗୁପ୍ତ ଗୁପ୍ତ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଯିବ । ଆପଣଙ୍କ ପାଟି ଯଦି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଅଛି, ତେବେ ଫୋନ୍ କରି ସାରା ବସ୍ତିଟାକୁ ଉଠାଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏ ବାଟେ ଭୁଞ୍ଜାଟାରେ ପଇସା ନଷ୍ଟ ହେବ ସିନା !”

ଏମିତି ନିତି ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରକାରର ଫୋନ୍ କଲବାଲା ମୋ ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ନ୍ତି । ଦିନେ ଦୁଇଜଣ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଝଗଡ଼ା କରି ମୋ ବୈଠକଖାନାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଜଣେ ଅନ୍ୟକୁ ଗାଳି ଦେଉଥାଏ । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ମୋତେ ପଚାରିଲା — “ଆପଣଙ୍କ ଫୋନ୍ ମୁଁ ଟିକିଏ ବ୍ୟବହାର କରିପାରେ କି ?” ମୁଁ କହିଲି — “ଶୁବ୍ ଆନନ୍ଦରେ କରିପାରନ୍ତି ।”

ମୋର ଅନୁମତି ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ରିସିଭରୁଟି ଉଠେଇ ଅନ୍ୟ ଲୋକର ମୁଣ୍ଡରେ ପିଟିଦେଲା । ଏତକ କରି ସେ ରିସିଭରୁଟା ଥୋଇଦେଲା ଓ କଲ୍ ପଇସାଟା ମୋ ହାତରେ ଦେଇଦେଲା । ଟେଲିଫୋନ୍ର ଏପରି ଅଭୂତ ବ୍ୟବହାର ମୁଁ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିଲି । ଆଉ ଏଇଟା ବି ପ୍ରଥମ ଥର, ଯେଉଁଥିରେ କି ମୁଁ ବିନା କଲ୍ରେ ପଇସାଟି ପାଇଯାଇଥିଲି । ମୋ ଫୋନ୍ରୁ ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ କହିବା କଥା ଗୁଡ଼ିହୁଅନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ଏପରି ବହୁ ଗଣ୍ଡଗୋଳିଆ ଟୋକାକୁ ମୁଁ ଭେଟେ, ଯେଉଁମାନେ କି ମୋତେ ଅଧରାତିରେ ଉଠେଇ ହଇରାଣ କରନ୍ତି ।

ଦିନେ ରାତି ଭିତଟାବେଳେ ମୋ ଫୋନ୍ର ଘଣ୍ଟି ବାଜିବାକୁ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ରିସିଭର ଉଠାଇବାରୁ ସେପଟୁ ଆବାଜ ଆସିଲା — “ହାଲୋ ! ଆପଣ ଏତେବେଳେଯାଏ ଚେଇଁ ରହିଛନ୍ତି ?”

ମୁଁ କହିଲି, “ଆଜ୍ଞା ନା, ମୁଁ ତ ଶୋଇଥିଲି, ଆପଣଙ୍କ ଫୋନ୍ ମୋତେ ଉଠେଇଦେଲା । କିନ୍ତୁ ଆପଣ କିଏ କହୁଛନ୍ତି ?”

ସେପଟରୁ ଆବାଜ ଆସିଲା—“ଭାଇ ସାହାବ ! ମୁଁ ଜଣେ ଚୋର । ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଚୋର କରିବାକୁ ବୁଝୁଥିଲି, କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଜାଣିବା ଉଚିତ ମନେକଲି ଯେ, ଆପଣ ଚେଇଁଛନ୍ତି କି ଖୋଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଆଉ କେତେବେଳେ ଆସିବି ।” ଏହାପରେ ବହୁତ ଡେରିଯାଏ ନିଦ ହେଲାନି ।

ଦିନେ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ସାହିଆ ଟୋକା ମୋତେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବ୍ୟବଧାନରେ ହଇରାଣ କରିବା କାରବାର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ସବୁ-ଥର ସେ ମୋର ହାଲ ପଚାରୁଥିଲା ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ମୋତେ ବୋଲିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିଲା । ଡିନି-ରୁରିଟି କଲ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଲି । ପଞ୍ଚମ ଥର ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଘଣ୍ଟି ବାଜିଲା, ମୁଁ ତାକୁ ଖୁବ୍ କଢ଼ାରେ ଗାଳି ଦେଲି । ସେକଡ଼େ ସେ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଷଷ୍ଠ ଥର ମୁଁ ତାକୁ ଅତି କଦର୍ଯ୍ୟ ଗାଳି ଦେଲି । ଯେତେବେଳେ ସପ୍ତମ ଥର ପାଇଁ ଘଣ୍ଟି ବାଜିଲା; ମୁଁ ହାଲେ ଜହ୍ନିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗାଳି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ମିନିଟ୍-ଯାଏ ତାକୁ ଗାଳି ଦେବାରେ ଲାଗିଲି । ପୁଣି ପଚାରିଲି, “ଏବେ କ’ଣ କହୁଛୁ କହ ?”

ଏହାର ଜବାବ୍‌ରେ ଆଉ ପାଖରୁ ଆବାଜ୍ ଆସିଲା—“ଆରେ ବାବୁ, ତୁମର ଆଜି କ’ଣ ହୋଇଗଲା କି ? ନିଜର ପାହ୍ୟା ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହେବାକୁ ଭୁଲିଗଲା । ତୁମେ ପାଗଳ ହୋଇଯାଇନା ତ ?” ଏହା ମୋ ଉପରିସ୍ଥ ଅଫିସରଙ୍କ ଆବାଜ ଥିଲା । ମୋର ହାଲ୍ ଖରାପ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଡରି ଡରି ତାଙ୍କୁ ସବୁକଥା ଶୁଣେଇଦେଲି । ବହୁତ କରି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବୁଲେଇଦେଲି ଯେ, ଗାଳି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନଥିଲା; କିନ୍ତୁ ସେହି ଦିନଠାରୁ ମୋ ଅଫିସରଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ଏକା-ବେଳକେ ବଦଳିଗଲା । ସେ ସବୁବେଳେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଖରାପ ବ୍ୟବହାର କରିଆସୁଛନ୍ତି । ଏବେ ତ ଜାଣିଶୁଣି ସେହି ଅଫିସରଙ୍କୁ ଗାଳି ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି । ଯେଉଁ ଗାଳି କି ମୁଁ ଅଜାଣତରେ ଦେଇଥିଲି । ସତେ କ’ଣ ମୁଁ ଏମିତି କରିପାରିବି ?

ଟୋକାମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଏପରି ଥକା ତ ହୋଇଥାଏ । ଏବେ କିନ୍ତୁ ଟୋକାମାନେ ମଧ୍ୟ ଫୋନ୍‌ରେ ଥକା କଲେଣି । ଜଣେ ଶ୍ରୀମତୀ ଅଛନ୍ତି, ଯେ କି ଅନେକ ସମୟରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେ ଫୋନ୍ କରି ମୋର ହାଲ୍ ବୁଝନ୍ତି । ପଚାରାଯାଏ—“ଦିନକୁ ଦିନ ମୋ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟର କାହିଁକି ଅବନତି ଘଟୁଛି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ, ସେ କାହିଁକି ମୋର ଯନ୍ ନେଉନାହାନ୍ତି । ମୋର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ତପସିଲ୍ ପଚାରାଯାଏ ଏବଂ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମୋତେ ଏହି ଖବର ଦେବାକୁ କୁହାଯାଏ କି, ମୁଁ କାଲି ଠିକ୍ ଛଅଟାବେଳେ ଅମୁକ ସିନେମାଘର ପାଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବି ।”

ମୋର ମନ ଏସବୁ ବିଷୟରେ ତ ବେଶ୍ ପରିସ୍କାର, କିନ୍ତୁ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମୁଁ କିପରି ବୁଝେଇବି ଯେ ମୁଁ ନିଷ୍ଠାପ । ମୋର ସାରା ଜୀବନରେ କେବଳ ଦୁଇଟି ମାସ ପାପ କରିଛି । ଗୋଟିଏ ପାପ ହେଲା ବିବାହ କରିବା, ଆଉ ଗୋଟିଏ ପାପ ହେଲା ଘରେ ଟେଲିଫୋନ୍ ରଖିବା । ଏହାଛଡ଼ା ମୋ ମୁଣିରେ ଅନ୍ୟ କିଛି ପାପ ନାହିଁ । ଏବେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋତେ ସନ୍ଦେହ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଏବଂ ବାରମ୍ବାର ଅଫିସକୁ ଫୋନ୍ କରି, ମୋର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ନଜର ଦେଉଛନ୍ତି । କୁହନ୍ତୁ ଭଲ, ଏଥିରେ ମୋର କି ଦୋଷ ! ମୁଁ ଘରେ ଫୋନ୍ ଲଗାଇ ମୁଣ୍ଡିଲରେ ପଡ଼ିଗଲି । ଯଦି ଫୋନ୍ ନଥାନ୍ତା, ତେବେ ମୁଁ ଉଦ୍‌ଗଲେକରେ ଗଣା ହେଉଥାଆନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କଅଣ କରିବି; ମୁଁ ବଡ଼ ଅସହାୟ ।

ମୋ ଚାକର

(ହମରା ନୌକର)

ଜାଣେନା ଏ ଦୁନିଆରେ ପ୍ରଥମ ଲୋକ କିଏ ଥିଲୁ, ଯେ କି ନିଜ କାମରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚେଇବା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଚାକର ଖଟେଇଲୁ । ସେ ଆଜି ଯଦି ଜୀବନ୍ତ ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ମୁଁ ତାକୁ ନିଶ୍ଚୟ କଠୋର ଦଣ୍ଡ ଦେଇଥାନ୍ତି, କାରଣ ସେ ନିଜ ଶରୀରକୁ ଟିକିଏ ଆରାମ ଦେବାଲାଗି ନିଜ ପଛରେ ଏପରି ଏକ ପରମ୍ପରା ଛାଡ଼ିଦେଇଗଲା ଯେ, ଯାହା ବିନା ମଣିଷର ଜୀବନ ଅସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଜଣାପଡ଼ୁଛି ଏବଂ ମଣିଷ ଅଯଥାରେ ଅନୁଭବ କରୁଛି ଯେପରିକି କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ନୁହେଁ ।

ଆଜିକାଲି ଏକ ସୁଖୀ ପରିବାରରେ ଏକ ଚାକର, ଫୁଲ ସଙ୍ଗେ କଣ୍ଟା ପରି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ମୁଁ ଏପରି ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ଦେଖିଛି, ଯେଉଁମାନେ କି ସମାଜରେ ନିଜର ସମ୍ମାନ ଉଠା ରଖିବା ଲାଗି ନିଜ ଘରେ ଚାକର ରଖନ୍ତି । ଆଉ ଚାକର ରଖିବା ସେମାନଙ୍କର ଏକ ସତ୍ତ୍ୱ । ଏହା, ଜଣେ ବଡ଼ ସତ୍ତ୍ୱରେ ନିଜ ଘରେ ଏକ ବିରାଡ଼ି ପୋଷିବା ଆଉ ନିଜଠାରୁ ବିରାଡ଼ିର ଅଧିକ ହେପାଜତ ନେବାଭଳି କଥା । ଏହିପରି ମାଲିକଙ୍କ ଚାକର ଏକ ଦର୍ଶନୀୟ ଚାକର ଅଟନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କଠାରୁ କାମ ଆଦାୟ କରିବା ସେମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ ବରଂ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେଇବା ଅଥଲା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏପରି ଚାକରମାନଙ୍କର ଭଲଭାବରେ ଲଳନପାଳନ କରାଯାଏ । ଏହିଭଳି ଚାକରମାନଙ୍କର କାମ କେବଳ ହେଲା, ସେ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ନିଜ ମାଲିକର ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତିର ଗୁରୁତ୍ୱ ଜାହର କରିବା ଆଉ ତା'ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି କାମ ନକରିବା । ଯଦି କୌଣସି ଘରେ ଏପରି ଚାକର ଥାଏ, ତେବେ ସେଠାରେ

ମାଲିକ ଓ ଚାକର ଭିତରେ ତପାତୁଟା ବାରିବା କଷ୍ଟକର, କାରଣ ଚାକରଟି କିପରି ପଳାଇ ନଯାଉ ଏହି ଭୟରେ ସେ ଚାକର ପାଇଁ ଏପରି ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ଯେ, ସେ କଜେ(ମାଲିକ) ତାର(ଚାକରର) ଚାକର ବୋଲି ସନ୍ଦେହ ହୁଏ । ଏହିପରି ଚାକରଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆହୁରି ଅନେକ ଚାକର ଅଛନ୍ତି ବିଚର ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ସତରେ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ଏମାନେ ଯେତେ କାମ କରନ୍ତି, ତହିଁରୁ ଅଧିକ ଅଭିଶାପ ଆପଣା ମାଲିକକୁ ଦିଅନ୍ତି ।

ଶୁଣାଯାଏ ଯେ ଏକ ସମୟରେ ଚାକରମାନେ ବଡ଼ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଥିଲେ । ଏତେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଯେ ସେମାନେ ଆପଣା ମାଲିକ ଲାଗି ନିଜ ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏବେ ଚାକରମାନଙ୍କର ଏତିକି ବି ସତ୍କୋଟପଣିଆ ନାହିଁ କି ସେମାନେ ନିଜ ମାଲିକ ପାଇଁ ନିଜ ଦରମାଟା ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦେବେ । ମାଲିକକୁ ଦରମା ମିଳୁ ବା ନମିଳୁ, ଚାକରର ଦରମାଟା କିନ୍ତୁ ପହଲକୁ ପହଲ ମିଳିଯିବା ଦରକାର । ଫଳ ଏପରି ହେଲାଣି ଯେ ଚାକରର ସତ୍କୋଟପଣିଆ ଅପେକ୍ଷା ମାଲିକର ସତ୍କୋଟ-ପଣିଆ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲାଣି ।

ମୋର ଥରେ ଗୋଟିଏ ଚାକରର ଦରକାର ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଏହା ଠିକ୍ କଲି ଯେ ତାକୁ ଚାକରରେ ରଖିବା ପୂର୍ବରୁ ତାକୁ କେତୋଟି ଦରକାରୀ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିନେବା ଦରକାର ଯେ, ସେ କେଉଁଠି ରହୁଛି, କି କି କାମ କରିପାରିବ, ପୂର୍ବରୁ କି କି ଅଭିଜ୍ଞତା ଅଛି ଇତ୍ୟାଦି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତାକୁ ଏସବୁ ପଚାରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ମୋର ଇଚ୍ଛାରୁ ନେବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ସେ ପ୍ରଥମେ ମୋର ବଶୀରୁ ପଚାରିଲା । ପୁଣି ପଚାରିଲା, ମୁଁ କେତେ ଦରମା ପାଏ, ଆୟର ଅନ୍ୟ କି କି ପଛା ଅଛି, ପିଲାକବିଲା କେତେ, ପୂର୍ବ ଚାକରମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋର କିପରି ବ୍ୟବହାର ଥିଲା, ଦରମା କେଉଁ ତାରିଖରେ ମିଳେ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଚିଡ଼ଚିଡ଼ା ମିଜ୍ଜାସ ଅଛି କି ନା । ଆଉ ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଏସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ସଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଦେଇଯାଉଛି, ସେତେବେଳେ ସେ ଘୋଷଣା କଲା—“ମୁଁ ଆଜିଠାରୁ ତୁମକୁ ମୋ ମାଲିକ ପଦରେ ନିୟୁକ୍ତ କଲି; ଆଉ ଏହାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ତୁମକୁ ଖାଇବା ଛାଡ଼ି ପ୍ରତ୍ୟେକ

ମାସ ଭରିଣ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।” ମୁଁ ମାଲିକହେବାର ନିୟୁକ୍ତିଟାକୁ ତ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲି କିନ୍ତୁ ମୋତେ ତା’ଠାରୁ ଏତେ ଜୁଲମ ସହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଯେ, ମୋତେ ନିଜ ଘରଛାଡ଼ି ପଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସେହି ଚାକରର ଏତେ ଗୁମାନ (ଲଜ) ମୋତେ, ମୁଁ ନିଜେ ଓପାସରେ ରହେ ପଛକେ ଚାକରର ପେଟ ପୁରୁଉଥିଲି । ଭଲକି ଭଲ ଦୁଃଖ ମୁଁ ସହ୍ୟ କରୁଥିଲି କିନ୍ତୁ ଚାକର ନିକଟରେ ମୁଁ ପାଟି ଫିଟେଇ ପାରୁନଥିଲି । ସେ ଚାକରର ଅତିଥି ସଜ୍ଜାର କରୁ କରୁ ମୁଁ କରଜରେ ବୁଡ଼ିଗଲି । ଶେଷରେ ବିନା ଚାକରରେ ଜୀବନ କଟେଇବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚାକର କଥା ମୋର ମନେପଡ଼ୁଛି । ମୁଁ ତାକୁ ଚାକରରେ ରଖିଲାବେଳେ, ତାହାର କାମଗୁଡ଼ାକ ଦେଖାଇଦେଲି । ଆଗରୁ ହୁସିଆର ହୋଇ ଏହା ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଜଣେଇଦେଲି ଯେ, ମୋ ଘରକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଅତିଥିମାନେ ଆସନ୍ତି । ତେଣୁ ଅଗୁନକ ଏଭଳି ବିପଦ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଏଥିରେ ସେ କହିଲା, “ଆପଣ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଏପରି ଘଟଣାରେ ମୁଁ ବିଛଣାପତର ବାନ୍ଧି ତିଆରି ହୋଇ ରହିଥିବି ।” ମୋର ଚାକର ନିହାତି ଦରକାର ଥିଲା, ତେଣୁ ମୁଁ ତାକୁ ଚାକରରେ ରଖିଲି । କିନ୍ତୁ ତା’ପରେ ମୋ ଘରେ ଏପରି ଏକ ବିପ୍ଳବ ଆସିଲା ଯେ ତାକୁ କାବୁ କରିବାର ଚେଷ୍ଟାରେ ମୁଁ ନିଜେ ବେକାବୁ ହୋଇଗଲି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର କାମକୁ ଉତ୍ସାହ କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ତାକୁ ଚାକରରେ ରଖିଥିଲି କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରଥମ ଦିନରେ କାମ ବାନ୍ଧିଦେବାକୁ ଦାବି କଲା । କହିଲା—“ମୋତେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବୋଲି ମୁଁ ବାସନ ଧୁଏ ନାହିଁ, ଧର୍ମ-ପେଲ ହେତୁ ମୁଁ ଝାଡୁ ଦେବନାହିଁ । ଧୂଆଁ ମୋ ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍‌କୁ ଖରପ କରେ ବୋଲି ମୁଁ ସ୍ବେଷେଇ କରିବନାହିଁ । ଗୋଡ଼ରେ ପୋଲିଓ ହୋଇଥିବାରୁ ମୁଁ ସଉଦା ଆଣିପାରିବନାହିଁ ।” ସେ ବଡ଼ ହୁସିଆର ହୋଇ ନିଜ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ମାସ କାମ ରଖିଲା । ତାହା ହେଲା—ଖାଇବା ଓ ଶୋଇବା । ଫଳ ଏଇଆ ହେଲା ଯେ ଏହି ଚାକର ସମସ୍ୟା ଉପରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ମୋ ଭିତରେ ଲଢ଼େଇ ଭଢ଼େଇ ଲାଗିଗଲା । ଆଡ଼େ ମୁଁ ଓ

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଝଗଡ଼ା କରୁଥାଉ; ଆଉ ସେ ତା କୋଠରେ ଆସିବାରେ ଶୋଇଥାଏ । ସେ ନିକମା ହାରା ଆମ ଝଗଡ଼ାଟା ମେଣ୍ଟି ହୋଇଯିବାର ବି ସମ୍ଭାବନା ନଥିଲା । ଦିନେ ଅଫିସରୁ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ଫେରି ମୁଁ ଦେଖିଲି କି ମୋ ଚାକର ରାଗ ହୋଇ ବସିଛି । ମୁଁ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ସେ କହିଲା — “ବାବୁ ! ଆଜି ଏହି ବିଷୟରେ ଗୋଟାଏ ଫାଇସଲ ହୋଇ-
ଯିବା ଦରକାର । ଆଜିଠି ଏ ଘରେ ହୁଏତ ମୁଁ ରହିବି କିମ୍ବା ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ରହିବେ । ମୁଁ ବାବୁଆଣୀଙ୍କ ଗାଳ ଓ ଆକଟରେ ବିବ୍ରତ ହୋଇ-
ପଡ଼ିଲଣି । ତେଣୁ ଆପଣ ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଛାଡ଼ନ୍ତୁ କିମ୍ବା ମୋତେ ଛାଡ଼ନ୍ତୁ ।” ମୁଁ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ତା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲି । ମୋର ଯଦି କ୍ଷମତା ଥାନ୍ତା, ତେବେ ମୁଁ ତା ପାଇଁ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇଥାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଅଭୁଆ ଥିଲା ଯେ, ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ଯୋତୁକ ଫେରେଇବା ପାଇଁ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଦରକାର; ଯାହାକି ମୁଁ କରିପାରୁନଥିଲି । ସୁତରାଂ ଛାଡ଼ିବା ପଥର କରି ଚାକରକୁ ଚାଲିଯିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇ-
ଦେଲି । ଏ ଅନୁମତି ଦେବାର ଫଳ ଏଇଆ ହେଲା ଯେ ସେ ମୋ ଦଣ୍ଡାଟି ସ୍ମୃତି ସ୍ଵରୂପ ନେଇଗଲା । ଏହିପରି ମୋ ଜୀବନରେ ଏପରି ଏକ ଖରାପ ସମୟ ଆସିଲା କି ଘଡ଼ିରେ ସମୟ ଦେଖିବାକୁ ଆଉ ଦରକାର ପଡ଼ିଲାନାହିଁ ।

ଅନେକ ଚାକର ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଭୂତପଣ ଅପେକ୍ଷା ଗୁପ୍ତଚରଗିରି ଅଧିକ । ଘରର ଛୋଟ ଛୋଟ କଥାକୁ ପଦାରେ ପ୍ରଘଟ କରିବାଟାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ମନେକରନ୍ତି । ଏହି କାରଣରୁ ସାହିତ୍ୟାୟକ ସମସ୍ତେ ମୋର ଦୁର୍ବଳତାଗୁଡ଼ିକ ଜାଣନ୍ତି । ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ରାଗଗ୍ରସ୍ତ । ସେମାନେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭାରି ଡରେ ଆଉ ତାଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଳିମନ୍ଦକୁ ଭିଜି-
ଯାଇଥିବା ବିରାଡ଼ିପରି ସହିଯାଏ । ସାହିବାଲାଏ ଏହା ମଧ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ମୋ କୋଟ୍‌ତଳେ କାମିଜ ନଥାଏ । ଜୋତା ଭିତରେ ଥିବା ମୋ ମୋଜା ପାଟିଯାଇଛି । ଚାରିମାସ ହେଲା ଘରଭିତ୍ତି ଦେଇନି । ପିଲଙ୍କ ଖୁଲି ଦରମା କେତେମାସ ହେଲା ଦେଇନି । ଏସବୁ କାରଣରୁ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ପଦାକୁ ବାହାରେ, ସେତେବେଳେ ମୋତେ ଭାରି ଲଜ ଲାଗେ । ଭାବେ ଯଦି ମୋ ଘରେ ଚାକର ନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ମୁଁ

ସାହିବାଲାଙ୍କ ପାଖରେ ଖୁବ ସମ୍ମାନାସ୍ପଦ ଭାବରେ ଗଣ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଆଉ ଛୁଟି ଫୁଲେଇ ରୁଲୁଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନାଗୁର, କାରଣ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ରୁକରର ମାଲିକ ଅଟେ । ଆଜିକାଲି ମଢ଼ୁଣି ରୁକରମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଜାତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲାଣି; ଯିଏ ବି ଦାନାକନା ପାଇଁ ରୁକର କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି । ମୁଁ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ରୁକରକୁ କହିଥିଲି— “ମୁଁ ତୁମକୁ ଖୁଆଇପିଅଇ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ଦେବି ।” ଏଥିରେ ସେ କହିଥିଲେ— “ଆଜ୍ଞା ନା, ମୁଁ ଏ ସର୍ତ୍ତରେ କାମ କରିପାରିବି ନାହିଁ । ମୋର ଖାଇବା ପିନ୍ଧିବା ଏତେ ଜରୁରୀ ନୁହେଁ । ଭଗବାନ ମୋତେ ବହୁତ କିଛି ଦେଇଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ସିନେମା ଦେଖିବାଲାଗି: ମୋର ପଇସା ଦରକାର, କାରଣ ଖାଇବା ବିନା ମଣିଷ ବଞ୍ଚି ରହିପାରେ କିନ୍ତୁ ଛବି ନଦେଖିଲେ ମୁଁ ଅଣନିଶ୍ୱାସ ହୋଇଯାଏ ।”

ସୁତରାଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମଘରେ ଏହି ଫିଲ୍ମ ରୁକର କାମ କରୁଛି । ସେ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବାମାତ୍ରେ ଘରୁ ଗାଏବ ହୋଇଯାଉଛି ଏବଂ ସକାଳେ ଏତେ ଡେରିରେ ଉଠୁଛି ଯେ ସେତେବେଳକୁ ଘରର କାମ କିଛି ବାକି ନଥାଏ । ସେ ଫିଲ୍ମ ଅଭିନେତାଙ୍କପରି ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରୁଛି । ମୋତେ ରୁହା ପିଆଲା ବଢ଼େଇ ଦେଲାବେଳେ ସେ ଏପରି ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ କରୁଛି, ଯେପରି କି ଏସବୁର ସୁଟିଂ ଚାଲୁଛି । ସେ ଏପରି ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ କରିବା ଫଳରେ କେତେଥର ମୋ ଲୁଗା ଉପରେ ରୁହା ପିଆଲା ପକେଇ ସାରିଲାଣି । ମୁଁ ତାକୁ ବୁଝେଇ ବୁଝେଇ ନକସ୍ତକ ହୋଇଗଲାଣି । ମନ ହେଉଛି ବିନା ରୁକରରେ ଦିନ କଟେଇ ଦେବି କିନ୍ତୁ ମୁହଁଲି କଥା ହେଉଛି, ଘରେ ରୁକର ନଥିଲେ ଲୋକେ ମୋ ଇଚ୍ଛତ ରଖୁନାହାନ୍ତି; ଆଉ ରୁକର ରଖିଲେ ସେ ମୋର ଇଚ୍ଛତ ରଖନ୍ତି । ଏବେ ଆପଣ ବତାନ୍ତୁ ମୁଁ କ’ଣ କରିବି ।

ରୁକ୍ମିର ସନ୍ତାନେ

(ନୌକର କି ତଳସେ ମେ)

ସୃଷ୍ଟିର ଆରମ୍ଭରୁ ମଣିଷ ଏ ଦୁନିଆଁରେ କିଛି ନା କିଛି ଖୋଜିବାରେ ଲାଗିଛି । କିଏ ଭଗବାନକୁ ଖୋଜୁଛି, କିଏ ଘର ଖୋଜୁଛି, କିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଖୋଜୁଛି । ଯାହାର କିଛି ଖୋଜିବାକୁ ନାହିଁ, ସେ କଅଣ ଖୋଜିବ; ତାହାର ତଳସରେ ଅଛି । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ ମୋ କପାଳରେ ରୁକ୍ମିର ଖୋଜା ଆସିଲା ଏବଂ ରୁକ୍ମିର ଖୋଜା ଦୁନିଆଁର ଏକମାତ୍ର ମୁଣ୍ଡିଲ୍ କାମ ଯେ, ମନୁଷ୍ୟ ଶ୍ରୀରନନ୍ଦ ବୁଢ଼ାଇ ଆଣିପାରେ କିନ୍ତୁ ରୁକ୍ମିର ଖୋଜିପାରିବ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାପ-ମାଆଙ୍କ ରୋଜଗାରରେ ମୁଁ ମଉଜ କରୁଥିଲି, ସେତେବେଳେ ସ୍ବପ୍ନରେ ବି ଭାବ ନଥିଲା ଯେ ରୁକ୍ମିର ଖୋଜାରେ ଏତେ ପାମିଡ଼ ବେଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପାମିଡ଼ର ଗଦା ହୋଇଯିବ, ହେଲେ ରୁକ୍ମିର ମିଳିବ ନାହିଁ । ସାଧାରଣତଃ ରୁକ୍ମିର-ଖୋଜା କାମ ମଣିଷ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ବୟସରୁ ଆରମ୍ଭ କରେ; ଆଉ ସାଠିଏ ବର୍ଷଯାଏ ଭଲ ଭାବରେ ଜାରିରଖେ । ତାପରେ ରୁକ୍ମିର ଖୋଜିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଏଇଥିପାଇଁ ଉଠେନି କି ସେତେବେଳେ ମୃତ୍ୟୁ ତାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଖୋଜିପକାଏ ।

ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ବାପା-ମା'ଙ୍କର ପ୍ରଚୁର ଧନ ବରବାଦ କରି ଏବଂ ପରାସ୍ତାରେ ଲଗ ଲଗ କରି କରି ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କଲି; ସେତେବେଳେ ଯାଇ ଜାଣିଲି, ଆସନ୍ତା କେତେବର୍ଷ ଯାଏ ମୋତେ ରୁକ୍ମିର ଖୋଜିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ରୁକ୍ମିର କେମିତି ଖୋଜିବାକୁ ହୁଏ, ସେ ଧାରଣା ମୋର ନଥିଲା । ତେଣୁ ମୋତେ ଆଗରୁ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ରୁକ୍ମିର ଖୋଜୁଥିବା ସୁଦୃଷ୍ଟ ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ପରାମର୍ଶ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ମୋତେ ପରମର୍ଶ ଦିଆଗଲା ଯେ ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ଖବରକାଗଜମାନଙ୍କରୁ ଖବର ପଢ଼ିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଚାକର ଇସ୍ତାଫାରଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ିବି । ଆଉ ଦରଖାସ୍ତ ଉପରେ ଦରଖାସ୍ତ ପଠାଉଥିବି ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଚାକର ସମ୍ପର୍କରେ ନିୟୁକ୍ତ ନ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଚହଁଆର ଦିନଠାରୁ ଖବରକାଗଜରେ ସେସବୁ ପଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରତି ଇସ୍ତାଫାର ପଢ଼ିବା ପରେ ମୋର ହତାଶା ଆହୁରି ବଢ଼ିଯାଉଥାଏ । କାରଣ କୌଣସି ଚାକର ପାଇଁ ଯେଉଁ ଦକ୍ଷତା ଦରକାର, ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଯୋଗ୍ୟ ନଥାଏ । ଯଦି ମୁଁ ସେହି ଦକ୍ଷତା ହାସଲ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ ତେବେ ଭୟୁଥାଏ, ସେତେବେଳକୁ ଦରଖାସ୍ତ ଦେବାର ଶେଷ ତାରିଖ ଗଢ଼ିଯିବ । ଏକ ଅଜବ ଦୃଶ୍ୟରେ ମୁଁ ପଡ଼ିଯାଏ । ଯଦି କୌଣସି ଇସ୍ତାଫାରରେ ମୁଁ ଶିକ୍ଷା ଯୋଗ୍ୟତାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିନାଏ, ତେବେ ବୟସ ସୀମା ଉପରେ ନଜର ପଡ଼ିଲାବେଳକୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଏହି ଇସ୍ତାଫାରକୁ ମୋର ଦୁଇବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ପଢ଼ିବାର ଥିଲା । କେବେ ବୟସ ଆଗେ ବଢ଼ିଯାଏ, କେବେ ଶିକ୍ଷା ଯୋଗ୍ୟତା ପଛକୁ ରହିଯାଏ । କେତେବେଳେ ଶିକ୍ଷା ଯୋଗ୍ୟତା ଯଦି ଅନୁକୂଳ ହୁଏ, ବୟସ ସୀମା ଦଗା ଦିଏ । ଏହିସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ମୋର ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ରାଗ ଆସେ । ସେ କାହିଁକି ମୋତେ ଆଗରୁ ଜନ୍ମ ଦେଲେ । ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି ଯେ ଏହି ବିଜ୍ଞାପନ ଦେଉଥିବା କୋମ୍ପାନୀ ଓ ଦସ୍ତରମାନଙ୍କୁ ମୋର ଏହି ସବୁ ଦୁର୍ବଳତା ଜଣାଅଛି ଏବଂ ସେମାନେ ଖୁବ୍ ହୁସିଆର ସହିତ ଏହି ବିଜ୍ଞାପନ ସବୁ ଦେଉଛନ୍ତି; ଯେପରି କି ମୋତେ ସେ ଚାକର ନିମିଳିବ । ବଡ଼ ମୁଢ଼ିଲରେ ଦିନେ ଖବରକାଗଜର ଏପରି ଏକ ବିଜ୍ଞାପନରେ ନଜର ପଡ଼ିଲା, ଯାହା ପାଇଁ ମୋର ସନ୍ଦେହ ହେଲା କି ମୋର ଅବସ୍ଥାକୁ ଆଖିଆଗରେ ରଖି ଏହି ବିଜ୍ଞାପନ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ମୁଁ କେବଳ ଏଥିପାଇଁ ଏକମାତ୍ର ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥୀ । ମୁଁ ଖୁସିରେ ଉଛୁଳି ପଡ଼ିଲି । ମୁଁ ବହୁ ବନ୍ଧୁଙ୍କଠାରୁ ଅଗ୍ରୀମ ବଧେଇ ସଂଗ୍ରହ କରିନେଲି । ସାରା ପରିବାରରେ ମୁଁ ଘୋଷଣା କରିଦେଲି ଯେ ଏବେ ଚାକର ନିଶ୍ଚୟ ନିମିଳିବ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ହୁସିଆର ହୋଇଯାଆନ୍ତି; ମୋ ଜୀବନର ଗତି ବଦଳିବାକୁ ଯାଉଛି । ଆଉକୁ ମୋତେ କେହି ଘୃଣା ଚକ୍ଷୁରେ ନଦେଖୁ, ଆଉ ମୋତେ ଦୂର୍ ଦୂର୍ ନକରୁ । ବହୁତ ବେଳଯାଏ

ମୁଁ ଚାକରର ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିଆସିଲି । ବାପମା'ଙ୍କୁ କହିଦେଲି, “ଆପଣଙ୍କର ଆଉ ଅଧିକ କଷ୍ଟ ଉଠେଇବା ଦରକାର ନାହିଁ ।”

ବହୁ ଅପେକ୍ଷା ପରେ ଉକ୍ତ ଅଫିସରୁ ଏକ ଚିଠି ଆସିଲା, ଅମ୍ଭଙ୍କ ତାରଖ ଦିନ ଠିକ୍ ଦିନ ଦଶଟାବେଳେ ଏହି ଅଫିସକୁ ସାକ୍ଷାତକାର ପାଇଁ ଆସନ୍ତୁ । ସେହି ଚିଠି ପାଇ ମୁଁ ବହୁତ ଖୁସି ହେଲି । ମୋତେ ଏପରି ଜଣାଗଲା କି ଅମ୍ଭଙ୍କ ତାରଖ ଠିକ୍ ଦଶଟା ବେଳେ ମୁଁ ରୁକ୍ମିଣୀରେ ନିୟୁକ୍ତ ହୋଇଯିବି । ଏତକ ବି ମୁଁ ଭାବିଲିନାହିଁ ଯେ ଗୋଟିଏ ସାକ୍ଷାତକାରର କଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଉଠେଇବାକୁ ଅଛି । ଆରେ ବାବୁ ମୁଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟରେ ସେହି ଅଫିସରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖେ ତ, ସେଠାରେ ଯୁବକମାନଙ୍କର ଏକ ଉଡ଼ି ଲାଗିଯାଇଛି । ସେମାନଙ୍କର ଆଗମନର କାରଣ ପଚାରି ବୁଝିଲି ଯେ, ମୁଁ ଯେଉଁ ରୁକ୍ମିଣୀ ତଲସରେ ଆସିଛି, ସେମାନେ ସେହି ରୁକ୍ମିଣୀ ତଲସରେ ଆସିଛନ୍ତି । ପଚାରିଲି—“କେତୋଟି ରୁକ୍ମିଣୀ ଖାଲି ଅଛି ?” ଜବାବ ମିଳିଲା ‘ଏକ’ । ଏ ଉଡ଼ର ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ମୋ ହାତରୁ ବି. ଏ. ଫାର୍ମିକେଟ୍ଟି ଖସିପଡ଼ିଲା । ମୋର ହୋସ୍ ବୁଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଲି, ଆଉ ସାକ୍ଷାତକାର ପାଇଁ ମୋର ସମୟକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲି । ସାକ୍ଷାତକାରରେ ମୋତେ କଅଣ ଧରାଯିବ, ତାହା ମୋତେ ଜଣାନଥିଲା । ସେମିତିଆ ବି କଲେଜରୁ ବାହାରିବା ଦଶମାସ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଆଉ ଇତିହାସ କି ଭୁଗୋଳର କିଛି ପାଠ ମୋର ମନେନଥିଲା; ଆଉ ତଳନ୍ତି ଘଟଣା-ବଳୀ ବି କିଛି ଜାଣି ନଥିଲା, କାରଣ ଗତ ଦଶମାସ ଧରି ଖବରପତ୍ରକୁ ମୁଁ ଅଦରକାଶ ଭାବୁଥିଲି । ଯେତେବେଳେ ଅପେକ୍ଷାର ସମୟ ଗଢ଼ିଗଲା, ଆଉ ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ସାକ୍ଷାତକାର ପାଇଁ ମୋର ନାମ ଡକାହେଲା, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଉପବାନଙ୍କ ନାମ ସ୍ମରଣକରି ଏପରି ଏକ କୋଠରରେ ପଶିଲି; ଯେଉଁଠାରେ କି ତିନିଜଣ ଉଦ୍ବିଗ୍ନ ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । କୋଠରରେ ପଶିବା ମାତ୍ରେ ମୁଁ ଘାବେରେଇ ଗଲି । ମୁଁ ରୁପ୍‌ରୁପ୍ ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲି । କିଛି ବେଳ-ଯାଏ ତିନିଜଣଯାକ ମୋତେ ଏପରି ଭାବରେ ଚାରେଡ଼େଇ ଚାହିଁଲେ, ଯେପରିକି ମୁଁ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ ମନେହେଲା, ଯେପରିକି କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ସେମାନେ ମୋ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ସ୍ବରୁ

କରିଦେବେ । ମୋର ଝାଳ ବାହାରିଗଲା । ଆଖି ଆଗରେ ଅନ୍ଧାର ଘୋଟିଗଲା । ଗୋଡ଼ ଏଣେତେଣେ ପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ବେହୋସ୍ ହୋଇ ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ଜଣେ ସାହାବ ନିରବତା ଭାଙ୍ଗି ପଚାରିଲେ—“ସିକନ୍ଦର କେବେ ଭାରତ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ ?”

ମୁଁ ଖନେଇ ଖନେଇ କହିଲି—“ମୋର ଜନ୍ମ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ।”

ଏଥିରେ ଇଷ୍ଟରୂପ୍ୟ ବୋର୍ଡ଼ର ସଭ୍ୟମାନେ ଏପରି ହସିଲେ, ଯେପରିକି ସିକନ୍ଦରଙ୍କ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ ପଛରେ ମୋର ହିଁ ହାତ ଥିଲା । ମୁଁ ନିଜକୁ ପରିଷ୍କାର କରିଦେବା ଉଚିତ ଭାବ କହିଲି—“ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ମିଛ କହୁନି । ମୁଁ ଜନ୍ମହେବା ପରଠାରୁ ସିକନ୍ଦର କେବେହେଲେ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରିନାହାନ୍ତି ।”

ଏହାପରେ ଆଉ ଜଣେ ସାହାବ ପଚାରିଲେ—“ଆମେରିକାକୁ କଲମ୍ବସ୍ କେବେ ଆବିଷ୍କାର କଲେ ?”

ମୁଁ କହିଲି, “ଆମେରିକା ଆବିଷ୍କାରର ତାରିଖ ସହିତ ମୋ ରୁକିରିର ସମ୍ବନ୍ଧ କଅଣ ? ତେଣୁ ଏପରି ଖାପଛଡ଼ା ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ତ ରୁକିରି ଖୋଜି ଆସିଛି । ସିକନ୍ଦରଙ୍କ ଆକ୍ରମଣ ଓ ଆମେରିକା ଆବିଷ୍କାର ସଙ୍ଗେ ମୋର ନେଣଦେଣ କଅଣ ଅଛି ?” ଏଥିରେ ଇଷ୍ଟରୂପ୍ୟ ବୋର୍ଡ଼ର ଜଣେ ସଭ୍ୟ ପଚାରିଲେ—“ତୁମ ନାମ କଅଣ ?”

ମୁଁ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇ ମୋର ନାମ କହି, ଇଷ୍ଟରୂପ୍ୟ ବୋର୍ଡ଼ର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଏହିପରି ସହଜ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଶା କଲି । କିନ୍ତୁ ନିଜ ନାଆଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବତେଇ ମନେ ମନେ ଖୁସି ହେଉଥିଲା ବେଳେ, ଜଣେ ସଭ୍ୟ ପଚାରିଲେ—“ଦୁନିଆଁରେ କେତୋଟି ମହାଦେଶ ଅଛି ?” ଏଥିରେ ମୁଁ କହିଲି—“ଆପଣଙ୍କୁ ମହାଦେଶର ସଂଖ୍ୟା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଜଣାଅଛି, କିନ୍ତୁ ମୋତେ କେବଳ ହଇରାଣ କରିବା ଲାଗି ଏଭଳି ପ୍ରଶ୍ନ

ପରୁରୁଛନ୍ତି । କୌଣସି ଦୁଃଖୀ ଲୋକକୁ ଏପରି ହଇରାଣ କରିବା ଭଲକଥା ନୁହେଁ । ସାପ୍ ସାପ୍ କହନ୍ତୁ ମୋତେ ଆପଣ ରୁକିର ଦେବେ କି ନାହିଁ; ଅଥବା ଏପରି ପ୍ରଶ୍ନସବୁ ପରୁର ମୋତେ ହଇରାଣ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।”

ତା’ପରେ ଜଣେ ସଭ୍ୟ ମୋତେ କହିଲେ—“ତୁମେ ଯାଇପାର ।”

ମୁଁ ପରୁରିଲି—“ତେବେ ମୋତେ କହନ୍ତୁ ମୁଁ ରୁକିରରେ କେବେଠୁ ନିଯୁକ୍ତ ହେବି ?” ସଭ୍ୟ କହିଲେ—“ଆପଣ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ରୁକିର ଖୋଜନ୍ତୁ । ଆମର ଏପରି ପ୍ରାଣୀ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ, ଯାହାକୁ କି ମହାଦେଶଗୁଡ଼ିକର ସଖ୍ୟା ଜଣାନାହିଁ ।”

ମୁଁ ଆହୁରି କିଛି ଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି, କିନ୍ତୁ ଚପରସୀ ମୋତେ ଖୁବ୍ ହେପାଜତରେ ଆଣି ପଦାରେ ଛୁଡ଼ିଦେଲା । ବାହାରକୁ ଆସି ଅନୁଭବ କଲି ଯେ ରୁକିର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲି, ତାହା ଭାଙ୍ଗି ଚୁରମାର ହୋଇଯାଇଛି । ଏହି ଦାରୁଣ ଦୁଃଖ ପରେ ମୁଁ ବହୁଦିନଯାଏ ରୁକିର ଖୋଜିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲି । ଶେଷରେ ଖୋଜିଲେ ସିକନ୍ଦର-ଆଜାମ୍‌ଙ୍କର ଆହ୍‌ମଶ ମୋ ଉପରେ ସୁରୁ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ଇଶ୍ଵରଭ୍ୟ ବୋଉଁ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଚେହେରା ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାନୁଥିଲା, ଆଉ ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରି ବଛାଣାରେ ଉଠିବସୁଥିଲି ।

ଏହି ଘଟଣାର କିଛିଦିନ ପରେ ମୋତେ ଖବରକାଗଜରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବିଜ୍ଞାପନ ଦେଖାଗଲା । ଲେଖାଥିଲା—“ଜଣେ ବାବୁଙ୍କର ଏକ ଶିକ୍ଷକ ଦରକାର, ଯିଏ କି ତାଙ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଘରେ ପଢ଼େଇବ ।” ଆଶାର ଏଇଟା ଶେଷ କରିଣ ଥିଲା । ତେଣୁ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଆଶା ନେଇ ସେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଦ୍ଵାରରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ସେ ମୋତେ ଯାହା କର ପରୁରିଲେ—“ଆପଣ କେଉଁ ବିଷୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ।” ମୁଁ କହିଲି—“ଆପଣଙ୍କ ତରଫରୁ ଖବରକାଗଜରେ ଶିକ୍ଷକ ଦରକାର ବୋଲି ବାହାରିଥିଲା । ସେହି ସମ୍ପର୍କରେ ମୁଁ ଆସିଛି ।”

ଏଥରେ ସେ ବାବୁ କହିଲେ—“ବଜାରରୁ ସଉଦା ଆଣିପାରିବ ?”

ମୁଁ କହିଲି—“ନିଶ୍ଚୟ ଆଣିପାରିବ ।” ସେ ପୁଣି ପଚାରିଲେ, “ଘରର କାମଧନ୍ଦା କରି ପାରିବ ?” ମୁଁ କହିଲି, “ଘରକାର ପଡ଼ିଲେ ଏହା ମଧ୍ୟ କରିପାରିବ ?” ସେ ପଚାରିଲେ, “ତୁମକୁ ରୋଷେଇ କରି ଆସେ ?”

ମୁଁ କହିଲି—“ଆଜ୍ଞା ନା ।” ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସେ କହିଲେ, “ତେବେ ମୁଁ ତୁମକୁ ନିୟୁକ୍ତ କରିପାରିବିନାହିଁ । ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷକ ଖୋଜିନେବି ।” ମୁଁ ପଚାରିଲି—“ହଜୁର, ମୁଁ ବୁଝିପାରୁନି ଶିକ୍ଷକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସହିତ ସଉଦା ଆଣିବା ଆଉ ରୋଷେଇ କରିବାର ସମ୍ଭବ କଅଣ ?” ସେ କହିଲେ—“ଶିକ୍ଷକ ତ ଗୋଟାଏ ବାହାନା । ମୋତେ ଏଭଳି ଲୋକ ଘରକାର, ଯେ କି ଘରର କାମଧନ୍ଦା କରିବ, ବଜାରରୁ ସଉଦା ଆଣିବ ଏବଂ ସମୟ ବଳିଲେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପଢ଼େଇବ ।”

ମୁଁ ସବୁ କିଛି କରିପାରିବି, କିନ୍ତୁ ବି. ଏ. ଡିଗ୍ରୀର ଅପମାନ ମୁଁ ସହିପାରିବିନି ।

ଏଣୁ ଆଜିଯାଏ ଚାକିରି ଖୋଜାରେ ସାରାଦିନ ସଡ଼କରେ ବୁଲୁଛି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରତି ଜାଗାରେ ‘ଖାଲି ନାହିଁ’ର ବୋର୍ଡ଼ ହିଁ ଦେଖାଯାଉଛି । ଘରେ ଓ ପରିବାର ଭିତରେ ସବୁଆଡ଼ୁ ମୁଁ ବେଜିଡ଼ ହୋଇ ସାରିଲଣି । ସମସ୍ତେ ମୋତେ ନିନ୍ଦା କରୁଛନ୍ତି । ସାରାଦିନ ଚାକିରି ଖୋଜା ପରେ ଯେବେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ହତାଶ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରେ, ସେତେବେଳେ ମୋ ଆଗରେ ଖାଲି ଏଭଳି ଥୁଆଡ଼ୁଏ, ଯେପରିକି ଏ ଘରର ମୁଁ ଜଣେ ଲୋକ ନୁହେଁ ବରଂ ଏକ ଅନିମନ୍ତ ଅତିଥି । ଚାରିପଟେ ପରି ମୁଁ ନିଜ ଘର ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ମୁହଁଲୁଚେଇ ବୁଲୁଛି । ଘରୁ ବାହାରିବା ମାସେ ସାହି ପିଲାମାନେ ମୋ ପଛରେ ନାନା ପ୍ରକାର ବୋଲି କରନ୍ତି,

ବିରଂ ଅନେକେ ଟେକା ପକାଇବାକୁ ଗୁଡ଼ନ୍ତିନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ
ଆଜିଯାଏ ସାହସ ଦରେଇନାହିଁ । ମୁଁ ସେହି ଦିନର ଅପେକ୍ଷାରେ ଅଛି,
ଯେଉଁଦିନ କି ମତେ ସତରେ ଚାଲିବ ମିଳିଯିବ; ଆଉ ସେହି
ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି, ଯେଉଁମାନେ କି ମୋର
ବେରୋଜଗାଣାର ପାଇଦା ଉଠେଇ ମୋର ନିନ୍ଦା କରିଛନ୍ତି ।
ଦେଖାଯାଉ ଓଟ କେଉଁ କଡ଼ମାଡ଼ି ବସୁଛି ! ବସୁଛି କି ନାହିଁ କେଜାଣି,
କାରଣ ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଏ ଓଟ ଗତ ଦଶବର୍ଷ ହେଲା ଠିଆହୋଇ
ରହିଛି ।

ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର

ସେ ଥିଲା ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର । ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ପରି ସେ ବି ଥିଲା ହିଂସ୍ର ଓ ବଦ୍‌ରଗୀ । ଯେତେବେଳେ ତ ସେ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହେଉଥିଲା । ତାର ନାଆଁ କଅଣ ଥିଲା, ତାହା କେହି ଜାଣିନଥିଲେ । ‘ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର’ ନାଆଁରେ ସେ ପରିଚିତ ଥିଲା । ଏକେ ତ କୁକୁର, ସେଥିରେ ପୁଣି ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର ! ଏକେ ତ କଲରା ପିତା, ସେ ପୁଣି ମାଡ଼ିଛି ନିମ ଗଛରେ । ପକ୍ଷସଂବାଦୀଙ୍କ (ଜଣେ ଉଦ୍‌ଘାସ୍ୟଲେଖକ) କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ସେ ଥିଲା ‘କୁକୁର ଭଳି କୁକୁରଟାଏ’ । ଡାଇରେକ୍ଟର କାର୍‌ରେ ଅଫିସକୁ ଆସିଲାବେଳେ, ସେ ତାଙ୍କ ପଛ ସିଟ୍‌ରେ ବସି ଅଫିସର ମହିଳା କରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ନାଲ ଗଢ଼ୁଥାଏ । କାର ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କୁ ଛୁଡ଼ି କୁକୁରକୁ ଫେରାଇ ନେଉଥିଲା । ଡାଇରେକ୍ଟର କୁକୁରକୁ କାହିଁକି ଆଣୁଥିଲେ, ତାହା କେହି ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲେ । କେ ତଜଣି ଶୁଣୁଥିଲେ, ଡାଇରେକ୍ଟର ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ କୁକୁରକୁ ମିଳାଇ ନିଜର ଗୁରୁତ୍ବ ବଢ଼ାଇବା ଚାହୁଁଥିଲେ । ସେକଥା ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜଣା ।

କିନ୍ତୁ ମୋର ଏ ବିଷୟରେ ଭଲ ମତ ଥିଲା । ମୋର କହିବା କଥା, କୁକୁରଠାରେ ପ୍ରକୃତରେ କିଛି ନାହିଁ । ଯଦି କୁକୁରର କୁକୁରଭରୁ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କୁ ଅଲଗା କରିଦିଆଯାଏ, ତେବେ ସେ କୁକୁରର କେବଳ ଲଞ୍ଜିଟି ରହିଥିବ, ଯାହାକି ଆମମାନଙ୍କ ଭଳି ରାମାଦାମାଙ୍କ ଆଗରେ ହଲୁଥିବ । ଏହି କୁକୁରର ଲଞ୍ଜି ଛଡ଼ା ଆଉ ଯାହାକିଛି ଅଛି; ତାହା ହେଉଛି ‘ଡାଇରେକ୍ଟରଗିରି’ । ଏହି କଥାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସହକାରୀଙ୍କ ବିଷୟରେ

କହେ କି, କେବେ କେବେ ସେ (ବ୍ୟକ୍ତିତେ ସହକାଶ) ସେହି କୁକୁରଠାରୁ
 ଯେ ବେଶି ହିଂସ୍ର ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ତାହା ନୁହେଁ; ବରଂ ଭଲକରି
 ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର ମୃଦୁଆଁ ଦାନ୍ତ ଓ ଅନସ୍ଥକାଶ ପଥା ଛଡ଼ା ତାଙ୍କର
 ଲଞ୍ଜି ମଧ୍ୟ ଦିଶିଯାଏ । ତାପରେ ମୋର ଯୁକ୍ତିକୁ ଅଧିକ ଦୃଢ଼ କରିବାପାଇଁ
 ମୁଁ ମୋ ନଜ କୁକୁରର ପ୍ରମାଣ ଦେଉଥିଲି ଯେ, ସେ ଏପରି ଏକ
 ଆଲସିସିଆନ୍ କୁକୁର, ଯାହାର କୁଳୀନତା ସମ୍ପର୍କରେ ଟିକିଏ ବି ସନ୍ଦେହ
 କରାଯାଇ ନପାରେ, କିନ୍ତୁ ମୋ ପରି ଏକ ସାଧାରଣ କର୍ମଚାରୀର କୁକୁର
 ହୋଇଥିବାରୁ ବସ୍ତ୍ରର ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ପିଲମାନେ ସାରାଦିନ ଧରି ତା
 ଲଞ୍ଜିରେ ଝୁଲୁଥାନ୍ତି । କୁକୁର ପୋଷିବାରେ କେବଳ କୁକୁରର
 ବଶମର୍ଯ୍ୟାଦା ନୁହେଁ ବରଂ ଯେ କୁକୁର ପାତୁଛି ତା'ର କୁଳୀନତା
 ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ଗବେଷଣା ହେବା ଉଚିତ । ଜଗତର କୌଣସି ଜନସ
 ଅସଲ ନୁହେଁ । ମୋର ଏହି କୁକୁର ଯଦି ପିତୃନାତୁ ଉଭୟ କୁଳର
 ଗୌରବସମ୍ପନ୍ନ କୁକୁର ହୋଇଥା'ନ୍ତା, ତେବେ ତା'ର କେତେ ସମ୍ମାନ
 ଥା'ନ୍ତା ଦେଖନ୍ତେ । ମଣିଷର ବଡ଼ସାନ ଗୁଣ, ପରେ କୁକୁରମାନଙ୍କର
 ବଡ଼ସାନର କାରଣ ହୋଇଥାଏ ।

ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର ବିଷୟରେ କଥା ପଡ଼ିଥିଲା; ମୁଁ
 ଅନ୍ୟ କୁକୁର ବିଷୟରେ ଭୁଲିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲିଣି । ଦିନେ
 ଏପରି ହେଲା ଯେ ଡାଇରେକ୍ଟର ନଜ କାରୁରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଅଫିସ
 ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲାବେଳେ, ଏ କୁକୁର କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବାହାରକୁ
 ଖସିଗଲା । ଡାଇରେକ୍ଟର ଯୋଗେଡ଼ ଫେରି ଦେଖିଲା, କୁକୁର ଉଭୟ ।
 ଡାଇରେକ୍ଟରର ଝାଳ ବୋହିଗଲା । କୁକୁର ହଜିଗଲେ ତା' ଚାକିରି ବି
 ଚାଲିଯିବ । ଦୈବାତ୍ତ ବର୍ମାଜୀ ସେ ସମୟରେ ଅଫିସ ଭିତରେ
 ପଶୁଥିଲେ । ସେ ପାଟିକରି କହିଲେ, “ଭାଇ, ଡାଇରେକ୍ଟର
 ସାହେବଙ୍କ କୁକୁର ଫିଟିଗଲା, ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର ।”

ବର୍ମାଜୀ ପ୍ରାୟତଃ ବୟସର ଜଣେ ‘ମଣିଷ ଓ କ୍ଲବିମିଶା’ ଜୀବଟିଏ
 ଥିଲେ । ଦଶବର୍ଷ ହେଲା ତାଙ୍କର ଯଦୋନ୍ନତ ହୋଇନଥିଲା । ତାଙ୍କ
 ସି.ସି. ଆରୁରେ ଦୋଷ ଥିଲା । ସବୁ ଅଫିସରମାନେ ଲେଖିଥିଲେ ଯେ
 କିଛି କାମ କରିବା ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ । ବହୁ ଚେଷ୍ଟା ଓ ସୁପାରିଶ ବଳରେ

ସେ ଏବେ ନିଜ ପଦୋନ୍ନତି ବିଷୟରେ ନିଜ ଫାଇଲଟିକୁ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ସେ ଫାଇଲଟି ତାଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ବିରୁଦ୍ଧୀନ ଥିଲା । ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର ଦୁଇଟିବା ଖବର ପାଇବାମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ କାନ ଠିଆହୋଇଗଲା । ସେ ବିରୁଦ୍ଧୀଲେ ପଦୋନ୍ନତି ବିଷୟଟି ପକ୍କା କରିବା ପାଇଁ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ସୁଯୋଗ ଆଉ ନାହିଁ । ଅଫିସରମାନେ ସେ କୌଣସି କାମ କରିବା ଜାଣିନଥିବା ବିଷୟରେ ହଜାରେ ଲେଖିଲେ ବି ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁରକୁ ଧରି ପ୍ରମାଣ କରିଦେବେ ଯେ ସେ ଗୋଟାଏ କାମ ତ କରିପାରିବେ । ସେ ଚିନ୍ତାକଲେ, ଏସବୁ ଦୈବଯୋଗରୁ ହେଉଛି— କାର୍ ଭିତରୁ କୁକୁର ପଲେଇବା, ପଦୋନ୍ନତି ଫାଇଲ୍ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା, ଆଉ ଠିକ୍ ସମୟରେ ତାଙ୍କର ଅଫିସ ଭିତରେ ପଶିବା; ଏସବୁରୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଛି ଯେ ଭଗବାନ ତାଙ୍କ ପଦୋନ୍ନତିର ବିରୁଦ୍ଧ କରୁଛନ୍ତି ।

ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ଡ୍ରାଇଭର ପୁଣିଥରେ ପାଟିକରି କହିଲା— “ଭ୍ରାତୃମାନେ, ଡାଇରେକ୍ଟର ସାହେବଙ୍କ କୁକୁର ପଲେଇଯାଇଛି । ତୁମେମାନେ ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର, ନହେଲେ ମୋ ଚାକିରି ଉପରକୁ ବିପଦ ଆସିଯିବ ।”

ବର୍ମାଜୀ ପାଟିକରି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—“ସୋଗେର୍ ! ତୁମେ ଏ ବିଷୟରେ ଏତେ ହଲ୍ଲ କରନାହିଁ । ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ଏ କୁକୁରକୁ ଧରିନେବି । କେବଳ ତୁମ ଚାକିରି ନୁହେଁ, ମୋ ପଦୋନ୍ନତିର ପ୍ରଶ୍ନ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ଅଛି ।” କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ସୋଗେର୍ ଚିତ୍କାର ନଟରଜନଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ନଟରଜନ ହେଉଛି ଅଫିସର ଆକାଉଣ୍ଟାଣ୍ଟ ଏବଂ ହିସାବରେ କିଛି ଗଣିଗୋଳ ପାଇଁ ତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଚାଲିଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ତା ଫାଇଲ୍ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ବିରୁଦ୍ଧୀନ ଥିଲା ।

ନଟରଜନ ପାଟିକରି କହିଲା—“ସୋଗେର୍ ! କିଛି ଚିନ୍ତାନାହିଁ । ମୁଁ ଏ କୁକୁରକୁ ଧରିବି । ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର ଲାଗି ମୁଁ ମୋ

ଜୀବନ ଦେଇଦେବ । ସେଥିପାଇଁ ମୋର ଶେଷରକ୍ତବନ୍ଧୁ ମଧ୍ୟ ଦେବ ।
ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଏହାର ଝାଳ ବୋହି ତଳେ ପଡ଼ୁଥିବ, ସେଇଠି
ସେଇଠି ମୁଁ ମୋ ରକ୍ତ ବୁଢ଼ାଇଦେବି ।” ସେ ନିଜ ଥଳ ତଳେ
ଥୋଇଦେଇ କମ୍ପାଉଣ୍ଡ ଭିତରେ ଧାଇଁଲେ ।

ବର୍ମାଜୀ ପାଟିକରି କହିଲେ, “ନଟରାଜନ ! ହିସାବରେ
ଗଣ୍ଡଗୋଳ କଲେ ପଛେ କର, କିନ୍ତୁ କୁକୁର ଧରିବା ବିଷୟରେ
ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରନାହିଁ । ଯୋଗେଫ ମୋତେ ପ୍ରଥମେ କୁକୁର ଧରିବାକୁ
କହିଥିଲ । ମଝିରେ ତୁମେ ଆସୁଛ କାହିଁକି ?”

ନଟରାଜନ କହିଲେ—“ମୁଁ ଜାଣେ, ତୁମ ପଦନୋଡ଼ ପାଇଲୁ
ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀ ବି ଜାଣିଥାଅ ଯେ
ମୋ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଚାଲିଛି, ତାର ପାଇଲୁ ବି
ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଅଛି । କୁକୁରକୁ ଧରିବାର ଦାବି
ତୁମର ଯେତିକି ଅଛି, ମୋର ମଧ୍ୟ ସେତିକି ଅଛି । ଆଉ ଏକା ତୁମେ
କଅଣ କୁକୁର ଧରିବାର ଠିକା ନେଇଛ ?”

ଏହିପରି ତନିଜଣାଯାକ କମ୍ପାଉଣ୍ଡ ଭିତରେ ଧାଇଁବାକୁ
ଲାଗିଲେ । କୁକୁରର ଚଞ୍ଚଳତା ଓ ଅସ୍ପଷ୍ଟବୋଧରୁ ଜଣାଯାଉଥିଲା
ଯେ ସେ ଗୋଟିଏ ଖୁନ୍ ଖୋଜୁଛି ।

ବର୍ମାଜୀ ଯୋଗେଫକୁ କହିଲେ—“ମନେହେଉଛି ବିଚର
କୁକୁରଟି ପରିସ୍ରା କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଖୁନ୍‌ଟାଏ ମିଳୁନି ।
ତୁମେ ଆଉ ନଟରାଜନ୍ ଏଇଠି ରୁହ । ମୁଁ ମୋ ଗୋଡ଼କୁ ଖୁନ୍‌ଭଳି
ତା ସାମନାରେ ରଖିଦେବି ।”

ନଟରାଜନ୍ କହିଲେ—“ନା, ଏହା ହୋଇପାରିବନି, ମୁଁ ତାକୁ
ପରିସ୍ରା କରିବାକୁ ସୁବିଧା ନଦେଇ ଧରିବି ।”

ବର୍ମାଜୀ କହିଲେ, “ତୁମେ ତ କଂସେଇଠାରୁ ଅଧିକ ନିଷ୍ଠୁର
ଜଣାଯାଉଛ । କଂସେଇ କୌଣସି ଜୀବକୁ ମାରବା ପୂର୍ବରୁ ତାକୁ ପାଣି

ପିଆଇଦିଏ । ଯଦି ତୁମେ ତାକୁ ପରିସ୍ରା କରିବାକୁ ସୁବିଧା ନଦିଅ, ମୁଁ ଜାଇରେକ୍ଟର ସାହେବଙ୍କ ପାଖରେ ଅଭିଯୋଗ କରିବି ।” ଏହା କହି ବର୍ମାଜା କୁକୁର ଆଗରେ ଗୋଡ଼ ରଖିବାକୁ ଗଲେ । ନଟରାଜନ୍ ପଛଆଡ଼ୁ ତାଙ୍କ ଅଣ୍ଟାକୁ ଧରିପକେଇ, ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ । କୁକୁର ଏମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ହୁସିଆର ହୋଇ ପଲେଇଗଲା । ତିନିଜଣିଆ କୁକୁର ପଛରେ ଧାଇଁଲେ । ଏ ଦଉଡ଼ିରେ ଏପରି ଏକ ସ୍ଥାନ ଆସିଗଲା, ଯେଉଁଠାରେ କି ନଟରାଜନ ସହଜରେ କୁକୁରକୁ ଧରିପକେଇଥାଆନ୍ତେ । ତାଙ୍କ ହାତ କୁକୁର ବେକ ପଟିରେ ପଡ଼ିଛି କି ନାହିଁ, ଏହି ସମୟରେ ବର୍ମାଜା ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଦି’ଟାକୁ ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଏପରିଭାବରେ ଛଦିଦେଲେ ଯେ, ନଟରାଜନ ଦୁମ୍‌କରି ମୁହଁମାଡ଼ି ପଡ଼ିଗଲେ ।

ବର୍ମାଜା ଛୁସାବସ୍ଥାରେ ଏକ ଭଲ ଫୁଟ୍‌ବଲ୍ ଖେଳାଳି ଥିଲେ । ପିଲାଦିନର ଅଭିଜ୍ଞତା ସବୁ କେବେହେଲେ ବେକାର ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ । ନଟରାଜନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଅଗୁନକ ରକ୍ତ ବାହାରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ପାଟିକରି କହିଲେ—“ବର୍ମାଜା, ଆପଣ କୁକୁରକୁ ଧରୁଛନ୍ତି ନା ଫୁଟ୍‌ବଲ୍ ଖେଳୁଛନ୍ତି ? ଫୁଟ୍‌ବଲ୍ ଖେଳିବାବେଳେ ପଛେ ଆପଣ ଫାଉଲ୍ କରିପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କୁକୁର ଧରିବା କାମବେଳେ ଫାଉଲ୍ ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ଚଳିବ ନାହିଁ ।”

ନଟରାଜନ୍ ମୁହଁରୁ ରକ୍ତ ବାହାରୁଥିବା ଦେଖି ବର୍ମାଜା କହିଲେ—“ନଟରାଜନ୍ ! ତୁମେ ତ କହିଥିଲ କୁକୁରକୁ ଧରିବାପାଇଁ ଶେଷରକ୍ତବିନ୍ଦୁ ବୁଝାଇଦେବ, କିନ୍ତୁ ଦେଖାଯାଉଛି ତୁମେ; ପ୍ରଥମ ରକ୍ତବିନ୍ଦୁରୁ ଘାବରେଇ ଗଲଣି ।”

ନଟରାଜନ୍ କହିଲେ, “ବର୍ମାଜା ! ମୁଁ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ସାହସ ହରେଇଲିବାର ନୁହେଁ । ମୋ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ଶ୍ରୀରଙ୍ଗପଟ୍ଟନମ୍ ଲଢ଼େଇରେ ଇଂରେଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିଜ ଜୀବନ ପଣ କରିଦେଇଥିଲେ । ମୋ ଧମନୀରେ ସେହି ଶୁଦ୍ଧରକ୍ତ ବୋହୁଛି । ମୁଁ ଏ କୁକୁରକୁ ଧରିବି । ତା’ପରେ ଯାଇ ଦମ୍ ନେବି ।”

ଏକ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସାରା ଅଫିସରେ ଏ ସମ୍ବାଦ ନିଆଁ ଲାଗିଲା ଯେ, ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର ଖସି ପଳେଇଛି । ସବୁ କର୍ମଚାରୀ ଓ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ନିଜ ନିଜ କୋଠାରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ଏବଂ ନିଜ ନିଜର ଦୁର୍ବଳତା ଅନୁଯାୟୀ ଏହାକୁ ଧରିବାକୁ ଧାଇଁବାରେ ଲାଗିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏ ଅଭିଯାନରେ ବର୍ମାଙ୍କ ସବୁଠାରୁ ଆଗରେ ଥିଲେ । ଜଣାପଡୁଥିଲା ପଦୋନ୍ନତର ଏ ସୁଯୋଗକୁ ସେ ଜମା ହାତଛଡ଼ା କରିବେନି । ସେ ଏକ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ପ୍ରଦାନ କରି ଏହାକୁ ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ । କିନ୍ତୁ କୁକୁର ଖୁବ୍ ଚତୁର ଥିଲା । ସେ ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ପ୍ୟାଣ୍ଟର ଡାହାଣପଟେ ମହୁରକୁ ନିଜ ଦାନ୍ତରେ ଧରିପକେଇଲା । କୁକୁରଟା ଥିଲା ଖୁବ୍ ପ୍ରଚଣ୍ଡ । ସେ ଗୋଟାଏ ଝିଙ୍କାରେ ବର୍ମାଙ୍କ ପ୍ୟାଣ୍ଟର ମହୁରର ସମ୍ପର୍କକୁ ପ୍ୟାଣ୍ଟର ଅନ୍ୟ ଅଂଶଠାରୁ ବଢ଼ିନି କରିଦେଲା । କିନ୍ତୁ ବର୍ମାଙ୍କ ତେବେ ବି ନିରାଶ ବା ଲଜିତ ହେଲେନାହିଁ । ସେ କହିଲେ, “ଆଜ୍ଞା, ଏ କୁକୁରର ହୃଦିଆରି ଦେଖ, କେତେ ଦୁର୍ଦ୍ଦମାନ ଇଏ । ସେ ମୋର ପ୍ୟାଣ୍ଟର ସେହି ମହୁର ଟାଣିଛି, ଯେଉଁଥିରେ ରୁରିପାଞ୍ଚଟା ତାଳି ପଡ଼ିଯାଉଛି । ଆହା କେଡ଼େ ଚତୁର ଏ କୁକୁର ! ମୁଁ ତା ଚତୁରତା ଆଗରେ ନିଜକୁ ସମର୍ପି ଦେବି ।” ଆଉ ବାସ୍ତବରେ ବର୍ମାଙ୍କ ନିଜ ମୁଣ୍ଡ ଦୁଇପଟେ ହାତ ଆଙ୍କୁ ଫୁଟାଇ କୁକୁର ପ୍ରତି ନିଜ ସ୍ନେହ ପ୍ରକାଶ କଲେ ।

କୁକୁରର ମନରେ କଅଣ ଆସିଲା କେଜାଣି, ସେ ହଠାତ୍ କମ୍ପାଉଣ୍ଡରୁ ବାହାରିଯାଇ ରିସେପ୍ସନିଷ୍ଟ ରୁମ୍ରେ ପଶିଗଲା । ଦସ୍ତରର ରିସେପ୍ସନିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦରୀ ଚାଲୁଥିଲା । ସେ ସାରାଦିନ ନିଜର ଚେହେରା ସଜାଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । କେହି ଲୋକ ତା କାଉଣ୍ଟର ପାଖକୁ ଆସିଗଲେ, ସେ ଗୋଟିଏ ଟୁଥପେଷ୍ଟ କମ୍ପାନୀର କିଅନ୍ତା ବିଜ୍ଞାପନ ବନିଯାଉଥିଲା । ସେ ଯଦି ହସି କାହାକୁ ସ୍ବାଗତ କରୁଥିଲା, ତେବେ ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କ ଆସିବାର କାରଣ ଭୁଲିଯାଉଥିଲେ । ଦସ୍ତର ଓ ଆଗନ୍ତୁକଙ୍କ ମଝିରେ ରିସେପ୍ସନିଷ୍ଟର ହସ କାନ୍ଥପରି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ବହୁତ କେସ୍ ସେ କେବଳ ତା ସ୍ନେହାସ୍ୟରେ ମିଟେଇ ଦେଉଥିଲା । ଦସ୍ତରର ପ୍ରବେଶ ଦ୍ବାରରେ ତା’ର ହସ ଗୋଲକୁଣ୍ଡା କିଛି ଦ୍ବାରଦେଶରେ ଅବଦୁଲ ରଜାଙ୍କର ଲସିପରି ଥିଲା । ସେ ହସକୁ

ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଏକ ଦୁଃସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା । କୁକୁର ତା କାଉଁଶରରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳେ ସେ ପୂର୍ବପରି ନିଜର ଭୁଲତାକୁ ଆହୁରି କଳା କରିବା ପରେ, ଲିଫ୍ଟ୍‌ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଓଠକୁ ଆହୁରି ଲଲ୍ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । କୁକୁରକୁ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ତାର ଐତିହାସିକ ହସ ହଠାତ୍ ଉତ୍ସାହ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଆଖି ଧୀରେ ଧୀରେ ପଦାକୁ ବାହାରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ଡରିଯାଇ କାଉଁଶର ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଗଲା । କୁକୁର ପଛେ ପଛେ ଦସ୍ତରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୋକ କାଉଁଶରରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ରସେପ୍‌ସନିଷ୍ଠର ବ୍ୟସ୍ତତା ଦେଖି ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ଜମାଲୁଦ୍ଦିନ କହିଲା, “ମାଜାମ୍, ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର କିଛିନାହିଁ । ଇଏ ହଉଛି ଡାଇରେକ୍ଟର ସାହେବଙ୍କ କୁକୁର । ତୁମେ ତୁମର ହସ ଏମିତି ଆରମ୍ଭ କର, ଯେମିତି କି କୁକୁରଟା ବି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଯିବ; ଆଉ ଆମେ ତାକୁ ସହଜରେ ଧରିନେଇ ପାରିବା ।”

କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚକରକ ଭଳି ଯୋଉ ହସ ସବୁଦା ତା ମୁହଁରେ ଫୁଟିଉଠୁଥିଲା, ତାହା କୁଆଡ଼େ ଉଠେଇଗଲା ।

କିନ୍ତୁ କୁକୁରର ନାଶପ୍ରତି କିଛି ‘ଦୁଃଲତା’ ଥିଲା ବୋଧହୁଏ କିମ୍ବା ସେଇଟା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନାଶବର୍ଷ ପାଳନ କରାଯାଉଥିବା କଥା ଭାବି ସେ ସେଠୁ ପଳେଇଗଲା, ଆଉ ଝରକା ଉପରବାଟେ ଡେଇଁ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗ କୋଠରୀରେ ପଶିଗଲା । ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର କୁଳକର୍ଣ୍ଣିବାବୁଙ୍କୁ କୁକୁର ପଳେଇଯିବା ଖବର ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଧରିବାରେ ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ଭାଗନେବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନଥିଲା, କାରଣ ଠିକ୍ ବାରଟାବେଳେ ତାଙ୍କର ଏକ ଜରୁରୀ ପାଇଲ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ପାଖରେ ଦାଖଲ କରିବାର ଥିଲା, ଆଉ ବାରଟା ବାଜିବାକୁ ମାତ୍ର ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ବାକି । କୁକୁର କୁଳକର୍ଣ୍ଣିଙ୍କ କୋଠରୀକୁ ଆସିବାମାତ୍ରେ ସେ ସସନ୍ଧାନେ ଠିଆହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ପ୍ରଥମେ ତ କୁକୁର ଟେବୁଲ୍ ଉପରକୁ କୁହୁପଡ଼ିଲା, ଆଉ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ସେଇ ପାଇଲଟିକୁ ନିଜ ଦାନ୍ତରେ ଉଠେଇଲା, ଯେଉଁଥିରେ ‘ବିଶେଷ ଜରୁରୀ’ (Top priority) ଲେଖାଥିବା ଦେଖାଯାଉଥିଲା । କୋଠରୀ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଜମାଥିବା ଲୋକେ କୁକୁରର ଏ କାମ ଦେଖି

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇଗଲେ । ଲୋକେ କହିଲେ, “ଦେଖ କେମିତି ଚତୁର ଏ କୁକୁର । ଅଫିସ୍ କାଇଦା କଟକଣା ତାକୁ କେତେ ଜଣା । ଏଇଥିପାଇଁ ଯେଉଁଥିରେ ‘ବିଶେଷ ଜରୁରୀ’ ଲେଖାହୋଇଛି; ସେଇ ଫାଇଲକୁ ସେ ଉଠେଇଲା ।” କୁଳକର୍ଣ୍ଣ ଚିତ୍କାର କରି କହିଲେ, “ଆରେ ଇଏ କଅଣ ? ମୋର ତ ସେ ଫାଇଲକୁ ଠିକ୍ ବାରଟା ବେଳେ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ପାଖରେ ଦାଖଲ କରିବାର ଅଛି । କୁକୁରକୁ ଧର କି ନଧର, ଏ ଫାଇଲକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତା ମୁହଁରୁ ଛଡ଼ାଅ ତ ।” କୁକୁର ଏଥରକ ପୁଣି ତା ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତର ପରିଚୟ ଦେଲା । ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ନାଆଁ ଶୁଣିବାମାତ୍ରେ ସେ ସେହି ଫାଇଲକୁ ଗୁଡ଼ି ଦେଲା; ଆଉ ସିନିଅର କିରାଣି ସୁବାସ ବଗାଇଙ୍କ ଜଳଖିଆ ଡବା ନେଇ ପଳାଇଲା । ସୁବାସ ବଗାଇଙ୍କ ହଂସା ଉଡ଼ିଗଲା । ସେ ଚିତ୍କାର କରି କହିଲେ—“ଭାଇମାନେ, ସେ ଜଳଖିଆ ବାକ୍ସଟି ତା ମୁହଁରୁ ଛଡ଼ାଅ । ଇଏ ମୋର ମାନ ସମ୍ମାନର କଥା । କୁକୁର ଯଦି ଜଳଖିଆ ବାକ୍ସକୁ ଖୋଲି ଦିଏ, ତେବେ ମୁଁ କାହାରିକୁ ମୁହଁ ଦେଖାଇ ପାରିବିନି । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଫିସରେ କେହି ଜାଣିନାହାନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ବିନା ତରକାରରେ ମାସ ଖଣ୍ଡିଏ ରୁଟି ଜଳଖିଆ ବାକ୍ସରେ ଆଣୁଛି । ପୁଣି ସେ ରୁଟି ଖଣ୍ଡିକ ବି ଡାଇରେକ୍ଟର ସାହେବଙ୍କ ଖାଇବା ଅଧୋଗ୍ୟ ।”

ଏହି ସମୟରେ କୁକୁର ପଲେଇଯାଇ ମହାଫିସ୍‌ଖାନାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ମହାଫିସ୍‌ଖାନାର ଇନ୍‌ଚାର୍ଜ ରହେମତ୍ ଅଲ୍ଲୀ ସାରାଦିନ ଶୋଇ ରହିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ସେତେବେଳେ ବି ସେ ଶୋଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ । ଲୋକେ ପାଟିକରି କହିଲେ—“ଭାଇ ଡାଇରେକ୍ଟର ସାହେବଙ୍କ କୁକୁର ତୁମ ମହାଫିସ୍‌ଖାନାରେ ପଶିଲଣି । ଅନ୍ତତଃ ଏବେ ହେଲେ ଉଠିପଡ଼ ।”

ରହେମତ୍ ଅଲ୍ଲୀ ଗୋଟାଏ ହାଇମାରି କହିଲା—“କୁକୁର ମହାଫିସ୍‌ଖାନାକୁ ଆସିଲା ତ ତୁମେ ସବୁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ? ସେ ଏଠାରେ ନିରାପଦରେ ରହିବ । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମହାଫିସ୍‌ଖାନାରୁ କିଛି ଜନିଷ ହଜିଲଣି ନା ?”

ବର୍ମାଜୀ କହିଲେ—“ଭାଇ ! ସେ କୁକୁରକୁ ଧରିବାରେ ମୋତେ ଟିକିଏ ଭଲ ସାହାଯ୍ୟ କର ।”

ରହେମତ୍ ଅଜ୍ଞୀ କହିଲା, “ବହୁତ ଡେରି ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁରକୁ ଜମା ଧରିବି ନାହିଁ, କାରଣ ମୁଁ ତ କାଲି ଅବସର ନଉତି । ମୋ ଭାଗ୍ୟ ସେ କୁକୁରଠାରୁ ବହୁତ ଦୂରକୁ ଚାଲିଗଲାଣି ।”

ବର୍ମା ନିଜ ପ୍ରମୋଗନ ପାଇଁ ଶେଷ ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ଚାହୁଁଲେ କିନ୍ତୁ ନଟରାଜନ୍ ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ପଛରୁ ଟାଣିନେଲେ ।

ଅଫିସରେ ହୋହୋ ଶୁଣି, ଡାଇରେକ୍ଟର ବାହାରକୁ ଚାଲିଆସିଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ, ପୂର୍ବ ଅଫିସଟା ତାଙ୍କ କୁକୁରକୁ ଧରିବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଲାଗିଯାଇଛି । ସେ ନିଜେ କୁକୁରକୁ ସ୍ନେହରେ ଡାକିଲେ । କୁକୁର ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କୁ ଦେଖିଲାମାତ୍ରେ, ଲଞ୍ଜିହଲାଇ ତାଙ୍କ ପାଦତଳେ ଲେଟିଗଲା । ଡାଇରେକ୍ଟର ଅବଲୀଳାହମେ କୁକୁରଟିକୁ ଧରି ଗାଡ଼ିରେ ବସେଇଦେଲେ । ମୁଁ ଦେଖିଲି ସେତେବେଳେ ଅଫିସର ସବୁ କମ୍‌ପ୍ଲେକ୍ସ ଲଞ୍ଜି ହଲୁଥିଲା । ଡାଇରେକ୍ଟର ରୁପ୍‌ରୁପ୍ ନିଜ କୋଠରୀକୁ ଫେରିଆସିଲେ ।

ବର୍ମା ନିଜ ଚିରିଯାଇଥିବା ପ୍ୟାଣ୍ଟକୁ ସମ୍ଭାଳି ଯେତେବେଳେ ନିଜ ସିଟ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିଲେ, ଜଣେ ସହକର୍ମୀ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ଯେ, “ତାଙ୍କ ପଦୋନ୍ନତ ସପର୍ଜରେ ଯେଉଁ ପାଇଲ୍ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ବିରୁଦ୍ଧୀନ ଥିଲା, ତାହା ଫେରିଆସିଛି ।”

ସେ ପଚାରିଲେ, “କଅଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା ?”

ସହକର୍ମୀ ଜଣକ କହିଲେ, “ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୁମକୁ ସେଇ ପୁରୁଣା ଦରମାରେ ନୂଆ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ତିଆରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

ସେଠି ନଟରାଜନ୍ ନିଜ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବାରୁ, ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା ଯେ, ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ ଅଭିଯୋଗ ଥିଲା, ତାହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଯାଇଛି । ନଟରାଜନ୍‌କୁ ଲାଗିଲା ଯେପରି ଶ୍ରୀରାଜପଟମ ଯୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ରକ୍ତବିନ୍ଦୁଟି ବୋହିଯିବ ।

ଦି'ପହରବେଳେ ଯେତେବେଳେ କ୍ୟାଣ୍ଡିନ୍‌ରେ ବର୍ମାଜା ଓ ନଟରାଜନ୍‌ଙ୍କ ଭେଟ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ପକେଇଲେ, କାରଣ ତାଙ୍କ ମଝିରେ ଆଉ ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ କୁକୁର ନଥିଲା ।

ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା

(ଏ ଲେଖାର ସମସ୍ତ ଚରିତ୍ର, ସ୍ଥାନ ଏବଂ ଘଟଣାବଳୀ ସତ ଅଟେ ।
କେବଳ ନାଆଁଟି କାଳ୍ପନିକ)

ମିର୍ଜା, ଯାହାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଦେଖାହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବାର ପୂର୍ବ ଅଗଷ୍ଟଲଗି ଦିନ ପରେ ପଥରଦିନ ଆସିବ୍ ରୋଡ଼ରେ ଭେଟିଲ । ମିର୍ଜାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି, ଯେପରି କି ମିର୍ଜାଙ୍କୁ ନୁହେଁ, ମିର୍ଜାଙ୍କ ଏକ୍ସ-ରେ (X-Ray)କୁ ଦେଖୁଛି ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ମିର୍ଜା ! ଏ ତୁମର କଅଣ ହୋଇଯାଇଛି ? ତୁମେ ତ ବେଶ୍ ଏକ୍ସ-ରେ ରିପୋର୍ଟ ବନିଯାଇଛ ?”

କୋହରୁ କଣ୍ଠରେ ସେ କହିଲେ—“ବନ୍ଦ, ଯେଉଁଦିନଠାରୁ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲାଣି, ସେହିଦିନଠାରୁ ମୋତେ ଯେମିତି ଲାଗୁଛି ଦୁନିଆର ସବୁ ଦ୍ଵାର ମୋ ପାଇଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଛି । ବିଶ୍ଵାସ କର, ସେହି ହୋଟେଲ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବା ପରେ ଘରେ ଆଉ ମନଲଗୁନି ।”

ମୁଁ କହିଲି—“ମିର୍ଜା ! କଥାଟାକୁ ଜଟିଳ କରୁଛ କାହିଁକି ? ଯେବଂ ସେ ହୋଟେଲ ଖୋଲିଥିଲା, ସେତେବେଳେ କି ତୁମ ମନ ଘରେ ଲାଗୁନଥିଲା । ସାରାଦିନଟା ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାରେ ବସୁଥିଲା । ଘରେ ମନ ନ ଲାଗିବାଟା ତ ତୁମର ଭାଗ୍ୟ; ଏଥିରେ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ବନ୍ଦ ହବା ନିହାରିକ ପ୍ରଶ୍ନ କାହିଁ ?”

ମିର୍ଜା କହିଲେ—“ଏପରି କଥା କୁହନାହିଁ । ତୁମେ ମଧ୍ୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷଯାଏ ହୋଟେଲ ଶବାନାର ସ୍ଥାୟୀ ଗ୍ରାହକ ହୋଇ ରହିଯାଉଛ । ଏ ହୋଟେଲକୁ ବନ୍ଦ କରିବାରେ ତୁମର ବି ସମାନ ଅବଦାନ ରହିଛି । ଏବେ ଯେତେବେଳେ ହୋଟେଲ ଶବାନା ଶସ୍ତା ହୋଇଗଲାଣି, ତାର ନାଆଁଟାକୁ ସମ୍ମାନର ସହ ଉଚ୍ଚାରଣ କର; ତାହାହେଲେ ତା ଆତ୍ମାକୁ କିଛିହେଲେ ଆରାମ ମିଳିବ ।”

ମୁଁ କହିଲି—“ମିର୍ଜା ! ହୋଟେଲ ଶବାନାର ଆତ୍ମା କଥା ଆଜି ତୁମର ମନେପଡ଼ୁଛି । ଯେତେବେଳେ ଏ ହୋଟେଲଟି ଜୀବିତ ଥିଲା, ତୁମେ ସବୁ ପ୍ରକାରରେ ତା ଆତ୍ମାକୁ ଦୁଃଖ ଦେଉଥିଲ ବରଂ ତା ଆତ୍ମା ଉପରେ ଘୋଡ଼ସବାର ପରି ସବାର ହୋଇରହି ଥିଲ ।”

ମିର୍ଜା କହିଲେ—“ତୁମେ ଯାହାକିଛି ଭାବ ମୁଁ ମାନୁଛି, ମୁଁ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷଯାକ ସେ ହୋଟେଲ ସାଙ୍ଗରେ କିଛି ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରିନି । କିନ୍ତୁ ତା’ର କାନ୍ଦୁ ଓ ଦୁଆର ଉପରେ ମୋର ଗୋଟାଏ ମାୟା ଜମିଯାଇଥିଲା ।”

ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥା କାଟି କହିଲି—“ଏମିତି ବି କହିବାକୁ ଗଲେ, ଶେଷଆଡ଼କୁ ସେ ହୋଟେଲରେ କାନ୍ଦୁ କବାଟ ଛଡ଼ା ଆଉ କଅଣ ରହିଥିଲା ? ହଁ, ସେଗୁଡ଼ାକ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ କିଛି ଫର୍ନିଚର ରହିଯାଇଥିଲା । ଆଉ ଅନେକ ଲୋକ ସେ ହୋଟେଲକୁ ଫର୍ନିଚର ଦୋକାନ ବୋଲି ବିରୁଦ୍ଧଥିଲେ ।” ମୋ କଥା ଶୁଣୁଶୁଣୁ ମିର୍ଜା ହୋଟେଲ ଶବାନାର ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ ।

ମୁଁ କହିଲି—“ମିର୍ଜା ! ଗୁଲ କୌଣସି ହୋଟେଲରେ ବସି ହୋଟେଲ ଶବାନା କଥା ଚନ୍ଦ୍ରା କରିବା ।”

ସେ କହିଲେ—“ଭଗବାନଙ୍କ ରାଶି ଯେବେଠୁଁ ହୋଟେଲ ଶବାନା ବନ୍ଦ ହେଲା, ସେହିଦିନଠୁଁ ମୁଁ କୌଣସି ହୋଟେଲରେ ପଶିନାହିଁ; ଆଉ ପଶିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ଶେଷରେ କୃତଜ୍ଞତା ବୋଲି ତ ଗୋଟାଏ ଜନିଷ ଅଛି ।”

ମୁଁ କହିଲି—ମିର୍ଜା ! ବିଶ୍ୱାସ କର, ତୁମେ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ପ୍ରତି ଅକୃତଜ୍ଞ ହେବାକୁ ଚାହୁଁଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ହୋଟେଲର ମାଲିକମାନେ ତୁମକୁ ଅକୃତଜ୍ଞ ହେବାକୁ ଦେବେ ନାହିଁ । ପଞ୍ଚବିଦ୍ୟ କଥା । ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାରୁ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିବା ଦଳେ ଗ୍ରାହକ ଅନୁଭୂତିତା ହେତୁ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ହୋଟେଲରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ହୋଟେଲ ମାଲିକ ହାତଯୋଡ଼ି କହିଲେ—“ଆପଣମାନେ ମୋ ବାପ-ମାଆ । ଆପଣମାନଙ୍କ ଗୋଡ଼ିତଳେ ପଡ଼ୁଛି; ମୋ ହୋଟେଲକୁ ଆପଣମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରୁ ଦୂରେଇ ରଖିଲେ ଭଲ ହେବ । ବରଂ ଆପଣମାନେ ଯଦି ମୋ କଥା ମାନି କଡ଼ ହୋଟେଲରେ ନିଜ ବସାଉଠା କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ନିଅନ୍ତି, ତେବେ ଆପଣମାନଙ୍କର ହୋଟେଲଂ ଖର୍ଚ୍ଚ ମୁଁ ନିଜ ହୋଟେଲରୁ ଦେବାକୁ ତିଆରି ଅଛି ।”

ମିର୍ଜା କହିଲେ—“ଭାଇ ! ପ୍ରକୃତ କଥାଟି ହେଉଛି ଏଇଆ ଯେ, ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାର ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କର ହୋଟେଲଂ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧ କଅଣ ? ଉଗ୍ରବାନଙ୍କ ଗଣ, ମୁଁ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷଯାଏ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାରେ ବସି ଆସିଥିଲି କିନ୍ତୁ ନିଜ ଉପରେ ହୋଟେଲଂର ଆରୋପ ହେବାକୁ ଦେଇ ନଥିଲି । ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ତ ହୋଟେଲ ନଥିଲା; ସେ ଗୋଟିଏ ଦମ୍ଭର ଥିଲା, ଗୋଟିଏ ସମ୍ବୃଦ୍ଧ ଥିଲା, ଗୋଟିଏ ଇତିହାସ ଥିଲା । ଏକ ଭୂଗୋଳ ଥିଲା, ଗୋଟିଏ କେମେଷ୍ଟ୍ରି ଥିଲା । ଏକ ତବିୟାତ ଥିଲା, ଏକ—”

ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି, ମିର୍ଜା ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାକୁ ସ୍ମରଣ କରି କରି ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ ଉଠୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାର ସ୍ମରଣରେ ହଜିଗଲି ।

ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକ ଦୁର୍ବଳତା ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ବିଚର ଶଙ୍ଖଦ୍ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ଶଙ୍ଖଦ୍ ହେବା ଦିନଠାରୁ ତା’ର ଗ୍ରାହକମାନେ ଅନାଥ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଯଦି ମୁହଁ-ସଞ୍ଜିବେଲେ କୌଣସି ବିକ୍ରତ ଲୋକ ଦେଖାଯାଏ, ତେବେ ଜାଣି ନିଅନ୍ତୁ

ଯେ ସେ ହୁଏତ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାର ପୂର୍ବ ଗ୍ରାହକ କିମ୍ବା ଜଣେ ପରଦେଶୀ । ସେମିତି ବି ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନା ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବା ପରେ, ତାର ପୂର୍ବ ଗ୍ରାହକମାନେ ନିଜକୁ ପରଦେଶୀ ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲେଣି ।

ମୁଁ ତ କହିବି, ସାରା ଦୁନିଆରେ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଜାଗା ଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ କି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ବାଧୀନତାକୁ ପୂରାପୂରି ସମ୍ମାନ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଏ ସେହି ଜାଗା ଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ କି କେହି କାହାକୁ ପଛରୁ ନଥିଲେ । ସ୍ବୟଂ ମିର୍ଜା କହୁଥିଲେ କି ଗତ ଦୁଇବର୍ଷ ଭିତରେ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାର କୌଣସି ବେହେରା ବି ଭୁଲରେ ତାକୁ କେବେହେଲେ ପଛରୁନାହିଁ ଯେ, ସେ ଏତେ ଡେରି-ଯାଏ ସେଠାରେ କାହିଁକି ବସିଛନ୍ତି ଆଉ କେଉଁଥିଲୁଣି ବସିଛନ୍ତି ? ମୁଁ ତ କହିବି ପ୍ଲାଟୋଙ୍କର ଯୁଟୋପିଆର ବାସ୍ତବରୂପ ଥିଲା ଏହି ହୋଟେଲ୍‌ଟି । ଫୁରୁସତ୍‌ର ରାତି ଦିନ, ଏଇ ହୋଟେଲ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେଉଁଠାରେ ନଥିଲା । ସ୍ବର୍ଗତ ଶବ୍ଦାନା ହୋଟେଲ୍ ସହ ମିର୍ଜାଙ୍କର ଘନଷ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧର ଇତିହାସ କୋଡିଏ ବର୍ଷ ବ୍ୟାପୀ । ଏହି ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି ମିର୍ଜା ନିଜ ପକେଟରୁ ବିଲ୍ ଆଦାୟ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକ ଘଟଣା କେବେହେଲେ ଦେଖାଯାଇନି । ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନାର ପ୍ଲାସ୍ତ୍ରା ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ କାମ ଥିଲା—“ସେଠି ଚାହା ପିଇବା ଲାଗି ଅପ୍ଲାସ୍ତ୍ରା ଗ୍ରାହକ ଖୋଜିବା ।” ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏମାନେ ଏହି ହୋଟେଲ୍‌ର ଏଜେଣ୍ଟ ଥିଲେ । ଏପରି କେତେକ ଗ୍ରାହକ ବି ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ କି ଗତ ୨୦ ବର୍ଷ ଧରି ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ବସିରହି-ଥିଲେ । ଆଉ ହୋଟେଲ୍‌ର ବେହେରାମାନେ ମଧ୍ୟ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ କି, ଗ୍ରାହକମାନେ ଅର୍ଡର ଦେଲେ, ସେମାନେ ଖାଇବା ପିଇବା ଜନସ୍ଥ ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେବେ । କିନ୍ତୁ ଏତେ ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି ଭଗବାନ୍ ଟିକିଏ ହେଲେ ଫୁରୁସତ୍ ଦେଲେ କି, ଗ୍ରାହକମାନେ ଅର୍ଡର ଦିଅନ୍ତୁ । ଶେଷରେ ସ୍ବର୍ଗତର ଶେଷ ସମୟ ଆସିଗଲା ଆଉ ବିଚର ଏ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଡର ନଦେଇ, ହୋଟେଲ୍‌ରୁ ବାହାର ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । “ହସ୍‌ରଡ୍‌ ଉନ୍ ଗୁଆପେ ହିଁ ଯୋ ବିନ୍ ଖିଲେ ମୁର୍ଖା

ଗୟେ ।” ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତ୍ନତ୍ତ୍ୱ ନ ହୋଇ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିବା କଳିକା-
ରୁଡ଼ିକକ ପାଇଁ ବଡ଼ ଅବଗୋଷ ହୁଏ ।

ମୁଁ ସେ ହୋଟେଲର ଜୀବିତାବସ୍ଥାରେ ହିଁ ତାର ନାଆଁ
ଶୁଣିବି ହୋଟେଲ ରଖିଥିଲି କାରଣ, ଏ ହୋଟେଲରେ ଜୀବନ ଛଡ଼ା
ଆଉ ସବୁ ମହଜୁଦ୍ ଥିଲା । ସେହି ଭାରି ଭାରି ବାୟୁମଣ୍ଡଳ, ସେହି
ଜ୍ୱାଳା ପରିପାତ୍ତ, କଥା କଥାକେ ହାଇ ମାରୁଥିବା ବେହେରାମାନେ,
ସେହି ଭୁଲାଇଥିବା ଗ୍ରାହକମାନେ, ସେହି ଉଜୁଡ଼ି ଓ ଲୁଟ୍ ହୋଇ-
ଯାଇଥିବା ସୋ-କେବ୍—ଯାହାର ନିସ୍ତେଜତା ହେତୁ ହତାଶ ହୋଇ
ମାଛମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ହୋଟେଲ ଆଡ଼କୁ ଉଡ଼ିଯାଇଥିଲେ । ପର୍ନିଚର
ମାନଙ୍କର ସେହି ନିଷ୍ପ୍ରଭତା ଓ ବିକଳ ଅବସ୍ଥା, ହୋଟେଲର ଭିତର
କରିଡ଼ରର ଜନଶୂନ୍ୟତା ଯାହାକି ଦିପହରରେ ଅଧିକ ଲୋକ
ଉଠୁଥିଲା ।

ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ, ସେହି ହୋଟେଲକୁ ଆମ ସଙ୍ଗେ ଯଦି
କେହି ନୁଆ ଲୋକ ପଶୁଥିଲା, ତେବେ ତା’ର ଅର୍ପିମା ତଜାରଙ୍ଗ ଦେଖି
ପଚାରୁଥିଲା—“ଏହି କୋଠାରେ ଆଗେ କୌଣସି ହୋଟେଲ
ଥିଲା କି ?”

ଆଉ ଆମେ ତାକୁ କହୁଥିଲୁ, “ଆଜ୍ଞା ଥିଲା କଅଣ କହୁଛନ୍ତି,
ଏବେବି ଅଛି ।” ଏହା କହି ଆମେ ବେହେରାକୁ ଡାକୁଥିଲୁ ଆଉ
ବେହେରା ଭିତରର କୌଣସି କୋଠରୀରୁ ଜବାବ ଦେଉଥିଲା—
“ସାହେବ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଅଡ଼ର ନେବାପାଇଁ ସାଙ୍ଗେ
ସାଙ୍ଗେ ପୋଷାକ ବଦଳାଇ ଆସୁଛି ।”

ଏହିଭଳି ଅର୍ପିମା ବାୟୁମଣ୍ଡଳ, ଏହିଭଳି ନିସ୍ତବଧତାର
ଚକ୍ରାର, ଏହିପରି ତନ୍ମୁଦ୍ରାଦାୟକ ରଙ୍ଗତଙ୍ଗ ସେହି ଲୋକଙ୍କୁ ପୋଷାଏ,
ଯେଉଁମାନେ କି ଭାବୁକ, ସାହିତ୍ୟିକ ଏବଂ କବିମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ।

ମିର୍ଜା ହୋଟେଲ ଶିବାନାର ଗାସ ଏହି ଅବସ୍ଥା ଓ
ପରିପାତ୍ତରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ କହୁଥିଲେ—“ବନ୍ଧୁ ! ଏ ହୋଟେଲ୍

ମୁହେଁ; ଏ ଗୋଟିଏ ନିଶା । ଏହା କହି ସେ କୌଣସି ଆନ୍ତର୍ଜାତକ ବିଷୟରେ ଯୁକ୍ତି କରୁ କରୁ ଅନ୍ୟ ବିଷୟକୁ ଗଢ଼ିଯାଆନ୍ତି ।

ମିର୍ଜାଙ୍କୁ ଏ ହୋଟେଲର ନିଶା ଏତେ କଦର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ଭାରିଥିଲା ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳବେହେରାମାନଙ୍କ ଆସିବା ଆଗରୁ ସେ ଏ ହୋଟେଲ ପାଟକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥିଲେ । ସେ କହୁଥିଲେ “ଯଦି ଏ ହୋଟେଲ ଗୁଡ଼ରେ ବନ୍ଦ ନହୁଅନ୍ତା, ତେବେ ସେ କେବେହେଲେ ଭରକୁ ଫେରନ୍ତେ ନାହିଁ ।”

କହିବାକୁ ଗଲେ ମିର୍ଜା ଏ ହୋଟେଲର ଗ୍ରାହକ ଥିଲେ କିନ୍ତୁ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷଯାଏ ନରବର୍ଜ୍ଜିତ ଭାବରେ ଏ ହୋଟେଲରେ ବସିରହିବା ଫଳରେ ଏପରି ଲାଗୁଥିଲା ଯେ, ଏହି ହୋଟେଲର ଦଳିଲରେ ତାଙ୍କର ମାଲିକାନା ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ଟାଣ ହୋଇରୁଲିଛି । ସେ କହୁଥିଲେ—“ଭଲ ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ, ମୁଁ ଏହି ହୋଟେଲର ବିଜେତା; ସାରାଦିନ ଏଠି ମୁଁ ବସି ବସି ଅନ୍ୟଲୋକଙ୍କୁ ଏଠାରୁ ତଡ଼ିଛି । ଭବିଷ୍ୟ ଯେ ମୁଁ ଏ ହୋଟେଲକୁ ନିଜପାଇଁ ଜୟଲାଭ କରିଛି । ମୋତେ କେହି ଏଠାରୁ ତଡ଼ିପାରିବେନି । ଥରେ ହୋଟେଲ ମାଲିକ, ମିର୍ଜାଙ୍କର ଏହିସବୁ ହାବଭାବରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ହୋଟେଲକୁ ଆସିବାଲାଗି ମନାକଲା, ସେତେବେଳେ ମିର୍ଜା ତାଙ୍କୁ ଏହି ଧମକ ଦେଇ କହିଲେ, “ଯଦି ତାଙ୍କୁ ଏ ହୋଟେଲ ଆସିବା ବନ୍ଦ କରାଯାଏ ତେବେ ସେ ଏହି ମାମଲକୁ ରେଣ୍ଡ୍ କଣ୍ଟ୍ରୋଲର ପାଖରେ ପକାଇବେ ।” ତାଙ୍କର ଏହି ଯୁକ୍ତି ଥିଲା ଯେ, ସେ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲା ଏହି ହୋଟେଲରେ ବାସ କରିଛନ୍ତି । ଦୁନିଆଁର କୌଣସି ଅଦାଲତ ତାଙ୍କୁ ଏ ହୋଟେଲରୁ ବେଦଖଲ କରିପାରିବେନି । ସମୟ ଗଢ଼ିଗଲେ ବେଆଇନ ଦାବୀ ମଧ୍ୟ ଆଇନସିଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ ।

ହୋଟେଲ ଶିବାନାର ଏହି ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଥିଲା ଯେ, ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ, ରାଜନୀତି, ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ଦୋଳକ ବା ଡାଙ୍ଗୁଳ ଥିଲା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବି.ଏ. ପାସ୍ କରସାରି ଅନେକ ଛାତ୍ର ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ପାଇବାପାଇଁ ହୋଟେଲ ଶିବାନାରେହିଁ ନାମ ଲେଖାଉଥିଲେ, କାରଣ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ

ଯେଉଁସବୁ ଶିକାର ପରିପକ୍ୱତା ହେଉନଥିଲା, ସେସବୁ ଏହିଠାରେ ହିଁ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ ଏଠାରେ ପଡ଼ିବାପାଇଁ ଫିସ୍ ଦେବାକୁ ପଡ଼ୁନଥିଲା । ସାରାଦିନ ଗୋଟିଏ କସ୍ ଚୁଁ ମଗାଇଲେ ମଗାଇ ପାରନ୍ତି, ନ ହେଲେ ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ମିର୍ଜା ହୋଟେଲ ଶିବାନାର ନାମ ରଖିଥିଲେ ‘ଦାରୁଲ୍ ଓଲୁମ୍’ ବା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ । ସେ ଭାବୁଥିଲେ ଯେ, ମାଗଣା ଶିକାଦାନର ଏତେ ସୁନ୍ଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦୁନିଆର କୌଣସି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାହିଁ । ଦୁନିଆର ବଡ଼ରୁ ବଡ଼ ସମସ୍ୟାମାନ ଏ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ଅନେକ ଜଟିଳ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମସ୍ୟାର ଚଟାପଟ୍ ଫଇସଲ୍ ଏହିଠାରେ ହିଁ ହେଇ-ଯାଉଥିଲା । ଏ ଫଇସଲକୁ କେହି ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରୁ ନଥିଲେ, ସେଇଟା ଦୁସର କଥା । ମିର୍ଜା କହୁଥିଲେ, “ଦୁନିଆ ଯେତେବେଳେ ଜାତି ଫରର ଫଇସଲକୁ ଗ୍ରହଣ କରୁନି, ହୋଟେଲ ଶିବାନାର ଫଇସଲକୁ ଶୁଣିବ କିଏ ?”

ହୋଟେଲ ଶିବାନାରେ କବିତା ଆକୃଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା, କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ ପଢ଼ା ହେଉଥିଲା, ଜଣେ ଅନ୍ୟଜଣକୁ ଗାଳି ଦେଉଥିଲା, ଜଣକ ପଛରେ ତାର କୁହା କରବା ପାଇଁ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ଭଲ ଜାଗା ଆଉ କେଉଁଠି ନଥିଲା । ସାହିତ୍ୟରେ କବିମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ନିରୂପିତ କରା-ଯାଉଥିଲା । ବଢ଼ିଆ ବଢ଼ିଆ କବିତାର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଆଗ ହୋଟେଲ୍ ଶିବାନାରେ ଶୁଣାଯାଉଥିଲା । ତା’ ପରେ ଯାଇ କବି-ସମ୍ମିଳନୀରେ ପହଞ୍ଚୁଥିଲା ।

ଏ ହୋଟେଲ୍‌ରେ କବି, ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଭାବୁକମାନଙ୍କର ସାମ୍ମିଧ୍ୟ ଲଭକରି ବେହେରାମାନଙ୍କ ମିଜାଜ୍ ମଧ୍ୟ କବିତାପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏତେ କବିତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଯେ ଆପଣ ଲମ୍ବର ବରାଦ ଦେଲେ, ଡିନର୍ ସମୟରେ ତାହା ଆପଣଙ୍କୁ ମିଳୁଥିଲା । ସେହିପରି ବି ବେହେରାମାନେ ଭାବୁଥିଲେ କି, କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ଖାଇବାର କି ଦରକାର । ଏଇଟା ଖାଲି ଚଳଣି ଅଛି ବୋଲି ଚାଲି ଚାଲି ଚାଲି ଚାଲି । ସେମାନେ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ପାଣି ଲାଗି ଥୋଇ ଦେଇ ଗାଏବ ହୋଇଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ଲେଉଟି ପଛରୁ ନଥିଲେ । କୋଡ଼ିଏ

ବର୍ଷ ଯାଏ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ସାଲିଧରେ ରହି, ସେମାନଙ୍କର ବହୁତ ଷଡ଼ ହୋଇଥିଲା । ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କ ଟେବୁଲରୁ ତାଙ୍କୁ କିଛି ଟିପ୍ (ବକ୍ସିସ୍) ମିଳିପାରୁ ନଥିଲା । ବରଂ ଅନେକ ସମୟରେ ବେହେରାମାନଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କୁ ଟିପ୍ ଦେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସାହାକୁ କି ସେମାନେ ବେଗର ସଲମ୍ରେ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ଦିନେ ଗୋଟିଏ କବିର ବିବେକ ଉଦୟ ହେବାରୁ, ସେ ହୋଟେଲ୍‌ର ଏକ ବେହେରାକୁ ଡାକି କହିଲେ—“ବାବୁ ! ମୁଁ ତ ତୋତେ କେବେ ହେଲେ ଟିପ୍ ଦେଇନି । ଆସ, ମୁଁ ଆଜି ତମକୁ ଟିପ୍ ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୋ ନିଜର ଦି’ ଧାଡ଼ି କବିତା ଶୁଣାଇ ଦେଉଛି ।”

ଏହାପରେ ବେହେରା କହିଲା—“ମୁଁ ତ ଏ ଟିପ୍‌କୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଉଗ୍ରବାନ ନ କରନ୍ତୁ, ଯଦି ଏ ପଦ ମୋର ପସନ୍ଦ ହୋଇ ମୁଁ ବାହାବ୍ ବା କରେ, ତେବେ ସଲମ୍ ଦେବାର ଭାର ତୁମ ଉପରେ ରହିଲା ।”

ସେହି ହୋଟେଲ୍‌ର ବେହେରାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଭାରି ଦାୟିତ୍ବ ନ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ବିଶେଷକରି ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ମୃତିଶକ୍ତି ପ୍ରଖର କରି ରଖିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା, କାରଣ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସକାଳୁ ପିଆଯାଇଥିବା ଚା ବା ବିଲ୍ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆଦାୟ କରାଯାଉଥିଲା ଏବଂ ବେହେରାମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଧ୍ୟାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜ ସ୍ମୃତିଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ନେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଖରାପ ସମ୍ପର୍କରେ ରହି ରହି ସେ ହୋଟେଲ୍ ବେହେରାମାନଙ୍କ ସ୍ୱସ୍ତବ ମଧ୍ୟ ଖରାପ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସୁତରାଂ ‘ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନା’ ର ଜଣେ ବେହେରା ଗୋଟିଏ ଗଜଲ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଦେଇଥିଲା । ସେ କହିଥିଲେ—“ବାବୁ ! ଦିନସାରା ତ ମୁଁ ବେକାର ଥାଏ । ପଦଗୁଡ଼ିକ କହିଲେ ମୋର ହୃଦୟର ବି ଉତ୍ସାହ ହୋଇଯିବ, ସାହିତ୍ୟର ସେବା ବି ହୋଇଯିବ ।”

ମିର୍ଜା ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନାର ଯବାନ୍ ସମୟ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଥିଲେ । ତାଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ସମୟ କୋଡ଼ିଏ, ପଚାଶ ଦିନରୁ ବେଶି ନଥିଲା । ସେହି ସମୟରେ ‘ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନା’ ରେ ଲେକକର ଖୁବ୍ ଗହଳଚହଳ ଲାଗୁଥାଏ ।

ହୋଟେଲର ମାଲିକ୍ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟଧିକ ପୃଷ୍ଠ-ପୋଷକତାରେ ଥକିଯାଇ, ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଆକର୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ଥରେ ଏକ ଯୋଜନା କଲେ । ସୁତରାଂ ଥରେ ଅସଥାରେ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାରେ ବଡ଼ପାଟିଆ ବାଜି ଉଠିଲା । ଯେଉଁଦିନ ଏ ବଡ଼ପାଟିଆ ଆସିଲା, ସେଦିନ ମିର୍ଜା ଖୁବ୍ ଶପା ହୋଇଗଲେ । କାରଣ, ମିର୍ଜା କଥାବାର୍ତ୍ତା ଜରିଆରେ ଯେଉଁ ପାଟି କରୁଥିଲେ ତା ସହିତ ବଡ଼ପାଟିଆର ପାଟି ଖାସୁ ନଥିଲା । ମିର୍ଜା ବଡ଼ପାଟିଆଟାକୁ ସେଠାରୁ ନିକାଲି, ଦମନେବେ ବୋଲି ମନସ୍ଥ କରିଥିଲେ । ତା'ର ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି, ଗୋଟିଏ ଖୋଲରେ ଦୁଇଟି ତରକାର ରହିପାରେନା । ସେ ସମୟ ମିର୍ଜାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ନିଜର ବୌଦ୍ଧିକ ଆଲୋଚନା ଜାରି ରଖିବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ବଡ଼ପାଟିଆ ବାଜି ବାଜି ଯେତେବେଳେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଉଥିଲା, ସେତେବେଳେ ମିର୍ଜା ବାଜି ଉଠୁଥିଲେ । ଆଉ ଯେତେବେଳେ ମିର୍ଜା ରୁପ୍ ହୋଇଯାଉଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ବଡ଼ପାଟିଆ ବାଜିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲା । ବଡ଼ପାଟିଆ ଯୋଗୁଁ ମିର୍ଜାଙ୍କର ଚାଲେଇ ଚାଲେଇ କଥା କହିବାର ଆଦର୍ଶ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସୁତରାଂ ହୋଟେଲ୍ ବାଡ଼ାରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତାର ତଳ ଏମିତି ହୋଇଯାଇଥିଲା ଯେ, ସେ ଯାହା ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲେ, ସେ ସତେକ ଜନ୍ମରୁ କାଲି । ବଡ଼ପାଟିଆ ‘ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନା’କୁ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନଳ-ପେଣ୍ଠିଆ ଆଉ ଝିଅକେଶଧାରୀ ପୁଅମାନଙ୍କର ଭିଡ଼ ଅଧିକ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ମିର୍ଜା ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ଉ ଥିଲେ ।

ଶୋହୁ ମିର୍ଜା କହୁଥିଲେ, ବଡ଼ପାଟିଆକୁ ଏହି ଯୁବକମାନେ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭବପ୍ରବଣତାର ବିକାଶପାଇଁ ଏକ ମାଧ୍ୟମରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ସେହିଦିନର ଗୋଟିଏ ଘଟଣା, ଗୋଟିଏ ଝିଅ ନିଜ ମାଆ ସହିତ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ସାମନା ଟେବୁଲରେ ଜଣେ ଯୁଦ୍ଧର ଯୁବକ ବସିଥିଲା । ସେ ଝିଅକୁ ଦେଖିବାମାନେ ପାଇସା ଦେଇ ବଡ଼ପାଟିଆରେ ଗୀତଟିଏ ବଜେଇଦେଲା—

‘ଇସ୍ ସେ ପହଲେ ଭି କହିଁ ମୈନେ ଭୁଲ୍ଲେ ଦେଖା’

ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ ତୁମକୁ ପୂର୍ବରୁ ବି କୌଣସିଠାରେ ଦେଖିଛି । ଏହି ଗୀତ ବାଜିବା ସମୟରେ ଝିଅଟି ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ାଣିରେ ଯୁବକଟିକୁ ଚାହିଁ-
ଆସ । ତା’ପରେ ଝିଅ ଉତ୍ତରରେ ଏହି ଗୀତଟି ବୋଲେଇଦେଲା—

“ସେ ତୋ କହୋ କୌନ୍ ହୋ ତୁମ୍, କୌନ୍ ହୋ ତୁମ୍”
ଅର୍ଥାତ୍ କୁହ ତୁମେ କିଏ, ତୁମେ କିଏ ।

ପୁଣି ଯୁବକଟି ଜବାବ ଦେଲା—“ଆବାଗ ହୁଁ, ଯା ଗରୁଡ଼ଗୁମେ
ହୁଁ, ଯା ଆସମାନକା ତାଗ ହୁଁ ।” ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ ଭଗା, କନ୍ୟା ଦୁର୍ଭାଗା
କନ୍ୟା ଆକାଶର ତାଗ ଅଟେ ।

ଝିଅର ମା’ ଯେ କି ବହୁତ ଡେରିଯାଏ ନିଜ ଝିଅ ଓ ସେ ସ୍ୱଅର
ସମ୍ବନ୍ଧ ଦୂର୍ଭାଗୁତ ହେଉଥିବାର ଦେଖୁଥିଲା, ସେ ହଠାତ୍ ଉଠି ଠିଆ
ହୋଇଗଲା ଆଉ ବଡ଼ପାଟିଆ ବାକ୍ସରେ ପଇସା ଦେଇ ଏ ଗୀତଟି
ବୋଲେଇ ଦେଲା—

“ଆଜ୍ଞା ବରୁଣ ନଓଁ ଯବାନୌସେ” ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବାନ୍ ଏ
ଟୋକାକ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷାକରନ୍ତୁ ।

ମିର୍ଜା ଏସବୁ ଶୁଣି ଦେଖି ରକ୍ତଗୁଡ଼ଲ ଶ୍ରେବାଉଥିଲେ ।
ତାଙ୍କର ଯୌବନ ବହୁତ ଆଗରୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ସେ
କୌଣସି ଯୁବକର ଆନନ୍ଦ ସହପାରୁ ନଥିଲେ । ଶେଷରେ ସେ ସେହି
ବଡ଼ପାଟିଆ ଶବ୍ଦକୁ ହୋଟେଲରୁ କଢ଼େଇଦେବାରେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କଲେ ।
ସେ ସହମତାବଲମ୍ବୀ ଓ ସହାବସ୍ଥାନୀ ଭାବୁକ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କଠାରୁ ଚାନ୍ଦା
ଆଦାୟ କଲେ ଏବଂ ସେହି ପାଣ୍ଠିରୁ ବଡ଼ପାଟିଆ ବାକ୍ସରେ ପଇସା
ପକେଇ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନଭାବରେ ଗୋଟିଏ ରେକର୍ଡ଼ ବଜେଇଲେ, ଯେଉଁ
ଗୀତ କି ଯୁବକମାନଙ୍କ ବିରକ୍ତିକର ହେଉଥିଲା । ମୋର ମନେଅଛି ଏହି
ଗୀତଟି ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନାରେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନଭାବରେ ଆଠଦିନ ଧରି
ବାଜୁଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଫଳରେ ଯୁବକମାନଙ୍କର ସେଠାକୁ ଯିବାଆସିବା
ଛୁଟି ଛୁଟି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ସେହି ହୋଟେଲ୍
ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ

ହୋଇଗଲା । ମିର୍ଜା ଏହି ବଜୟରେ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲେ । କାରଣ, ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାରେ ବଡ଼ପାଟିଆର ସ୍ଵର ପରିବର୍ତ୍ତେ ମିର୍ଜାଙ୍କ ସ୍ଵରର ଝଙ୍କାର ପୁଣି ଶୁଭବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାକୁ ବହୁପ୍ରକାରର କାରବାଣୀ ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଆସୁଥିଲେ । ମୁଁ ତ କହିବି ଯେ ଏହାହିଁ ଏକମାତ୍ର ହୋଟେଲ ଥିଲା, ଯେଉଁଠି କି ହୋଟେଲ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟସବୁ କାରବାର ଚଳୁଥିଲା । ଏଠି ମଟର ବସର କାରବାର ହେଉଥିଲା, ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି ବସି କରାଯାଉଥିଲା ଘୋଡ଼ା ଦୋରରେ ଟଙ୍କା ଲଗାଯାଉଥିଲା; ମୋଟ ଉପରେ ଏଠି କଅଣ ନ ହେଉଥିଲା !

ମିର୍ଜା ଏପରି ନିୟମିତଭାବରେ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାକୁ ଆସୁଥିଲେ, ଯେପରି କି ସେ ହୋଟେଲକୁ ନଯାଇ ନିଜ ଦପ୍ତରକୁ ଯାଉଥାନ୍ତି । ଯଦି କେହି ତାଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଉଥିଲା, ତେବେ ସେ ତାଙ୍କୁ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାକୁ ଆସିବାପାଇଁ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିଲେ । ସେ କହୁଥିଲେ—“ତାଙ୍କ ଘର ମୋଗଲପୁରରେ ଅଛି ସତ କିନ୍ତୁ ସେ ଘରର ବୈଠକଖାନା ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାରେ ଅଛି ।”

ଆପଣଙ୍କୁ ଲୁଚେଇବି କଅଣ । ମୋ’ ଘରର ବୈଠକଖାନା ମଧ୍ୟ ସେହି ହୋଟେଲରେ ଥିଲା ।

ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ବିଷୟରେ ମିର୍ଜାଙ୍କର ସମସ୍ତାବୁବର୍ତ୍ତିତା ବିଷୟ ଏହି କଥାରୁ ଅନ୍ଧାର କରିହେବ । ମିର୍ଜାଙ୍କ ସହ ମୋର ଏକ ଜରୁରୀ କାମ ପଡ଼ିଲା, ଯେଉଁଥିଲାଗି ତାଙ୍କର ମୋ’ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବା ନିହାତି ଦରକାର ଥିଲା ।

ମିର୍ଜା କହିଲେ—“ତୁମେ କାଲି ସକାଳ ଆଠଟାରେ ମୋ ଘରକୁ ଆସ । ମୁଁ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବି ।”

ମୁଁ କହିଲି—“ଏତେ ସକାଳୁ ମୋ ଦ୍ଵାର ଆସିବା ହୋଇ-
ପାରିବି ନାହିଁ । ଯଦି ଦଶଟାବେଳେ ଆସେ ତଳିବନି ?”

ମିର୍ଜା ଚମକିପଡ଼ି କହିଲେ—“ମୁଁ ଦଶଟାବେଳେ ଭୂମି
ସାଙ୍ଗରେ ମୋଟେ ଯାଇପାରିବି ନାହିଁ, କାରଣ ଦଶଟାବେଳେ ମୁଁ ତ
ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାକୁ ଯାଏ ।

ଏଇଟା ସତକଥା ଯେ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାର ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କର
ଚରିତ୍ର ଏକପ୍ରକାର ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତାର କେତେକ ଗ୍ରାହକ
ହିନ୍ଦୁ ଶ୍ରୀମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବିଦେଶ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ । ତଥାପି ସେମାନେ ଯୁରୋପ,
ଆମେରିକାରେ ମଧ୍ୟ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନାକୁ ଝୁରୁଥିଲେ । ଜଣେ ଗ୍ରାହକ
ନ୍ୟୁୟର୍କରୁ ମୋତେ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲା—“ବନ୍ଧୁ, ନ୍ୟୁୟର୍କରେ ସବୁକିଛି
ଅଛି କିନ୍ତୁ ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନା ନାହିଁ । ଏଥିଲାଗି ଏ ସହରରେ ମନ
ଲଗୁନି । ମୋର ଯଦି କ୍ଷମତା ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସାରା ଦୁନିଆକୁ
ମୁଁ ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ବନେଇ ଦିଅନ୍ତି ।”

ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା କେତେ ବିପ୍ଳବ ଦେଖିଛି କିନ୍ତୁ ତାର
ଧୀରସ୍ଥିରତା ଉପରେ କିଛି ଆଞ୍ଚ ଆସିନି । ମିର୍ଜା ବରାବର କହୁଥିଲେ,
ହୋଟେଲ ଶବ୍ଦାନା ଏକ ସାମାଜିକ ରିଫ୍ରକ୍ଟରେଟର ଅଟେ ।
ଏଠି ରହି ଲୋକ ନିଜର ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ଡିସ୍କ୍ଟି ରହି ପାରିବ ।
ଆମେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସେହି ରିଫ୍ରକ୍ଟରେଟରରେ ଆବଦ୍ଧ ରହି-
ଥିଲୁ । ଶେଷ କେତେ ବର୍ଷ ଧରି ସେହି ହୋଟେଲ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବାର
ଜନରବ ଶୁଣି ଆସିଥିଲୁ କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ କେବେହେଲେ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉ
ନଥିଲା; ଫଳିତା ଏହି ବିଶ୍ୱାସଟି ଦୃଢ଼ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେଉଁ
ହୋଟେଲକୁ ତା’ର ଗ୍ରାହକମାନେ ବିଚାଡ଼ି ପାରୁ ନଥିଲେ, ଦୈବ
ତା’ର କଅଣ ବିଚାଡ଼ି ପାରିବ । ସେହିପରି ବି ସେ ହୋଟେଲ୍‌ରେ
ବିଚାଡ଼ିବା ପାଇଁ କ’ଣ ଆଉ ବାକି ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦିନେ ହୋଟେଲ
ଶବ୍ଦାନା ସତରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ମିର୍ଜା କନ୍ଦାକଟା କରି କହୁଥିଲେ—“ବନ୍ଧୁ! ହାଇଦରାବାଦ୍‌ର
ଆଉ ବଞ୍ଚିଲା କଅଣ । ମଣ୍ଡୁମ୍ (କବି) ଚାଲିଗଲେ, ଯାମି ଚାଲିଗଲେ,
ଓରେବ୍ ଚାଲିଗଲେ, ବାକି ରହିଯାଇଥିଲା ହୋଟେଲ୍ ଶବ୍ଦାନା; ସେ
ମଧ୍ୟ ଚାଲିଗଲା । କାହାର କାହାର ଦରଦ୍ ଆମେ ଶୁଣିଲେ ଲୁଚେଲେ

ବୁଲିବା । ଏଥର ଆମେ ବି ପେଡ଼ିପୁଟୁଳା ବାନ୍ଧି ବୁଲିଯିବା
ଦରକାର ।

ଏତେ ଦିନ ପରେ ପ୍ରଥମବାର ଯେତେବେଳେ ମିର୍ଜା ମୋତେ
ଭେଟିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ରିପୋର୍ଟ ଭଳି ଚେଷ୍ଟାରେ
ଭେଟିଲେ । ଜାଣେନା କଅଣ ତାଙ୍କର ହୋଇଯାଇଥିଲା । ବିଦାୟ
ନେଲାବେଳେ ମୋତେ କହିଲେ, “କାଲି ମୋର ଘରେ ରାତି ଭୋଜନ
କରିବ ।”

ମୁଁ ପଚାରିଲି, “କିଛି ଉତ୍ସବ ଅଛି କି ?”

ସେ କହିଲେ, ‘ହଁ’ ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି, “କି ଉତ୍ସବ ?”

ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନୟନରେ ସେ କହିଲେ—“କିଛି ନୁହେଁ, କାଲି
ହୋଟେଲ୍ ଶିବାନାର ଶୁଦ୍ଧି ଘର ।” ଏହା କହି ମିର୍ଜା ଏକ ଛୁଇଁ
ପରି ଲୋକଙ୍କ ଭିଡ଼ ଭିତରେ ଉଠିଯାଇଗଲେ ।

ନିବୀରନ ଧ୍ବଜ

ମିର୍ଜାଙ୍କର ବେଖାପିଆ କଥା ମୋତେ ପସନ୍ଦ ଲାଗିବାର କାରଣ ହେଉଛି ସେଥିରୁ ବେଳେବେଳେ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ନିବୀରନ ହାଜୀମା କାଳରେ ଦିନେ ସେ କହି ଲାଗିଲେ—“ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ରଟା ସେହି ପୁରୁଣାକାଳିଆ ହୋଇ ରହିଛି ।”

ମୁଁ ଏହାର ପ୍ରଶ୍ନୀକରଣ କରିବା ପାଇଁ ପଚାରିଲି—“ଏ ବେଖାପିଆ କଥାର ମତଲବ କ’ଣ ?”

ସେ କହିଲେ—“ମତଲବ ଅତି ପରିଷ୍କାର ।” ଇତିହାସ ପଢ଼ିଲେ ତମକୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ପୂର୍ବ କାଳରେ ଯେତେବେଳେ କାଗଜ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇ ନଥିଲା, ସେତେବେଳେ ମଣିଷ କାନ୍ଦୁ ଓ ପବିତ୍ର ଗାନ୍ଧରେ ଲେଖୁ ଥିଲା, ଆଉ ଭାରତର ଆଜିକାଲିଆ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ନିବୀରନ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦରେ ନିବୀରନ ଧ୍ବଜ ସବୁ ଲେଖୁଛି । ଆମର ଗଣତନ୍ତ୍ର, ପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗର ଟିକିଏ ଆଗରେ ରହିଛି ଏବଂ ଆମ ନିବୀରନ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖବର ମିଳିନ ଯେ, ମଣିଷ କାଗଜର ଉଦ୍ଭାବନ କରି ସାରିଲଣି ।”

ଏହା କହିଲାବେଳେ ମିର୍ଜାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ସେହି ଫେଣ ବାହାର ପଡ଼ିଲା, ଯାହାକି ସାଧାରଣତଃ ହୋଧ ବେଳେ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବାହାରେ ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି—“ଆଉ, କଥା କ’ଣ ? ଗଣତନ୍ତ୍ର ଉପରେ ବହୁତ ଖପା ଜଣାଯାଉଛି ?”

ସେ କହିଲେ—“ରାଗିବନ ତ କରିବ କଅଣ ! ଗତ ପନ୍ଦର ଦିନ ଧରି ରାତିସାରା ଅନନ୍ତ୍ରା ରହି ନିଜ ଘରକୁ ଜଗି ରହିଥିଲି । ସାହିଯାଗ ନିବାସନର ଧୂନରେ ରଜନି ହୋଇଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ମୋ ଘରର କାନ୍ଥ ଏକ ସାଧୁ ସନ୍ଥଙ୍କ ଆଲ୍‌ଗାଲ୍‌ର ସାମନା ଅଂଶ ପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ କାଲି ରାତିରେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ମୋତେ ଟିକିଏ ନିଦ ଲାଗିଗଲା । ସେତିକିବେଳେ କେହି ଜଣେ ଅତି ନିଦ୍ରାୟୁ ଭାବରେ ମୋ କାନ୍ଥରେ ଗୋଟିଏ ପୂରା ମଣିଷ ଆକାରର ନିବାସନ ଧୂନଟାଏ ଲେଖି ଦେଇଯାଇଛି । ଆଉ ସେହି ପାଟିର ଧୂନ ଲେଖିଛି, ଯାହା ଉପରେ ମୁଁ ଚଢ଼େ । ତୁମେ କୁହତ, ଏ କେଉଁ ଧରଣର ଗଣତନ୍ତ୍ର, ଯେଉଁଥିରେ କି ମଣିଷ ନିଜ ଘର କାନ୍ଥର ଆପଣା ପସନ୍ଦ ପାଟିର ଧୂନ ମଧ୍ୟ ଲେଖିଲେ ପାରିବ ନାହିଁ । ଖାଲି ନିଜର କହିବା ସ୍ୱାଧୀନତାଟା ମିଳିଗଲେ କଅଣ ହେବ ? ମୁଁ ଭାବିଲି, ଏବେ କାହାକୁ ଏହି କାନ୍ଥ ଉପରେ ଲେଖିବା-ଲାଗି ଆଉ ଆଉକୁ ଅନୁମତି ଦେବି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କିଛି ସମୟ ପରେ ମୋର ପସନ୍ଦ ଆ ପାଟିର କର୍ମୀମାନେ ଆସି ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । କାନ୍ଥରେ ବରୁଦ ପାଟିର ଧୂନ ଦେଖି କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ—“ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଆମକୁ ଘୋଟ ଦେବାଲାଗି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଛନ୍ତି; ଅଥଚ ନିଜ କାନ୍ଥରେ ଧୂନ ଲେଖିବାର ଅଧିକାର ବରୁଦ ଦଳକୁ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏହାହିଁ କଅଣ ରାଜନୀତିର ସାଧୁତା ?”

ମୁଁ କହିଲି, “ଆପଣ ଚନ୍ଦ୍ରା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଏହି ଧୂନକୁ ଲିଭେଇ ଦେବି ।” ସୁତରାଂ ପରଦିନ ମୁଁ କାନ୍ଥକୁ ନିଷାଦେଶ କରେଇ ଧୁଆଇ ଦେଲି ଏବଂ ତା ଉପରେ ନିଜ ତରଫରୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଏହି ଲେଖା ଲେଖିଲେ ଦେଲି—“ଏହି କାନ୍ଥ ଉପରେ ଯେ କେହି ନିବାସନ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଧୂନ ଲେଖିବ, ତାକୁ ଏ ଘରର ଘୋଟ ମିଳିବ ନାହିଁ ।” ଏହାପରେ କୌଣସି ବି ପ୍ରାର୍ଥୀ କାନ୍ଥରେ ଧୂନ ଲେଖିଲେ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ହସି କରି କହିଲି—“କିନ୍ତୁ ମିର୍ଜା ! ଏ କଥା ବି ଭାବ ଯେ ବେମାରର ଠିକ୍ ଚିକିତ୍ସା କରିବା ଦ୍ୱାରା ତୁମେ ନିଜେ ନିଜ କାନ୍ଥର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ନଷ୍ଟ କରିଛ ।”

ସେ କହିଲେ—“ମୋ କାନ୍ଥର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ନଷ୍ଟ କରିବାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ମୋର ରହିଛି; କିନ୍ତୁ ମୋ କାନ୍ଥକୁ ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦାତନ ପ୍ରାର୍ଥୀ କିଏ ?”

ମିର୍ଜାଙ୍କର ଜବାବ ବିଲୁଲ୍ ଠିକ୍ ଥିଲା । ଏଥିଲାଗି ରୁପ୍ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ ଏ କେବଳ ମିର୍ଜାଙ୍କ ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ, ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ସମସ୍ୟା, ଯିଏ କି ଗୋଟିଏ ପାଚେରୀ ଭିତରେ ରହିଥାଏ ।

ନିର୍ଦ୍ଦାତନ କାଳରେ ଫୁଟିପାଥ୍ ଉପରେ ଜୀବନ କଟାଉଥିବା ଲୋକମାନେହିଁ ଖୁବ୍ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଜଣା ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଘର ନଥାଏ କି ଘରକାନ୍ଥ ନଥାଏ । ନଥିବ ବାଉଁଶ କି ନବାଜିବ ବଇଁଶୀ । ମିର୍ଜା ଗାଲିବଙ୍କ କାଳରେ ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଚଳନ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଗାଲିବଙ୍କର ଦୂରଦୃଷ୍ଟିକୁ ପ୍ରଶଂସା କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି; ଯିଏ କି ଶହେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଏହି ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ—

ବେ-ଦରୋହବାର ସା ଏକ୍ ଘର ବନାୟା ଗୁହାୟେ

(କାନ୍ଥ ନଥିବା ଘରଟିଏ ତିଆରି କରିବା ଉଚିତ)

ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମୂଳଦୁଆ ଏହି ପୁରୁଣାକାଳୀନ କାନ୍ଥ ଉପରେ ଥିବା ହୋଇଛି । ଇଆଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦାତନ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ମନୋନୟନ ପଦ ଗୁସ୍ତାଦ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର କର୍ମୀମାନେ ହାତରେ ରଙ୍ଗ ଡବା ଓ ବ୍ରାସ୍ ନେଇ କାନ୍ଥ ଉପରକୁ କୁଦି ପଡ଼ନ୍ତି । ପୁଣି ମଜାକଥା ଏହିକି ଯେ ଧୂନି ଏପରି ଲୋକଙ୍କ ହାତରେ ଲେଖାଯାଏ, ଯାହାଙ୍କୁ କୌଣସି କାଗଜ ଉପରେ ଦସ୍ତଖତ କରିବା ପାଇଁ ଯଦି କୁହାଯାଏ, ତେବେ ସେମାନେ କିଛି ଚିନ୍ତା ନକରି ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ଭାବରେ ଟିପିଚିହ୍ନ ବସେଇ ଦିଅନ୍ତି । (ଏମିତିଆ ତ କେତେ ନିର୍ଦ୍ଦାତନ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏହିସବୁ ମହତ୍ତ୍ୱ ଗୁଣ ରହିଛି) । ପରିଶ୍ରାମ ଏଇଆ ହୁଏ ଯେ, ଡିକ୍ଟେସନର ଭୁଲ୍ ଗୁଡ଼ିକ ସମାଜରେ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ମୋ ପିଲା

Congress କୁ Kong ace, Socialist Party କୁ Sochalist Party ଲେଖୁଛି । ସେବେ ମୁଁ ତା ଲେଖାର ଭୁଲ ଦେଖାଏ ତେବେ ସେ ରେଫରେନ୍ସ ମାରି ନିଜ ସ୍କୁଲର କାନ୍ଥକୁ ଦେଖାଇ ଦିଏ । ମିଜା ବିଲକୁଲ୍ ଠିକ୍ କହନ୍ତି କି ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷା ସଙ୍ଗେ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ହୋଇ ନାହିଁ । ନିର୍ବାଚନର ଧୁନକୁ ଦେଖି ଜଣାଯାଏ କି ଆମ ଦେଶରେ ନିରକ୍ଷରତା ଯେ କେବଳ ରହିଛି ତା ନୁହେଁ, ବରଂ ତାକୁ ପ୍ରଚଳିତ କରିବାର ଫଳପ୍ରସ୍ତ ଯୋଗାଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ରହିଛି ।

ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ ଆମ ଦେଶରେ ରଚନା ଓ ସମ୍ପାଦନାର କାମ ବେଶିଭାଗ କାନ୍ଥବାଡ଼ ଉପରେ ହିଁ ହୁଏ । ନିର୍ବାଚନ ସରିଗଲେ ପ୍ରାର୍ଥୀଗୁଡ଼ା ଭୋଟରମାନଙ୍କ ନଜରରୁ ଖୁବ୍ କମ୍ରେ * ବର୍ଷଯାଏ ଉଦ୍ଧାନ ହୋଇଯାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ତାର ଧୁନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଆପଣଙ୍କୁ ତା'ର ସ୍ମୃତି ଆଣି ଦେଉଥାଏ ।

ଜଣେ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ମୁଁ ପଚାରିଲି—“ଭାଇ ନିଜର ଧୁନ କାନ୍ଥ-ଉପରେ ଲେଖନ୍ତି କିଆଁ ?”

ସେ କହିଲା—“ଯଦି ମୁଁ ନିର୍ବାଚନରେ ଜିତିଯାଏ ଓ ଆଉ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପରେ ଯଦି ମୋତେ ପୁଣି ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀକୁ ଯିବାର ଦରକାର ପଡ଼େ, ତେବେ ସେହି ଧୁନତକ ଦେଖି ଜାଣିପାରବି ଯେ ମୋର ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀ କେଉଁଠି ? ଧୁନର ସାହାଯ୍ୟବିନା ମୁଁ କପରି ନିଜର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ସୀମା ଜାଣିପାରବି ।”

ଏ କଥାଟା ମୋ ମନକୁ ପାଇଲା । କାହିଁକିନା ମୁଁ ଏପରି ବହୁତ ରାଜନୈତିକ ନେତା ଦେଖିଛି, ଯେ କି ଆସେମିଲ୍ରେ ପହଞ୍ଚି ଯିବା ପରେ, ନିଜ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ନାମ ବି ଭୁଲିଯାଆନ୍ତି ! ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ଧୁନର ଏକମାତ୍ର ଲଭ ମୋତେ ଏଇଆ ଜଣାଯାଉଛି କି ସେଗୁଡ଼ିକର ସାହାଯ୍ୟରୁ ଦଟଣାସ୍ଥଳୀର ପଞ୍ଜା ମିଳିଯାଇପାରେ । ସ୍ୱୟଂ ମିଜାଙ୍କୁ ମୁଁ ଦିନେ ତାଙ୍କ ଘରର ପଞ୍ଜା ପଚାରିବାରୁ, ସେ ଠିକଣାର ଚିତ୍ର ବିବରଣୀ ଏହିପରି ଭାବରେ ଦେଲେ—“ଆପଣ ଆଗେ

ଗୁରୁମିନାର ଡାହାଣପଟ ମୋଡ଼ଦେଇ ଯିବେ । କିଛି ଦୂର ବାଦ୍ ଆପଣଙ୍କୁ ‘କଂଗ୍ରେସକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦିଅନ୍ତୁ’ ଧ୍ବନିର ଲେଖା ଦେଖାଯିବ । ସେହି ଧ୍ବନି ପାଖ ଗଳରେ କିଛିଦୂର ଶୁଣିଯିବା ପରେ ଆପଣଙ୍କୁ ‘ଜନସଂଘହିଁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂର କରିପାରେ’ର ଧ୍ବନି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ସେହି ଧ୍ବନିକୁ ପାରହୋଇ ଆପଣ ବଜାରବାଲ ଗଳରେ ଶୁଣିଯିବେ । ସେଠି ଆପଣଙ୍କୁ ‘ସୋସିଆଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦିଅନ୍ତୁ’ ଧ୍ବନି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ଏ ଧ୍ବନିକୁ ନଦେଖିଲପରି ଆପଣ ଆଗେ ବଢ଼ିବେ । ସେଠି ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ‘ମଗାଲ୍’କୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦିଅନ୍ତୁ’ ଧ୍ବନି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ବାସ୍ ସେହି ହେଉଛି ମୋର ଘର ।

ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ, ମୁଁ ମିଜା ବତେଇଥିବା ବାଟରେ ତାଙ୍କ ଘର ଖୋଜିବାକୁ ବାହାରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ଘର ମିଳିଗଲା । ଦରଜା ଖଡ଼ଖଡ଼ କରିବା ମାତ୍ରେ ସେ ଘରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ, କହଲେ, “ଭଲହେଲ ତୁମେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସିଗଲ, କାରଣ ସୋସାଲିଷ୍ଟ-ପାର୍ଟିର ଧ୍ବନିଥିବା କାନ୍ଥର ଘରବାଲ ଆଜି କାନ୍ଥ ସଫାକରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲ । ମୁଁ ତୁମ ଖୁବିଆ ପାଇଁ ବହୁତ ମିନତିକରି ତାଙ୍କୁ ସଫାକରିବାକୁ ବନ୍ଦ କରେଇଛି । ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ ଯଦି ସେ ସଫା କରିଦେଇ ଆଆନ୍ତେ, ତେବେ ତୁମେ କେବେହେଲେ ମୋ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିନଥାନ୍ତି ।” ଏହାକହି ସେ ସୋସାଲିଷ୍ଟପାର୍ଟିର ଧ୍ବନିଥିବା କାନ୍ଥର ମାଲିକକୁ କହିପଠେଇଲେ ଯେ, ଏବେ ସେ ସଫେଇ କରିପାରନ୍ତି । ତାର ଜବାବ୍‌ରେ ସେହି ଭଦ୍ରଲେକଟି ମିଜାଙ୍କୁ କହିପଠେଇଲେ ଯେ ଆସନ୍ତା ରବିବାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିଜ ଘର ‘ମଗାଲ୍’ର ଜଗାରଖା କରନ୍ତୁ । କାରଣ, ସେହିଦିନ କେତେକ ଅତିଥି ସେହି ଧ୍ବନି ସାହାଯ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାର ଅଛି । ନିର୍ବାଚନ ଧ୍ବନିର ଏହି ପାଇଦାଟି ମୋ ମନକୁ ଆସିଛି ।

ନିର୍ବାଚନକର୍ମୀମାନଙ୍କ ଅସୁବିଧା ଏହି ଯେ ସେମାନେ ଲୁଚି ଛୁପି କାନ୍ଥରେ ହୁନି ଲେଖନ୍ତି । ଏଇଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ନଜର ସେହି କାନ୍ଥରେ ଆଗରୁ ଲେଖା ହୋଇଥିବା ଲେଖାପ୍ରତି ପଡ଼ିନାହିଁ । ଏଇଥିପାଇଁ କଣ ନିର୍ବାଚନ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ସେରୁଡ଼ିକ

ବଡ଼ କଉଡ଼ୁକିଆ ବନଯାଏ । ଗୋଟିଏ କାନ୍ଥରେ ନିବାଚନ ଘୁନି ଲେଖାଥିଲା ‘କଂଗ୍ରେସର ହାତକୁ ମଜଭୁତ କର’ । ଆଉ ତା’ ତଳେ ଲେଖାଥିଲା, ‘ହାତଗୋଡ଼ ଭଜାର ସବୋକ୍ଲଷ୍ଟ ଚକିତ୍ରା କରାଯାଏ’ । ଏହାଥିଲା କୌଣସି ଏକ ସର୍ଜନର ପ୍ରଭୁର ପସ । ଆମକୁ ଜାଗା ଜାଗାରେ ଏହିପରି ବେଶାପିଆ ତଥାପି ସମ୍ଭବ ଥିବା ଲେଖା କାନ୍ଥ ଉପରେ ଦେଖାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ନମ୍ବରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବେଶାପିଆ ଲେଖାର ନମୁନା ଦେଖନ୍ତୁ ।

‘କମ୍ୟୁନିଜମ୍ ହିଁ ଆପଣଙ୍କ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିପାରେ ।’

“ଅନୁକରଣକାଣ୍ଡ ଓ ଧୋକାବାଜମାନଙ୍କଠାରୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ।”

‘ଆପଣଙ୍କ ନିବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ପ୍ରାର୍ଥୀକୁ ଜିତାନ୍ତୁ ।’

—ଆଉ ‘ମାଙ୍କଡ଼ ଗୁପ୍ତ ଥିବା ବଡ଼ ପିଅନ୍ତୁ’ ।

ଯଦି ଆପଣ କୌଣସି ଗୁପ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି—

‘ତେବେ ସାଇକେଲକୁ ଘୋଟ ଦିଅନ୍ତୁ ।’

ଚକମକିଆ ଧୁଲେଇ ପାଇଁ—‘ନିଜ ନିବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ପ୍ରାର୍ଥୀକୁ ଭୁଲନ୍ତୁ ନାହିଁ ।’

ଜୀବନରେ ଯଦି ଆପଣ ହତାଶ ଓ ଶତପ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥାନ୍ତି, ତେବେ—

‘କଂଗ୍ରେସର ହାତ ମଜଭୁତ କରନ୍ତୁ ।’

ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତର କରିବା ଲାଗି—

‘କବାଡ଼ି ଟୁଣ୍ଡୀମେଣ୍ଟରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତୁ ।’

ଆପଣଙ୍କର ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଶ୍ରେଷ୍ଠ—

‘ଶସ୍ତ୍ରାଦାମ୍ରେ ଆମଠାରୁ ହାସଲ କରନ୍ତୁ ।’

‘ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିକୁ ଭୋଟଦେଇ — ଜନ୍ମା ତଳସ୍ମାତ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ ।’

‘ଦେଶରେ ସୋସାଲିଜମ୍ ଆଣିବା ପାଇଁ — ମଞ୍ଜୁଫାରୁକ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ ।’

‘ଜନସଂଘର ଧୁନି — ଦୁଇଟି ବା ତିନୋଟି ସନ୍ତାନ ବାସ୍ ।’

ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ, ଏହି ବେଶାପିଆ ଲେଖାଗୁଡ଼ା ପଢ଼ିଲେ ମୋତେ ଭାରି ଆନନ୍ଦ ଲାଗେ । ଆଉ ନିଜ କାନ୍ଥରେ ଲେଖାଥିବା ଧୁନି-ସବୁ ଦେଖି, ହୋଇଥିବା ଦୁଃଖ ଦୂର ହୋଇଯାଏ ।

ମିର୍ଜା ନିବାଚନ ଧୁନି ଲେଖିବାର ଘୋର ବିରୋଧୀ । ତାଙ୍କର ଏହି ଅଭିଯୋଗ ଯେ ଏବେ ଏବେ ଲେଖସଭା ନିବାଚନର ଲେଖାସବୁ କାନ୍ଥରୁ ସଫା ହେଉ ନହେଉଣୁ ବିଧାନ ସଭା ନିବାଚନ ଲେଖା ପାଇଁ କାନ୍ଥପୋଛୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଉଛି । ବିଧାନସଭା ନିବାଚନ ସରୁ ନସରୁଣୁ ମୁନସିପାଲ୍ ନିବାଚନ କାନ୍ଥ ଉପରକୁ କୁଦି ପଡ଼ୁଛି । ତାଙ୍କର କହିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମୂଳଦୁଆ ଯଦି ଏହି ଢଙ୍ଗରେ ଦୂଡ଼ ହୁଏ, ତେବେ ଘରର କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଅତିଶୀଘ୍ର ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ନିବାଚନ ଧୁନିର ଗୁରୁତ୍ୱର ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ତାହା ଅକ୍ଷମ ହୋଇପଡ଼ିବ ।

ମିର୍ଜାଙ୍କ ସ୍ୱରାଶ

(ମିର୍ଜା କି ସ୍ୱାଦ୍ ମେ)

ମିର୍ଜା ୩୦ ବର୍ଷକାଳ ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ରହିବା ପରେ ପଞ୍ଚବିଂଶତି ଅବସର ଗ୍ରହଣ କଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାକରିବାକୁ ଗଲୁ, ସେ ମୋତେ କୁଣ୍ଡେଇ ପକେଇ କୋଠରେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ମୁଁ କହିଲି, “ମିର୍ଜା ! ଏ କଅଣ କାନ୍ଦିବାର ଅବସର ? ବରଂ ତୁମର ଖୁସି ହେବା ଉଚିତ । ତରିଶ ବର୍ଷଯାଏ ତୁମେ ଅନ୍ୟ କିଛି କାମ ନକରି, ସରକାରୀ କାମ ଖୁବ୍ ଭଲଭାବରେ ତୁଲାଇ ନେଲ; ତେବେ କାନ୍ଦିବା କାହିଁକି ?”

ସେ କହିଲେ—“ବନ୍ଧୁ ! ତୁମେ ଜଣେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ମନ ଦରଦ ଜାଣିବ କୁଆଡୁ ? ତୁମକୁ ଏହା କଅଣ ଜଣାନାହିଁ କି ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତେ ମାତ୍ର ଥରେ ମରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ତନିଥର ମରେ ।”

ମୁଁ ପଚାରିଲି—“କିପରି ?”

ସେ କହିଲେ, “ଯେତେବେଳେ ସେ ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ପଶେ ତାର ପ୍ରଥମ ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ, ଆଉ ଯେତେବେଳେ ସେ ପେନ୍ସନ୍ ପାଇଁ ଚାକିରିରୁ ବିଦାୟ ନେଏ ତାର ଦ୍ୱିତୀୟ ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ । ଆଉ ତୃତୀୟଟି ହେଲା ଦୈନିକ ମୃତ୍ୟୁ ।”

ମୁଁ ଦିନେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଥିଲି —“ଭାଇ ! ଯଦି ତୁମେ କିଛି କାମ କରୁନ, ତେବେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରରେ ହାଜିରା ଦସ୍ତଖତ କରିବାର କଷ୍ଟ କରୁଛ କାହିଁକି ?”

ସେ କହିଲେ—“ବନ୍ଧୁ ! କାମ କରିବାରେ ରେଳଷ୍ଟରରେ ଦ୍ରୁତତା କରିବାଟାକୁ ମୁଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କାମ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଛି । ଦୁନିଆରେ ମୋର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣିତ କରିବା ପାଇଁ ତ କେବଳ ରେଳଷ୍ଟରରେ ଦ୍ରୁତତା କରୁଛି । ନହେଲେ ଇତିହାସର ଏତେବଡ଼ ଧାରାରେ, ଏତେବଡ଼ ବିଶ୍ଵରେ କିଏ ଜାଣିବ ଯେ ମୋ ଭଳି ଏକ ନଗଣ୍ୟ ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତି କି ମରଯାଇଛି । ମୁଁ ତ କେବଳ ବଞ୍ଚିବାର ହାଜିରା ପକାଉଛି । ସରକାର ମଧ୍ୟ ଏମିତିଆ ଦରମା ଦେଉଛନ୍ତି ଯେ ଜଣେ ସେଥିରେ କେବଳ ଦ୍ରୁତତା କରିବ । ତା’ ଠାରୁ ଅଧିକ କିଛି କରିବା ଲାଗି ସରକାର ମୋତେ ଦରମା ଦିଏ ନାହିଁ । ଏବେ ତୁମେ ବତାଅ ମୁଁ କ’ଣ କରିବି ?”

ରେଳଷ୍ଟରର ହାଜିରା ଦ୍ରୁତତା କରିବା ମାତ୍ରେ ମିର୍ଜାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚାହୁଁ ଚଳିବ ଦେଖାଏ । ତେଣୁ ସେ ଏପରି ଏକ ଲୋକର ସହାନରେ ବାହାରକୁ, ଯେ କି ତାଙ୍କୁ ଚାହୁଁ ପିଆଇ ପାରିବ । ୧୨ଟାରେ ସେ ଯେମିତି ନିଜ ସିଟ୍ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା, ଲମ୍ବର ଭାବନା ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆସିଯାଏ । ଏହାର ଭିତରେ ସେ ଆପଣା ପାଇଲ୍ ଉପରେ ଜମିଥିବା ଧୂଳିକୁ ଝାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି ଆଉ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ପୁଣି ସଫାସ୍ଥାନରେ ଥୋଇ ଦିଅନ୍ତି । ମିର୍ଜାଙ୍କ ପାଖରେ ପାଇଲଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ଘାରିବନ ଧରି ପଡ଼ିରହେ ଯେ ପାଇଲର ଅସଲ ଗନ୍ଧ କୁଆଡ଼େ ଗାଏବ୍ ହୋଇଯାଏ ଆଉ ସେଠାରେ ମିର୍ଜାଙ୍କ ଗନ୍ଧ ବାହାରିବାକୁ ଲାଗେ ।

ତାଙ୍କ ସାଥୀ ପାଇଲଗୁଡ଼ିକ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ କହି ଦିଅନ୍ତି କେଉଁ ପାଇଲ ମିର୍ଜାଙ୍କର ଆଉ କେଉଁ ପାଇଲ ନୁହେଁ ।

ପାଇଲର ଧୂଳି ଝାଡ଼ିବା ଫର୍ସ୍ତସ୍ତ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ମିଳେ, ସେ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ କେବଳ ଏଇଆ ଭାବ ନିଜ ଚୌକି ଉପରେ ବସି ଯାଆନ୍ତି କି, ଏହି କାମରେ ତାଙ୍କ ଚୌକିଟା ସଫା ହୋଇଯିବ ।

ଗୌରୀ ଯାଏ ହେବା ଭିତରେ ଲକ୍ଷ ସମୟ ଆସି ଯାଉଥିଲା ଆଉ ମିର୍ଜା ନିଜ ଟୋପି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇ, ଲକ୍ଷ ପାଇଁ ବାହାର ଯାଉଥିଲେ । ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ବି ମିର୍ଜାଙ୍କ ସହ ଦେଖା କରିବାକୁ ଯାଏ, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଏ ଟୋପି ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖା ହେଉଥିଲା । ମୁଁ ସମୟ ସମୟରେ ମିର୍ଜାଙ୍କ ଟୋପି ଟେକି ସେ କାଳେ ରହିଯାଇଥିବେ ବୋଲି ଦେଖୁଥିଲି କିନ୍ତୁ ମୋତେ ସବୁଦିନ ଖାଲି ଟୋପିଟାହିଁ ମିଳୁଥିଲା ।

ମିର୍ଜାଙ୍କ ଲକ୍ଷ ଦୁନିଆର ସବୁଠାରୁ ଘର୍ଷକାଳବ୍ୟାପୀ ହେଉଥିଲା । ମୋର ଭଲଭାବରେ ମନେଥିଲେ ହେଁ, ମିର୍ଜାଙ୍କ ଖାନା ପୁଟୁଲରେ ଦୁଇଟିରୁ ବେଶି ଚପାତି ନଥାଏ ବରଂ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ସେ ନିଜର ବଡ଼ପଣ ବଜାୟ ରଖିବା ଲାଗି, ସେ ଖାଲି ପୁଟୁଲ ନେଇ ଆସୁଥିଲେ ।

ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପଚାରେ—“ମିର୍ଜା, ଦୁଇଟି ଚପାତି ଖାଇବା ପାଇଁ ତୁମକୁ ତିନି ଘଣ୍ଟା କାହିଁକି ଲାଗେ ?”

ଏହା ଉପରେ ସେ କହନ୍ତି—“ଭାଇ ମୁଁ ତ ଦୁଇଟି ଚପାତି ଦୁଇ ମିନିଟ୍‌ରେ ଖାଇଦିଏ କିନ୍ତୁ ତା’ପର ସମୟତକ ମୁଁ ପାକୁଳି କରିଥାଏ । ଶେଷରେ ଖାଦ୍ୟକୁ ହଜମ କରିବା ଲାଗି କିଛି ସମୟ ତ ଦରକାର ।”

ମିର୍ଜା ଲକ୍ଷରୁ ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଗୁରୁଟା ବାଜି ଯାଇଥାଏ । ଆଉ ଏ ସମୟଟି ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଭାବବିନିମୟ ପାଇଁ ଉଚ୍ଛ୍ଵସ ସମୟ ଏବଂ ମିର୍ଜାଙ୍କୁ ଭରତ ଫେରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ତାଙ୍କର ନଜର ସବୁବେଳେ ଘଡ଼ି ଉପରେ ଲାଗି ରହିଥାଏ ।

ଦିନର କୌଣସି ସମୟରେ ଯଦି ତାଙ୍କୁ କେହି ସମୟ ପଚାରିଥିଲା, ତେବେ ମିର୍ଜା ନିଜ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ଖୁବ୍ ଦୂରତାର ସହ କହନ୍ତି—
“ଭାଇ, ସମୟ କଣ ପଚାରିବ, ଅଫିସରୁ ଛୁଟି ମିଳିବା ପାଇଁ ଏବେ ତ ପୂର୍ବ ୪ ଘଣ୍ଟା ୨୫ ମିନିଟ୍ ବାଜି ଅଛି ।”

ମିର୍ଜା ସାମୟିକ ଛୁଟି (କାଜୁଆଲ) ନେବାରେ ବଡ଼ ଧୂରନ୍ଧର ଥିଲେ । ଏମିତି ବି ସେ ବରାବର ବେମାର ରହୁଥିଲେ ଆଉ ଏହି କାରଣରୁ ବେମାରଟା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବଡ଼ି ବଡ଼ି ‘ସାମୟିକ’ ବଦଳରେ ‘ଚଉସ୍ତାସୀ’ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ସେ ଏହିସବୁ ବିଷୟରେ ସାମୟିକ ଛୁଟିରୁ ପାଇବା ଉଠାଉ ନଥିଲେ । ଦିନେ ସେ ଅଫିସକୁ ଏଇଭଳିଆ ଛୁଟି ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖି ପଠେଇଥିଲେ—

“ହଜୁର, ଅଧମର ଦେହ ଦେବାତ୍ ଟିକିଏ ଭଲ ଅଛି । ସେହି ହେତୁ ଅଧମ ଜୀବନରେ କିଛି ମଜା ଉଠେଇବାକୁ ରୁହୁଁଛି । ଯଦି ଆଜି ଦିନର ସାମୟିକ ଛୁଟି ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଏ, ତେବେ ଏ ଅଧମ ଆପଣ-ମାନଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତଜ୍ଞ ରହିବ ।” କିନ୍ତୁ ମିର୍ଜାଙ୍କ ସାମୟିକ ଛୁଟି ମଞ୍ଜୁର ହୁଏନା । ଏହାପରେ ମିର୍ଜା ସାମୟିକ ଛୁଟି ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ନିଜର ବରୁ ବାରିବଙ୍କୁ ପର-ଲେକକୁ ପଠେଇବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଏହି ଚେଷ୍ଟାରେ ସେ ନିଜେ ବାପାଙ୍କୁ ଚାରି ଥର, ମା’ଙ୍କୁ ଦି’ଥର, ଆଉକୁ ଦଶ ଥର ଆଉ ଗୁଡ଼ୀ-ମାଆଙ୍କୁ ଷୋହଳଥର ଶହଦ କରାଇଥିଲେ । ଅଫିସର ଲୋକେ ବିକ୍ରାନ୍ତ ହେଉଥିଲେ କି ମିର୍ଜାଙ୍କ ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ପିତା ଓ ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ମାତା କୁଆଡୁ ଆସିଲେ । ତା ଜବାବରେ ସେ କହୁଥିଲେ—“ଭାଇ, ମୁଁ ନିଜେ ବାପାମାନଙ୍କୁ ଜନ୍ମ କରୁଛି, ଆଉ ସାମୟିକ ଛୁଟି ନେଲବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ମାରି ଦେଉଛି । ଅଫିସର ନିୟମ କାନୁନ୍ ଭିତରେ ଚଳିବା ପାଇଁ କ’ଣ କରିବାକୁ ନପଡ଼େ ।”

ନିଜର ଅସୁସ୍ଥତା ସମୟରେ ମିର୍ଜା ନିୟମିତ ଭାବରେ ଅଫିସକୁ ଆସୁଥିଲେ, କାରଣ ତାଙ୍କର ଧାରଣା ଥିଲା କି, ବେମାର ପାଇଁ ଛୁଟି ନେଇ ଯଦି ସେ ଘରେ ବସି ରହନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କ ଗୃହ ଜଞ୍ଜାଳ ବଢ଼ିଯିବ । ଆଉ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କଠାରୁ ପେଣ୍ଟି କାମ ଆଦାୟ କରି ନେବେ । ଥରେ ମିର୍ଜା ନିଜ ଘରେଇ କାମ ପାଇଁ ଦୁଇମାସ ଛୁଟି ନେଇ-ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଛୁଟିର ଆଠଦିନ ନକଟୁଣୁ, ତାଙ୍କର ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ସହ ଏକ ଦରଖାସ୍ତ ଅଫିସ୍‌ରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା । ଯେଉଁଥିରେ କି ଲେଖା-ଥିଲା, “ହଜୁର, ଅଧମ ଦୁଇମାସ ଛୁଟି କିଛି ଘର କାମ ପାଇଁ ହାସଲ

କରିଥିଲା କିନ୍ତୁ ଏହି ସମୟ ଭିତରେ ଅଧମର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବହୁତ ଖରାପ ହୋଇଗଲା । ଡାକ୍ତର ଉପଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି କି, ଅଧମର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ରାମ ନେବା ଉଚିତ; ନଚେତ୍ ଜୀବନ ଚାଲିଯିବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ଏଣୁ ମୁଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି, ଅଧମର ଛୁଟି କ୍ୟାନସଲ କରି, କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଉ । ଆପଣଙ୍କର ଅବଗତ ନିମନ୍ତେ ଏଥିସହ ଡାକ୍ତର ସାର୍ଟିଫିକେଟ ପେଟ୍ କଲି ।”

ପହିଲି ହେବାମାତ୍ରେ ମିର୍ଜାଙ୍କ ଆଗରୁ ତାଙ୍କ ମହାଜନମାନେ ଅଫିସରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କ ମହାଜନମାନଙ୍କର ଖୁବ୍ ଖାତିର କରୁଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହ ଏପରି ହସିଆସରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ଯେ ବିରୁଦ୍ଧ ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ କରଜା ମାଗିବା କଥା ଆସୁ ନଥିଲା । ସେ ଚକଣ ଚୁକଣ କଥାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଭୋଲ କରି ଦଉଥିଲେ ଯେ, ପିଛଲ କରଜାକୁ କେବଳ ଟାଳିଟୁଲ କରି ଦେଉ ନଥିଲେ ବରଂ ତାଙ୍କଠାରୁ ନୂଆ କରଜା ହାସଲ କରି ନେଉଥିଲେ । ଏଥିଲାଗି ତାଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ମହାଜନ ତାଙ୍କୁ ଥରେ କରଜା ଦେବାପରେ, ତାଙ୍କଠାରୁ ଲୁଚ ରହିବା ଅଧିକ ଲଭତାୟକ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଛି ଯେ ମିର୍ଜା ରସ୍ତାକୁ ବାହାରିବାମାତ୍ରେ ତାଙ୍କର ଗଣଦାତାମାନେ ଧଡ଼ାଧଡ଼ ଗଲିକନ୍ଦରେ ପଲେଇଯାଉଥିଲେ ଆଉ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ରସ୍ତାଟି ଶୂନ୍ୟ ଘୋର-ଯାଉଥିଲା । ଏଥିରୁ ଆପଣ ଅନାଜ କରିପାରନ୍ତି କି ମିର୍ଜାଙ୍କର କରଜ-ଦାତାମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା କେତେ ଥିଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହେ—“ମିର୍ଜା, ଯେବେ ତୁମେ ନିଜର କରଜଦାତାମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଛୋଟକାଟିଆ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଇ ପାରିବ, ତେବେ ତୁମର ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. ହେବା ସୁନଶ୍ରୁତି ।” କିନ୍ତୁ ମିର୍ଜାଙ୍କର କିରାଜ କାମରେ ଆଦତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସେ ମୋତେ ଖୁବ୍ ଆଦର କରୁଥିଲେ । ଯେବେ ମୋ ସହ ଦେଖାଦୃଏ, ସେ ବେଶାନ୍ତର ଭାବରେ ମୋ ପାଇଁ ଖଇଁ କରିଯାଉଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଏ, “ମିର୍ଜା, ତୁମେ ଗୋଟିଏ କିରାଜ; ଏ ବେଗାଫୁଲିଆ ଖଇଁ କାହିଁକି କରୁଛ ?”

ସେ କହନ୍ତି, “ହେ ବନ୍ଧୁ ! ରାଣ ପକାଇ କହୁଛି, ମୁଁ ନିଜ ରୋଜଗାରରୁ ଏପରି ବେଗାଫୁଲିଆ ଖଇଁ କରେ ନାହିଁ । ତୁମେ ଚନ୍ଦ୍ରା

କରନାହିଁ; ମୋ ପକେଟ୍ ଉପରେ କିଛି ରୂପା ପଡ଼ିନାହିଁ । ମୁଁ ତ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ କରଜ ଆଣେ ଅଉ ତୁମଲଗି ଖର୍ଚ୍ଚକରେ; ଏଥିରେ ମୋର କଣ ଯାଉଛି ? ବିଧାତାଙ୍କର ମୁଁ କେବଳ ନମିଉ ମାସ । ଯାହାର ମଧ୍ୟସ୍ଥତାରେ ଯାହା ଯାହାର ପ୍ରାପ୍ୟ, ସେ ତାହା ପାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ମୋ କାମ ହେଲା ମଧ୍ୟସ୍ଥିର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା ।”

ମିଜାଙ୍କର ୨ ତାରିଖଠାରୁ ନଜ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ କରଜା ମାଗିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ତାଙ୍କର ବକ୍ରବ୍ୟ ଥିଲା ଯେ, ମାସର ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧର ତାରିଖଗୁଡ଼ିକ ପହିଲା ତାରିଖରୁ ହିଁ ଶେଷ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ବାକି ସାରା ମାସ ଭିତରେ ମାସ ଗୋଟିଏ ତାରିଖ ଶୀଘ୍ର ଚାଲିଯାଏ, ସେ ହେଲା ୩୧ ବା ୩୦ ତାରିଖ ।

ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କ ଘରୋଇ

ଅବସ୍ଥା

(ବିନା ଛବିରେ)

(ଅଶ୍ରବୀ କେ ଘରେଲୁ ହାଲଡ୍—ବେତସର୍ପୀର)

କିଛିଦିନ ତଳେ ମୋର ମନେହେଲା ଯେ ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ସତେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଉଚିତ । ତଦନୁଯାୟୀ ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ କରାଯାଉଛି କିନ୍ତୁ ବିନା ଛବିରେ । ଆପଣ ପଚାରିବେ, “ବିନା ଛବିରେ କାହିଁକି ?” ତା’ର ଉତ୍ତର ହେଲା—ତୋ ଛବିରେ ମନ ମୋର ନ ଉଠେ ଉଲ୍ଲସି । (ଭସମର ତେର ଦିଲ୍ ମେର ବହେଲା ନ ଶକେଗି)

ଇଏ ଭଲ କି କଥା ! ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟକ ମହୋଦୟ ଅତି ସାଧାରଣ ସ୍ତରଠାରୁ ଆହୁରି ତଳେ ଜୀବନଯାପନ କରୁଛନ୍ତି, ସିଏ ବି ଛବିରେ ସିନେମାର ଏକ ହିରୋପର ଦେଖାଯାଆନ୍ତି; ଯେମିତିକି ତାଙ୍କର ଦଶ ପନ୍ଦରଟା କୋଠି ଅଛି ଆଉ ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏଟା ମଟର୍କ କାର୍ ଦୁଆରେ ଠିଆ ହେଇଛି ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଜଣେ ସାହିତ୍ୟକ ମହୋଦୟ ଯେଉଁ ଫଟୋଟି ପଠାଇଛନ୍ତି, ତାକୁ ଫଟୋ କହିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ନିଜ ଘରର ବିଜ୍ଞାପନ କହିଲେ ଚଳିବ । ସେ ନିଜ ଗୁରୁପାଖରେ ଘରର ସବୁ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଜିନିଷ ଗଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି (ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଛଡ଼ା) । ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରେଡ଼ିଓ ଥିବା ହୋଇଛି, ଆଉ ପାଖରେ ରିଫ୍ରିଜରେଟର ଠିଆ ହୋଇଛି, ତୃତୀୟ ପାଖରେ ଲୁଗା ଆଲମାର ହାତ ବାନ୍ଧି ଠିଆ

ହେଇଚି (ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ କଥା ହେଲା କି ସେ ଆଲମାରିଟାକୁ ମେଲେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେପରିକି ସମସ୍ତେ ଜାଣିପାରିବେ ସେ କେତେ ବଡ଼ ଆପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଲାବାର !) ଚତୁର୍ଥ ପାଖରେ ବନ୍ଧୁ ଆଲମାରିଗୁଡ଼ିକ ଥୁଆ ହେଇଚି । ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ ବା ନକରନ୍ତୁ ମୁଁ ଏ ଫଟୋଟିକୁ ଏନ୍‌ଲର୍ଜ (ବଡ଼େଇ) କରି ଦେଖିଲି କି ସେହି ଆଲମାରି ଭିତରେ ସେ ସାହିତ୍ୟକଙ୍କର ବିକ୍ରୀ ହୋଇପାରି ନଥିବା ପାଣ୍ଡୁଲିପିଗୁଡ଼ିକ ଥୁଆ ହେଇଚି । ସୁନଶ୍ରୁ ପଞ୍ଚମ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ଚୌକି ଉପରେ ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧିଥିବା ନିଜେ ସାହିତ୍ୟକ ଥୁଆ ହେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଟେବୁଲ ଉପରେ ନଇଁପଡ଼ି ସେ ଲେଖାଲେଖି କାମରେ ବ୍ୟାପ୍ତ । ଲେଖାଲେଖି କାମରେ ଲାଗିଥିବା ବେଳେ ସେତେବେଳେ ଫଟୋ ନିଆଗଲା, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ କଲମରେ ସ୍ୟାହି ଥିଲା କି ନାହିଁ ବା କାଗଜରେ ଭୁଞ୍ଜାଟାରେ ଗାରଉଥିଲେ, ତାହା ଜାଣି ହେଉନାହିଁ । ଏବେ ସେ ସାହିତ୍ୟକଙ୍କୁ କିଏ ବୁଝେଇବ ସେ ଘରେ ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧାଯାଏ ନାହିଁ ବରଂ ପାଇଜାମା କାମିଜ୍ ପିନ୍ଧାଯାଏ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏ ସବୁ ପିନ୍ଧା ନହେଲେ ବି କିଛି ଯାଏଆସେ ନାହିଁ (କାରଣ, ଘରୁଁ ଏସବୁ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ) । ଆଉ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ା ଟେବୁଲ ପାଖରେ ରେଫ୍ରିଜିରେଟର ଥୋଇବା ଆଉ ତା କଡ଼ରେ ଆଲମାରି ସବୁ ଥୋଇବାର ମାନେ କ'ଣ ? ବରଂ ଭଲ ହେବ, ଆପଣ ନିଜ ବନ୍ଧୁ ସବୁ ରିଫ୍ରିଜିରେଟରରେ ରଖିଲେ । ଏହା ଫଳରେ ବନ୍ଧୁ-ଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କ ରହିବ ଆଉ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକ ଉଇ ଧରିବ ନାହିଁ ।

ମୋର ଏହି ସବୁ ଫଟୋ ଛୁପିବାରେ କିଛି ବାଧା ନଥିଲା କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲେ, ସାହିତ୍ୟକ ଓ କବିମାନଙ୍କର ସତ୍ତା ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଯଦି କୌଣସି ସ୍ଥାନୀୟ ଟ୍ରେଡର ଏ ଫଟୋଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିନିଏ, ତେବେ ସେ ତାଙ୍କ ଘରେ ଟ୍ରେଡର କରିବାର ନିଷ୍ଫଳ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତା ଏବଂ ସେଠାରୁ କିଛି ନପାଇବା ଫଳରେ ସେ ଖବରକାଗଜରେ ପ୍ରତିବାଦ କାଢ଼ିବ ସେ ଅମୁକ ସାହିତ୍ୟକଙ୍କର ଦୁଇଟା ରିଫ୍ରିଜିରେଟର, ଦୁଇଟି ରେଡିଓ ସେଟ୍, ଦଶ ପନ୍ଦରଟା ଘଡ଼ି, ଦୁଇଟା ଆଲମାରି ଓ ଅନେକ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜିନିଷ ସହ ସେହି ଫଟୋଟି ଅମୁକ ପତ୍ରକାରେ ଗୁପ୍ତାୟାମିଛି, ତାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭ୍ରମାତ୍ମକ ଓ ଅମୂଳକ । କାରଣ, ସେଇ ଫଟୋ ଅବଲମ୍ବନକରି

ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଚୋରି କରିବାକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲି ଯେ ଉକ୍ତ ମହାଶୟକ
ଘର ଓ ମୋ ଘରର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ କିଛି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ । କାରଣ,
ତାଙ୍କ ଘରେ ମୁଁ ଯାହା ସବୁ ଦେଖିଲି, ସେହି ସବୁ ଜନିଷ ମୋର ଘରେ
ମଧ୍ୟ ଅଛି । ତେବେ ସେ ସବୁ ଚୋରିକରି କି ଲାଭ ? ବରଂ ସେ
ସାହିତ୍ୟକଙ୍କ ଘରେ ଏପରି ଏକ ଛୁଣ୍ଟା ଚପଲ ଦେଖିଲି ଯେ ମୋର
ହଠାତ୍ ଦୟା ଆସିଲା ଏବଂ ମୁଁ ନିଜ ଚପଲଟି ତାଙ୍କ ଘରେ ଛୁଡ଼ିଦେଇ
ଆସିବି । ସୁତରାଂ ଚୋରଭାଇମାନଙ୍କୁ ସତର୍କ କରାଇ ଦେଉଛି କି,
ଦେଫାନେ ଏପରି ଭ୍ରମାତ୍ମକ ଫଟୋଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ ନ ହୁଅନ୍ତୁ ।
ବରଂ ଏହା ଭାବନ୍ତୁ—“ଯାହାକିଛି ଦେଖିଲି, ସେ ସବୁ ସପନ, ଯା ସବୁ
ଶୁଣିଲି କାହାଣୀ (ସ୍ପାଉଁ ଆ ଯୋ କୁଛୁ କୋ ଦେଖା, ଯୋ ଶୁନା
ଆଫଗାନା ଆ) ।

ଏବେ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ କଅଣ କହିବି, କିଛି ଦିନ ପୂର୍ବେ ଏକ
ଔପନ୍ୟାସିକ ନିଜ ଘରର ଅବସ୍ଥିତିର ସୂଚନା ଦେଇ ସେଇ ଘରେ
ଏକ ଫଟୋ ପଠାଇଥିଲେ । କଅଣ କହିବି; କି ତମଜ୍ଞାର ଫଟୋ
(ଅର୍ଥାତ୍ ଘରର) । ମୁଁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ ଛୁପି ନଥିଲି । ଏହା ମଧ୍ୟରେ
ଜଣେ ସମ୍ମାନନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଚିଠି ମୋତେ ମିଳିଲା । ଯେଉଁଥିରେ
ମୋତେ ସତର୍କ କରାଇ ଦେବାଉଛି ସେ ଲେଖିଥିଲେ—“ଯେଉଁ
ଔପନ୍ୟାସିକ ମହାଶୟ ନିଜ ଘର ଫଟୋ ଆପଣଙ୍କ ନିକଟକୁ ଛପାଇବା
ଲାଗି ପଠାଇଛନ୍ତି, ଦୟାକରି ତାକୁ ଛପାନ୍ତୁ ନାହିଁ । କାରଣ, ଯେଉଁ
ଘରର ଫଟୋ ପଠାଇଛନ୍ତି, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ମୋର ଘର ଏବଂ ମୁଁ
ତାଙ୍କର ଶତ୍ରୁ । ଆଜ୍ଞା, ଏ ତ ବଡ଼ ଜୋର ଜୁଲମ୍ କଥା !
ଔପନ୍ୟାସିକ ମହାଶୟ ପ୍ରଥମେ ତ ମୋ ଘରେ ଘରଦ୍ଵାରା ହୋଇ
ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ତା ଉପରେ ମୋ ଘରକୁ ନିଜଘର କହି, ତା ଫଟୋକୁ
ପତ୍ରକାମାନଙ୍କରେ ଛପାଉଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ ମୋର ଘରର ମାଲିକାନା
ସ୍ଵତ୍ତ୍ଵ ଔପନ୍ୟାସିକ ମହାଶୟଙ୍କ ନାମରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ବସିଥିଲି
କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଏସବୁ କାରବାର ଦେଖି ମୋ ମତ ବଦଳାଇ ଦେଇଛି ।
ଆଜ୍ଞା, ସୀମା ଟପିବା କଥା ହେଇଗଲା । ସେ ଏବେ ଯେଉଁ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀଟି
ପ୍ରକାଶ କଲେ, ତାକୁ ତ ମୋ ନାମରେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବାର କଷ୍ଟ
ସ୍ଵୀକାର କଲେ ନାହିଁ । ତେବେ ମୁଁ କେଉଁ ଆଶାରେ ମୋ ଘରକୁ

ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ତର କରିବ । ସୁତରାଂ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ, ଆପଣ ମୋ ଘରର ଫଟୋ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟଥା ଆପଣଙ୍କ ନାମରେ ଆଇନ୍ ସଙ୍ଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରାଯିବ । ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ସତ୍ତପୂରଣ ପାଇଁ ଆପଣ ଦାୟୀ ରହିବେ ।

ଆଜ୍ଞା, ଏଇ ସବୁ କାରଣରୁ ମୁଁ ‘ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ବିନା ଚିନ୍ତାରେ’ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଛି । ସୁତରାଂ ଏଠାରେ ମୁଁ କେବଳ ସେହି ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କ ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ କରୁଛି, ଯେଉଁମାନେ କି ନିଜର ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ଲେଖିବାବେଳେ ‘ଜୀବନ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ’ ଆଦର୍ଶ ନିଜ ଆଗରେ ରଖିଛନ୍ତି ।

ଶାହୁନ୍ ତମନ୍ନା (ଏହି ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣେ ଔପନ୍ୟାସିକ) —

ମହାଶୟ, ମୋର ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ଏପରି ଯେ ମୋର କୌଣସି ଘର ନାହିଁ । ଯଦି ଆପଣ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଗୋଟିଏ ଘର କରେଇ ଦିଅନ୍ତେ, ତେବେ ଭଗବାନ କଲେ ପାଞ୍ଚ ଛ’ ମାସ ଭିତରେ ମୁଁ ଏପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟିକରି ପାରିବି, ଯାହାକୁ କି ‘ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା’ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ସେତେବେଳେ ଯାଇଁ ମୁଁ ମୋ ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ନିଶ୍ଚୟ ପଠାଇବି । ଯଦି ଆପଣ ଏହି ସର୍ତ୍ତରେ ରୁଜି, ତେବେ ଦୟାକରି ମୋ କଥା ଡାକ ଯୋଗେ ଜଣାଇବେ ନାହିଁ, କାରଣ ମୋର ସଠିକ୍ ଠିକଣା କିଛି ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ଘରେ ରହନ୍ତି, ତାଙ୍କର ସିନା ଠିକଣା ଅଛି । ଆଉ ଆମ ଦେଶରେ ଡାକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏତେ ଉନ୍ନତ ହୋଇ-ନାହିଁ ଯେ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ, ଗୃହଶୂନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟକମାନଙ୍କର ହାଲ୍ ଠିକଣାର ସଂଧାନ ନେଇ ପାରିବ । ସୁତରାଂ ଆପଣ ଯଦି ଏହି ବିଷୟଟି ନିଜ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବେ, ତେବେ ମୁଁ ନିଜେ ଆପଣଙ୍କ ସେବାରେ ହାଜର ହେବି ।”

ସୀନ ଫର୍ସ୍ଟର କାନପୁରୀ —

ମହାଶୟ, ଆପଣ ମୋର ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ଏକ ଲେଖା ମାଗିଛନ୍ତି । ଯଦି ଆପଣ ମୋର ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ନିଜର

କରିନେବେ ଓ ନିଜର ଘରେଇ ଅବସ୍ଥାକୁ ମୋତେ ଦେଇଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତେବେ ମୁଁ ଆନନ୍ଦର ସହ ନିଜର ଘରେଇ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆପଣଙ୍କ ସେବାରେ ପଠାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମେ କିଛି ତ ଜଣାଯିବା ଦରକାର । ଏହା ବିନା ନିଜ ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ, କାରଣ ଏହା ଏକ ଗୋପନୀୟ ବିଷୟ । ବାକି ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ।

ଶାହାଦେ କାଦି, ରଜ୍ଜାକି ଫାରୁକି, ଆସାମ—

ମହାଶୟ, ଆପଣଙ୍କ ଚିଠିରୁ ଜଣାଗଲା, କି ଆପଣ ମୋ ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଭାଇ ! ଆପଣ ତ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସମସ୍ୟା ଠିଆ କଲେଣି, କାରଣ ମୁଁ ଛ' ମାସ ହେଲା ମୋ ଘରକୁ ଯାଇ ପାରିନି । ଛ'ମାସ ପୂର୍ବେ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରୁ କବି ସନ୍ନିଲମାନଙ୍କରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ବାହାରି, ଏବେ ଆସି ଆସାମରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ଏହି ହେତୁ ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଏବେ ମୋତେ କିଛି ମାଲୁମ ନାହିଁ, ବରଂ ମୁଁ ନିଜେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମୋ ଘରର ଅବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ପଚାରି ପଠାଇଛି । ସେ କିନ୍ତୁ ମୋ ଉପରେ ଏତେ ଖପା ଯେ, ମୋତେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁନାହାନ୍ତି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖନ୍ତୁ ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରୁ ମୋ ‘ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା’ ମଗେଇ ନିଅନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ସ୍ଥିତିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ଟିକିଏ ଦେଖାଇ ଦେବେ । ଯଦି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏଣୁତେଣୁ ଲେଖିଦେବେ, ତେବେ ମୋର ସାରା ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନ ମାଟି ହେଇଯିବ ।

ଅବଦୁର, ରହମ ଓଁଫା, ହାଇଦରାବାଦ—

ମହାଶୟ, ଆପଣ ମୋର ‘ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା’ ମଗେଇଛନ୍ତି । ମୋର ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ଆପଣ କିଏ ? କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଯେତେବେଳେ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ କରି ଦେଉଛି । ମୋର ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା ହେଲା—ମୁଁ ରାତି ଦୁଇଟାରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଏବଂ ଠିକ୍ ୨ଟା ୧୫ ମିନିଟ୍‌ରେ ଶୋଇପଡ଼େ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ବଡ଼ ଅବାଧ, କାରଣ ମୋର ଘରକୁ ଫେରିବାଟାକୁ ସେ ଅବସ୍ଥା କରିବାର କେବେ

ଦେଖିନି । ସକାଳ ନଅଟାରେ ମୁଁ ଉଠେ । ସେତେବେଳକୁ ପିଲାମାନେ ସମସ୍ତେ ସ୍କୁଲକୁ ଚାଲିଯାଇଥାଆନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କୁ କଅଣ ବା କହିବି । ଗତ ଦିନ ବର୍ଷ ହେଲା ମୁଁ ନିଜ ପିଲାଙ୍କ ଚେହେରା ଦେଖିନି । ବରଂ ମୋତେ ଏହା ବି ଜଣାନାହିଁ, ମୋର କେତୋଟି ପିଲା । ଶୁଣିବି ଏଗାରଟି ପିଲା; ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜଣା ।

ହସାବକିତାବରେ ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ (ସବୁ କବିମାନଙ୍କ ପରି) । ଯେହେତୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଘରେ ପିଲାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ବଢ଼ୁଥାଏ, ସେଥିପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଅନ୍ଧାକିଆ ହସାବ କରି ରଖିବି କି ବିବାହ ଦିନ ପରଠାରୁ ହସାବ କଲେ ଯେତକ ବର୍ଷ ବାହାରିବ, ପିଲାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସେତକ ବୋଲି ଧରିଯିବ (ଜାଣିଥାନ୍ତୁ ଏଗାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ମୋର ବାହାଘର ହୋଇଥିଲା) । ଯଦି କେବେ ଫୁରସତ ମିଳେ, ତେବେ କୌଣସି ରୂଟାଡ଼ି ଏକାଡ଼ିଆର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ପିଲାମାନଙ୍କର ବାଲନ୍‌ସ୍‌ସିଟ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଆକିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ସହ ସିଧାସଳଖ କେବେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିନାହାନ୍ତି (ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ଦୋଷ ଅଛି) । ଅବଶ୍ୟ ଥରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲି— “ପ୍ରିୟେ, ତୁମେ ସବୁବେଳେ ମୋ ଉପରେ ଖପା ହୋଇ ରହୁଛ କାହିଁକି ? ଯଦି ତୁମ ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବଢ଼ିଆ କୋଠା ତିଆରି କରି ନପାରେ, ତେବେ ତୁମେ ମରିବା ପରେ ଏମିତି ବଢ଼ିଆ ଏକ ସମାଧି ତିଆରି କରିଦେବି ଯେ ତାକୁ ଦେଖି ତାଜମହଲ ବି ଲଜେଇଯିବ ।” ଏହା ଶୁଣି ସେ ବଜାତୁ କହିଲା, “ମୋର ପ୍ରିୟ କବି; ତୁମେ ଏପରି ସମାଧିଟିଏ କରିଦିଅ କିନ୍ତୁ ସେହି ସମାଧିରେ ଯେଉଁ ଫଳକ ଲଗାଯିବ ସେଥିରେ ଏଇଆ ଲେଖିଦେବ—ଏ ସମାଧି ସ୍ଵର୍ଗତ ଓ୍ଵାମାଙ୍କ ବିଧବାର ଅଟେ ।” ସେହି ଦିନଠାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସହିତ ଆଜିଯାଏ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିନାହିଁ । ଦେଖାଯାଉ କିଏ କାହାର ସମାଧି ତିଆରି କରୁଛି । ଯେହେତୁ ମୁଁ ରାତି ଦୁଇଟାଠାରୁ ସକାଳ ନଅଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୋଇଥାଏ, ଆଉ ପରଦିନ ରାତି ଦୁଇଟାରେ ଫେରିବା ଲାଗି ଦିନ ସାଢ଼େ ନଅଟାରେ ଘରୁ ବାହାରିଯାଏ, ସେଥିଲାଗି ମୋତେ ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା କଥା କିଛି ଜଣାନାହିଁ ।

ଜନାର୍ ଦମାକ୍ ପାଣି (ମୁଣ୍ଡ ଖାଇଲବାଲ) —

(ସେ କବି ଥିବାରୁ ଏପରି ଏକ ଯଥାର୍ଥ ନାମ ବାଛି ନେଇଛନ୍ତି)

ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁ, ମୋର ଘରୋଇ ଅବସ୍ଥା ଏଇଆ ଯେ ବର୍ଷାରେ ମୋ ଘର ଗୁଡ଼ିରୁ ଟପଟପ ହୋଇ ପାଣିପଡ଼େ ଆଉ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଦିନେ ଗୁଡ଼ି ଭିତର ଦେଇ ଖରା ଦର ଭିତରକୁ ପଶିଆସେ । ଶୀତ ଦିନେ ହେଲେ, ଘର କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ଵାରା ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇପଡ଼େ ଏବଂ ଏହିପରି ଅଣ୍ଡାରୁ ରକ୍ଷାପାଏ । ଯଦି କହିଲେ, ମୋ ଘର ହିଁ ଚୂଦର ଓ ବଛଣାର କାମ କରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ତା'ର ଚଟାଣ ମୋର ବଛଣା ଓ ତା'ର ଗୁଡ଼ି ମୋର ଚୂଦର । ଏଇ ଘରେ ବସି ମୁଁ କବିତା ଚିନ୍ତାକରେ । (ହାୟ, ଦିନେ ହେଲେ ରୋଜଗାର ଚିନ୍ତା କରିଥାଆନ୍ତି କି !) ମୋର କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ହେଲା — ମୁଁ ଦିନବେଳା ମୋର ଅସଲ ସନ୍ତାନ ଦ୍ଵାରା ମନକୁ ଆନନ୍ଦ କରିନିଏ । ଆଉ ରାତି ଆସିଲେ ନକଲ ସନ୍ତାନ ଅର୍ଥାତ୍ କବିତା ମୋ ମନକୁ ଆନନ୍ଦ ଦିଏ । ଆପଣଙ୍କ ଜାଣନ୍ତି, ଗୋଟିଏ ଅଫିସରେ ମୁଁ ଜଣେ ଆକାଉଣ୍ଟାଣ୍ଟ ମାସ । ତେଣୁ ମୋ କବିତା ଉପରେ ବି ହିସାବକିତାବ ଚଢ଼ଢ଼ କରେ । ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହଜାରେ ଗଜଲ ରଚନା କରିଛି । ଏହିପରି ପ୍ରତି ଗଜଲ ପାଞ୍ଚପଦ କରି ହେଲେ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ପଦ ରଚନା କରିଛି, ଯାହାର ଧାଡ଼ି ସଂଖ୍ୟା ହେଲା ଦଶ ହଜାର । ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ିରେ ପାଞ୍ଚ ଶହ ଗଜଲ ଲେଖିଛି, ବଡ଼ ଗୁଡ଼ିରେ ତିନି ଶହ; ଆଉ ବାକିଗୁଡ଼ିକର ଗୁଡ଼ି ଖୋଜିବାରେ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କଲି କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ମୋତେ ଏପରି ଲାଗିଲା, ଯେପରିକି ସେହି ଗୁଡ଼ିରେ ମୁଁ ଗୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ପଦ ରଚନାରେ ମୋର ଦକ୍ଷତା ହେଲା ଅଧଃଶ୍ରେଣୀରେ ଗୋଟିଏ କରି (ଲୋକେ ମୋ ପଦରଚନା ବେଳେ ଘଡ଼ି ମିଳାଇ ନଥାନ୍ତି) । ଯଦି ମୁଁ ଆହୁରି କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚେ, ତେବେ ମୁଁ ତିନି ହଜାର ଚାରି ଶହ ପଦ ରଚନା କରି ପକାଇବି, ଦେଖିବି ଦୁନିଆ ମୋର କ'ଣ ଆଲୁଅ କରି ପକାଇବ ।

ଶଯ୍ୟା ଦବାଧାନର୍ଥ, ଗୋରଖପୁର—

ମହାଶୟ, ମୋର ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା ଏଇଆ ହେଲା ଯେ, ମୁଁ ଛଅମାସ ହେଲା ଘରଭଡ଼ା ଦେଇନି, ବର୍ଷେ ହେଲା ବିଜୁଳି ଲାଇନ୍ କଟିଗଲାଣି, ପାଣିପାଇପ୍ ତ ମୂଳରୁ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା, ମୋ ଘର ମାଲିକର ପୁଅର କବିତା ଝଙ୍କୁ ଅଛି । ସେ ମୋଠାରୁ କବିତା ଲେଖେଇ ନେଇ, କବି ସମ୍ମିଳନୀରେ ନିଜ ନାଁରେ ପଢ଼ି ଶୁଣାଏ ଆଉ ଖୁବ୍ ବାହାବା ପାଏ । ସେଥିଲାଗି ଘରଭଡ଼ା ମାଗିପାରେ ନାହିଁ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେହି କବିତାର ମନଖୋଲା ପ୍ରଶଂସା କରେ । ଯଦି କେବେ ପ୍ରଶଂସା ନକରେ ତ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେ ମୋତେ ଘରୁ ବାହାରି-ଯିବା ପାଇଁ କହେ । ଦେଖାଯାଉ କେତେଦିନ ଯାଏ ମୋ କବିତା ମୋତେ ସେ ଘରେ ରଖାଉଛି । ଏ ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ମୋର ଘରେଇ ଅବସ୍ଥା ଆଉ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ? ଜୀବନ ଯଦି ମୋ ସହ ଧୋକା ନ ଦିଏ, ତେବେ କେବେ ନା କେବେ ଆପଣଙ୍କ ସହ ଦେଖାହେବ, ନଚେତ୍ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଦେଖାହେବ। ଅନୁଷ୍ଠିତ । ବାକି ସବୁ ସାକ୍ଷାତ୍ ହେଲେ (ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ) ।

ଆଲିମ ବେ ଅମଲତୀ, ଲୁଧିଆନା—

ମହାଶୟ, ଜଣେ କବି ଭାବରେ ମୋର ଘରେଇ ହାଲ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଉଛି କି ମୋର କବିତା ପ୍ରଭୁ ହେଲା, ମୁଁ ସାରା ଜୀବନରେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ପଦ କବିତା ଲେଖିଛି । ମୁଁ ଶୁଣିଛି ଯେ ଅରେ ଗାଲିବ, ମୋମିନ୍‌ଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପଦ ଶୁଣି ନିଜର ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଏକ କବିଙ୍କର ସନ୍ତାନରେ ଅଛି, ଯେ କି ମୋର ଏହି କବିତା ପଦକର ବଦଳରେ ତା'ର ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବ ।

ଏ ସଉଦାଶୀ ହୋଇଗଲେ ଭାରି ବଢ଼ିଆ ହୁଅନ୍ତା । ଆଉ ମୁଁ ବି ଏହି କବିତା ବୋହୂରୁ ବଞ୍ଚିଯାଆନ୍ତି । ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ନିଜରରେ ଏପରି କୌଣସି କବି ଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ଜଣାଇବେ ।

ଶାୟିସ୍ତ୍ରା ଦାନସ୍ତ୍ରା, ଲକ୍ଷ୍ମୀ—

(ଏ ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧରଣର ଉପନ୍ୟାସିକା)

ମହାଶୟ, ଆପଣ ଯେ ମୋତେ ମନେରଖିଛନ୍ତି, ସେଥିଲୁଗି ଆପଣଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି । କାରଣ ଏ ଦୁନିଆରେ ମୋତେ ମନେ ରଖିଲବାଲ ଖୁବ୍ କମ୍ ଅଛନ୍ତି । ଆଉ ଜଣେ ଯିଏକ ମୋତେ ମନେ-ରଖି ପାରୁଥାନ୍ତା, ସେ ମୋତେ ବିବାହ କରି ସାରିଛନ୍ତି । ଆଉ ସେ କଅଣ ମତେ ମନେରଖି ପାରିବେ ? ଆପଣ ମୋର ଘରର ଅବସ୍ଥା ବିଷୟ ପଚାରିଛନ୍ତି । ମୁଁ ମୋ ଘରଧନୀରେ ବହୁତ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ ସକାଳେ ଚାକରଣୀ ଦ୍ଵାରା ଘର ଝିଡ଼ାଏ, ରାନ୍ଧୁଣୀ ଦ୍ଵାରା ଭାତ ରନ୍ଧାଏ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚାକର ଦ୍ଵାରା ବଜାରରୁ ସଉଦା ଅଣାଏ । ଏବେ ଜଳଖିଆ କରୁ ନକରୁଣୁ ପିଲାଙ୍କୁ ସ୍କୁଲ ପଠାଇବା ଚିନ୍ତା ଆସି ଘାରେ । ତେଣୁ ସେ କାମକୁ ମୁଁ ହାମିଦ୍ (ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ ସ୍ଵାମୀ) କି ଉପରେ ଛାଡ଼ିଦିଏ । ସେ ବଡ଼ କାମରେ ଲାଗି ଯାଏ । ସେଥିଲୁଗି ସେ ଯେତେବେଳେ ପିଲାଙ୍କୁ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧାନ୍ତି, ମୋତେ ତାଙ୍କ ସାମନାରେ ବସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାପାଇଁ ପଡ଼େ, ଅନୁକ ବୋତାମ ଠିକ କରି ଲଗାଅ, ପପ୍ପର ଜୋତା ଡବ୍‌ବୁକୁ ପିନ୍ଧାଇ ଦିଅନା । ଡବ୍‌ବୁର କାମିଜ ପପ୍ପକୁ ପିନ୍ଧାଅ ନାହିଁ । ପ୍ରତି ପିଲାର ପଡ଼ାବହି ସଙ୍ଗେ ମୋର ନୂଆ ଉପନ୍ୟାସ ବହିରୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ରଖିଦିଅ । ପିଲାଏ ନପଢ଼ିଲେ ବି ଅନ୍ତତଃ ସେମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷକମାନେ ତ ପଢ଼ିବେ । ହମିଦ୍‌ଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଦେଇ ମୁଁ ଏତେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ ଯେ ଦମ୍ ନେବାକୁ ବିଛଣାରେ ଗଡ଼ି-ପଡ଼େ । ଅରୁନକ ନିଦ ଆସିଯାଏ । ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚଟାକୁ ନିଦ ହଠାତ୍ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ହମିଦ୍ ଛ'ଟାରେ ଅତିସନ୍ତୁ ଫେରନ୍ତି । ସେତକବେଳେ ମୁଁ ଦ୍ଵାରଦେଶରେ ତାଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ଏବେ ସେହି ଅପେକ୍ଷା ଲୁଗି ମୁଁ ବରକ୍ତ ହୋଇଗଲି । କାମ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ସିନା ମଣିଷ କରିବ । ଭାବୁଛି ଆଜକୁ ହମିଦ୍‌ଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ଲୁଗି ଚାକରଣୀକୁ ଠିଆ କରାଇଦେବ । ଏବାଟେ ମୋତେ କିଛି ଫୁରୁସଦ୍ ମିଳିଯିବ । ରାତି ହେଲେ ନିଜେ ଡାଇନିଂରେ ବସି ହମିଦ୍‌ଙ୍କୁ ଡକାଏ, ଆଉ ମୋର ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବା ପାଇଁ

ତାକୁ ଡାକେ । ହାମିଦ୍ ଅଫିସ କାମରେ ଦିନସାରା ହାଲିଆ ହୋଇ-
ଥିବାରୁ, ମୁଁ ଦି'ରୁର ଧାଡ଼ିରୁ ବେଶି ଡାକେ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ
ହାମିଦ୍ ଘମେଇ ପଡ଼ନ୍ତି, ମୁଁ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଅଧାଲେଖା ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟି
ନେଇ ଆସେ । ଦି'ରୁରଧାଡ଼ି ପଢ଼ିଥିବ କି ନାହିଁ ନଦ ଆସିଯାଏ ।
ତା'ପରେ ଶୋଇଯାଏ । ପରଦିନ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଉଠେ, ଏକ
ନୂଆ କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ଦିନ ମୋ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସେହି
କର୍ମଜଞ୍ଜାଳ ପୁଣି ଚାଲେ ।

କାହାଣୀ-କଳଦାନ୍ତ-ବ୍ୟଥାର

ଆଉଥରେ ମୋ କଳଦାନ୍ତରେ ଏମିତି ହଠାତ୍ ଦରଜ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ଯେପରିକି ଆକାଶରେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ଆଉ ସେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରେ ମୋତେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଦେଖେଇ ଦେଲା । ଏମିତି ମୁଁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ବ୍ୟଥା ଗଣଗି ଆସିଛି—ପେଟବ୍ୟଥା, ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥା, ଅଣ୍ଟାବ୍ୟଥା, ହୃଦବ୍ୟଥା, ଜାତିର ବ୍ୟଥା, ସନ୍ତାନସନ୍ତତିଙ୍କ ବ୍ୟଥାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଖାଜାମୀର ଦଉଁ (ଖାଜାମୀର ଦଉଁ, ନାମକ ଜଣେ ପୂର୍ବତନ ଉଦ୍ଭୂକବିଙ୍କ ନାମର ଅବଲମ୍ବନରେ ଏ ବ୍ୟଙ୍ଗ । ଦଉଁ—ବ୍ୟଥା) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ସବୁ ବ୍ୟଥାସହ ପରିଚିତ ଥିଲି କିନ୍ତୁ କଳଦାନ୍ତର ବ୍ୟଥା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଥିଲା ସବୁଠାରୁ ନୂତନ । ଉଦ୍ଭୂକବିତାରେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଏପରି ପଦ ମୁଁ ପଢ଼ି ଆସିଛି— ଆଜ୍ କୁଛ ଦଉଁ ମେରେ ହିଲ୍ରେ ସେବା ହୋଇାହେଁ) ଆଜି ମୋ ମନର ବ୍ୟଥା ହେଉଛି ଅଧିକ ।

କିମ୍ବା

(ଦଉଁଙ୍କା ହୃଦରେ ଗୁଜରନା ହେଁ ଦଣ୍ଡା ହୋଜାନା) ସୀମା ଟପିଗଲେ, ବେଦନା ବ୍ୟାଧିର ଔଷଧ ହୋଇଯାଏ ।

କିନ୍ତୁ ମୋର ଏ ପଦଗୁଡ଼ିକର ସତ୍ୟତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ନଥିଲା, କାରଣ ମୁଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟଥା ସୀମା ଟପିଯିବାର ଦେଖିନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମହାଶୟ, ମୋର ମନେହେଲା କଳଦାନ୍ତ ବ୍ୟଥା ହେଉଛି ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟଥା, ଯାହାର କି ଜବରଦସ୍ତି ସୀମା ଟପେଇଦେବାର ଶକ୍ତି ଅଛି । ମୋର କହିବାର କଥା ହେଉଛି, ଡାହାଣପଟ କଳରେ ଯଦି

ବ୍ୟଥା ହେଉଛି ତେବେ ସେ କେବଳ ସେଇ କଳରେ ସୀମିତ ନରହି ସୀମା ଡେଇଁ ଆପଣଙ୍କ ଗାଳକୁ, କଳ ମାଡ଼ିଠାରୁ ଅନ୍ତତଃ ପାଞ୍ଚ ଛ ଇଞ୍ଚ ଦୂରେଇ ଦବ । ଆଉ, ଗାଳ ଆଉ କଳମାଡ଼ି ମଝିରେ ଏକ ‘ନରପେଷ ସ୍ଥାନ’ ସୃଷ୍ଟି କରିଦବ । ଆପଣଙ୍କୁ ଏମିତି ଜଣାଯିବ, ଯେପରିକି ଆପଣଙ୍କ ଗାଳ ଆପଣଙ୍କ ଶରୀରଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଆପଣ ସଂସ୍ଥାରେ ଯାଉଥିବାବେଳେ ଜଣାଯିବ ଯେ ଆପଣଙ୍କ ଗାଳ, ଆପଣଙ୍କ ଆଗେ ଆଗେ ଯାଉଛି ଏବଂ ଆପଣ କେବଳ ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଧାଉଁଛନ୍ତି । କେବେକେବେ ଏପରି ବି ଜଣାଯାଏ, ଯୋଉ ଗାଳ ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଥିଲା, ସେ ଆପଣଙ୍କର ନୁହେଁ; ଆଉ କାହାର । କଳମାଡ଼ି ଓ ଗାଳ ମଧ୍ୟରେ ଏ ‘ବିରହ ଯନ୍ତ୍ରଣା’ ବଡ଼ କଷ୍ଟଦାୟକ । କଳମାଡ଼ି ଦରଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହିଁ ଏଇଆ । ଏପରି ନହେଲେ କଳମାଡ଼ି ଦରଜରେ ଆଉ ମଜା କଅଣ ରହିଲା ?

କଳମାଡ଼ିର ଦରଜ ଯେତେବେଳେ ସୀମା ଟିପି ବିଶ୍ୱରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ, ମଣିଷ ସେଇ ବ୍ୟଥାର ବିଶାଳତା ଅଗରେ ସାମାନ୍ୟ ରେଣୁକଣା ପରି ମନେହୁଏ ।

ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଯେତେବେଳେ ମୋ ଜାହାଣ ମାଡ଼ି ବ୍ୟଥାର ସୀମା ଟିପିଗଲା ଓ ମୁଁ ଜାହାଣଆଡ଼କୁ ଢଳିବାପରି ମନେକଲି, ସେତେବେଳେ ଭାରସାମ୍ୟ ହରେଇବାର ଅନୁଭୂତି ମୋତେ ବିକଳ କରିଦେଲା । ଦର୍ପଣରେ ମୋ ରୂପ ଦେଖିଲେ ଜଣାପଡ଼ିଲା, ଯେପରି ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ମୋ ସ୍ଥାନରେ ଭୂତଟିଏ ଠିଆ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଡରିଯାଇ ଜଣେ ଦାନ୍ତ ଜାକ୍ରରଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଲି । ସେ ମୋତେ ଆଗରୁ ଚିହ୍ନିଥିଲେ କିନ୍ତୁ କଳମାଡ଼ି ବ୍ୟଥା ସହ ଯାଇଥିବାରୁ ଚିହ୍ନିପାରିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଅଭିଯୋଗ କଲାରୁ ସେ କହିଲେ, “ଭାଇ ! କଳମାଡ଼ି ଦରଜ ହେବାପରେ ମଣିଷକୁ ଚିହ୍ନିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହୋଇପଡ଼େ । ମୋତେ ତ ମୋର ସବୁ ରୋଗୀଙ୍କ ରୂପ ସମାନ ଥିବାପରି ଜଣାପଡ଼େ । କାହାକୁ କେତେ ମୁଁ ଚିହ୍ନିବି ? ଏମିତି ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ପାଇଁସେଟି ଏକ ସାଙ୍ଗରେ ରଖିଦେଲେ, ଆପଣ କେମିତି ଚିହ୍ନିବେ ଏ ସେଟି ରାମ ଆଉ ଏ ସେଟି ଶାମ । କଳମାଡ଼ିର ବ୍ୟଥାର ଗୁଣ ଏପରି

ସେ ମଣିଷକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାପଡ଼େ ସେ ତାହାର ରୂପ ପାଉଁଶେଟି ମେସିନ ଛୁଆରେ ତଳାହୋଇ ବାହାରିବ ।”

ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କ ଏଇ ଘାଣ୍ଟି ମନୋରମ ବକ୍ତୃତା ପରେ ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋର ଆସିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଜଣାଇବାକୁ ଚାହୁଁଲି, ସେ କହିଲେ, “କାରଣ ଜଣାଇବା ଦରକାର ନାହିଁ; କାହିଁକିନା ଆପଣଙ୍କ ଗାଲ ଆପେ ଆପେ କାରଣ ଜଣାଇ ଦଉଛି । ଏହା କହି ସେ ମୋ ମୁହଁ ଖୋଲିବାକୁ ଚାହୁଁଲେ । ସେତେବେଳେ ମନେହେଲା, ଯେପରି ମୁହଁରେ ତାଲ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ ସେ ଏପରି ଭାବରେ ମୋ ମୁହଁକୁ କଣ୍ଠେଇ ରଖିଲେ, ଯେପରିକି ମୋ କଳମାଡ଼ି ତାଙ୍କୁ ଦେଖାଯିବ; ଯେଉଁଠି ମୋର ସମସ୍ତ ଅଫିଜ୍ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୋଇଥିଲା । ଡାକ୍ତର-ବାବୁ ମୋ ମୁହଁ ଘାସ୍ କରି ବନ୍ଦକରିଦେଇ କହିଲେ, “ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ମୁଁ ଏ ଦାନ୍ତ କାଢ଼ି ପାରିବିନି । ଆଉ କିଛିଦିନ ଏ ଦାନ୍ତ ସାଙ୍ଗରେ ଚଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।” ମୁଁ କହିଲି, “ଡାକ୍ତରବାବୁ ! ମୋର ଏ ଦାନ୍ତ ସାଙ୍ଗରେ ଚଳିବାକୁ କିଛି ଆପଣ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ମୋ ବେକଉପରେ ଯେଉଁ ଦେଡ଼ଟା ମୁହଁ ବାହାରିବ, ଅନ୍ତତଃ ତାକୁ ସୁଧାର ନିଅନ୍ତୁ । ଏ ବୈଷମ୍ୟ ମୋତେ ବିଶେଷକରି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଅସହ୍ୟ ।”

ସେ କହିଲେ, “ଭାଇ, ଦେଉ ମୁହଁରେ ଭାରସାମ୍ୟ ଓ ସୁସମତା ଆଣିବାକୁ ହେଲେ, ତା’ର ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ଅଛି ।”

ମୁଁ କହିଲି, “କଅଣ ସିଏ?”

ସେ କହିଲେ, “କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଆପଣଙ୍କ ବାଁ କଳ-ଦାନ୍ତରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟଥା ଭଞ୍ଜିକରିବା । ତା ପରେ ଏ ବ୍ୟଥା ବି ମାତ୍ରାରେ ଆପଣଙ୍କ ବାମପଟ ମାଡ଼ିର ସୀମାକୁ ଟପି, ବନ୍ଧୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ବ୍ୟାପିଯିବ । ଏହାପରେ ଆପଣଙ୍କ ଦୁଇକଳ ଜ୍ୟାମିତିକ ପ୍ରକାରେ ସମାନ ହୋଇଯିବ । କହିବେ ତ ଆପଣଙ୍କ ବାଁ କଳ ମାଡ଼ିରେ ବି ବ୍ୟଥାର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଦେବ ।”

ମୁଁ କହିଲି, “ଡାକ୍ତରବାବୁ ! ଯେତେ କଷ୍ଟ ପଡ଼ୁପଡ଼େ, ମୁଁ ଚାହେଁ ଏ ଦାନ୍ତଟା କାଢ଼ି ପିଙ୍ଗିଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ଏପରି ଘୁରୁର ଘୁରୁର

ମରିବା ଚାହେଁନି । ଟିପ୍ପୁ ସୁଲତାନ ଭଲ କଥାଟିଏ କହିଥିଲେ, “ସିଂହର ଦିନକର ଜୀବନ, ବିଲୁଆର ଶହେ ଦିନ ବଞ୍ଚିବାଠାରୁ ଭଲ ।”

ଡାକ୍ତରବାବୁ କହିଲେ, “ଆଜ୍ଞା ଶବରଦାର, ଆପଣଙ୍କ କଲଦାନ୍ତର ବ୍ୟାଧି ଏବେ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ବୟାନ କଲଣି । ଏ ଅବସ୍ଥା ଖୁବ୍ ଗୁରୁତର । ଆପଣ ନିଜକୁ ସଫଳ କରନ୍ତୁ, ନଚେତ୍ ଟିପ୍ପୁ ସୁଲତାନଙ୍କ ଇତିହାସରେ ତ କିଛି ବଦଳିବ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଯାତ୍ରାକିଛି ଭୁଗୋଳ ଅଛି, ତାହା ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଆଉ ଏହା ବି ଭାବନ୍ତୁ ଯେ ମୁଁ ଯଦି ସବୁ ରୋଗୀଙ୍କ ଦାନ୍ତ ହଠାତ ବାହାର କରିଦିଏ, ତେବେ ମୋର କାରବାର ଚଳିବ କିପରି ? ଗୋଟାଏ ଦାନ୍ତକୁ ମୋତେ ଅନ୍ତତଃ ଶହେଟଙ୍କା ତ ମିଳିବା ଦରକାର । ଆପଣ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଶହେଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିକିତ୍ସା କରନ୍ତୁ, ତା’ପରେ ଉଁ ଚୁଁ ନକରି ମୁଁ ଦାନ୍ତଟା ଓପାଡ଼ିଦେବି ।” ଏପରି କହୁ କହୁ ହଠାତ୍ ଡାକ୍ତର ସାହେବଙ୍କ କୃଷିମ ଦାନ୍ତ ସେଟଟି ବାହାରକୁ ଚାଲିଆସିଲା । ଆଉ ସେ ତାଙ୍କ ପାକୁଆ ପାଟିରେ କହିଲେ, “ମୋ ପରାମର୍ଶ ଫିଟା ଦେଇଯାଆନ୍ତୁ ।”

ମୁଁ କହିଲି, “ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ କି ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ଫିସ୍ ଦେବି !” ସେ କହିଲେ—“ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଅତି ଉପାଦେୟ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛି ଯେ କଲଦାନ୍ତର ବିକାକୁ ଦର୍ଶନରୁ ଦୂରରେ ରଖନ୍ତୁ, ନଚେତ୍ ଦାର୍ଶନିକ ପାଲଟିଯିବେ ।”

ମୁଁ ରାଗରେ ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କ କ୍ଳାନ୍ତିରୁ ବାହାରି ଆସିଲି । କେତେ ପାହୁଣ୍ଡ ମାସ ଯାଇଛି, କଲମାଡ଼ିରେ ବିଜୁଳି ମାରିଲପରି ଲାଗିଲା । ବିଜୁଳିର ତରଙ୍ଗ କଲଦାନ୍ତରୁ ବାହାରି ସାରାଶର ବ୍ୟାପିଗଲା । ଆଖିରୁ ଜୁଜୁଜୁଲିଆ ପୋକ ବାହାରିଗଲା । ଏମିତି ମନେହେଲା, “ମୋ କଲଦାନ୍ତରେ ଗୋଟାଏ ହରିଣ ଡିଆଁଡେଇ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛି । ଯେମିତି ମୋ ଦାନ୍ତରେ କେହି ଗୋଟାଏ ତୋପ ଦାଗିଦେଇଛି ବା ଗୋଟାଏ ଟେନ ଯାଉଯାଉ ମୋ ଦାନ୍ତ ଉପରେ ଧାରଣାରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା କିମ୍ବା ମୋ ଦାନ୍ତ ଉପରେ ସାମରିକ ବିପ୍ଳବ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ।” ଘଟଣା ସବୁ ଏତେ ଭଡ଼ ଥିଲା ଯେ ମୋ କଲଦାନ୍ତରେ

କଣ ହେଉଛି ବା ନହେଉଛି, ତାହା ଜାଣିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଏପରି ମନେ ହେଉଥିଲା, ଯେପରି ମୁଁ ନିଜେ ତାଙ୍କୁ ତଳପା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଳଦାନ୍ତ ହେଇଯାଇଛି ।

ମୁଁ ବ୍ୟଥାର ଏହି ହଠାତ୍ ଆକ୍ରମଣକୁ ସମ୍ଭାଳିନେବା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ବିଜୁଳି ଖୁଣ୍ଟକୁ ଭରଦେଇ ଠିଆ ହେଇଗଲା ଆଉ ମୋ ଆଖିକୁ ସବୁ ଅନ୍ଧାର ହେଇଗଲା । ମୋତେ ଲାଗିଲା, ଯେପରି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଗୋଟାଏ କଳଦାନ୍ତ ହେଇଯାଇଛି । କଳଦାନ୍ତ ଛଡ଼ା ଜଗତରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ସବୁ ଜିନିଷ କଳଦାନ୍ତରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଏବଂ କଳଦାନ୍ତରେ ହିଁ ଶେଷ ହୋଇଯାଏ । ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ କଳଦାନ୍ତ ଥିଲା, ସୃଷ୍ଟି ପରେ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ପ୍ରଥମେ କଳଦାନ୍ତ, ଶେଷରେ ବି କଳଦାନ୍ତ । ହଠାତ୍ ମୋତେ ଜଣାଗଲା, ମୋ ମୁହଁରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ହୋଇଯାଇଛି ଆଉ ମୁଁ ତାକୁ ଚୋରାବେଇ ଚୋରାବେଇ ଖାଉଛି । ମନ ହେଲା, ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଚୋରାବେଇ ଟିକିଟିକି କରି, ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଏ ଖଣ୍ଡକୁ ଲୋକଙ୍କୁ ବାଣ୍ଟି ଦେଇ କହିବି, “ଭାଇମାନେ ଏଥିରେ ନିଜ ନିଜ ଘରକୁ ଆଲୁଅ କର । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ ହେବା ଦରକାର । ପ୍ରତ୍ୟେକର ଅଲଗା ଅଲଗା ସକାଳ ହେବା ଉଚିତ । ଏତେ ବଡ଼ ବିଶ୍ୱକୁ ଗୋଟାଏ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅଧୀନ କରିଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଆସ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ବାଣ୍ଟିନେବା ଆଉ ଏହାର ଖଣ୍ଡକୁ ପକେଟରେ ରଖିନେବା, ଯେପରିକି ତାହା ସନଦ ହୋଇ ରହିବ ଓ ଦରକାର ବେଳେ କର୍ମରେ ଆସିବ ।

କଳଦାନ୍ତ ବ୍ୟଥାର ଏପରି ଏକ ଗୁଣ ଯେ, ଏ ବ୍ୟଥା କିଛି ଡ୍ରାଗର ଆସେ ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ୟଥାର ଗୋଟାଏ ଡେଉଁ ଯାଏ ତ ଆଉ ଏକ ଡେଉଁ ଆସେ । ବ୍ୟଥାର ପ୍ରଥମ ଡେଉଁ ଚାଲିଗଲା ପରେ, ମୁଁ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଆବିଷ୍କାର କଲି ଯେ ବିଚାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଡେଉଁ ସାଙ୍ଗରେ ମୋ ଭିତରେ ଅଧୁନିକ କବି ହୋଇଯିବାର ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପ୍ରଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଦେବଦୂତସୁଲଭ ଏ ଆବିଷ୍କାର କେବଳ କଳଦାନ୍ତ ବ୍ୟଥାରେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ହଠାତ୍ ମୋତେ ଏଇ ରହସ୍ୟ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ଆଧୁନିକ କବିତା ପ୍ରକୃତରେ କଳଦାନ୍ତ ବ୍ୟଥାର ହିଁ କବିତା; ଯେଉଁଥିରେ ମଣିଷର ସବୁ

ଦୁଃଖ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୁଏ ଏବଂ ଏହା ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଶ୍ଵେତେଇ ଖାଇଯିବାର ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଯାଏ । ମୋତେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଥିଲା ଯେ ଆମର ଅନେକ ଆଧୁନିକ କବି ଏପରି କଷ୍ଟଦାୟକ ଓ ଦୁଃଖପୂର୍ଣ୍ଣ କଳ୍ପନାକୁ କିପରି ଏତେ ସହଜ ଓ ସାବଲୀଳ ଭାବରେ ନିଜ କବିତାରେ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ କଳଦାନ୍ତ ବିନ୍ଦା ଭୋଗିବା ପରେ ଜଣାଗଲା ଯେ ଇଏତ ବଡ଼ ସହଜ କଥା । ଆଧୁନିକ କବି ହେବାକୁ ହେଲେ, ପ୍ରଥମେ ନିଜ କଳଦାନ୍ତ ବିନ୍ଦା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଆନ୍ତୁ ଦେଖ — “ଶୂନ୍ୟକୁ କିପରି ଆସେ କଳ୍ପନା ତେଜ ।”

ବିଶ୍ଵାସ କରନ୍ତୁ; ବ୍ୟଥାର ପ୍ରଥମ ଚେତ୍ତରେ ହିଁ ମୁଁ କବି ହୋଇ-
ଯିବାପାଇଁ ଘୂରି କରିଥିଲି ଓ ଭାବିଥିଲି, ଦ୍ଵିତୀୟ ଚେତ୍ତରେ ବୁଝି ଏକ
ନମଜାର କବିତାଟିଏ ତୋଳି ଆଣିବି । କିନ୍ତୁ ବିନ୍ଦାର ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ଵିତୀୟ
ଚେତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ବିରାମ ଥାଏ, ତାହା ମଣିଷକୁ ତାର ଉଡ଼ିନ୍ତା-
କଳ୍ପନାରୁ ପୁଣି ତଳକୁ ଉଡ଼ିଆଣେ । ମୁଁ ଭାବିଲି, ମୋ ପାଖରେ ତ
କୌଣସି କବିପଦ୍ୟ ନାହିଁ । ତେବେ କବିତା ଯୋଡ଼ି ଲାଭ କଅଣ ?

ଛୁଡ଼ନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଏହିପରି ବିନ୍ଦାର ଚେତ୍ତ କାଟି କାଟି ଘରେ
ପହଞ୍ଚିଲି । କଣ ହେଲା କେଜାଣି, ଘରର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଯାଇଥିଲା ।
ଯୋଉଥିଲା ମୋତେ ଦେଖିବା ମାସେ କୁଣ୍ଡେଇ ପକାଉଥିଲା, ସେ ମୋତେ
ଦେଖିବା ମାସେ ବୁଲିପଡ଼ି ପଳେଇଲା । ଯୋଉ ଘାଁ ମୁଁ ଘରେ ପାଦ-
ଦେବା ମାସେ କିଛି ନା କିଛି ସମସ୍ୟା ଆଣି ଥୋଉଥିଲା, ସେ ମୋତେ
ଦେଖି ରୁପୁରୁପ୍ ରେଷେଇ ଘରକୁ ପଳେଇଲା । ମୁଁ ଘରର ଏ
ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅବସ୍ଥା ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ; ବହୁ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି
ମୋର ଅବସ୍ଥା ବିଷୟ ନପଚାରିବାରୁ, ମୁଁ ରାଗିକରି କହିଲି, “ଏ ଘରେ
କଅଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯାପ ଦଂଶିଲା, କଥା କଅଣ ?”

ମୋର ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି ଘାଁ କହିଲା, “ମୋର ତୁମ ପ୍ରତି
ସବୁବେଳେ ଏଇ ଅଭିଯୋଗ ଯେ ଅଫିସରେ ତୁମେ ଅଫିସରଙ୍କ ଗାଳି
ଶୁଣୁଛ ଆଉ ଆମ ଉପରେ ରାଗ ଶୁଝେଇ । ତୁମେ ତ ଘରେ ପହଞ୍ଚୁ
ପହଞ୍ଚୁ ଜାଣିଯାଇଥିଲି ଯେ ଆଜି ତୁମ ମିଜାଜ୍ ଭଲ ନାହିଁ । ସେଇଥି-

ପାଇଁ ତ ତୁମେ ଗାଲ ଫୁଲେଇ ଓ କାଦକାଦ ହେଇ ପହଞ୍ଚିବ । ଏବେ ତୁମ ଖବର ପଚାରିବ ବା କେମିତି ? ତୁମେ ତ ଏ ଅବସ୍ଥାରେ କାମୁଡ଼ି ଗୋଡ଼ାଅ । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ଆଜି ତୁମ ଅଫିସର ତୁମକୁ ବହୁତ ଗାଲ ଦେଇଛନ୍ତି । ଦେଖ ତ, ତୁମ ଗାଲ କେତେ ଫୁଲିଯାଇଛି । ଏତେ ଗାଲ ତ ଆଗରୁ କେବେ ଖାଇନଥିଲ ?”

ମୁଁ ବ୍ୟଥାତୁର ହେଇ କହିଲି, “ଆରେ ହୁଣ୍ଟି, ତୋର ତ ସବୁବେଳେ ଓଲଟା ଯୁକ୍ତି କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ । ମୁଁ କଲଦାନ୍ତ ବିକ୍ଷାରେ ମରୁଛି ଆଉ ତତେ ଏଥିରେ ଅଫିସରର ଗାଲ ଦେଖା-ଯାଉଛି ?”

ମୋର ଏସବୁ କଥା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ମୋ ପରିବାରର ଲୋକେ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ପିଲାମାନେ ଦୌଡ଼ିଆସି ମୋତେ କୁଣ୍ଡେଇ ପକେଇଲେ ଆଉ କହିଲେ, “ଯଦି ସତରେ ଆପଣଙ୍କ କଲଦାନ୍ତ ଦରଜ, ତେବେ ତ ଇଏ ଖୁବ୍ ଖୁସି କଥା । ନହେଲେ ଆମେ ତ ଭାବୁଥିଲୁ, ଆଜି ବି ଆପଣ ଅଫିସରୁ ଗାଲ ଶୁଣି ଆସିବନ୍ତି ଆଉ କିଛି ସମୟ ପରେ ଆମ ଉପରେ ମାଡ଼ ଚାଲିବ ।”

କଲଦାନ୍ତ ବିକ୍ଷାରେ ମଣିଷ ଅଥବା ଗର୍ବିତ ଜଣାପଡ଼େ । ଡାହାଣ କଲଦାନ୍ତ ବିକ୍ଷା ସମୟରେ ମୋର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ବନ୍ଧୁ ମୋଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇଗଲେ, କାରଣ ସେତେବେଳର ଚେହେରାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ମୋର ଖୁବ୍ ଗର୍ବ ହୋଇଯାଇଥିବା ପରି ଦେଖାଗଲା । ଠାଏ ଠାଏ ମୋର ଗର୍ବ ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚାହେଲା ଯେ, “ଆରେ ଭାଇ, ଯେବେଠୁ ଅଫିସରେ ତା’ର ପଦୋନ୍ନତି ହେଲାଣି, ସେବେଠୁ ସେ ମୁଁ ଫୁଲେଇ କରି ରଖିଛି । କାହାକୁ ଖୋଲି ମନରେ କଥାବାଣୀ କରୁନି ବରଂ କୁହ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଭାଷାରେ କଥା କହୁଛି । ଡାହାଣ ଗାଲରେ ଏତେ ଗର୍ବ ଆସିଛି ଯେ ଇଏ ସବୁଦିନ ଦୁଇ ଭିନ୍ନ ଇଞ୍ଚ ଫୁଲି ରହୁଛି ।

ଦୈବ ଯୋଗକୁ ମୋର ପଦୋନ୍ନତି ଓ କଲଦାନ୍ତ ବିକ୍ଷା, ଦି’ଟାଯାକ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ହୋଇଥିଲା । ନହେଲେ ଏ ଗର୍ବ କିଏ, ମୁଁ

କିଏ ? ପଛରେ ଯେତେବେଳେ ବାଁ କଢ଼ି ଦାନ୍ତମୂଳରେ ବନ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ମୋର ବାକି ଅଧକ ବନ୍ଧୁ ବି ମୋତେ ପରିଚାଗ କଲେ । ନା ଦାନ୍ତ ରହିଲା, ନା ବନ୍ଧୁ ରହିଲେ । ଏବେ କାହାକୁ ବା ବୁଝେଇବି ଯେ ଭାଇ, ସବୁ ଦୋଷ କଲଦାନ୍ତ ବନ୍ଧାର । ମୁଁ ତ ପ୍ରଥମରୁ ନିଶ୍ଚୟ । ଜୀବନରେ ଥରେ ମାତ୍ର ମୁଁ ଗର୍ବ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲି, ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ବାହାଘରବେଳେ ଘୋଡ଼ୀ ଉପରେ ବସି କନ୍ୟାଘରକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ତ୍ରୀର ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି, ଆଉ ସେ ଗର୍ବର ଯେଉଁ ଫଳ ହେଲା, ତାହା ମୋ ଛ'ଟି ସନ୍ତାନ ରୂପରେ ଜଗତରେ ଜଣା । ସେ ଗର୍ବ ଏମିତିଭାବରେ ଭାଙ୍ଗିଲା ଯେ ଏବେ ମୋତେ ‘ଗର୍ବ’ର ଅର୍ଥ ଅଭିଧାନରୁ ଖୋଜିବାକୁ ଡେଇଁ କିନ୍ତୁ କଅଣ କେହି, ଏଇ କଲଦାନ୍ତ ବନ୍ଧାରୁ ମୁଁ ସବୁଲେକଙ୍କ ଆଗରେ ଗୋଟିଏ ଗର୍ବୀଲେକ ଭାବରେ ପରିଚିତ ହୋଇଯାଇଛି ।

ମୋ ଉପରେ ଆଉ ଏକ ଜୁଲମ ହେଇଥିଲା । କେବଳ ମୁଁ ହିଁ କଲଦାନ୍ତ ବନ୍ଧା ଶ୍ରେଣୀ ନଥିଲି କିନ୍ତୁ, ଭଗବାନ ମୋ ଅଫିସରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏଇ ଅନୁଭବ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦେଇଥିଲେ । ଆଉ ଆପଣ ତ ଜାଣନ୍ତି, କଲଦାନ୍ତ ବନ୍ଧୁଥିବା ଦୁଇଜଣ ଲୋକ କୌଣସି କଥାରେ ଏକମତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, କାରଣ କଲଦାନ୍ତ ବନ୍ଧାରେ ମଣିଷ ସବୁ ଜନସବୁ ତଳେଇ ଦେଖିବା ମନୋବୃତ୍ତିର ଶିକାର ହୋଇପଡ଼େ । ଆଉ ନିଜେ ନିଜର ଐକାନ୍ତକତା ଭାବରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ, ନିଜ ସାମର୍ଥ୍ୟ ମୁତାବକ କଲଦାନ୍ତର ବନ୍ଧାକୁ ସମ୍ଭାଳେ । ଫଳରେ ‘ଚିଠି ପଠାଇବାରେ ଦୁର୍ବିପାକ ପୃଷ୍ଠା ହୁଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ଏପରି ହୁଏ ଯେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ଲେଖି ପଠାଇଲେ, ସେ ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଦିଅନ୍ତି । ସେ କିଛି ଆଦେଶ ମୋ ପାଖକୁ ଲେଖିଦେଲେ, ମୁଁ ସେଥିରେ ଜଟିଳତା ସୂରେଇ ଦିଏ । ‘ଚିଠି ପଠାଇବାର ଏଇ ବିପଦ’ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିଥିଲା ଯେ ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରି ଆଦାବକାଇଦା ବଦଳରେ ଝଗଡ଼ା ଆରମ୍ଭ ହେଇଗଲା । ଏ ଭୁଲ ବୁଝାମଣା ଆହୁରି ବି ବଢ଼ିଥାଆନ୍ତା କିନ୍ତୁ ମୁଁ ବନେ ଅଫିସରଙ୍କ କୋଠରକୁ ହଠାତ୍ ପଶିଯାଇ ଦେଖିଲି, ସେ ଆପଣା ଗାଲ ଧରି ବସିଛନ୍ତି । ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ଆପଣଙ୍କ କଲଦାନ୍ତରେ କିଛି ହେଇଛି କି ?”

ସେ କହିଲେ, “ହଁ ବହୁତ ବିଚାର ।”

ଏଥିରେ ମୁଁ ନିଜ ଗାଲ ଧରି କହିଲି, “ଏଠି ବି ସେଇ ଅବସ୍ଥା ।”

ଏହାପରେ ମୁଁ ବୁଝେଇଲି, “ପ୍ରକୃତରେ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବିରୋଧର କାରଣ, ଆମ କଳଦାନ୍ତ । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ କଳଦାନ୍ତରେ ଏକ ସମୟରେ ବିଚାର ହେଲେ, ତାର ଫଳ ଆମ ବିରୋଧ ମତାମତ ରୂପେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଏଇ ସହଜ କଥା ମୋ ଅଫିସର ବୁଝିଗଲେ । ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନଦାନ୍ତ ପଡ଼ିଯିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା ।

ପରେ ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଏକମତ ହୋଇ ଏକ ରୁକ୍ମି କଲୁ, ଯେବେ ମୁଁ କୌଣସି ଫାଇଲରେ କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଏ ତେବେ ଏଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ତଳେ ଦସ୍ତଖତ କଲପରେ ଛୋଟ ଅକ୍ଷରରେ ‘କଳଦାନ୍ତ ବିଚାର’ ଲେଖି ଦେଉଥିଲି । ସେ ଫାଇଲ ଦେଖି ବୁଝିଯାଉଥିଲେ ଯେ, ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାନ୍ତବିଚାର ବେଳେ ଲେଖାଯାଇଛି । ଯଦି ସେ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରନ୍ତି, ତେବେ ସେ ମଧ୍ୟ ଦସ୍ତଖତ କଲପରେ ତଳେ ଛୋଟ ଅକ୍ଷରରେ ‘କଳଦାନ୍ତ ବିଚାର’ ବୋଲି ଲେଖି ଦେଉଥିଲେ । କିଛିଦିନ ପରେ ସେ ଏପରି ଅଭ୍ୟାସ ହେଇଗଲେ ଯେ ଯେବେକି କୌଣସି ଫାଇଲ ତାଙ୍କ ଆଗକୁ ଆସେ, ତା ଉପରେ ସେ ଲେଖିଦିଅନ୍ତି, ‘କଳଦାନ୍ତ ଦରଜ, ପରେ ପେଟ୍ କର ।’ ଏହିପରି ଅଫିସରେ ଦୁଇପ୍ରକାର ଫାଇଲ୍ ହେଇଗଲା । ଅର୍ଥାତ୍ କଳଦାନ୍ତ ବିଚାର ପୂର୍ବର ଫାଇଲ୍ ଓ ବିଚାରପର ଫାଇଲ୍ ।

ଫାଇଲ୍ କଥା ଛାଡ଼ନ୍ତୁ । ମୁଁ ମୋ ଜୀବନକୁ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ରଖିଛି । ଗୋଟାଏ ଜୀବନ, ଯାହା କଳଦାନ୍ତ ବିଚାରପୂର୍ବକ ଥିଲା ଓ ଦ୍ଵିତୀୟ ଜୀବନ, ଯାହା କଳଦାନ୍ତ ବିଚାର ପରେ ଆସିଲା । ଏବେତେ ମୋର ସବୁ କଳଦାନ୍ତ ଉପୁଡ଼ି ଗଲାଣି । ଯେମିତିକି ମୁଁ ବି ଦାନ୍ତ ଡାକ୍ତର ବନିଗଲାଣି । ବରଂ ଏହା କୁହନ୍ତୁ ଯେ ମୋର କୃତ୍ରିମ ବଡ଼ିଶ ଦାନ୍ତ ଉପୁଡ଼ିବାର ସମୟ ଆସିଲାଣି । କୃତ୍ରିମ ବଡ଼ିଶ ଦାନ୍ତ ଉପୁଡ଼ିବନି ତ

ଆଉଁ କଅଣ ହେବ । କାରଣ, ମୁଁ ଏ ଦାନ୍ତ ସେହି କାଢ଼ି ଶୋଇପଡ଼ିବା ପରେ, ମୋର ପିଲାମାନେ ତାକୁ ଖେଳଣାପରି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଦଣ୍ଡା ଦଣ୍ଡା ଧରି ସେ ବାପାଙ୍କ ଦାନ୍ତ ସହିତ ଖେଳନ୍ତି । ମୁଁ ପାକୁଆ ଅଭିଯୋଗ କଲେ ସ୍ତ୍ରୀ କହେ, “ଏତେ ତରତର କାହିଁକି ? ଦଣ୍ଡା-ବେଳେ ତ ଖାଉଛ । ଦଣ୍ଡା ଦେଉଦଣ୍ଡା ତୁମ କୃଷିମ ଦାନ୍ତସେଟ୍ରେ ପିଲେ ଖେଳିଲେ ତ କଅଣ ବିଗିଡ଼ିଗଲା ? ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖେଳନା ଆଣିବାକୁ ତ ତୁମର ଶକ୍ତି ନାହିଁ; ଆଉ ପିଲାମାନେ ତୁମ କୃଷିମ ଦାନ୍ତ ସେଟ୍‌କୁ ଖେଳନା କଲେ ତ ରାଗିବାର କଅଣ ଅଛି ? ଏମିତି ବି ତୁମେ ଘରେ ମୁହଁ ଫୁଲେଇ ରହୁଛ । ତୁମେ ହସିଦେଲେ, ତୁମ ଓଠରେ ଟିକିଏ ଦାନ୍ତ ଦେଖନ୍ତେ, ସେ ଆଶା ତ ପିଲାଙ୍କର ଆଶାରେ ରହିଲା । ଏବେ ତୁମ ହସବନା ପିଲାଏ ତୁମ ଦାନ୍ତସେଟ୍ ଦେଖି ଖୁସିହେଉଛନ୍ତି ତ ହେବାକୁ କଅଁ । ସେ ଖୁସିଟା ବି କାହାକୁ ମିଳେ ।”

ଏବେ ମୋ ପିଲାଦିନର ସାଙ୍ଗ ମାଙ୍ଗେରାମଜୀ ମୋର ପଡ଼ୋଶୀ ହୋଇ ଆସିବା ପରେ, ମୋର କୃଷିମ ଦାନ୍ତ ଆଉ ଘରେ ରହିପାରୁନା । ମାଙ୍ଗେରାମଜୀଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ କିଛି ଖାଇବାର ଦରକାର ହୁଏ, ତେବେ ଡାକିକରି କହନ୍ତି, “ଭାଇ ତୁମ ଦାନ୍ତସେଟ୍ ଖାଲିଅଛି ତ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ପଠେଇ ଦିଅ । ମୁଁ ଚିନାବାଦାମ ଖାଇ, ସମାଜ ବିରୋଧରେ ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ିକରି ତୁମକୁ ଫେରେଇ ଦେବି ।” ମାଙ୍ଗେରାମଜୀ ମୋ ସହ ‘ଏକା ଥାଲି ଏକା ଭୋଜନ’ ଥିଲେ, ଏବେ ‘ଏକା ଦାନ୍ତ’ ବି ହେଇଗଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ମୋର କେବେ କେବେ ସେ ଜୀବନ ବି ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ଯାହା କି କଳଦାନ୍ତ ବିନା ପୁଞ୍ଜୁ ଥିଲା; କେତେ ହସଖୁସି ଆଉ ସଦ୍ୟ ଜୀବନ ଥିଲା ସେ । ମୋ ଗାଲ କେତେ ଗୋଲଗାଲ ଥିଲା । ମୋ ଚେହେରା କେମିତି ଡ଼ରୁଲ ଥିଲା । ଜାଣେନା, ମୋର ସେ ଚେହେରା କୁଆଡ଼େ ହଜିଗଲା । ଏବେ ତ ତଥାକଥିତ ଚେହେରାର ଅଭାବ ମାସ ରହିଛି ।

“ଯେ ରୂପ ଯାଇଛି ମାଟିରେ ମିଶି, ତାକୁ ଆଉ ରୂପ କହିବି କଅଁ ।”

ଶୋକସତ୍ର

(ତାଳଅତି ଜଳସେ)

କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁର ଆନନ୍ଦରେ ଯେଉଁସବୁ ସତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ, ତାକୁ ଶୋକସତ୍ର କହନ୍ତି । ସେହିସବୁ ସତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ନଥାଏ, କାରଣ ମୃତ୍ୟୁ ସମୟ ପାତ ଘେଣି ଆସେ ନାହିଁ । ଏଇଥିଲାଗି ଆକାଶରେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ହଠାତ୍ ଦେଖାଦେଲେ ଭଲ, ଶୋକସତ୍ରମାନ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ । ଏହିସବୁ ଶୋକସତ୍ରର ଅନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ, ଦୁଇ-ଚାରିଜଣ ଜୀବିତ ବକ୍ରା, ଗୋଟାଏ ମଞ୍ଚ, ଗୋଟିଏ ମାଇକ୍ରୋଫୋନ୍ ଆଉ କେତେଜଣ ଶ୍ରୋତା ଥିବା ନିହାତି ଦରକାର ।

ଅନେକ ସମୟରେ ଏମିତି ବି ହୋଇଥାଏ ଯେ ଶେଷୋକ୍ତ ଜନସମୂହକ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇସାରିଥାଏ; ମାତ୍ର ପ୍ରଥମଟି ଅର୍ଥାତ୍ ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଲୋକର ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଏ । ଏହି ଅପେକ୍ଷାଟି ପ୍ରାଣାନ୍ତକ ହୋଇଥାଏ । କାରଣ, ଆପଣ ଜାଣିଥିବେ, ଅନେକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ବଡ଼ ମୁଷ୍ଟିଲରେ ମରନ୍ତି । ବରଂ ତାଙ୍କୁ ମାରି-ଦେବାର ଯୋଗାଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ହୋଇଯାଏ । ପହିଲେ ଏ ଖବର ମିଳେ ଯେ ଅମୁକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ହୃଦ୍‌ରୋଗରେ ଆହାନ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ଖବର ମିଳିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶୋକସତ୍ର କାରବାରର ଉଦ୍ୟୋଗ୍ରାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଜୀବନର ଏକ ଲହଡ଼ି ଖେଳିଯାଏ । ଶୋକସତ୍ରର ସମସ୍ତ ଆୟୋଜନ ସଫୁର୍ତ୍ତ କରି ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ଏହାପରେ ସେହି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଲୋକର ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ଲୁଚୁଛପାରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ସତ୍ରର ଆୟୋଜନ କରାଯାଏ । ତେବେ ଯଦି ସେହି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ମରିବାର ନାଁ ନଧରନ୍ତି,

ତେବେ ହତାଶାରେ ଉଦ୍ୟୋଗ୍ନାମାନେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆଡ଼େ ସବୁଷ୍ଟି ନୟନରେ ରୁହାନ୍ତି । କାରଣ, ମୃତ୍ୟୁ ସୁନଶ୍ଚିତ ହେଉ ବା ନହେଉ, ଆୟୋଜନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯିବା ପରେ, ଶୋକସଭାର ଅନୁଷ୍ଠାନ ସୁନଶ୍ଚିତ ହୋଇଯାଏ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଶୁଣିଛି କି ସେମାନଙ୍କ ସ୍ମରଣରେ କୌଣସି ଶୋକସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ନହେବା ଯାଏଁ ସେମାନଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ନାହିଁ । କୌଣସି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଲୋକର ମୃତ୍ୟୁ ଉପରେ ଯଦି ଶୋକସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ନହୁଏ, ତେବେ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରାଯାଏ । ସତେ ଯେମିତି ଏ ଶୋକସଭାଟା ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶବାଧାରରେ ମରା ହେଉଥିବା ଶେଷକଣ୍ଠା । ବିଖ୍ୟାତ ଲୋକଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ମାରିବା ପାଇଁ ଶୋକ-ସଭାରୁପୀ ହତାଶାର ଏକାନ୍ତ ଦରକାର । ନଚେତ୍ ଭୟ ଲାଗିରହିଯାଏ— କାଳେ ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁଣି ବଞ୍ଚି ଉଠିବ କି ? ଏଇଥିଲାଗି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଶୋକସଭାର ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ବେଶୀ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରଖାଯାଏ ନାହିଁ । ବରଂ ଅନେକ ସାଧୁରେ ଏପରି ବି ହୁଏ କି ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନର ଶେଷ ଓ ଶୋକସଭାର ଆରମ୍ଭ, ଏକ ସମୟରେ ହୋଇଯାଏ । ଗୋଟିଏ ଶୋକସଭାରେ ମୁଁ ଏପରି ଦେଖିଛି କି ବକ୍ତା ଓ ଶ୍ରୋତା ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ସଭା ଆରମ୍ଭର ଚିହ୍ନ ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲା । ମୁଁ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି ପଚାରିଲି, “ମହାଶୟ ! ସଭା ଆରମ୍ଭ ହେବାରେ ଡେରି ହେଉଛି କାହିଁକି ?” ସେ କହିଲେ, “କିଛି ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା ! ଲୋକର ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଉଛି । ଶୁଣୁଛି ଆହୁରି ୨/୪ଟା ନିଶ୍ୱାସ ତାଙ୍କର ବାକି ରହିଯାଇଛି ।” ମୁଁ କହିଲି, “ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ଆସ୍ଥା ରଖି ସଭାଟା ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅନ୍ତୁ । ସଭା ଶେଷ ହେବା ଭିତରେ ଦି’ ରୁଟିଟା ନିଶ୍ୱାସ ବାହାରିଯିବ ।”

ଏତିକିବେଳେ ଖବର ଆସିଲା ଯେ ‘ସେ ଚାଲିଗଲେ’, ଆଉ ସଭାରେ ଜୀବନର ଲହଡ଼ି ଖେଳିଗଲା ।

ସବୁ ସତରରେ ଏପରି କେତେକ ସମିତି ଥାଏ, ଯେଉଁମାନେ କି ଶୋକସଭା ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବାର କାରବାର ବରାବର କରନ୍ତି ।

ସେମାନଙ୍କର ନାମ ସେତକବେଳେ ଆଗକୁ ଆସେ, ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ମରିଯାଆନ୍ତି । ଯଦି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମରିବା ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ଏହି ସମିତିଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ମୃତ୍ୟୁକୁ ନିଜେ ବରଣ କରିଥିବେ । ଯେଉଁଠି କୌଣସି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଜଣିବାକୁ ଲାଗେ, ସେଠି ଏ ସମିତିମାନେ ଚିଲ ଓ ଶାଗୁଣା ପଲ, ଆପଣା ଶିକାରର ଚାରିପାଖରେ ଘୁରିବାକୁ ଲାଗନ୍ତି ।

ଶୋକସଭାର ବିଶେଷତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି କି ସ୍ୱର୍ଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଛଡ଼ା ଏଠାରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଉପସ୍ଥିତ ଥାଆନ୍ତି । ଏହା ବଡ଼ ଅଭୁତ ଚଳଣି । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଏସବୁ ଯୋଗାଡ଼ ହୁଏ, ସେ ଘଟଣା-ସ୍ଥଳରୁ ଗାଏବ ହୋଇ ରହନ୍ତି । ଏକ ଶୋକସଭାରେ ଜଣେ ଶ୍ରୋତା ମୋତେ ପଚାରିଥିଲେ—“ଭାଇ, ଯେଉଁ ମହାଶୟଙ୍କ ସମ୍ମାନରେ ଏ ସଭାଟା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଅଛି, ସେ କେଉଁଠି ବସିଅଛନ୍ତି ମୋତେ କହନ୍ତୁ ତ ।”

ଆପଣ ଏହାକୁ ଅତିଶୟୋକ୍ତି ବୋଲି ଭାବନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୋତେ ଥରେ ଜାଣିଥିଲା, ମୋ ଶୋକସଭାରେ ଯୋଗ ଦେବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିଲା । ଏପରି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ଇତିହାସରେ ସମ୍ଭବତଃ କାହାକୁ ମିଳିଛି କି ନା ସନ୍ଦେହ । କଥାଟା ଏଇଆ ହେଲା ଯେ ମୋର ଜଣେ କେହି ଶତ୍ରୁ ଖବରକାଗଜରେ ପ୍ରକାଶ କରିଦେଲା ଯେ ମୁଁ ମରିଯାଇଛି ।

ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକ ମମିତି ତରଫରୁ ମୋର ସମ୍ମାନାର୍ଥେ ଏକ ଶୋକସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାର ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ସ୍ଥିରକଲି, ଏ ସଭାରେ ପ୍ରଥମେ ମୋର ଯୋଗଦେବା ଉଚିତ; କାରଣ, ଏପରି ସୁଯୋଗ ସବୁ ଲୋକଙ୍କୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ତାପରେ କେବଳ ମୋର ମୃତ୍ୟୁରେ ନୁହେଁ ବରଂ ସଭାରେ ହେଉଥିବା ବନ୍ଧୁତାଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରିବି । ସୁତରାଂ ମୁଁ ବେଶ ବଦଳାଇ ସଭାକୁ ଗଲି । ସଭାରେ ସେହିମାନେ ଜମା ହୋଇଥିଲେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହ ମୋର ଚରଣସ୍ପର୍ଶ ରହି ଆସିଛି । ଜଣେ ବନ୍ଧା ମହୋଦୟ ମୋ କଣ୍ଠରେ ବସିଥିଲେ । ସେ ଗନ୍ଧାର୍ତ୍ତର ସହ ମୋଠାରୁ ରୁମାଲ ମାଗିଲେ ।

ମୁଁ ପଚାରିଲି “କେଉଁଥିଲୁଗି ?”

ସେ ମୋତେ ଆଖିମାର ଆଉ ତାଙ୍କ ଓଠରେ ଉକୁଟି ଉଠୁଥିବା ହସକୁ ଚପେଇ ରଖି କହିଲେ—“ସ୍ନେହରେ ବକ୍ତୃତା ଭିତରେ ମୋତେ ତ କାନ୍ଦିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେଇଥିଲୁଗି ।”

ମୁଁ ମୋର ଛୁମାଲ କାଢ଼ି ତାଙ୍କୁ ଦେଇଦେଲି ।

ଏହି ସଭାରେ ଯୋଗଦେବା ପରେ ମୋତେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଜଣାଗଲା କି ମୋର ଚର ଶତ୍ରୁମାନେ ମୋ ବିଷୟରେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଧାରଣା ରଖିଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ସାରା ଜୀବନ ମୋତେ ଧୋକାବାଜ ଓ ଦଗାବାଜ ବୋଲି ଭାବି ଆସିଥିଲେ, ସେମାନେ ହଠାତ୍ ମୋର ଭଦ୍ରତା, ସଜୋଟପଣିଆ ଓ ମହତ୍ତ୍ୱର ଗୁଣ ଗାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । କେତେକ ବକ୍ତା ତ ଏପରି ଘଟଣାବଳୀ ମୋ ଉପରେ ଆରୋପ କଲେ, ଯାହାର କି କୌଣସି ସମ୍ଭବ ମୋ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ସହ ନଥିଲା । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ—ଜଣେ ବକ୍ତା ମୋ ବିଷୟରେ କୋଡ଼ ଉଠାଇ କହିଲେ—“ସ୍ୱର୍ଗତ (ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ) ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ସମ୍ପନ୍ନ ଲୋକ ଥିଲେ । ସାରା ଜୀବନ କାହା ପାଖରେ ହାତ ପତାଇ ନଥିଲେ । କି’ ଦିନଯାଏ ତାଙ୍କ ଘରେ ଚୁଲି ଜଳି ନଥିଲା କିନ୍ତୁ ବାହାରେ ଆଖି । କାହାର କାନରେ ଏ କଥା ପକେଇବାକୁ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଲଗଲଗ ଦୁଇ ଦିନଯାଏ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଚୁଲି ଜଳେଇବା ପାଇଁ ନିଆଁ ମାଗିବାକୁ ମୋ ଘରକୁ ନ ଆସିଲା, ତେବେ ଯାଇ ତାଙ୍କର ଏ ଅବସ୍ଥା ମୋତେ ଜଣାଗଲା । ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ଧରି ତାଙ୍କ ଘରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲି । ଯେତେବେଳେ ଟଙ୍କାଟା ତାଙ୍କ ହାତରେ ଦେଲି, ସେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । କହିଲେ—“ତୁମେ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ଦାବି ଆଦାୟ କରିନେଲ । ଏବେ ଦୁନିଆରେ ଏପରି ଅଳ୍ପ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏମିତିଆ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ରଖାଯାଇ ପାରିବ ।”

ବକ୍ତା ମହୋଦୟ ମୋ ବିଷୟରେ ଏହି ମତ ଦେଇ ଏପରି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲେ, ସତେ ଯେପରି ମୋ ମୃତ୍ୟୁ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ବରଂ ତାଙ୍କର ଟଙ୍କା ବୁଝିଯିବାର ଦୁଃଖ ତାଙ୍କୁ ଖାଇଯାଉଥିଲା । ବିଷୟାନ୍ତର

ପାଇଁ ଷମା ମାଗୁଛି । ମୁଁ ଏ କଥା କହିଦିଏ କି, ଥରେ ମୁଁ ନିଜର ଆତ୍ମ-ସମ୍ମାନ କାନ୍ଥକୁରରେ ରଖି, ଉକ୍ତ ବକ୍ତା ମହୋଦୟଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଉଧାର ମାଗିଥିଲି । ତା ଜବାବରେ ସେ ପାଞ୍ଚଗହ ପ୍ରକାର ଅତୁଆ କଥା ବଖାଣି ବସିଲେ ।

ମୁଁ ବହୁତ ସମୟଯାଏ ଧୀରସ୍ଥିର ଭାବରେ ମୋ ଉପରେ କୁହାଯାଉଥିବା ସୁଗୁଣ ସବୁ ଶୁଣିଗଲି । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ବକ୍ତା, ଯାହାଙ୍କୁ କି ମୁଁ ଆଜିଯାଏ ଦେଖିନଥିଲି, ମନରୁ କଳ୍ପନାକରି କହିଲେ ଯେ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଫେଲ୍ ହୋଇଯିବା ପରେ, ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମୁଦ୍ରକୁ ଡେଇଁପଡ଼ିଥିଲି ଆଉ ଉକ୍ତ ବକ୍ତା ନିଜ ଜୀବନକୁ ପାଣିଛଡ଼େଇ ଦେଇ ମୋ ଜୀବନ ବଞ୍ଚେଇଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ସେ ଏହା କହିଲେ, ସେତେବେଳେ ମୋର ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସୀମା ଟପିଗଲା । ମୋର ଏ ଶୋକସଙ୍କ୍ରାନ୍ତ ବରଦାସ୍ତ କରିବାର ଜୋର ନଥିଲା, କାରଣ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି, ଯେପରିକି ମୁଁ ନିଜର ନୁହେଁ, ଅନ୍ୟର ଶୋକସଙ୍କ୍ରାନ୍ତରେ ଯୋଗ ଦେଇଛି । ଏଥିଲାଗି ଶୀଘ୍ର ସେଠାରୁ ପଳେଇ ଆସିଲି ଏବଂ ପରଦିନ କେବଳ ଯେ ମୋର ମୃତ୍ୟୁର ଖଣ୍ଡିତ କଲି ତା ନୁହେଁ, ବରଂ ଏ କଥାର ବି ଖଣ୍ଡିତ କଲି କି ମୁଁ କେବେହେଲେ ଏତେ ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ସମ୍ପନ୍ନ ନଥିଲି ଯେ ମୋ ଘରେ ଦିନଧରି ଚୁଲ୍ଲ ଜଳିବନି ଆଉ ମୁଁ କାହାକୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ମାଗିବନି । ମୋ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୁହାଯାଇଥିବା ଉକ୍ତତା ଓ ସାଧୁତାର ପ୍ରତିବାଦକରି ଏହା ମଧ୍ୟ ଘୋଷଣା କଲି ଯେ ଏସବୁ କିଛି ଅଭିଯୋଗ ମୋ ଶତ୍ରୁଙ୍କଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଛି; ଯେଉଁଥିରେ କି ମୋର କିଛିହେଲେ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ।

ଏ ଘଟଣା ପରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ହେଉଥିବା ଶୋକ-ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ମୋତେ ଭାରି ଖୁସି ଲାଗିଲା । ବିଶେଷକରି ମୁଁ ସେହିସବୁ ଆଲୋଚନା ପ୍ରତି ବେଶି ଆଗ୍ରହୀନୁତ ହୁଏ; ଯେଉଁଠା କି ଶୋକସଙ୍କ୍ରାନ୍ତମାନଙ୍କ ଆଗରୁ ହୁଏ ।

ଜଣେ ଉଦ୍ବ୍ୟକ୍ତ କହିଲେ—“ମୃତବ୍ୟକ୍ତ ପ୍ରକୃତରେ ଯେ ମରିଛନ୍ତି, ତାହା ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏନାହିଁ । ପିଅରଦିନ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ

ଆଦିଏ ରୋଡ଼ରେ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷାବାଲା ସାଙ୍ଗରେ ଧୂଳିକ୍ ଲଗେଇବାର ଦେଖିଛି ।”

ଅନ୍ୟ ଜଣେ କହିଲେ—“ଆପଣ ପଞ୍ଚବନ କଥା କହୁଛନ୍ତି ? ମୁଁ କାଲି ତାଙ୍କୁ ଲୁଚିଛାପି ନିଜ ପଡ଼ୋଶୀର କୁକୁଡ଼ାକୁ ଧରିବାର ଦେଖିଛି ।”

ଜଣେ ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତି ପଚାରିଲେ—“ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି କିଛି ଜମିବାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି ?” ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଜବାବ ଦେଲେ—“ଜମିବାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିବେ କଅଣ ସାରାଜୀବନ ନିଜ ଶୁଣୁର ସମ୍ପତ୍ତି ବିକି ଖାଉଥିଲେ । ମୁଁ ତ କହିବି, ସେ ନିଜର ଉତ୍ତମର୍ଥମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ଦୁନିଆରେ ଗୁଡ଼ିଦେଇ ଯାଇନାହାନ୍ତି ।”

କେହି ଜଣେ ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତି ନକଲି ଫାର୍ମାସ ପକେଇ କହିଲେ—
“କିନ୍ତୁ ପରଲୋକଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏତେ ଶୀଘ୍ର ମରିବାର ନଥିଲା ।”

ଅନ୍ୟଜଣେ କହିଲେ—“ଆପଣ ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି । ସ୍ୱର୍ଗତ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତେବେଳେ ଦୁନିଆର କଷ୍ଟ ସହିଛନ୍ତି କୁଆଡ଼ୁ ? ତାଙ୍କ ଘରକୁ ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୋରଖ ଆସି ନଥିଲା । ଏହିମାସ ସ୍ୱର୍ଗତଙ୍କ ଜୀବନରେ ଦୁଃଖର ଆଶ୍ରୟ ମାତ୍ର ଆସିଥିଲା । କିଛିଦିନ ଯଦି ସେ ଆଉ ବଞ୍ଚିଥାଆନ୍ତେ ତେବେ ଆମେ ମଜାଟା ଦେଖିଥାଆନ୍ତୁ ।”

ଗୋଟିଏ କଣରୁ ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ହୋଇ ଏହା ବି ଶୁଣାଗଲା—“ହଇ ! ମୋ ମତ ହେଉଛି କି ସ୍ୱର୍ଗତଙ୍କ ସ୍ମରଣରେ ଏକ ମେମୋରାଆଲ୍ କମିଟି ଗଠିଦିଆଯାଉ, ତୁମେ ଏହାର ସେକ୍ରେଟେରୀ ହୋଇଯାଅ, ମୁଁ କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ ବନିଯାଉଛି । ଯାହା ଆମଦାନି ହେବ, ତାକୁ ଆମେ ବି’ଜଣ ଫିସ୍‌ଟି ଫିସ୍‌ଟି ବାଣ୍ଟି ନେବା । ସ୍ୱର୍ଗତଙ୍କ ଜୀବନରୁ ଆମକୁ କିଛି ଫାଇଦା ମିଳିଲା ନାହିଁ । କମ୍‌ସେକମ୍ ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରୁ ଆମର ଫାଇଦା ଉଠେଇବା ଉଚିତ ।”

ଶୋକସତ୍ତ୍ୱରେ ସାଧାରଣତଃ ବୁଢ଼ାମାନେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି । ଯୁବକମାନେ ଯଦି ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ସତ୍ତ୍ୱ ହେଉଥିବା ସମୟରେ ସେମାନେ ବଡ଼ ଅଧିର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ସେହିପରି ଏକ ଶୋକ-ସତ୍ତ୍ୱରେ ଏକ ଯୁବକ ଅନ୍ୟ ଯୁବକକୁ ଅଭିଯୋଗ କଲେ—

“ଦୋଷ ! ଏ ଶୋକସତ୍ର ତ ବଡ଼ ଭରତ ଲାଗିଲଣି । ମୁଁ ତୋତେ ପ୍ରଥମରୁ ମନାକରୁଥିଲି ନା ? ଏହା ବଦଳରେ ଯଦି ଆମେ କୌଣସି ଛବି ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ କେତେ ମଜା ହୋଇଥାଆନ୍ତା ! ହାତ, ଆକର ସନ୍ଧ୍ୟାଟା ଏହିଭଳି ବରବାଦ୍ ହୋଇଗଲା ।”

ସବୁ ଶୋକସତ୍ରପରେ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ନିରବତା ପାଳନ କରାଯାଏ, ଯେଉଁଥିରେ କି ପିଲାଙ୍କର କାନ୍ଦଣାର ଆବାଜ୍ ଶୁଭ୍ ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ଶୁଣାଯାଏ । ଯଦି ସତ୍ରରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଥାଆନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସେମାନେ ଏହି ଘୋଷଣାର ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ହଲ୍‌ରୁ ବାହାରି ଚାଲିଯାଆନ୍ତି, କାରଣ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଦୁଇ-ମିନିଟ୍‌ର ନିରବତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଦୁଇ ବର୍ଷର କଠିନ ସଜା ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ଏଥିଲାଗି ଥରେ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଶୋକସତ୍ରର ଆବାହକ କହିଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମୁଁ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ନିରବତା ପୂର୍ବରୁ ଏହି ଘୋଷଣା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲି—“ବନ୍ଧୁଗଣ ! ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ପରେ ଦୁଇ ମିନିଟ୍‌ର ନିରବତା ପାଳନ କରାଯିବ; ତେଣୁ ଉଦ୍‌ଗ୍ରମହଳାମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କି ସେମାନେ ଏହି ସମୟ ଭିତରେ ହଲ୍‌ରୁ ବାହାରି ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ।”

ସୁଚ୍ଛେଷମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ନିରବତାରେ ଶୁଭ୍ ଲାଗିପଡ଼ି ଭାଗ ନିଅନ୍ତି । ଆଉ ଏହି ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ନିରବତା ଭିତରେ ସେମାନେ ସାଧାରଣତଃ ନିଜର ଗୃହ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ଭାବି ନିଅନ୍ତି; କାରଣ, ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ ଏତେ କର୍ମଜଞ୍ଜାଳ ଲାଗି ରହିଛି ଯେ, ମଣିଷକୁ ଭାବିବା ପାଇଁ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ବି ବଡ଼ ମୁଷ୍ଟିଲରେ ମିଳେ । ଏଥିଲାଗି ମୋତେ କୌଣସି ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଗଭୀର ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲେ, ମୁଁ କୌଣସି ଏକ ଶୋକସତ୍ରକୁ ଚାଲିଯାଏ ଆଉ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ନିରବତାର ଫାଇଦା ଉଠେଇ, ନିଜ ସମସ୍ୟାକୁ ସମାଧାନ କରିନିଏ । ଏବେ ଆପଣଙ୍କୁ ଲୁଚେଇବି କଅଣ, ମୁଁ ମୋର ବିବାହର ଫଇସଲ୍ ଗୋଟିଏ ଶୋକସତ୍ରର ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ନିରବତା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ କରିଥିଲି । ସେ ଏକ ଅନ୍ୟ କଥା ଯେ ଏଇ ଦୁଇ ମିନିଟ୍‌ର ନିରବତା ଏବେ ବ୍ୟାପି-ଯାଇ, ମୋ ଜୀବନରେ ଚରସ୍ଥାୟୀ ହଇହଳା ଆଉ ଲଢ଼େଇ ଭଢ଼େଇରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଉଛି ।

ସଭାପତି ମହୋଦୟ,

ପିଲାଦିନେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ମୋତେ ଏକ ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା, ଦେଖିଲି ସଭାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବକ୍ତା ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ, ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର କହି ଲାଗିଛନ୍ତି, ଆଉ ବେଳେବେଳେ ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ଏପରି କଥା କହୁଛନ୍ତି, ଯାହାକୁ କି କହିବାଲାଗି କାହାର ବି ଅନୁମତି ନେବା ଦରକାର ପଡ଼େନାହିଁ । ମୁଁ ନଜେ ଏହା ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି ଯେ, ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ କିଏ ଏବଂ ସେ କେଉଁଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଲୋକକୁ ଦେଖିଲି, ଯିଏ କି ବଡ଼ ଫୁର୍କି ଦେଖାଇ ସଭାସ୍ଥଳର ଶେଷ ଅଂଶର ଶତରଞ୍ଜି ବିଛୁଡ଼ି ଥିଲେ, ଆଉ ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସ ଆଲୁଅଟିକୁ ଏପାଖ ସେପାଖ କରୁଥିଲେ । ଯେହେତୁ ସେତେବେଳେ ସେହି ଲୋକଟି କାମିକା ଆଉ ଗୁରୁଭୂଷଣ ଦେଖା-ଯାଉଥିଲେ, ସେଥିଲାଗି ମୁଁ ଭାବିଲି, ନିଶ୍ଚୟ ସେ ସଭାପତି ମହୋଦୟ ହୋଇଥିବେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି ଆଉ ପଚାରିଲି—“ଭାଇ, ତୁମେ କ’ଣ ସଭାପତି ମହୋଦୟ ?”

ସେ ଲୋକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଚିତ୍ରଗଲା ଆଉ କହିଲା—“ଟିକିଏ ମୁହଁ ସମ୍ଭାଳି କଥା କୁହ । କାହାକୁ ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ କହୁଛ ? କ’ଣ ମୁଁ ତୁମକୁ ନିଜମା, ପକ୍ଷାଧୀନ ରେଗୀ ଓ ବେକାର ଲୋକପରି ଦେଖା-ଯାଉଛି ଯେ ତୁମେ ମୋତେ ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ କହୁଛ ? ଏବେତ ମୋର ହାତଗୋଡ଼ ସବୁ ଭଲ ଅଛି । ମୋ ନିଜ ଦାନା ମୁଁ ନଜେ କମଉଛି । ମୁଁ ଏତେ ପଇସା ହୋଇନି ଯେ ତୁମେ ମୋତେ ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ ବୋଲି କହିବ । ସଭାପତି ମହୋଦୟ ତ ସେ ହେଉଛି ଯିଏକି ମଞ୍ଚ ଉପରେ ନିଜ ସାମନାରେ ଫୁଲହାର ରଖି ଏପରି ଭାବରେ

ବସିଛି, ଯେପରିକି ଗୋଟିଏ ସିଂହ ମାରିଥିବା ତାର ଶିକାରକୁ ଆଗରେ ରଖିଥାଏ ।”

ଏହା କହି ସେ ସେହି ଲୋକଆଡ଼କୁ ଆଙ୍ଗୁଳି ଦେଖାଇ ଦେଲା, ଯିଏକି ‘ସଭାପତି’ ଆସନରେ ବସି ପ୍ରାୟ ଡୁଲାଇଥିଲା ।

ସେହିଦିନଠାରୁ ଆଜିଯାଏ ମୁଁ ଅସଂଖ୍ୟ ସଭାରେ ଯୋଗଦେଇ ସାରିଛି; ବରଂ ଗୋଟାଏ ସଭାରେ ସଭାପତିତ୍ବ କରିବା ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଛି, କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଏହି ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚିନ୍ତାକଲି, ମୋର ସେହି ଲୋକର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ମୋତେ ଜଣାଗଲା ଯେ ମୁଁ ତ ଏବେ ମୋ ନିଜ ଦାନା-କନା ଶ୍ରେଣୀଗାର କରି ପାରୁଛି ଆଉ ମୁଁ ଏଡ଼େ ପଙ୍ଗୁ ହୋଇଯାଇନି ଯେ ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ଙ୍କ ପଦସା ହାସଲ କରିବି ।

ଆପଣ ଅନେକ ସଭାପତି ଦେଖିଥିବେ । ଆପଣଙ୍କର ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ହୋଇଯାଇଥିବ କି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭାପତି ଅନ୍ୟ ଏକ ସଭାପତି ସହ ଦେଖିବାକୁ ଏକ । ଭଗବାନ ମଣିଷର ଗୋଟିଏ ହାତର ପାଞ୍ଚ ଆଙ୍ଗୁଳି ସମାନ କରିନାହାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ସେ ସବୁ ସଭାପତିଙ୍କୁ କିପରି ଏକ ପ୍ରକାରର କଲେ ! ସେମାନଙ୍କର ସରଗରମୀ ଏକ, ଚାଲିଚଳନ ଏକ, ଆଉ କାମଦାମ ମଧ୍ୟ ଏକ ।

ସଭାପତି ମହୋଦୟଙ୍କ କାମ ଏଇଆ ହେଲା ଯେ କୁର୍ସିରେ ଅଠା ଲଗାଇ ବସିଯିବା; ଆଉ କୁର୍ସିରୁ କେବେହେଲେ ଉଠିବାକୁ ନେଷ୍ଟା ନ କରିବା । ତାର ଏତିକି ମାତ୍ର ସୁବିଧା ଅଛି ଯେ ଡ୍ରମାଗତ ଏକ-ମୁହଁ ହୋଇ ବସିବା ଫଳରେ ତା ଅଙ୍ଗରେ ପୀଡ଼ା ଲାଗିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ କିମ୍ବା ସଭାପତିଙ୍କ କୁର୍ସିରୁ ଛୁରପୋକ ବାହାରି, ସଭାପତି ମହୋଦୟଙ୍କୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରିଲାଗେ ତେବେ ସେ କେବଳ କଡ଼ ବଦଲେଇ ପାରିବେ କିନ୍ତୁ କୁର୍ସିତ୍ୟାଗ କରିପାରିବେନି । କେତେକ ସଭାପତିଙ୍କୁ କୁର୍ସିରେ ଏତେ ସମୟ ଧରି ବସିବାକୁ ପଡ଼େ ଓ ଏପରି ଏକ ଅବସ୍ଥା ଆସିଯାଏ ଯେ ‘କୁର୍ସି’ ଓ ‘ସଭାପତି’ ଭିତରେ କିଛି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କୁ ଏହା ଠଉରେଇବାକୁ କଷ୍ଟ ହୁଏ ଯେ, କୁର୍ସି କେଉଁଠି

ଶେଷ ହେଲା ଆଉ ସଭାପତି ମହୋଦୟ କେଉଁଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲେ । ‘କୂର୍ସି ଓ ‘ସଭାପତି’ ଏକ ଆତ୍ମା ଓ ଦୁଇଟି ହୃଦୟବଶିଷ୍ଟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ମୋର ଏବେ ସେହି ପିଲାଟି କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ଯିଏକି କୂର୍ସି ଉପରେ ବସିଥିବା ଏକ ସଭାପତିକୁ ନିମାଗତ ଦୁଇଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯାଏ ଦେଖିବା ପରେ ନିଜ ବାପାକୁ ପଚାରିଥିଲା—“ଜାଡ଼ ! ମହୋଦୟଙ୍କର କଅଣ ଛଅଟା ଗୋଡ଼ ?”

ଏଥିରେ ବାପ ବଡ଼ ସ୍ନେହରେ ପୁଅକୁ ବୁଝାଇଥିଲା—“ନା ପୁଅ, ଏହି ଛଅ ଗୋଡ଼ ଭିତରେ ଦୁଇଟି ଗୋଡ଼ ସଭାପତି ମହୋଦୟଙ୍କର ଅଛି, ଆଉ ବାକି ଚାରିଟା ସଭାପତିଙ୍କ କୂର୍ସିର । ଯଦିଓ ଏ ପ୍ରବାଦଟି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଯେ ସଭାପତି ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବସିଲେ ବି ସଭାପତି ହୁଏ; ତଥାପି ‘ସଭାପତି’ ପାଇଁ ‘ସଭାପତି-କୂର୍ସି’ ନିହାତ ଦରକାର, ବରଂ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କର ଏଭଳି ଖିଆଲ ଅଛି ଯେ ସଭାପତିଙ୍କରେ କୂର୍ସି ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନଥାଏ । କୂର୍ସିକୁ କାଢ଼ି ଦିଅ, ତେବେ ସଭାପତିଙ୍କୁ ଆପେ ଆପେ ଗାଏବ୍ ହୋଇଯିବ । ସଭାପତି-କୂର୍ସିରେ ବସିବାଲାଗି ବହୁତ ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ସାଧନାର ଦରକାର ପଡ଼େ, ବରଂ ମୁଁ ତ ଭାବୁଛି ଯେ ପେଶାଦାର ସଭାପତି, ଏ କଲାର (ଫନ୍) ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ହାସଲ କରିଥାନ୍ତି । କାହିଁକି ନା, ଗୋଟିଏ କୂର୍ସି ଉପରେ ଅସଥା ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ବସି ରହିବା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦକ୍ଷତା । କେତେକ ସୁଦକ୍ଷ ସଭାପତି ମହୋଦୟ ଏପରି ମଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି କି—ସଭାପତି ଚୌକରେ ଏପରି ଜମି ବସିଯାଆନ୍ତି ଯେ, ସଭାପତି-କୂର୍ସି ‘ଆୟତଲ୍ କୂର୍ସି’ * ୧ ପଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦିଏ ଓ ଶେଷରେ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ, କିନ୍ତୁ ସଭାପତି ମହୋଦୟ ଭାଙ୍ଗିଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଏପରି ‘କୂର୍ସିଚୋଡ଼’ ସଭାପତି ପାଇଁ ‘ତାବଡ଼ ଚୋଡ଼’ (ଲଗ ଲଗ୍) ନୁଆ ସଭାପତି-କୂର୍ସି ମଗେଇବାକୁ ପଡ଼େ । ସଭାର ସୁଦକ୍ଷ ଉଦ୍ୟୋକ୍ରାମାନେ ସବୁବେଳେ ଗୋଟିଏ ଅଧିକା ସଭାପତି-କୂର୍ସି ଗିଜର୍ଜ ରଖନ୍ତି; କାରଣ, ବିପଦ ସମୟ ସଭାପତିର ଅନୁମତି ନେଇଆସନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସଭାପତି ମହୋଦୟ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ହୁଅନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମିତ ସଭାପତି, ଆଉଟି ‘ଦେଖା ସୁନ୍ଦର କଖାରୁ ବଡ଼’ ସଭାପତି ।

ସେହିପରି ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ କହନ୍ତି ଯେ ଏ ବରଗୀକରଣ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ସଭାପତି ଜନ୍ମରୁ ହୁଅନ୍ତୁ ବା ଦେଶାୟୁଧର କଖାରୁ ବଡ଼ ହୁଅନ୍ତୁ, ସେ ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଶାୟୁଧର ହୁଅନ୍ତୁ । ଏହା ଉପରେ ଦୁଇ କିସମର ସଭାପତି ଗୋଟିଏ କିସମର ଚରିତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ଅଟନ୍ତି ।

ସେମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ରର ତପସିଲ ଏହି ପ୍ରକାରର ଅଟେ । ଜଣେ ବକ୍ତା ଯେତେବେଳେ ବକ୍ତୃତା ଦିଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ତା' ମୁହଁକୁ ନିଠେଇ କରି ରୁହାନ୍ତି ଏବଂ ବେଳେବେଳେ ନିଜ ଗର୍ଦ୍ଦନ ବି ହଲାଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏ ଗର୍ଦ୍ଦନ ବି ଏଇଥିପାଇଁ ହଲ ହୁଏ, କାଳେ ଶ୍ରୋତାମାନେ ଭାବନେବେ ଯେ 'ସଭାପତି-କୁସି'ରେ 'ସଭାର ସଭାପତି'ଙ୍କ ବଦଳରେ ତାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ବସିଅଛି । ଏହି ଭ୍ରମକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ସଭାର ସଭାପତିଙ୍କୁ ଆହୁରି ଅଧିକ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଅର୍ଥାତ୍ କେବେ କେବେ ସଭାର ସେତେତେଗୁଡ଼ିଏ କଥାକୁ ଡକାଯାଏ, ଆଉ ତାଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିଯାଏ, “କଅଣ ଆପଣ କୌଣସି ଫଟୋଗ୍ରାଫର ଯୋଗାଡ଼ କରିନାହାନ୍ତି ? ସଭାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବଡ଼ ପ୍ରାଣସ୍ଥାନ ଭାବରେ ରୁଲିଛି । ଶୀଘ୍ର କୌଣସି ଫଟୋଗ୍ରାଫରକୁ ଧରି ଆଣନ୍ତୁ ।” ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ପ୍ୟାଡ଼କୁ ନିଜ ପାଖକୁ ଟାଣି ନିଏ ଆଉ ବକ୍ତା ଆଡ଼କୁ ରୁହଁ ରୁହଁ କିଛି ଲେଖିଲଗେ । ଶ୍ରୋତାମାନେ ଭାବନ୍ତି, ସେ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ଲେଖି ପକାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଭୁଲ ବୁଝନ୍ତୁ ନାହିଁ, କାରଣ ସେ ସେତେବେଳେ ପ୍ରକୃତରେ ସେହି ପଲ୍ଲମାଳଗୁଡ଼ିକର ହିସାବ ରଖିବାରେ ମଜ୍ଜୁଲ ଥାଏ, ଯେଉଁ-ଗୁଡ଼ିକ ତା ବେକରେ ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତା'ପରେ ସେ ପ୍ୟାଡ଼କୁ ପେଲିଦିଏ ଓ ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କ ଆଡ଼େ ଟିକିଏ ଅର୍ଦ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି ପକେଇ ନିଏ । ଆଗକୁ ସେମାନଙ୍କର ସଖ୍ୟା ଠଉରେଇ ନିଏ ଓ ମନେ ମନେ ଅନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ହୁଏ । ଅନେକ ସଭାପତି ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସନ୍ତି । ଯେପରିକି ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କ ଭାଉ ଭଣ୍ଡା ହୋଇ ରହିବ । ସମୟ ସମୟରେ ସେମାନେ ଆପଣା ଆପଣାର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଡ଼େ ଏପରି ଭାବରେ ରୁହାନ୍ତି, ଯେପରିକି ସେ ଆପଣା ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଦେଖୁଛି, ଯେପରିକି ସେ ତାକୁ ଚିହ୍ନିନି । ସଭାପତି ମହୋଦୟଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସହାୟତାରେ ବସି ରକ୍ତବୁଝିନ ହେବାଉଥାଏ କିନ୍ତୁ

କିଛି କରିପାରୁ ନଥାଏ । କାରଣ, ସଭାପତି-କୁର୍ସି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚିବା ତା'ର ସାଧ୍ୟ ନଥାଏ ଆଉ ସଭାପତି ମହୋଦୟଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜାଣେ କି, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସଭାପତି ଆସନରେ ବିରାଜମାନ କରୁଛନ୍ତି, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ପ୍ରକାର ଆପଦ ତଥା ଆପଣା ସ୍ତ୍ରୀ'ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ନିରାପଦ ଅଛି ।

ସାଧାରଣତଃ ସଭାମାନଙ୍କରେ ସେ ଦୃଶ୍ୟଟି ବଡ଼ ଚିତ୍ତକର୍ଷକ ହୁଏ, ଯେତେବେଳେ ସଭାପତି ମହୋଦୟଙ୍କୁ ହାର ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଏ; ଏବଂ ସଭାରେ ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ଆଗେ ସଭାପତିଙ୍କୁ ହାର ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଏ; ତେବେ ଯାଇ ସଭାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭହୁଏ । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ କି ଏ ପରମ୍ପରା ମଧ୍ୟ 'ସଭାର ସଭାପତି'ଙ୍କ ତରଫରୁ ସୃଷ୍ଟି । କାରଣ, ସଭାର ଆରମ୍ଭ ପୂର୍ବରୁ ହାର ପିନ୍ଧେଇ ଦେଲେ, ମନରେ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତି ଆସିଯାଏ; ନଚେତ୍ ଏ ଭୟ ମଧ୍ୟ ଥାଏ ଯେ ସଭାପତିରେ ଉଦ୍ୟୋଗ୍ରାମାନେ ହାର ବିୟୋଗରେ ମାରବ ଓ କିଛି ନଜାଣିଲଭଳି ହୋଇଯିବେ । ଗରଜ ମେଣ୍ଟିବା ପରେ କାହାର କଅଣ ଦରକାର, କିଏ ବୁଝୁଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ସଭାପତିମାନେ ଆଗେ ହାର ପିନ୍ଧନ୍ତି ଆଉ ପରେ ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । କହିବାକୁ ଗଲେ ହାର ପିନ୍ଧିବା ପରେ, ସଭାପତି ପାଇଁ ସଭା ଏକପ୍ରକାର ବରଗାସ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ବାସ୍, ସେ ସେଠାରେ ଅଦରକାଶ ଭାବରେ ବସି ରହେ । ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ହାର ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଫଟୋଗ୍ରାଫରୁ ଉପସ୍ଥିତ ନିହାତି ଦରକାର । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫଟୋଗ୍ରାଫରୁ ଆସିନଥାଏ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଭାପତି ହାର ଭିତରେ ନିଜ ଗଳା ପୁରୁଏ ନାହିଁ । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସଭାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦ୍ରଷ୍ଟା, ଯେଉଁ-ଥିରେ ସଭାପତିର ବେକ ହାର ଆଡ଼କୁ ଆଗଉଥିଲା ଆଉ ହାର ବେକ ଆଡ଼କୁ ଆଗଉଥିଲା । ଅରୁନଙ୍କ ଫଟୋଗ୍ରାଫରୁ କ୍ୟାମେରାରେ କିଛି ବାଣିଜ୍ଞଗଲା । ଯେମିତି ସଭାପତିକୁ ଏ ବାଣିଜ୍ଞ କଥା ଜଣାପଡ଼ିଗଲା ସେ ଗୋଟାଏ ଝିଟିକା ମାରି, ଆପଣା ବେକକୁ ହାର ଭିତରୁ କାଢ଼ିନେଲା, କିନ୍ତୁ ସଭାର ସେକ୍ରେଟେରୀ ବରବର ତା ବେକକୁ ଅନୁସରଣ କରୁଥାନ୍ତି । ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ, 'ଉକ୍ତ ସଭାପତି' ହାରପିନ୍ଧା ମାମଲାରେ ସେଦିନ ଏପରି ହରକତ କଲେ, ଯେପରିକି ଗୋଟାଏ ଅମାନିଆ ଭୋଡ଼ା ମୁହଁରେ ଲଗାମ ଦେଲବେଳକୁ କରେ । ଶେଷରେ ଯେତେବେଳେ

କ୍ୟାମେରା ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା, ସେତେବେଳେ ସଭାର ସଭାପତିକୁ ଚୁରୁକାର କରି, ମନେଇ ହାର ଆଡ଼କୁ ଅଣାଗଲା ଏବଂ ସେତେବେଳେ କ୍ୟାମେରାର ଫ୍ଲାସ ବଲ୍‌ବ ଜଳି ଉଠିଲା, ସେତେବେଳେ ଲୋକେ ଦେଖିଲେ ଯେ ସଭାପତିର ବେକ ହାର ଭିତରେ ପଶିଯାଇଛି । ସଭାପତି ସେତେବେଳେ ହାର ପିନ୍ଧିପକାଏ, ସେତେବେଳେ ତା ଓଠରେ ହସ ଖେଳିଯାଏ ଏବଂ ଏହା ଦେଖି ତାକୁ ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ହାରର ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ ଗୁଣ୍ଠି ଗୁଣ୍ଠି ଝାଡ଼ିଲି ପଡ଼ନ୍ତି ।

ସଭାର ସଭାପତି ସେତେବେଳେ ବହୁତ ଖୁସି ହୋଇ-
ଯାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କମିଟିର ସଭାପତି ନିଜ ସ୍ଵାଗତ ସମ୍ଭାଷଣରେ ‘ସଭାର ସଭାପତି’ଙ୍କ ଉଚ୍ଚ ଗୁଣାବଳୀର ବର୍ଣ୍ଣନା କରନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ତାର ପ୍ରଶଂସା ହେବାକୁ ଲାଗେ, ‘ସଭାର ସଭାପତି’ ଜାଣିଶୁଣି କରି ଗୁରୁ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବାକୁ ଲାଗେ, ଆଉ ଯଦି ସଭା ଆକାଶ ତଳେ ହେଉଥାଏ, ତେବେ ତାର ଗଣିବାରେ ମଜ୍ଜା ଲାଗୁ ହେଇଯାଏ । ତାର ଦୃଷ୍ଟି ତ ଉପରକୁ ଥାଏ କିନ୍ତୁ କାନଟା ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସମିତି ସଭାପତିଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ମୋଡ଼ିହୋଇ ରହେ । ଏଇଟା ସମସ୍ତଙ୍କର ଜାଣିବା ଉଚିତ କି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭାପତି ବଡ଼ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ ସେ କାଟନ୍ତି । ଯଦିଓ ତାଙ୍କର ଆଖପାଖ ଲୋକେ ଭଲଭାବେ ଜାଣନ୍ତି କି ସଭାପତି ମହୋଦୟଙ୍କ ସାମନାରେ ଏକ ବିରାଟ ସମୟସମୁଦ୍ରର ସବୁଦିନ ତେଜ ଖେଳୁଛି ଆଉ ମେହ ସମୁଦ୍ରରେ ‘ସଭାପତି’ର ସ୍ଥାନ ଶୁଦ୍ର, ଶୁଦ୍ର ଦ୍ଵୀପପରି ହୋଇଥାଏ, ଯେଉଁଠି ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ବିଶ୍ରାମ ନଏ ।

ସବାଶେଷରେ ସେତେବେଳେ ‘ସଭାପତି ମହୋଦୟ’ ନିଜର ଅଭିଭାଷଣ ପାଇଁ ଠିଆହୁଏ, ସେ ପ୍ରଥମେ ନିଜ ଘଣ୍ଟାକୁ ଦେଖେ; ଶ୍ରୋତା-ମାନଙ୍କୁ ଏ ସୁଯୋଗ ଦାନକରେ କି ସେ କୁର୍ସିରୁ ଉଠି ମାଇନ୍‌ହୋମେନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବାଯାଏ ତାଳି ବଜେଇ ପାରିବେ । ପୁଣି ସେ ଅତି ସାଦାସିଧା ଭାବରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସମିତି ସଭାପତିଙ୍କ ଭାଷଣକୁ ନାପସନ୍ଦ କଲେଇ ବକ୍ତୃତା ଜାରିକରି କହନ୍ତି—“ଆପଣ ମୋ ବିଷୟରେ ଯାହା କିଛି

କହିଲେ, ତାହା ନଗଣ୍ୟର ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟାୟନ ପରି ହୋଇଅଛି । କାରଣ, ଅଧମ ଏତେ ବି ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ କି ଯାହାକୁ କୌଣସି ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯିବ । ସେ ନିଜ ଭାଷଣରେ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନଙ୍କୁ ସଭାର ଉଦ୍‌ଯୋଗ କରିଥିବା ଲାଗି ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାନ୍ତି ଆଉ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଭୁଲବାଟରେ ଯିବାଲାଗି ସମ୍ବେଦ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତି; ଆଉ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହାମଧ୍ୟ କହନ୍ତି କି, ସେ ସବୁଦିନ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାଲାଗି ତିଆରି ଅଛନ୍ତି । ଏ ସାହାଯ୍ୟର ଅର୍ଥ ହେଉଛି କି ଆସନ୍ତା ଥର ପାଇଁ ସଭାପତିତ୍ବ କରିବାଲାଗି ସେ ତିଆରି ଅଛି ।

ସଭାର ସଭାପତିଙ୍କ ଏପରି ଭଲ ଗୁଣ ଅଛି ଯେ, ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଷୟ ଉପରେ ନିଜର ମତାମତ ଦେଇପାରନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ସଭାରେ ସେ ପୋଲିଟିସିଆନ୍ ଉପରେ ସ୍ବମତ ପ୍ରକାଶ କରେ ତ, ଦୁସର ସଭାରେ ମାଛବୃଷର ଗୁରୁତ୍ବ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରେ । କେଉଁଠି ଦିଆସିଲି ଶିଳ୍ପର ଉପାଦେୟତା ବର୍ଣ୍ଣନା କରେ, କେଉଁଠି ସାବୁନ ତିଆରି ବିଷୟରେ ମତାମତ ଦିଏ । ଆପଣ ବିଶ୍ବାସ କରନ୍ତୁ ମଣିଷ ଯଦି ଥରେ ‘ସଭାର ସଭାପତି’ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ସାରାଜୀବନ ସେ ସଭାର ସଭାପତି ହୋଇ ରହେ । ସଭାପତି ଆସନ ତା’ଠାରେ ଲାଗି ରହିଯାଏ ଏବଂ ମାମଲଟା ଏହିପରି ହୁଏ ଯେ, “ମୁଁ କମ୍ବଳକୁ ଗୁଡ଼ିବାକୁ ବୁଝୁଛି କିନ୍ତୁ କମ୍ବଳ ମୋତେ ଗୁଡ଼ୁନି ।”

ମନେରଖନ୍ତୁ, ସଭାପତି ସବୁଦିନ ସଭାକୁ ବିଲମ୍ବକରି ଆସେ । ତାର ଡେରିକରି ଆସିବା ପଛରେ କେତେକ କାରଣ ଅଛି । ସେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ତା ଅପେକ୍ଷାରେ ରଖେ, ନିଜର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଜାହିର କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ଯଦିଓ ସେ ସଭ୍ୟାରେ ହେଉଥିବା ସଭାରେ ସଭାପତିତ୍ବ କରିବା ପାଇଁ ସକାଳଠାରୁହିଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରଲେଇ ଥାଏ । କପଡ଼ାକୁ ଲସ୍ତି କରାଏ । ଜୋତା ସାଙ୍ଗରେ ସେ ନିଜର ସଭାପତି ଭାଷଣକୁ ମଧ୍ୟ ପାଲିସ୍ କରାଏ । ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ, ସଭାପତି ଆସନରେ ବସିବାର ଅନେକ ଠାଣିର ପରୀକ୍ଷା କରେ । ଏହା ସତ୍ତ୍ବେ ସେ ସଭାରେ ଡେରିରେ ପହଞ୍ଚେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର ସେ ସଭାର ସଭାପତି

ବନ୍ଧୁରେ ଏକ ମଜା କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ଯାହାକୁ କି ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ସଭାର ସଭାପତି ହେବାପାଇଁ ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିଲା । ସେ ନଜର ସଭାପତିର ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଯୋଗାଡ଼ କଲ କିନ୍ତୁ ସଭାରେ ବହୁତ ଡେରିରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଉଦ୍ୟୋକ୍ରାମାନେ ବହୁ ସମୟ ଧରି ଅପେକ୍ଷା କରିବା ପରେ, ଏକ ‘ରେଡ଼ମେଡ଼’ ସଭାପତିର ସେବା ଗ୍ରହଣ କଲେ ଆଉ ସଭାପତିର ଦାୟିତ୍ବ ତାକୁ ସମ୍ପର୍କ ଦେଲେ । ପ୍ରଥମ ସଭାପତି ଏଥିରେ ବଡ଼ ନାଗଜ ହେଲା । ଉଦ୍ୟୋକ୍ରାମାନେ ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ଡେରିରେ ଆସିବାର କାରଣ ପଚାରିଲେ, ସେ କହିଲା—“ଭାଇ ! ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ସଭାକାର୍ଯ୍ୟରେ ହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲି । ଯେହେତୁ ଏ ସଭା ମୋ ସଭାପତିରରେ ହେବାର ଥିଲା, ଏଥିଲାଗି ସାବଧାନ ସଭାର ପୋଷ୍ଟର ସବୁ କାନ୍ଥବାଡ଼ରେ ଲଗାଉ ଥିଲି । ପୋଷ୍ଟର ଲଗାଉ ଫୁଲୁସବୁ ମିଳିବା ମାତ୍ରେ ମୁଁ ସଭାକୁ ଆସିଲି ।”

ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଏଭଳି କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ମିଳିବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ‘ସଭାପତି’ର ବେଉସା କରୁଅଛନ୍ତି; ଆଉ ଯେଉଁଠି ‘ସଭାର ସଭାପତି’ଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବହୁତ ହୁଏ, ସେଠାରେ ସଭାପତିର ସମସ୍ୟା ନେଇ ଝଗଡ଼ା ମଧ୍ୟ ଠିଆ ହୋଇଯାଏ । ‘ସଭା-ସଭାପତି’ଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାଧିକାର ଏହାହିଁ ପ୍ରମାଣ କି, ଦେଶର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ୁଛି ଆଉ ‘ସଭା-ସଭାପତି’ଙ୍କ ବେଭେଜଗାରକୁ ଦୂର କରିବା ନିହାତି ଦରକାର ଯେ ଆମେ ଗୋଟିଏ ସହର ପାଇଁ “ଦୁଇଟା ବା ତିନିଟା ସଭାପତି ବାସ”ର ଆଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ।

ରେଳବାଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯାତ୍ରୀ ବଳଗାଲେ

ହଠାତ୍ ଦିନେ ରେଳବାଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ସେହେଟେସ୍କୁ ଡାକ କହିଲେ—“ଶୁଣ, କାଲି ମୁଁ ଛଦ୍ମବେଶରେ ଏକ ସାଧାରଣ ଯାତ୍ରୀ ଭାବରେ ଆର୍ଡ଼କ୍ଲାସ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଯାତ୍ରା କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ତୁମକୁ ତ ବେଶ ବଦଳେଇ ମୋ ସହିତ ଯିବାକୁ ହେବ ।” ସେହେଟେସ୍କ ଆଖି ମିଟିମିଟି କରି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଥାନ୍ତି । ସେ ଭାବିପାରିଲେ ନାହିଁ ଯେ, ତାଙ୍କର ବେଶ ବଦଳାଇବା କି ଦରକାର । ବେଶ ବଦଳାଇବା ତ କେବଳ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କାମ ।

ତଥାପି ସେ ଡର ଡର କହିଲେ—“ହଜୁର, ଖରାପ ନଭାବିବେ ତ ଗୋଟିଏ ଅନୁରୋଧ କରନ୍ତି । ଆପଣ ତ ରେଳବାଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ଅଟନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ଶତ୍ରୁ ରେଳରେ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତୁ । ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ତ ସବୁବେଳେ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତି । ଆପଣ ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ମନ୍ତ୍ରୀଗାଦିରେ ବିରାଜମାନ ହୋଇଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ସାଧାରଣ ନିବାଚନର ମଧ୍ୟ ବହୁ ଦୂରରେ ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ କି ବିପଦଟା ପଡ଼ିଯାଇଛି ଯେ ଆପଣ ରେଳଯାତ୍ରା କରିବେ ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ତୁମେ ବେଶି ବକ୍ବାଜି କରନାହିଁ । ଅନ୍ତତଃ ମୋତେ ମୋର ବିଭାଗର ଖବର ଅନ୍ତର ଜାଣିବା ନିହାତି ଦରକାର ।” ସେହେଟେସ୍କ ଥର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—“ହଜୁର, ଆପଣଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ମୋର ଶିରୋଧାରୀ । କିନ୍ତୁ ମୋ ମତରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ବିଭାଗ ସମ୍ପର୍କରେ ଯେତେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ବି ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏହି କିଛିଦିନ ତଳେ ଆମ ଶାନ୍ତ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିଥିବା ଅଞ୍ଚଳ ପରିଦର୍ଶନରେ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ସଠିକ ଅବସ୍ଥା ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ । ସେଠାରୁ ଫେରି ସେ କହିଲେ—“ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଅଞ୍ଚଳରେ କେଉଁଠାରେ ହେଲେ

ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ଗନ୍ଧ ମିଳିଲା ନାହିଁ; କାରଣ ମୋତେ ତିନି ବର୍ଷ ଖାନ୍ଦା ନିୟମିତ ଭାବରେ ମିଳୁଥିଲା । ବରଂ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ତୁଳନାରେ ମୋତେ ଏଠିକାର ଖାଦ୍ୟ ଅଧିକ ସୁସ୍ୱାଦୁ ମନେହେଲା । ତେବେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ରହିଲା କେଉଁଠି ? ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ଏହି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷଜନର ବାସସ୍ଥାନୀ ଦଳର ଏକ ଗୁଲ୍ ।”

ରେଳମନ୍ତ୍ରୀ ସେହେଟେଶଙ୍କ କଥା ନଶୁଣିଲା ଭଳି କହିଲେ—
“ଦେଖ, ତୁମେ ମୋର ସେହେଟେଶ, ମୁଁ ତୁମର ଦୁହେଁ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି, ତୁମକୁ ତାହା ପାଳନ କରିବାକୁ ହେବ ।”

ସେହେଟେଶ ନିରୁତ୍ତର ହେଲେ । ସେ ଜାଣିଗଲେ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ କିଛି କହିବା ଅର୍ଥ ଗୁଳିରକୁ ବିପଦରେ ପକାଇବା । ତେଣୁ ସେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କୋଠରୀରୁ ବାହାରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଶେଷଥର ପାଇଁ ମନେପକାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ—
“ଆଜି ଗୁଡ଼ ଠିକ୍ ଆଠଟା ବେଳେ ସ୍ଟେସନରେ ପହଞ୍ଚିବ ।” ସେହେଟେଶ ପଚାରିଲେ—“ହଜୁର ଏତିକି କହନ୍ତି, ଆମେ ଟିକେଟ୍ କି ବିନା ଟିକେଟ୍‌ରେ ଭ୍ରମଣ କରିବା ?”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ତା’ର ପାଇସଲା ସେହି ସମୟରେ ହେବ ।”

× × ×

ମନ୍ତ୍ରୀ ହାରାହର ବେଶ ବଦଳାଇବାରେ ଲାଗିଥା’ନ୍ତି । ସେ ନିଜ ବେଶ ବଦଳେଇ ବଦଳେଇ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ନିଜର ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଲେ । ଦର୍ପଣରେ ନିଜର ଚେହେରା ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା ସତେ ଯେମିତି ସେ ନିଜର ଅସଲ ରୂପ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଘର୍ଦ୍ଦନ ପରେ ଆଜି ସେ ନିଜର ପ୍ରକୃତ ରୂପ ଦେଖି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେ ଯେତେବେଳେ ଆଟାଚିଟିଏ ଧରି ସ୍ଟେସନରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଏବଂ ଆଟାଚିକେସ୍‌କୁ ସେହେଟେଶଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼େଇଲେ, ସେ ତାଙ୍କୁ ଆଖି ଦେଖାଇ କହିଲେ—“କେମିତିଆ ଅଭଦ୍ଧ ଲୋକ ହୋ, ତୁମେ କଅଣ ମୋତେ

ତୁମର କୁଳିବୋଲି ଶୁଣିଲ କି ! ନ ଜାଣେ କେତେ ଅଜବ୍ ଅଜବ୍ ଲୋକ ଆସି ଜୁଟୁଛନ୍ତି ।” ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ହଠାତ୍ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଯାଇ କହିଲେ—“ଦେଖ ବାବୁ, ଏମିତିଆ ଅଭିଯାନି କରନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମର ମନ୍ତ୍ରୀ ।”

ସେହେତେଣୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଗାରଡ଼େଇ ଚାଲିଲେ; ପୁଣି ପ୍ରଶଂସାସୁନ୍ଦର ଅନୁର ଗଳାରେ କହିଲେ—“ହଜୁର ଆପଣ ! ଭଗବାନଙ୍କ ରାଣ, ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଆଜି ଆପଣ ଆମ ଭିତରୁ ଜଣେ ପରି ଦେଖାଯାଉଛନ୍ତି । ଯଦି ଏହାପରେ ଆଉ ଆପଣ ବେଶ ନ ବଦଳାନ୍ତି, ତେବେ କେତେ ବଢ଼ିଆ ହୁଅନ୍ତା ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ରୁଲ, ଆଉ କଥା କୁହ ନାହିଁ । ଆମକୁ ପ୍ରଥମେ ଟିକେଟ୍ କରିବାକୁ ହେବ ।”

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ଦିଅନ୍ତୁ, ଟିକେଟ୍ ପାଇଁ ପଇସା ଦିଅନ୍ତୁ ।” ସେ କହିଲେ—“ନା, ଟିକେଟ୍ ମୁଁ ନିଜେ କଣିବି ।”

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ହଜୁର, ଏ ଇଲେକ୍ସନ ଟିକେଟ୍ ନୁହେଁ, ଏଇଟା ରେଳ ଟିକେଟ୍ । ଏହା ଏତେ ସହଜରେ ମିଳେନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ରାଜମତ୍ ପ୍ରିଣ୍ଟାଇଲ୍ କୁଡ଼ି କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।”

ସେ କହିଲେ—“ତୁମେ ପ୍ରିଣ୍ଟାଇଲ୍ କୁଡ଼ି ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରନି । ପାଟିର ଗଣ୍ଡଗୋଳିଆ ସଭାମାନଙ୍କରେ ଭାଗ ନେଇ କୁଡ଼ି ଲଢ଼େଇ କୌତୁକ ଅନେକଟା ଜାଣିଗଲିଣି ।” ଏହା କହି ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଧାଡ଼ି ଗାଙ୍ଗି ଟିକେଟ୍‌ସର ଝରକାଆଡ଼କୁ ଆଗେଇଲେ ।

ଲୋକେ ଚିଲେଇଲେ—“ମହାଶୟ, ଧାଡ଼ିରେ ଆସନ୍ତୁ । ଆମେ ଏଠି ଦଣ୍ଡାଏ ହେଲୁ ଠିଆ ହୋଇଛୁ । ଆପଣ କୁଆଡ଼େ ମାଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ଯେତେବେଳେ ସାରା ଦେଶ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି, ସେତେବେଳେ ମୋର ମଧ୍ୟ ଆଗେଇଯିବାର ଅଧିକାର ଅଛି, ଆଉ ଜୀବନର ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ସବୁବେଳେ ଆଗେଇଯିବା ।” ସେ ଆଗେଇବାକୁ ଯାଉଥିଲେ, ଚାନ୍ଦି ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଯାତ୍ରୀ ତାଙ୍କୁ ପଛଆଡ଼କୁ ଘୋଷାଡ଼ି ଆଣି କହିଲେ, “ମହାଶୟ, ଜୀବନରେ ଆଗେଇ ଯାଆନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ ଏଇଟା ଯେ ଧାଡ଼ି । ଏଠି ମଣିଷ ଘଣ୍ଟାକେ ଇଚ୍ଛେ ଆଗାଏ । ଆପଣ ଏତିକି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।”

ତାଙ୍କ ସେହେଟେଣ୍ଟ ଖୁବ୍ ଡ଼ିସିଆର ଥିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସେହେଟେଣ୍ଟ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ରେଳଯାତ୍ରାର ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିଲା । ସେ ଧାଡ଼ିର ଆଗକୁ ଯାଇ ଜଣକ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅଲଗା ଡାକିନେଇ କହିଲେ—“ମୁଁ ଧାଡ଼ି ଆଗରେ ରହିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ଦେଇଛି । ଆପଣ ଜଣିପିଣ୍ଡ ଟଙ୍କାଏ ଲେଖାଏଁ ଦେଲେ, ଆଗର ଦୁଇଜଣ ନିଜ ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛନ୍ତି ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇ କହିଲେ—“ବାଃ ! ଏ ତ ବଡ଼ ବଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ମୋତେ ଜଣା ନଥିଲା ଯେ ରେଳବାଇ ପ୍ରଶାସନ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସୁବିଧା ପାଇଁ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ମନ୍ତ୍ରୀ ଦୁଇଟଙ୍କା ଦେଲେ ଏବଂ ସେହେଟେଣ୍ଟଙ୍କ ସହ ଧାଡ଼ି ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଟିକେଟ୍ ଦେବାଲୋକ କେହି ନଥିଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ପଚାରିଲେ—“ଟିକେଟ୍ ଦେଲାବାଲା କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ?”

କିଏ ଜଣେ କହିଲା—“ଯେଉଁ ଲୋକ ଏ ଯାଏ ଟିକେଟ୍ ଦେଉଥିଲା, ତା ଡ଼ଉଟି ଶେଷ ହୋଇଯାଇଛି । ସେ ଆଉ ଟିକେଟ୍ ଦବନ । ତା’ ଆନରେ ନୂଆ ଲୋକ ଆସିବ ଏବଂ ଯାତ୍ରାର ଏଠାକୁ ଆସିବାର କଥା, ସେ ଏହିକ୍ଷଣି ଫୋନକରି ଜଣାଇଛି, ଯେ ସେ ତା ସାହି ବସଷ୍ଟାଣ୍ଡର ଧାଡ଼ିରେ ଠିଆହୋଇ ବସକୁ ଅପେକ୍ଷାକରି ରହିଛି । ବସ୍ ଧାଡ଼ିରେ ତାଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ଟିକେଟ୍ ମିଳିବ, ସେ ସ୍ଥେସନକୁ ଆସିବେ ଏବଂ ଆମକୁ ଏ ଧାଡ଼ିରୁ ଉତ୍ତାର କରିବେ ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ତା ମାନେ ଏ ରେଳବାଇ ଟିକେଟ୍ କ୍ଲର୍କକୁ ବସ୍ ଟିକେଟ୍ ନ ମିଳିବାଯାଏ ଆମକୁ ରେଳ ଟିକେଟ୍ ମିଳିବ ନାହିଁ ?”

ସେନ୍ଦେଟେଣ୍ଟା କହିଲେ—“ହଜୁର୍, ଆମ ଦେଶରେ ସବୁକାମ ଧାଡ଼ିରେ ହିଁ ହୁଏ । ଆଉ ଲୋକେ ଦିନଯାକ ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିରୁ ବାହାରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିରେ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି । ଏଇଥିପାଇଁ ତ ଆମ ଦେଶକୁ ସମାଜବାଦ ଆସିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହେଉଛି ।”

ଏହି ଅବସରରେ ଟିକେଟ୍‌କ୍ଲର୍କ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଚଟାପଟ୍ ଝରକା ଭିତରେ ହାତ ପୁରେଇ ଦେଲେ ।

କ୍ଲର୍କ ପଚାରିଲେ—“ଆମଣଙ୍କର କେଉଁଠାକୁ ଟିକେଟ୍ ଦରକାର ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ ପଚାରିଲେ—“ଏ ଗାଡ଼ି କେଉଁଯାଏ ଯିବ ?”

କ୍ଲର୍କ କହିଲେ—“ରାସ୍ତାରେ କୌଣସି ଦୁର୍ଘଟଣା ନଘଟିଲେ, ଏହା ବମ୍ବେଯାଏ ଯିବ ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ତେବେ ବମ୍ବେଯାଏ ମୋତେ ଦୁଇଟି ଟିକେଟ୍ ଦିଅ ।

x

x

x

ମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସେନ୍ଦେଟେଣ୍ଟା ଟିକେଟ୍ ନେଇ ଶିଥିଳତରେ ପ୍ଲାଟଫର୍ମରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଗାଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଗୋଟିଏ ଡବା ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ଦ୍ଵାରଦେଇ ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ।

ସେନ୍ଦେଟେଣ୍ଟା ପାଟିକରି କହିଲେ—“ଆଜ୍ଞା, ଆମଣ ଭୁଲ୍-କାଟରେ ଡବାରେ ପଶୁଛନ୍ତି ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“କିନ୍ତୁ ଡବାରେ ପଶିବାପାଇଁ ରାସ୍ତା ତ ଏଇ ।”

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ହଜୁର, ଆର୍ଡ୍‌କ୍ଲାସ ଡବାରେ କେବଳ ପବନ ଯା’ଆସ କରିବାଲାଗି କବାଟ ଥାଏ । କବାଟକୁ ଲେକେ କେବଳ ଇମରଜେନ୍‌ସି ବେଳେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ନଚେତ୍ ଡବା ଭିତରକୁ ଯିବାପାଇଁ ଖିଡ଼ିକ ଦେଉଛି ପ୍ରକୃତ ରାସ୍ତା । ଏଣୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ବହୁଜାଗାରେ ଲଗାଯାଇଛି । ପ୍ରକୃତରେ କହିବାକୁଗଲେ ଏ ଖିଡ଼ିକ-ଗୁଡ଼ିକ ବି ଭିତରକୁ ଯିବାର ଠିକ ରାସ୍ତା ନୁହେଁ । ବରଂ ସିନ୍ଧିକରି ତା ଭିତରକୁ ପଶିବା ଉଚିତ । ମୋତେ କିନ୍ତୁ ସିନ୍ଧିକରିବା ଉପାୟ ଜଣାନାହିଁ ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଶୀଘ୍ର ଗୋଟିଏ ଝରକା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ।

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ହଜୁର, ଆପଣ ମୋତେ ଟେକି ଭିତରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“କାହିଁ ଭିତରେ ତ ଆଦୌ ଜାଗା ନାହିଁ ।”

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ଆପଣ ଚନ୍ଦ୍ରା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ରେଳଡ଼ବା ଭିତରେ ଯେତେ ଖୁନ୍‌ବ ସେତେ ଜାଗା ମିଳିବ । ଜାକିଲ୍‌କି ହେଲେ ପ୍ରେମିକର ହୃଦୟ, ପ୍ରସାରିତ ହେଲେ ବିସ୍ତାଟ ଜଗତ ପାଲଟିବ । ଦରିଆକୁ ସୋରେଇ ଭିତରେ ପୂରେଇ ଦିଆଯାଏ ଏଇଠି । ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ କି ଏଇ ଗୋଟିଏ ଡବାରେ ଆମ ଗାଆଁର ସମସ୍ତେ ସମେଇଯିବେ । ଯାହାକୁ ଖାଲ ଗୋଡ଼ ରଖିବାକୁ ଜାଗା ମିଳିଗଲେ, ଜନସପ୍ତ ସହ ତା’ର ସବାକିଛି ତା ଭିତରେ ରହିଯିବ । ଆପଣ ଭାବନ୍ତୁ ନାହିଁ ବରଂ ନିର୍ଦ୍ଦୟତାରସହ ମୋତେ ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦିଅନ୍ତୁ । ନହେଲେ ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେବ ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଶୀଘ୍ର ସେହେତେଣୁ ଟେକି ବୁଲୁଳିଟି ପରି ଝରକା ଉପରେ ଥୋଇଦେଲେ । ତତ୍ପକ୍ଷଣାତ୍ ଡବା ଭିତରେ କୋଲାହଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା—“ଏହାକୁ ବାହାର କର; ଡବାରେ ଜାଗାନାହିଁ, ଆମ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କଅଣ ବସିବ !”

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ପୁରା ଡବାର ଲେକେ ସେହେଟେରା ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ିଆସିଲେ । ସମସ୍ତ ଯାତ୍ରୀ ତାଙ୍କୁ ପଦାକୁ ଠେଲିଲଗିଲେ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ତାଙ୍କୁ ବାହାରୁ ଭିତରକୁ ଠେଲୁଥାଆନ୍ତି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ମନେ ନଥିଲା ଯେ ସେ ତାଙ୍କ ସେହେଟେରା । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ପ୍ରତିହଂସାର ନିଆଁ ଜଳୁଥାଏ । ସେ ରୁହୁଥିଲେ କିପରି ହେଲେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତକରିବେ ଏବଂ ସେହେଟେରାକୁ ଭିତରେ ପୁରେଇ ଦମ୍ ନେବେ । ଏହିପରି ଚେଷ୍ଟାରେ ସେ ନିଜ କାନ୍ଧରେ ଏପରି ଏକ ଜୋର ଧକକା ଦେଲେ ଯେ ସେହେଟେରା ଡବା ଭିତରକୁ ଗଲିଯାଇ ଗୋଟିଏ ଯାତ୍ରୀର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବସିଗଲେ । ଯାତ୍ରୀ ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଲା—ଆବେ ହଟ୍, ଏଠି କଅଣ ବସୁଛି, ଏଠି ମୁଁ ବସିଛି । ଏହାପରେ ସେହେଟେରା ଆଉଜଣେ ଯାତ୍ରୀର ପିଠି ଉପରେ ସବାର ହୋଇଗଲେ । ସେ ପିଠି ଝାଡ଼ିଦେବାରୁ ସେହେଟେରା ଯାଇ ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ୀର କୋଳରେ ପଡ଼ିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ପ୍ରାୟ ଅଧା ବେହୋସ୍ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ବୁଢ଼ୀ ତାଙ୍କୁ ଗାଳିଗୁଳଜ କଲରୁ, ସେହେଟେରା ନିଉନ ହୋଇ କହିଲେ—“ଏ ସାରା ଡବାରରେ ମୋତେ ମାଆର କୋଳହିଁ ସବୁଠାରୁ ନିରାପଦ ମନେ ହେଉଛି । ମୋତେ ଏଇଠି ଟିକିଏ ବସିବାକୁ ଦେ ।”

ବୁଢ଼ୀ ପାଟିକରି କହିଲା—“ଆରେ ହଟ୍, ତୁ ଯଦି ମୋ କୋଳରେ ବସିବ୍, ତେବେ ମୋର ପୁଅ ଆଉ ତା’ର ଦଶଟି ପିଲା ବସିବେ କେଉଁଠି ?” ସେହେଟେରା କଡ଼ ଯାତ୍ରୀର କୋଳ ଖାଲି ଥିବା ଦେଖି ପଚାରିଲେ—“ଭାଇ ସାହେବ, ଆପଣଙ୍କ କୋଳରେ ଆଗରୁ କେହି ବସିଆସୁଛି କି ?”

ଯାତ୍ରୀଟି କହିଲା—“ଦେଖାଯାଉନି, ମୋ କୋଳରେ ଦୁଇଟା ରୁମାଲ ଥିଆ ହୋଇଛି । ସେ ଦି’ ଜଣାଯାକ ପରା ରୁହା ପିଇବାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ।”

ସେହେଟେରା ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ଝରକା ପାଖକୁ ଆସିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଝରକା ବାଟଦେଇ ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କର

ରହୁଥିଲେ । ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ହଜୁର, ଆପଣ ଝରକା ଉପରେ ଚଢ଼ି ପ୍ରଥମେ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଆଙ୍କୁଡ଼ି ଭିତରକୁ ପୁରନ୍ତୁ । ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ଟାଣି ଆଣିବି ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ଜାଗା କାହିଁ ?”

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ଏ ବି ଗୋଟିଏ କଳା । ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଆମ କାରିଗରମାନେ ସୁସ୍ଥ ପାଟଲୁଗାର ଗୋଟାଏ ଥାନକୁ ମୁଦ୍ ଭିତରେ ଗଲେଇ ଦେଉଥିଲେ, ଆଉ ଆମେ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଝରକା ବାଟେ ଗଲେଇ ନେଇ ପାରିବା ନାହିଁ । ଆପଣ ଚନ୍ଦ୍ରା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ! ରେଳଗାଡ଼ିର ଝରକା ଖୁବ୍ ଧ୍ରୁବ । ମୁଁ ଜୋର ଦେଇ କହି-ପାରେ ଯେ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ମୁଁ ଇଞ୍ଜିନ୍ ସହ ରେଳଗାଡ଼ିକୁ ଏହି ଝରକା ବାଟ ଦେଇ ଗଲାଲ ଦେଇ ପାରିବି । ଏ ସବୁ ଗହନ ଦଶନର କଥା । କେତେବେଳେ ବିନ୍ଦୁ ସିନ୍ଦୁରେ ଆଉ କେତେବେଳେ ସିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁରେ ପରିଣତ ହୁଏ ।”

ଏତିକିବେଳେ ରେଳଗାଡ଼ି ସିଟି ବଜେଇଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଝରକା ଉପରେ ଚଢ଼ିଗଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇପାଦ ତଳସରାକୁ ଭିତରକୁ ପୁରେଇ ଦେଲେ । ସେହେତେଣୁ ତୁରନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଦ ଦୁଇଟାକୁ ଧରି ପକେଇଲେ ଏବଂ ପୂର୍ବ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଖଟେଇ ଭିତରକୁ ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଏକ ଜୁଆର ତାଙ୍କ ସାମନା ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ସେ ପଡ଼ି ଯାଉ ଯାଉ ରକ୍ଷା ପାଇ ଗଲେ । ସେ ତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରୁନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଦ ଯୋଡ଼ିକ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ । ସେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ପାଦ ଭଲ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିଥିଲେ; କାରଣ, ଭଲ ଭଲ ଭୁଲଭଟ କା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଧରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ତାଙ୍କର ଏହି ପାଦ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଥିଲା, ଦୃଶ୍ୟ ବି ଥିଲା । ପୁଣି ତାଙ୍କ ପାଦ ଯେମିତି ନଜରରେ ପଡ଼ିଲା, ସେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ତାକୁ ଧରି ପକାଇ ଝିଙ୍କି ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପୁଣି ବଡ଼ ପାଟି କରି ପଚାରିଲେ—“ଦୟାକରି କହନ୍ତୁ ଆପଣ କୋଉଯାଏ ଭିତରକୁ ଆସିଲେଣି ।”

ଦୁଇରୁ ସ୍ୱର ଶୁଭିଲ—“କେବଳ ଆଶୁଯାଏ ଭିତରକୁ ଗଲଣି ।”

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ବାସ୍ ବାସ୍, ଆପଣ ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ରା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆପଣ ଅଧାଅଧ ଭିତରକୁ ଆସିଗଲେ, ଆଉ କୌଣସି ଶକ୍ତି ଆପଣଙ୍କୁ ଡବା ବାହାରେ ରଖିପାରିବ ନାହିଁ ।”

ଏହି ଅବସରରେ ଗାଡ଼ ଚାଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେତକବେଳେ ସେହେତେଣୁ ନିଜର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଲଗେଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ଟାଣି-ନେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଭିତରେ ପଡ଼ିଥିବା ମାତେ କହିଲେ, “ମୁଁ ଭିତରକୁ ଆସିଗଲଣି । ଏବେ ମୋ ଗୋଡ଼ ଗୁଡ଼ିଦିଅ ।”

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ପାଦ କେମିତି ଗୁଡ଼ିବ ହଜୁର, ମୋ ଦୁଇ କାଶ ଭିତରେ ଦୁଇଟା ଯାନ୍ତୀ ରହିଯାଇଛନ୍ତି ଆଉ ମୋ ବେକ ଉପରେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଯାନ୍ତୀର ପାଦ ଥୁଆ ହୋଇଛି । ସେ ବିଚର ଉପର ବର୍ଷରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ବାକସ ଏବଂ ବାକସ ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ଆଟାଟି ଆଉ ତା ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ବେଡ଼ି ଉପରକୁ ନଢିବା ଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଆପଣ ସେହିପରି ପଡ଼ି ରହନ୍ତୁ । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଚାପରୁ ମୁଁ ମୁକ୍ତ ନ ହୋଇଛି, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣଙ୍କ ଚରଣ ଯୁଗଳକୁ ଆଶ୍ରା କରି ରହିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦିଅନ୍ତୁ ।” ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସ୍ୱର ଶୁଣାଗଲା—“ଆରେ ବେକୁଫ୍, ଏବେ ମୋ ଗୁଡ଼ି ଉପରେ ଦୁଇଟା ଲେକ ବସି ଯାଉଲେଣି ।”

ସେହେତେଣୁ କହିଲେ—“ଅଳ୍ପ ସମୟ ଟିକିଏ ସହିଯାଆନ୍ତୁ । ଗାଡ଼ ଚାଲିଲେ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ ।”

ଗାଡ଼ ଚାଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ତଳୁ ଉଠି ଆସି ଗୋଟିଏ ଗଣ୍ଠିଲି ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ସେହେତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଏବଂ ସେ ସେହେତେଣୁଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର କାମିଜର ଗୋଟିଏ ହାତ କାନ୍ଥ ପାଖରୁ ଚିରିଯାଇ ବଲ୍‌କୁଲ୍ ଗାଏବ୍ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଆଉ ପାଖରେ ଥିବା ହାତଟି ଠିକ୍‌ଥିଲା ।

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ଏକ ହାତୀଆ କାମିଜଟି ଭଲ ଦିଶୁନି ।
ଭାବୁଛି ଆରପାଖଟା ଚିରିଦେବି ।”

ସେନେଟେରା କହିଲେ—“ସେ ଭୁଲ୍ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା !
ଡବାରୁ ଓହ୍ଲାଇବାବେଳେ ଆର ହାତଟିର ନିଶ୍ଚୟ ଦରକାର ପଡ଼ିବ ।
ଓହ୍ଲାଇଲା ବେଳେ ଆପଣଙ୍କ କାମିଜରୁ ଚିରିଯିବା ଲାଗି କିଛି ରହିବା ତ
ଦରକାର ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ କଥାଟା ବୁଝିଗଲେ । ଏହିଭଳି ଭାବରେ
ଗାଡ଼ରେ ଚଢ଼ିବା ଫଳରେ ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନୋଦୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ସାରା ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଆର୍ଡ଼କ୍ଲାସ*
ଡବାରରେ ଏକ ସାଧାରଣ ଯାତ୍ରୀପରି ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ । ସେ ଏହି
ଯାତ୍ରାରୁ ଆମୋଦ ଉଠେଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ
ଡବା ଭିତରେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ବୁଝିଲେ । ସମସ୍ତ ଡବାଟା ଏକ ଆତ୍ମା ଓ
ହଜାରେ ଶରୀର ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଲୋକେ ଏମିତି ଚିପିଚିପି ହୋଇ
ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ଯେପରିକି ସବୁ ଯାତ୍ରୀ ମିଶି ଗୋଟାଏ ଶରୀରରେ
ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଡବାର ଗୋଟିଏ କଡ଼ରେ ଥିବା ଜଣେ
ଯାତ୍ରୀର ହୃଦୟଦନ ଆରକଡ଼ରେ ଥିବା ଯାତ୍ରୀ ପରିଷ୍କାର ଶୁଣିପାରୁଥିଲା ।
ଗୋଟିଏ କଣରେ ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ କଡ଼ ଲେଉଟାଇଲେ ତାହା ସମୁଦ୍ରର
ତରଙ୍ଗ ପରି ସମଗ୍ର ଡବା ଭିତରେ ଖେଳିଯାଇ ଡବାସାରା ଚାଲିଯିବ
ସୂଚି କରୁଥିଲା । ପୂର୍ବପଟ କବାଟ ଦେଇ ପବନର ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କ
ପଶିଆସିଲେ ଡବା ଭିତରେ ପବନ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚିମପଟେ
କବାଟ ନିକଟରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଯାତ୍ରୀ ଡବା ବାହାରେ ନିଜେ
ନିଜକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରୁଥିଲା । ଏଇ ସମୟରେ ଜଣେ ଯାତ୍ରୀର ପାଦ
ଉପରେ ବାକ୍ସଟାଏ ପଡ଼ିଗଲା ଏବଂ ଡବାର ସବୁ ଯାତ୍ରୀ ସେ ଆଘାତର
କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରିଗଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ କିଛି ସମୟପାଇଁ ଚିନ୍ତାକଲେ
ଯେ ସମସ୍ତ ଦେଶ ଯଦି ଏହିପରି ସଂଗଠିତ ହୋଇପାରନ୍ତା ତେବେ
ଦେଶ ଯେ କେତେ ଉପରକୁ ଉଠନ୍ତା କହିବାର ନୁହେଁ । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ
ଦେଖିଲେ ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ନିଜ କନ୍ଦୁଣି ଭରାଦେଇ

* ବର୍ଣ୍ଣନା ସମୟରେ ରେଳବାଇରେ ଯୁ ଶ୍ରେଣୀ ରହୁଥିଲା

ଠିଆ ହୋଇଛି ଆଉ ତା ଚାରିପଟେ ଅନ୍ୟ ଯାହାମାନେ ଲତାପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ହେଉ ରହିଛନ୍ତି । ତାହାର ମୁଣ୍ଡ ବର୍ଥରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ବେଢ଼ାତଳେ ରହିଯାଇଛି । ତା ଥୋଡ଼ିତଳେ ଆଉ ଜଣେ ଯାହାର ମୁଣ୍ଡ ରହିଛି । ତେଣୁ ସେ ନିଜ ବେକ ଗୋଟିଏ ପଟକୁ ମୋଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଉପର ବର୍ଥରେ ଜଣେ ଯାହା ସିଗାରେଟ ଲାଗେଇଛି ଆଉ ବାରମ୍ବାର ସିଗାରେଟର ଗୁଳ ସେଇ ଯାହାର କାନରେ ଝାଡ଼ୁଛି । ମନ୍ତ୍ରୀମହାଶୟ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ କାନକୁ ଆସୁଟେ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାର ଦେଖିଲେ । ଯେଉଁ ଯାହାର କାନରେ ଗୁଳ ଝଡ଼ା ଯାଉଥିଲା ସେ କିଛି କହିପାରୁ ନଥିଲା କାହିଁକିନା ତା'ର ତର୍କି ଆଉ ଜଣେ ଯାହାର କହୁଣିରେ ଚପି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ଉପରେ ଥିବା ଯାହା ବହୁତ ଗୁଳ ଝାଡ଼ିବା ପରେ ତା କାନରେ ସିଗାରେଟ ଚୁପି ଲାଗେଇବାର ଚେଷ୍ଟାକଲ ସେ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା କିନ୍ତୁ ତଥାପି ନିଜ ଜାଗାରୁ ଦୁଃସ୍ୱପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଆଗରେ ଦୁଇଜଣ ଯାହା ଜାକଜୁକି ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ଦୁଇଜଣଯାକକୁ ସିଗାରେଟ ପିଇବାର ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ଦୁଇଜଣଯାକ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ନିଜ ହାତକୁ ନିଜ ନିଜ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପକେଟରେ ପୁରେଇଲେ । ସେଥିରୁ ସିଗାରେଟ୍ ଡବା ବାହାରିବାରୁ ଦୁହେଁଯାକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ।

ଜଣେ କହିଲା, “ମୁଁ ତ ଚାରିମିନାର ଖାସ, ଏ ବର୍କିଲେ ଡବା ମୋ ପକେଟରେ ଆସିଲା କୁଆଡୁ !” ଅନ୍ୟଜଣକ କହିଲା, “ମୁଁ ତ ବର୍କିଲେ ପିଏ, ଏ ଚାରିମିନାର ଡବା କୁଆଡୁ ଆସିଲା ।”

ଦୁଇଜଣଯାକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପୁଣି ନିଜ ନିଜ ହାତକୁ ପକେଟରେ ଭର୍ତ୍ତି କଲେ କିନ୍ତୁ ନିଜ ନିଜ ହାତ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବାରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ଦୁହେଁଙ୍କ ହାତ ପରସ୍ପରର ପକେଟରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେଉଛି ।

ଦୁହେଁଯାକ ହସିପକାଇ କହିଲେ “ଠିକ୍ ଅଛି, ମୋ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପକେଟ ତୁମେ ବ୍ୟବହାର କର ଓ ତୁମର ମୁଁ ବ୍ୟବହାର କରେ ।”

ଏଇ ସମୟରେ ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ ଅନ୍ୟ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଚାଲି ଚାଲି ଡବାର ପାଇଖାନା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେ ପାଇଖାନା କବାଟରେ ଜୋରରେ ବଧା ମାରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ତା ଭିତରୁ ତନୁ ଚୁରୁଜଣ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା, “କଏ !”

ଯାତ୍ରୀ ଜଣକ କହିଲା, “ବାହାରକୁ ଆସ । ମୁଁ ଭିତରକୁ ଯିବି ।” ଭିତରୁ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଅନେକ ଯାତ୍ରୀ କହିଲେ, “ଆଉ କୌଣସି ପାଇଖାନାକୁ ଯାଅ; ଏ ପାଇଖାନା ରଜର୍ତ୍ତ ଅଛି ।”

ଯାତ୍ରୀ କହିଲେ, “ପାଇଖାନା କିପରି ରଜର୍ତ୍ତ ହୋଇପାରିବ ?”

ଭିତରୁ ଶୁଣାଗଲା, “ଆମେ ନାଳରକ୍ତ ଝାଡ଼ା ଘେନି, ତେଣୁ ଆମେ ବିଶେଷକରି ଏଇ ପାଇଖାନା ରଜର୍ତ୍ତ କରିଛୁ ।”

ଯାତ୍ରୀଜଣକ ନରୁଡ଼ିର ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଲୋକଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଚାଲିକରି ଯାଇ ଡବାର ଗୋଟିଏ ପଟ୍ଟାରେ ଝୁଲି ଠିଆହେଲା ।

ଜଣେ କେହି କହିଲା, “ଭାଇ, ପଟ୍ଟା ଖୋଲ, ଖୁବ୍ ଗରମ ହଉଛି । ଆଉ ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ ପଟ୍ଟାର ବୋତାମ ଟିପିଲା । ତା ପଳରେ ପଟ୍ଟାର ପାତ ତ ହଲିଲା ନାହିଁ, ଅବଶ୍ୟ ପଟ୍ଟା ଚୁରପଟେ ଥିବା ଜାଲିଖୋଳ ବାମରୁ ଡାହାଣ ଓ ଡାହାଣରୁ ବାମ ହଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଆଉ ତା ସାଙ୍ଗରେ ସେ ପଟ୍ଟାରେ ଝୁଲି ରହିଥିବା ଯାତ୍ରୀଜଣକ ମଧ୍ୟ ଝୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଝୁଲୁଥିବା ଯାତ୍ରୀଜଣକ ଚିତ୍କାର କରି କହିଲା, “ଆବେ ପଟ୍ଟା ବନ୍ଦକର, ତା ପାତ ତ ଧୁରୁନାହିଁ । ପବନ ଆସିବାର ତ ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଖାଲି ଖୋଳଟା ହଲୁଛି ଆଉ ଖୋଳ ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ହଲୁଛି ।”

ତଳେ ବସିଥିବା ଯାତ୍ରୀମାନେ କହିଲେ, “ପଟ୍ଟା ବନ୍ଦକର ନାହିଁ । ପଟ୍ଟାର ଖୋଳ ସାଙ୍ଗରେ ଏ ଲୋକଟି ହଲିବାରୁ କିଛି ତ ପବନ ହଉଛି ।”

ଏତିକିରେ ଆଗରେ ବସିଥିବା ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ ବଡ଼ କଣ୍ଠରେ କଡ଼ ମୋଡ଼ ହୋଇ କହିଲା, “ବାପରେ, ଆମ ରେଳବାଇର କେବେ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ କେଜାଣି ।”

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା—“କଣ ଆଜ୍ଞା ଠିକ୍ ହେବ । ଆମ ରେଳବାଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ତ ଖାଲି ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହନ୍ତି । ପହରାଦିନ ତାଙ୍କ ବକ୍ତୃତା ଖବରକାଗଜରେ ବାହାରିଥିଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ କହୁଛନ୍ତି ଦେଶରେ ଟ୍ରେନ୍ ଜରିଆରେ ହିଁ ସାମ୍ୟବାଦ ଆସିବ ।”

ତୃତୀୟ ଯାତ୍ରୀ କହିଲା, “ଭଗବାନ ସାମ୍ୟବାଦକୁ ରକ୍ଷାକରନ୍ତୁ । ଆମ ଦେଶରେ ସାମ୍ୟବାଦ ବଳଦଗାଡ଼ରେ ବସି ଆସିଲେ ଭଲହେବ । ରେଳଗାଡ଼ରେ ଆସିଲେ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ତାର ଅବସ୍ଥା ଆଉ ନଥିବ ।”

ଚତୁର୍ଥ ଯାତ୍ରୀ କହିଲା, “ଆପଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟଙ୍କ ଉକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୁଝିଲେ ନାହିଁ । ସାମ୍ୟବାଦ ରେଳଗାଡ଼ରେ ହିଁ ଆସିବ କିନ୍ତୁ ୧ମ ଶ୍ରେଣୀ ଡିବାରେ ଆସିବ । ବୁଝିଲେ, ଆମ ସାମ୍ୟବାଦ ସହ ୩ୟ ଶ୍ରେଣୀ ଡିବାର କି ସମ୍ପର୍କ ?”

ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଏ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣି ହଠାତ୍ ଗୁଣିଗଲେ । ସେ ହଠାତ୍ କହିପକାଇଲେ, “ଆପଣମାନେ ଭୁଲ ବୁଝିଲେ । ମୋ କହିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହା ନୁହେଁ ବରଂ—”

ସେ ଆଉ କିଛି କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ପାଟିରେ ହାତ ଦେଇଦେଲେ ଆଉ କାନରେ କହିଲେ, “ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଏ କଥା କରୁଛନ୍ତି । ଆପଣ ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଛତୁ ବେଶରେ ଅଛନ୍ତି ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟଙ୍କୁ ହଠାତ୍ ଏ ବିଷୟ ମନେପଡ଼ିଗଲା ଆଉ ସେ ନିଜକୁ ପମ୍ପାଳି ନେଲେ ।

ଏଇ ସମୟରେ ଗାଡ଼ି ଗୋଟାଏ ପୋଲରେ ପଡ଼ିଲା । ହଠାତ୍ ଏକ ଧୂମ୍‌କରି ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲା । ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଚିତ୍କାରରେ ସମଗ୍ର ପରିବେଶ କମ୍‌ି ଉଠିଲା । ଆଉ ଟ୍ରେନ୍ ନିର୍ଦ୍ଦାତ୍ତରକୁ ଖସିପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଶ୍ଵାସପ୍ରହର ହୋଇ ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ସେନ୍ଦେଟାଶ୍ଵକୁ ଜାଗୁଡ଼ି ଧରିଲେ କିନ୍ତୁ ସେନ୍ଦେଟାଶ୍ଵ ତାଙ୍କୁ ପେଲିଦେଇ କହିଲେ, “ଏବେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମରଣର ବେଳ ଆସିଗଲା । ତୁମେ ମୋ ମନ୍ତ୍ରୀ ନୁହଁ କି ମୁଁ ତୁମ ସେନ୍ଦେଟାଶ୍ଵ ନୁହେଁ, ନିଜ ଜୀବନ ନିଜେ ରକ୍ଷାକର, ମୁଁ ଚାଲିଲି ।” ଏଡ଼ିକ କହି ସେନ୍ଦେଟାଶ୍ଵ ଝରକା ବାଟେ ନିର୍ଦ୍ଦାତ୍ତରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ଚିତ୍କାରଟାଏ କଲେ ଏବଂ ସେଇ ଚିତ୍କାର ଶବ୍ଦରେ ତାଙ୍କ ଆଖି ଖୋଲିଗଲା । ଖୋଲିବାରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ସେ ତ ନିଜ ଶୋଇବାଘରେ ଏକ ଆରମ୍ଭଦାୟକ ଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଦୂରରୁ କୁକୁଡ଼ା ଗୁରୁବାର ଶବ୍ଦ ଆସୁଛି ।

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବହୁତ ବେଳଯାଏ ଆଉ ନିଦ ଆସିଲା ନାହିଁ । ସେଇ ଭୟଙ୍କର ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖି ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଶୋଚନୀୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ପରଦିନ ସେ ତାଙ୍କ ଅଫିସକୁ ଗଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଖୁବ୍ ଖରାପ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ସେନ୍ଦେଟାଶ୍ଵ କୋଠରକୁ ପଶିବା ମାତ୍ରେ ସେ ଗର୍ଜିଉଠି କହିଲେ, “ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ମୋ ଆଗରୁ ଦୂର ହୋଇଯାଅ । ମୋର ତୁମଭଳି କୃତତ୍ଵ ସେନ୍ଦେଟାଶ୍ଵର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ତୁମକୁ ଆଜିଠାରୁ ଡିସ୍‌ମିସ୍ କରାଗଲା । ଦୂର ହୁଅ ଏଠୁ ।”

ସେନ୍ଦେଟାଶ୍ଵ କହିଲେ, “କିନ୍ତୁ ମୋ ଦୋଷ କଅଣ ?” ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, “ମୁଁ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁନା । ମୋ ଆଗରୁ ଚାଲିଯାଅ ।”

ଆଉ ସେନ୍ଦେଟାଶ୍ଵ ରୁପ୍‌ରୁପ୍ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟଙ୍କ କୋଠରରୁ ବାହାରି ଚାଲିଆସିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା ସେ ଯେପରି ସତରେ କୌଣସି ଭୟଙ୍କର ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖୁଛନ୍ତି ।